

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์

ISSN 2673-0987 (Print)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ISSN 2821-9759 (Online)

Journal of Humanities and Social Sciences Review (JHSSR)

Phetchaburi Rajabhat University

ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2567

Vol.26 No.2 July-December 2024

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ทางวิชาการและงานวิจัยด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
2. เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บรรณาธิการ

รศ.ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

กองบรรณาธิการ

ศ.ดร.สิริวรรณ ศรีพหล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ศ.ดร.นรินทร์ สังข์รักษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

รศ.ดร.มานพ วิสุทธิแพทย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รศ.นท.ดร.สุมิตร สุวรรณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รศ.ดร.เอกรินทร์ พึ่งประชา มหาวิทยาลัยศิลปากร

รศ.เบญจรัตน์ สีทองสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ผศ.ดร.พนิตนาฏ ชูฤกษ์ มหาวิทยาลัยรังสิต

ผศ.ดร.พจนีย์ มั่งคั่ง มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

ผศ.ดร.ธัญวรรณ กำคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

ผศ.ดร.ขวัญใจ กิจชาลารัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ผศ.ประอรนุช หงษ์ทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ดร.กมลทิพย์ รักเกียรติยศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ฝ่ายจัดการ

ดร.จิรปริยา จุ้ยแจ่ม นายอนุชาท ไม้แก้ว

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารมนุษยสังคมปริทัศน์

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

38 หมู่ 8 ตำบลนาวิ้ว อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000

โทรศัพท์/โทรสาร 0-3270-8615, 089-542-3113 e-mail: jhssr.pbru@hotmail.com

เจ้าของงาน

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

การส่งบทความ

ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruacthjournal>

กำหนดเผยแพร่

ปีละ 2 ฉบับ (มกราคม – มิถุนายน และกรกฎาคม – ธันวาคม)

เงื่อนไขการตีพิมพ์

ทุกบทความที่ตีพิมพ์ต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ในลักษณะ

Double-blind peer review

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์ ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 นี้ ได้ผ่านการรับรองจากศูนย์ดัชนีอ้างอิงวารสารไทย (TCI) ที่ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารอยู่กลุ่มที่ 2 เนื้อหาของบทความยังคงสาระเนื้อหาที่เน้นองค์ความรู้ที่สัมพันธ์กับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยทุกบทความได้ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (peer reviews) ในสาขานั้น ๆ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าสาระความรู้จากทุกบทความทั้ง 11 บทความ จะช่วยสร้างสรรค์ ต่อยอดในเชิงวิชาการและเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน อันจะนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการศึกษาให้กว้างขวางต่อไปได้

ในวารสารฉบับนี้ เราภูมิใจนำเสนอหลากหลายบทความที่สะท้อนถึงการศึกษาค้นคว้าและการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลากหลายมิติของสังคมไทย ตั้งแต่การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงชุมชนไปจนถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนโยบายที่สอดคล้องกับยุคสมัยในกระบวนการพัฒนาประเทศ บทความที่ตีพิมพ์ในฉบับนี้ล้วนมีคุณค่าและเสนอมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม บทความที่นำเสนอในฉบับนี้ ขอนำเสนอบทความทั้งหมด 11 บทความ แบ่งเป็น บทความวิจัยจำนวน 10 บทความ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (กรณีศึกษา โซพิสัยโมเดล) ซึ่งนำเสนอแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนที่คำนึงถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และให้ความสำคัญกับการรักษาความยั่งยืนของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น 2) การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่แสดงถึงศักยภาพของการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ชนบท โดยมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่า 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งสำรวจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่น 4) ความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี บทความนี้สำรวจความต้องการและความสนใจของนักศึกษาในระดับท้องถิ่นต่อการศึกษาต่อในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 5) แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการองค์กรในระดับเทศบาลโดยยึดหลักธรรมาภิบาล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน 6) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่แสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ซึ่งเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่นและเศรษฐกิจชุมชน 7) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ บทความนี้เสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ยั่งยืน โดยใช้เทคโนโลยีและนโยบายไทยแลนด์ 4.0 8) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต่ม อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเสนอแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือของชุมชนในการลดการใช้พลาสติก เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 9) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

ที่แสดงถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรมในพื้นที่เมืองเก่าเพชรบุรี 10) สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้วิถีชีวิตไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ของครูในยุคดิจิทัลและการศึกษาในวิถีชีวิตไป และบทความวิชาการ จำนวน 1 บทความ ได้แก่ ลายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ: สัญวิทยาและบทบาททางสังคม (กรณีศึกษาไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา) ซึ่งสำรวจบทบาทของลายผ้าทอในกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อ ทั้งในเชิงวัฒนธรรมและสังคม

ทุกบทความที่นำเสนอล้วนสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาในทิศทางที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการท่องเที่ยวและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมไปถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในยุคสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมของชุมชนและการประยุกต์ใช้นโยบายที่เหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและชุมชนท้องถิ่น ที่มีศักยภาพในการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในทุกมิติ ทั้งนี้ ทางทีมบรรณาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความในฉบับนี้จะสามารถเป็นแหล่งความรู้และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นและสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้การสนับสนุน และขอเชิญชวนให้ท่านร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาความรู้และการแบ่งปันข้อมูลในวงการศึกษาครั้งนี้

บรรณาธิการ

สารบัญ

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษา โซพิสัยโมเดล ดาร์ณ พรหมณ์แก้ว สุทธิพงษ์ สุริยะ อาภาพรรณ โจโควิดจาจา เสาวลักษณ์ วิบุรณกาล	8
การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีสู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร วรรณิศา สีฟ้า	24
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี จินฉนวนันท์ มูลนาม ดาร์ณ พรหมณ์แก้ว	35
ความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พรเพ็ญ จุไรยานนท์ สุภาพร อรุณวงศา ฐณัฐา ลาภเลิศ	50
แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อภิสร ประคำทอง วลัยพร ชินศรี	65
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จิรัฏฐิตติ สันติยะศ เจนจิรา รัตนเพียร ทวิวัฒน์ กันฉาย วีระชาติ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา จุฑาทิพย์ อาจสาลี	86
การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กันทรากร ไตรภพ วลัยพร ชินศรี	101

สารบัญ

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอ ปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พัฒนิตา ศรีทอง สุชาติ อดุลย์บุตร บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ	123
การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง	145
ลายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ : สัญวิทยาและบทบาททางสังคม กรณีศึกษาไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัด พะเยา วรุษา อุดระ ภูวนาท รัตนรังสิกุล	166
สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้คู่มือวิถีชีวิตไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ณิชกานิตา เฟ็งนาม สุมิตร สุวรรณ	192

Content

Sustainable Community Tourism Management under the Climate Change Circumstances, Case Study, So Phisai Model Daran Pramkaew Suttipong Suriya Arpapun Jokowidjaja Saowalak Wiboonkarn	8
A study of possibilities development in Thamrong sub-district to agricultural tourism route in Ban Lad district, Phetchaburi Wanneesa Seefa	24
Factors Affecting Political Participation of People in Phetchaburi Province Jinnawat Moonnam Daran Phramkaew	35
The needs for studying in the bachelor of arts program in Business Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University Pornpen Juraiyanon Supaporn Aroonawongsa Thanuttha Larblerd	50
The Guidance for Management of Organization Administration accordance with Good Governance Principles of Municipality in Pranburi District Area, Prachuap Khiri Khan Apisorn Pracumtong Walaiporn Chinnasri	65
Promotion of Gastronomy Tourism by the Tourism Community in Bangkok Area Chiratthitti Santayot Janejira Rattanapian Thaweewat Kanchai Weerachat Palakawong Na Ayutthaya Chuthathip Artsali	86
Promotion of sustainable ecotourism through the implementation of Thailand 4.0 Policy in Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province Kantarakon Tripop Walaiporn Chinnasri	101

Content

Guidelines for Public Participation in Reducing Plastics Use in the Nong Ta Team Subdistrict, Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province Pannita Srithong Suchart Adulbutr Bampen Maitreesophon	123
The cultural tourism routes development for Phetchaburi old town communities Nuttawut Suwannachang	145
Tai Lue Ethnic Textile Patterns: Semiotics and Social Role A Case Study of Tai Lue, Chiang Kham, Phayao Varusa Utara Phuvanart Rattnarungsikul	166
State and Needs for Learning Management in Next Era of Phrapathom Witthayalai School's Teachers in Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom Nitchpanida Pengnam Sumit Suwan	192

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์
การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษา โซphisai โมเดล
Sustainable Community Tourism Management under the Climate
Change Circumstances, Case Study, So Phisai Model

ดาร์ณ พรหมณ์แก้ว¹/ สุตติพงษ์ สุริยะ²/ อาภาพรณ โจโควิดจาจา³/ เสาวลักษณ์ วิบุรณกุล⁴
Daran Pramkaew¹/ Suttipong Suriya²/ Arpapun Jokowija³/
Saowalak Wiboonkarn⁴

^{1, 4}สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

^{1, 4}Public Administration, Faculty of Humanities and Social Science Phetchaburi,
Rajabhat University Phetchaburi

²กรรมการผู้จัดการบริษัท ขาบสไตล์ จำกัด

² Managing Director of Khab Style Company Limited

³กรรมการผู้จัดการบริษัท พงษ์ลาภ จำกัด

³ Managing Director of Phonglarp Company Limited

Corresponding author E-mail: daran.pra@mail.pbru.ac.th

(Received: September 24, 2023; Revised: November 4, 2024; Accepted: December 13, 2024)

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว 2) ศึกษาแนวทางสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน 3) เสนอรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน 4) ประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการยกระดับรายได้ และความผาสุกภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ สุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง คือ ตัวแทนภาครัฐ ภาคประชาชน และสมาคมที่เกี่ยวข้อง จำนวน 12 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากประชาชนในพื้นที่และนักท่องเที่ยว จำนวน 153 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิค การวิเคราะห์ SWOT เชิงปริมาณใช้โดยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า 1) ประเด็น

ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว คือ สภาพอากาศที่ร้อนขึ้น เกิดลมพายุบ่อยขึ้น และรุนแรงขึ้น ฝนตกไม่ต้องตามฤดูกาล จะตกก่อนฤดู และมีภัยแล้งที่ยาวนาน ชาวบ้านในพื้นที่และนักท่องเที่ยวสรุปผลกระทบต่อการทำการเกษตรอย่างครอบคลุม 2) แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่อื่น 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความสมบูรณ์และควมมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณค่าเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น 3) ยุทธศาสตร์ด้านการอำนวยความสะดวก การให้บริการการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มศักยภาพด้านสถานที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการบุคลากรการตลาด การประชาสัมพันธ์และรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต 3) รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอโซ่พิสัย คือ (1) ด้านการส่งเสริมชุมชน (2) ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ (3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (4) ด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (6) ด้านภาวะผู้นำและภาคีเครือข่าย 4) ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการยกระดับรายได้และความผาสุกภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รวมภาพอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study and analyze issues arising from climate change affecting tourism, 2) explore guidelines for sustainable community tourism management, 3) propose an appropriate model for sustainable community tourism management, and 4) evaluate an activity model aimed at improving quality of life by raising income levels and well-being under climate change conditions. This study utilized both qualitative and quantitative research methods. Data collection tools included in-depth interview forms and questionnaires. The qualitative sample group, selected through purposive sampling, consisted of 12 representatives from governmental organizations, the public sector, and relevant associations. The quantitative sample group, also selected through purposive sampling, consisted of 153 local residents and tourists. Qualitative data were analyzed using the SWOT analysis technique, while quantitative data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed that: 1) climate change impacts tourism through warmer weather, more frequent and severe storms, unusual seasonal weather patterns, and prolonged droughts, with both local residents and tourists noting significant impacts on agriculture; 2) guidelines for sustainable community tourism management include: (1) strategies for enhancing access to tourist attractions and linking them with attractions in other areas, (2) promoting the distinctive value and identity of tourist attractions, (3) providing facilities and services for community activities, (4) increasing the potential of locations to accommodate tourists and host activities, and (5) managing marketing personnel, public relations, and the quality of tourist attractions as living community museums; 3) an appropriate model for sustainable community tourism management in So Phisai District includes: (1) community promotion, (2) career and income support, (3) natural resource and environmental management, (4) protection of life and property, (5) community participation, and (6) leadership and network collaboration; and 4) the evaluation of activities aimed at improving quality of life and raising income and well-being under climate change conditions was found to be at a high level overall.

Keywords: Management, Sustainable Community Tourism, Climate change

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2566 - 2570) ได้กำหนดทิศทางการพัฒนาบนพื้นฐานของหลักการแนวคิดที่สำคัญและเป็นเป้าหมายหลัก 5 ประการ คือ 1) การปรับโครงสร้างสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม เพื่อยกระดับรายได้ประชาชาติต่อหัวเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า 300,000 บาทต่อปี 2) การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ ให้ดัชนีความก้าวหน้าของคน Healthcare Associated Infections (HAI) อยู่ในระดับสูง 3) มุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยลดความแตกต่างของความเป็นอยู่ระหว่างกลุ่มประชากรต่ำกว่า 5 เท่า 4) เปลี่ยนผ่านการผลิตและการบริโภคไปสู่ความยั่งยืน โดยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 เมื่อเทียบกับปริมาณปกติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น และ 5) สร้างความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ทั้งในเรื่องโรคระบาด การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความก้าวหน้าทางดิจิทัล และประสิทธิภาพภาครัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเองได้โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมร่างกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ จัดระเบียบ

สังคมและการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายของชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ตลอดจนถึงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ได้สร้างแนวทางขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โดยมีแนวทางสำคัญ คือ การเสริมความเข้มแข็งแก่ชุมชน ด้วยการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ สร้างศักยภาพให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ได้ด้วยตนเองโดยการสร้างองค์ความรู้ การบริหารจัดการให้แก่ชุมชน เน้น “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้นวัตกรรม ใช้กลยุทธ์ด้านนวัตกรรมบูรณาการวิจัยและพัฒนากับการนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เป็นการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ท้องถิ่นและชุมชนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชนกับภาคีเครือข่ายในการสร้างศักยภาพให้กับพื้นที่ เพื่อพร้อมรับกับการเติบโตเป็นชุมชนท่องเที่ยวของโดยชุมชนให้เป็นพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต ตำบลหนองพันทา อำเภอโพนพิสัย จังหวัดบึงกาฬ อีกทั้งยังเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทั้งจากภาคการศึกษา จากภาคภาคีเครือข่าย ร่วมกันออกแบบกระบวนการที่จะนำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน รวมถึงสร้างกิจกรรมที่จะดึงคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เกิดการนำงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ตามเป้าหมายของการพัฒนาประเทศได้

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ภาวะโลกร้อนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบภูมิอากาศ ซึ่งหากไม่เริ่มดำเนินการอย่างทันที่ว่าจะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ว่าจะเป็นความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินจากภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป้าหมายที่ 13 มุ่งระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนาในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาแบบคาร์บอนต่ำ ซึ่งควรดำเนินการควบคู่ไปกับการบูรณาการมาตรการด้านการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ การจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างยั่งยืน และความมั่นคงของมนุษย์ เข้ากับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศนอกจากนี้ การรักษาระดับอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ไม่เพิ่มขึ้นเกิน 2 องศาเซลเซียส จำเป็นต้องมีเจตจำนงทางการเมืองที่เข้มแข็ง การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น และความร่วมมือในการดำเนินการอย่างเร่งด่วน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ผลกระทบทั้งหมดของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่มีต่อผลผลิตทางการเกษตรของคนในชุมชนโดยอ้อม จากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ที่มีต่อผลผลิตจากพืชผลค่อนข้างแน่นอน ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นนี้ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในฤดูร้อนส่งผลปริมาณน้ำยางพาราที่กรีตได้มีปริมาณที่ลดถึงปริมาณ 40 - 50 % จากปริมาณที่กรีตได้ในช่วงฤดูหนาว และส่งผลปริมาณเปอร์เซ็นต์หรือความเข้มข้นของน้ำยางพาราอีกทางหนึ่งด้วย ทำให้คุณภาพของยางพาราลดลงส่งผลทำให้ราคายางพาราลดต่ำลงอีกทาง ทำประชากรที่อาศัยในเขตนี้ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ โดยอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว (สุทธิพงษ์

สุริยะ, 2565) กล่าวว่า การปรับตัวของคนในชุมชน (Adaptation) ถ้ามองงานพัฒนาชุมชนว่าเป็นการทำให้ชาวบ้านมีกินมีใช้ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ทำเกษตรพอเพียง นั้นเป็นสิ่งที่ภาคส่วนที่กำกับดูแลทำได้อยู่แล้ว แต่สิ่งที่ผลสนใจคือ เรื่องของสถาปัตยกรรม การออกแบบสภาพแวดล้อมในมิติท้องถิ่น LOCAL สู่เสาค่า จะทำอย่างไรให้พื้นที่บ้านของชาวบ้านมีความงาม ซึ่งก่อนหน้านี้ชาวบ้านไม่เข้าใจบริบทความงามว่าคืออะไร เพราะไม่เคยมีคนไปแนะนำว่าต้องทำอย่างไรให้ดีงาม ไม่มีคนบอกว่าทิวทัศน์ธรรมชาติที่เป็น Soft Power ของเขาคืออะไรบ้าง และต้องดึงออกมาให้งามด้วยวิธีไหน ซึ่งสิ่งนี้อยู่ด้วยการเปิดพื้นที่พิพิธภัณฑสถานชุมชนมีชีวิตให้คนโซ่พิสัยมาดู มีเจ้าหน้าที่ให้ความรู้ว่าจะต้องทำบ้านของตัวเองอย่างไร นอกจากการพัฒนาสถานที่ ตอนนีพิพิธภัณฑสถานมีชีวิตยังพัฒนาคน โดยเปิดโอกาสให้เด็กฐานะยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาเข้ามาเป็นจิตอาสา ทำงานเป็นไกด์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว และได้รับรายได้เป็นรายวัน ซึ่งการพูดคุยกันบางครั้งทำให้นักท่องเที่ยวทราบถึงปัญหาของน้อง ๆ และประทับใจในความตั้งใจดี เลยอยากช่วย จนตอนนี้มีเด็กในหมู่บ้านได้รับทุนและโอกาสมาเรียนที่สถาบันเทคโนโลยีจอร์เจียที่นิวยอร์กแล้ว และอีกหลายคนได้ทุนการศึกษาให้เรียนจนจบปริญญาตรีจากผู้ใหญ่ใจดีที่ได้พบเจอกันผ่านการท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต ซึ่งในอีกมุมหนึ่ง พ่อแม่ก็อยากให้ลูกหลานมาทำตรงนี้ เพื่อลดความเสี่ยงเรื่องยาเสพติด เพราะบึงกาฬเป็นจังหวัดชายแดนริมโขงที่มีปัญหาเรื่องยาบ้าเยอะ เมื่อเด็กเข้ามาทำงานที่นี่แทนที่จะไปมั่วสุม ก็ได้เรียนรู้อะไรหลายอย่าง นี่คือเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) (SDGs) ซึ่งผมมองว่าพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต คือ หน่วยสร้างคนและสร้างชาติ

จากข้างต้นชุมชนที่เข้มแข็งจึงเป็นสิ่งที่ดีและสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติชุมชนเข้มแข็งเกิดขึ้นจากการปรับตัว แก้ไขปัญหาสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องโดยลักษณะชุมชนที่เข้มแข็ง คือ 1) รวมตัวกันเป็นปึกแผ่นในการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนมีศักยภาพพึ่งตนเองได้ในระดับสูงเป็นชุมชนที่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยอาศัยความรู้ภูมิปัญญาในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีผู้นำที่เก่งและดีโดยชุมชนมีการกำหนดวิสัยทัศน์ แผนพัฒนาดตนเองโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน (ธนากร สังเขป, 2556) ปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนที่เกิดขึ้นหากมีการบริหารจัดการภายในองค์กรให้เกิดกลไกในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องต้องอาศัยการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มของประชาชนในชุมชนที่มาร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาเพื่อพึ่งตนเอง ภายในชุมชนมีการแบ่งปันแลกเปลี่ยนรวบรวม ความคิด การทำกิจกรรมต่าง ๆ การเรียนรู้แลกเปลี่ยน และตัดสินใจระดับรากหญ้า มีระบบโครงสร้างและมีกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชน (จุฬามณี แก้วโพทอง และคณะ, 2561) การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยชุมชนให้เป็นพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและอาชีพในการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนนี้ เป็นโครงการที่มุ่งเน้นบูรณาการให้เกิดการนำมาใช้ประโยชน์สู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ท่องเที่ยวให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการจัดการชุมชนท่องเที่ยวของตนเองได้ โดยในกระบวนการวิจัยเน้นการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายทั้งภาควิชาการ ภาคการท่องเที่ยว ภาคภาครัฐ และชุมชน

เพื่อให้เกิดการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมจากงานวิจัยที่สามารถรองรับแผนการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เป็น พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต จังหวัดบึงกาฬได้ และโครงการนี้เป็นการสร้างเศรษฐกิจฐานนวัตกรรมของประเทศ ตามนโยบาย 4.0 เป็นการสร้างเศรษฐกิจทั้งในระดับชุมชนจังหวัดและประเทศจากศักยภาพที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นการยกระดับธุรกิจท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งเป็นธุรกิจบริการให้กลายเป็น High Value Service ต่อไปได้ ซึ่ง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล และ ยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ นอกจากการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนและจังหวัดได้แล้ว ผลลัพธ์ที่จะ เกิดขึ้นคือ ยังเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์พิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต ทั้งทาง ประวัติศาสตร์และทางความหลากหลายทางชีวภาพให้คนรุ่นใหม่ในอนาคตได้ศึกษา ซึ่งผลลัพธ์และผลผลิตที่จะ เกิดขึ้นจากโครงการนี้จะสร้างผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมทั้ง ต่อชุมชน สังคม โดย ชุมชนให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต จังหวัดบึงกาฬและประเทศชาติต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผล กระทบต่อการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ
2. เพื่อศึกษาแนวทางสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
3. เพื่อเสนอรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอ โซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
4. เพื่อประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการยกระดับรายได้ และความผาสุก ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์ เชิงลึก

วิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะต้องการศึกษาเฉพาะ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยชุมชนให้เป็น

พิพิธภัณฑสถานชุมชนมีชีวิต จำนวนทั้งหมด 12 คน ซึ่งเป็นกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยและเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ เครื่องมือที่เป็นลักษณะอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการสัมภาษณ์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเครื่องมือที่กำหนดเป็นประเด็นคำถาม สำหรับใช้ในการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรเป้าหมายโดยตรง ดังนี้

2.1 อุปกรณ์เสริมในการสัมภาษณ์เชิงลึกและสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด ที่จะช่วยให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจน แม่นยำและถูกต้อง และตรงประเด็นตามใจความที่ผู้ถูกได้รับการสัมภาษณ์ต้องการจะสื่อสาร เช่น เครื่องบันทึกเสียง สมุดบันทึกข้อมูล และอุปกรณ์เครื่องเขียนที่ใช้ในการจดบันทึก

2.2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ มีความสำคัญและสอดคล้องกับกรอบแนวคิด โดยเป็นคำถามในลักษณะปลายเปิด การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้วิจัยจะกำหนดคำถามไว้ก่อนล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ (Interview Guide) คือ เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถตอบหรือบรรยายข้อมูลได้อย่างละเอียด รวมถึงแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระในประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำมาถอดกระบวนความคิดและทัศนคติ และนำข้อมูลมาสรุปอภิปรายผลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บข้อมูลสามารถจำแนกได้ตามขั้นตอน 2 ลักษณะ โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากประเด็นคำถาม เพื่อนำมาวิเคราะห์ประมวลผล

3.1 การศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อทำความเข้าใจถึงความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน รูปแบบของการท่องเที่ยว และองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หลักการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาเอกสารวิจัยเกี่ยวกับพื้นที่ศึกษา คือ ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เพื่อเป็นฐานความรู้ในการพิจารณาหาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ กรณีศึกษา โซ่พิสัยโมเดล (Model)

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นวิธีที่สามารถระบุนความคิดทัศนคติ และประเด็นคำถามในประเด็นการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant Interview) ซึ่งมีความเกี่ยวข้องและมีบทบาทในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่ ตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคธุรกิจ และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลหนองพันทา อำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและ ครอบคลุมมากที่สุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis)

วิจัยเชิงปริมาณ

1. กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ

กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะต้องการศึกษาเฉพาะ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยชุมชนให้เป็นพหุวัฒนธรรมชุมชนมีชีวิต จำนวนทั้งหมด 153 คน **หมายเหตุ: เริ่มนับจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2566 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2566

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีการเก็บข้อมูลวิจัยที่หลากหลายทั้งการใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาความคิดเห็นชาวบ้านในพื้นที่และนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยสนใจศึกษา เช่น ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบต่อการทำการเกษตร ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 153 ชุด ไปเก็บข้อมูลกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และเก็บแบบสอบถามกลับคืนด้วยตนเอง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์

3.2 นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยชุมชนให้เป็นพหุวัฒนธรรมชุมชนมีชีวิต สถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้มีการสรุปผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ

ผลการวิจัยจะนำเสนอรายละเอียดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ โดยชุมชนให้เป็นพหุวัฒนธรรมชุมชนมีชีวิต โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ส่วนที่สอง เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพหุวัฒนธรรมชุมชนมีชีวิต โดยการนำเสนอใน 2 หัวข้อหลัก ดังต่อไปนี้ 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ 2) ผลกระทบต่อการทำการเกษตร

1.1 ส่วนแรกเป็นการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ “ในหน่วยงานภาครัฐให้ความคิดเห็นว่า” ในภาพรวมของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการท่องเที่ยวในของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ พบว่าได้รับผลกระทบโดยตรงและอ้อมจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิสูงสุดสูงขึ้น ปริมาณน้ำฝนและลมพายุ เนื่องจากอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ มีลักษณะการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเชิงศิลปะและวัฒนธรรมและพึ่งพิงสภาพภูมิอากาศไม่มาก” แต่ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทางตรงนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวในพื้นที่น้อยลง

ส่วนหนึ่งในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในส่วนของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวชาวไทยให้ร้อนและที่พักที่สบาย ซึ่งผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกกิจกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยเพราะอากาศที่ร้อนผิดปกติทำให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเลือกกิจกรรมในร่มมากกว่ากลางแจ้ง ด้วยนิสัยของคนไทยที่ไม่ชอบแสงแดด โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวผู้หญิงให้ความสำคัญเรื่องของรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ทำให้ผิวพรรณเสียส่วนมากจะเลือกทำกิจกรรมนวดสปามากกว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ วัฒนธรรม และพหุวัฒนธรรมชุมชนมีชีวิต โดยอย่างยิ่งอากาศที่ร้อนมากกว่าปกติในปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นผู้หญิงเลือกทำกิจกรรมกลางแจ้งน้อยลงกว่าเดิมและนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เป็นผู้ชายก็ลดลงเช่นกัน

“ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่” กล่าวว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวหรือเส้นทางการท่องเที่ยวก็จะแก้ไขตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นยังไม่มีแผนรองรับมือหรือมาตรการรับผลกระทบอย่างจริงจัง ในด้านของผู้ประกอบการอาชีพโฮมสเตย์นั้นได้พูดถึงประเด็นของผลกระทบจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน ฝนตกติดฤดูกาลส่งผลกระทบต่อเลื่อนเวลาเข้าพักของนักท่องเที่ยวเพราะอาจจะติดขัดเรื่องการเดินทาง การคมนาคม หรือความเชื่อมั่นเรื่องความปลอดภัย ความคุ้มค่า เป็นต้น ในส่วนของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อร้านอาหารอย่าง

มากกว่าธุรกิจอื่น ๆ เพราะจะส่งต่อปริมาณนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการแบบ Walk in ในวันที่มีอากาศที่ร้อนมาก หรือฝนตกนอกฤดูกาลจนทำให้เกิดน้ำท่วมขังในเส้นทางคมนาคมไม่สะดวกส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาทางพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากรู้อ่านจองคิวโดยตรงกับทางพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิตจะมีการให้บริการแบบปกติ เพราะมีการติดต่อกันไว้ก่อนหน้าการเดินทางแล้ว แต่ก็มีปัญหาเรื่องของพื้นที่กลางแจ้งที่ไม่สามารถให้บริการได้อย่างไม่เต็มที่ เนื่องจากมีอากาศที่ร้อนมากหรือฝนตกนอกฤดูกาล โดยนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จะให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรม ศิลปะ การแสดงที่เป็นอัตลักษณ์ เอกลักษณ์เรื่องราวต่าง ๆ และสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นความหรรษาอันเป็นลักษณะเฉพาะแบบดั้งเดิม อันเป็นประสบการณ์ใหม่ที่จะได้จากการเดินทางท่องเที่ยวเป็นพิเศษ

สรุปได้ว่าแนวทางสำหรับการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ว่าควรปรับยุทธศาสตร์หรือทิศทางด้านการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้ภาคการท่องเที่ยวพึ่งพาอาศัยกันและกัน และพยายามกระจายนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่ช่วงเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากช่วงฤดูหนาว ซึ่งไม่ทิ้งอัตลักษณ์ของชุมชน เพิ่มความโดดเด่นเรื่องอาหารพื้นเมือง (Gastronomy) และอาหารที่มีความหลากหลายจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสอาหารท้องถิ่นซึ่งเป็นเสน่ห์ของจังหวัดด้วย

1.2 ส่วนที่สองเป็นเชิงปริมาณ เป็นการวัดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ของชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต โดยการนำเสนอใน 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ 2) ผลกระทบต่อการทำการเกษตร 3) ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 53 คน เป็นครัวเรือนจากตำบลโซ่พิสัย จำนวน 53 ครัวเรือน และนักท่องเที่ยวที่จองโปรแกรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต จำนวน 50 คน นักท่องเที่ยวที่ไม่ได้จองแพ็คเกจโปรแกรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต จำนวน 50 คน จำนวนทั้งหมด 153 คน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ **หมายเหตุ: เริ่มนับจำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2566 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม

1.2.1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และนักท่องเที่ยว มีความตระหนัก ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของจังหวัดบึงกาฬ ที่เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 54.40 และ เห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 27.20 ว่าสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันมีสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมือนแต่ก่อนมีความแปรปรวนไม่แน่นอน อากาศร้อนขึ้น บางทีฝนตกมากเกินไป บางปีฝนทิ้งช่วง และมีพายุลมแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรในพื้นที่และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในบริเวณดังกล่าวมีความตระหนัก ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

สรุปได้ว่าแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณค่าเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น 3) ยุทธศาสตร์ด้านการอำนวยความสะดวก การให้บริการการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มศักยภาพด้านสถานที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการบุคลากรการตลาด การประชาสัมพันธ์และรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต”

3. รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 1) ด้านการส่งเสริมชุมชน 2) ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 6) ด้านภาวะผู้นำและภาคีเครือข่าย

4. ประเมินผลรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการยกระดับรายได้ และความผาสุกภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ พบว่า ความคิดเห็นต่อเส้นทางและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต (ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว) โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานมีชีวิต มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านชุมชนท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความคุ้มค่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

1. ปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอไชยพิสัย จังหวัดบึงกาฬ ประกอบด้วย สภาพอากาศที่ร้อนขึ้น เกิดลมพายุบ่อยขึ้น และรุนแรงขึ้น สภาพอากาศไม่เหมือนเดิม ฝนตกไม่ต้องตามฤดูกาล จะตกก่อนฤดู และมีภัยแล้งที่ยาวนาน ชาวบ้านในพื้นที่และนักท่องเที่ยวสรุปผลกระทบต่อการทำการเกษตรอย่างครอบคลุมทั้ง 8 ประเด็น ตามที่นำเสนอข้างต้น ต้นทุนสูง ผลผลิตลดลง น้ำท่วม รายได้ลด ขาดรายได้ศัตรูพืชเพิ่มมากขึ้น ขาดน้ำ น้ำแล้ง เศรษฐกิจของชุมชนไม่เติบโต และผลกระทบต่อประกอบอาชีพอื่น ๆ (1) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และนักท่องเที่ยว มีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศของจังหวัดบึงกาฬ เห็นด้วยอย่างยิ่ง คิดเป็นร้อยละ 54.40 ว่าสภาพภูมิอากาศในปัจจุบันมีสภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป ไม่เหมือนแต่ก่อนมีความแปรปรวน ไม่แน่นอน อากาศร้อนขึ้น บางทีฝนตกมากเกินไป บางปีฝนทิ้งช่วง และมีพายุลมแรงมากขึ้นกว่าแต่ก่อน แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรในพื้นที่และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในบริเวณดังกล่าว

ความตระหนัก ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรในพื้นที่และนักท่องเที่ยว มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบต่อการทำการเกษตรเห็นด้วยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.40 สอดคล้องกับงานวิจัย อังศุมา ก้านจักร (2561) ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อปริมาณน้ำในแม่น้ำชีระหว่างอดีตและปัจจุบันของจังหวัดมหาสารคาม ศึกษาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำใน แม่น้ำชีด้านการดำรงชีวิต เศรษฐกิจ และสังคม ศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ต่อปริมาณน้ำในแม่น้ำชี และจัดทำฐานข้อมูลระบบสารสนเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการวางแผนรองรับความเสี่ยงของท้องถิ่นต่อการดำรงชีพของประชาชน ผลการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงลักษณะอากาศเฉลี่ยในจังหวัดมหาสารคาม ช่วงปี พ.ศ.2507-2533 และปี พ.ศ.2524- 2553 อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 36.8 องศาเซลเซียส ต่ำสุดวัดได้ 15.9 องศาเซลเซียส ส่วนปี พ.ศ. 2544-2559 อุณหภูมิสูงสุดวัดได้ 42.5 องศาเซลเซียส ต่ำสุด 8.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเพิ่มขึ้น 0.8 องศาเซลเซียส ปริมาณฝนรวมตลอดทั้งปีอยู่ระหว่าง 82.9-172.9 มิลลิเมตร จำนวนวันฝนตกอยู่ระหว่าง 7.7-10.8 วัน การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำชีใช้เพื่อการทำนา ทำไร่ ทำสวน และเกษตรฤดูแล้ง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จะพบแนวโน้มของอุณหภูมิที่สูงขึ้นในช่วงฤดูร้อน และปริมาณฝนที่ตกรุนแรงเพิ่มขึ้นในช่วงฤดูฝน ได้รับผลกระทบในรูปแบบของภัยแล้งและน้ำท่วม เนื่องด้วยจำนวนวันที่ฝนตกลดน้อยลงและมีปริมาณน้ำฝนสูงขึ้น ส่งผลให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำชี เปลี่ยนแปลงและมีแนวโน้มปริมาณลดลงตั้งแต่ปี 2555 ซึ่งมีผลต่อเกษตรกรที่ ใช้น้ำในแม่น้ำชี เพื่อการเพาะปลูกข้าว และด้วยความแปรปรวน การเกิดภัยแล้งและพื้นที่ประสบอุทกภัยตลอดแนวแม่น้ำชี การกำหนดแนวทางรองรับการในการประโยชน์ที่ดินภายใต้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงยึดพื้นฐานด้านการเกษตรและการดำรงชีวิตของพื้นที่เป็นตัวกำหนดแนวทางรองรับภาวะน้ำท่วมและภัยแล้งในจังหวัดมหาสารคาม

2. แนวทางสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ คือ ควรปรับยุทธศาสตร์หรือทิศทางด้านการท่องเที่ยวของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ เพื่อให้ภาคการท่องเที่ยวพึ่งพาสภาพภูมิอากาศน้อยลง และพยายามกระจายนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวไปสู่ช่วงเวลาอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากช่วงฤดูหนาว โดยไม่ทิ้งอัตลักษณ์ของชุมชน เพิ่มความโดดเด่นเรื่องอาหารพื้นเมือง (Gastronomy) และอาหารที่มีความหลากหลายจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จึงควรจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสอาหารท้องถิ่นซึ่งเป็นเสน่ห์ของจังหวัดด้วยแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอโซ่พิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวกับพื้นที่อื่น 2) ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความสมบูรณ์และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวด้านคุณค่าเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ที่โดดเด่น 3) ยุทธศาสตร์ด้านการอำนวยความสะดวกการให้บริการการจัดกิจกรรมอื่น ๆ ของชุมชน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มศักยภาพด้านสถานที่

ในการรองรับนักท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการบุคลากรการตลาด การประชาสัมพันธ์และรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว จิระพงษ์ เรืองกุล และสายใจ ประเสริฐ (2559) ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง กรณีศึกษา ชุมชนพุนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะชุมชนเข้มแข็งของ ชุมชนพุนบำเพ็ญสะท้อนได้จาก ความสามารถในการพึ่งตนเองของชุมชน และงานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะเพื่อ การพัฒนาชุมชนพุนบำเพ็ญไปสู่ชุมชนยั่งยืนได้ โดยการสานต่อการอนุรักษ์ พื้นที่เกษตร และการปลูกจิตสำนึก ผู้เข้ามาใหม่ให้อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พื้นฟูธรรมชาติ และวางแผนทรัพยากรของชุมชน ด้านที่มีค่าเฉลี่ย รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่ายชุมชน ได้แก่ การส่งเสริม และสนับสนุนให้คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มตามสนใจ ความรู้ และทักษะของแต่ละบุคคล รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน

3. รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนของอำเภอโขงพิสัย จังหวัดบึงกาฬ ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 1) ด้านการส่งเสริมชุมชน 2) ด้านการส่งเสริมอาชีพและรายได้ 3) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 4) ด้านการป้องกัน และรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 5) ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 6) ด้านภาวะผู้นำและ ภาวศึเครือข่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชติ บดีรัฐ และยุวดี พวงรอด (2562) วิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบ การบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการ ในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก ซึ่งผลการวิจัยนี้ ได้นำเสนอ แนวทางในการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง ได้แก่ แนวทางด้าน การฟื้นฟูและจัดระเบียบของชุมชน แนวทางด้าน การปรับตัวสภาพแวดล้อมในชุมชน แนวทางด้าน การสร้างอาชีพให้กับชุมชน และการเสริมสร้างระบบสวัสดิการ ของชุมชน และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ที่ให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ฟื้นฟูและรักษาสภาพแวดล้อมชุมชน ให้เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน และ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่มุ่งเน้น การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ทูทางธรรมชาติ และ คุณภาพสิ่งแวดล้อมสามารถสนับสนุนการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน น้ำ และป่าไม้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การส่งเสริมให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการ และแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาและปรับปรุงฐานะ ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น

4. ผลการประเมินรูปแบบกิจกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตในการยกระดับรายได้ และความผาสุก ภายใต้สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ความคิดเห็นต่อเส้นทางและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ของพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต (ผลกระทบต่อการท่องเที่ยว) โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์ชุมชนมีชีวิต มีระดับ

ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านชุมชนท้องถิ่น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านความคุ้มค่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องแนวความคิดของพิตรจิรา มณีเนตร (2565) รองอธิบดีกรมการท่องเที่ยวได้ กล่าวถึงความสำคัญของการฝึกอบรมและการประชุมเชิงปฏิบัติการว่า “เราร่วมมือกันเพื่อกำหนดกรอบการดำเนินงานด้านการปรับตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศสร้างความคุ้มค่า อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะประโยชน์อย่างยิ่งต่อการสร้างภูมิคุ้มกัน เพื่อลดความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในอนาคต” และยังได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เครื่องมือ วิธีการ กระบวนการทางเศรษฐกิจและสังคม การส่งเสริมนโยบายและการดำเนินการด้านเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผ่านการอภิปรายเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยทางภูมิอากาศที่สำคัญ ลำดับความสำคัญของภาคการท่องเที่ยว การประเมินความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศ และผลลัพธ์ความเสี่ยง เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ดนุชา พิขยพันธ์ เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอสาระสำคัญของร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแนวทางการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ว่า ภายใต้ความร่วมมือในการลดก๊าซเรือนกระจกในระดับนานาชาติ ความเสี่ยงต่อความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน โรคอุบัติใหม่และภัยโรคระบาด

ข้อเสนอแนะ

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนและส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์ให้มีการติดต่อ สื่อสารผ่านสื่อทันสมัยหลายช่องทางให้แก่นักท่องเที่ยว
2. ควรให้มีการจัดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ทุกเดือนต่อเนื่องกันไป เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็นและประสบการณ์ต่าง ๆ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันรู้ถึงปัญหาของชุมชน และพร้อมที่จะเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนร่วมกัน
3. ควรเปิดโอกาสให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่มโซพิลียอย่างต่อเนือง ตั้งแต่การร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้วยความเสมอภาค อย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กมลศักดิ์ วงศ์ศรีแก้ว จิระพงศ์ เรืองกุล และสายใจ ชุนประเสริฐ. (2559). กลยุทธ์การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งสู่ชุมชนยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนพูนบำเพ็ญ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- จุฬามณี แก้วโพทอง และคณะ. (2561). การบริหารจัดการชุมชนเพื่อความยั่งยืน. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(1): 263 -273.
- โชติ บดีรัฐ และยุวดี พ่วงรอด. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการในเขตเทศบาลนครพิษณุโลก. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 21(1): 29 -42.
- ธนากร สังเขป. (2556). การพัฒนาที่ยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิตรจิรา มณีเนตร. (2565). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ. สืบค้นเมื่อ มิถุนายน 15, 2566, จาก <https://www.thai-german-cooperation.info/th/thai-tourism-industry-on-alert-to-climate-change/>.
- สุทธิพงษ์ สุริยะ. (2565). โซพีซีโมเดล: ตัวแบบการพัฒนาท้องถิ่นแนวใหม่ด้วยกลไกพิพิธภัณฑสถานชุมชน. Local Administration Journal, 16(2): 289 – 312.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2565). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2565-2570. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อังศุมา ก้านจักร. (2561). การศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อปริมาณน้ำในแม่น้ำชีเพื่อจัดทำระบบสารสนเทศในการวางแผนความเสี่ยงของท้องถิ่น. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัด เพชรบุรี เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

A Study of Possibilities Development in Thamrong Sub-district to Agricultural Tourism Route in Ban Lad District, Phetchaburi

วรรณิศา สีฟ้า / Wanneesa Seefa

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail: oui_seefa@hotmail.co.th

(Received: July 16, 2023; Revised: September 20, 2024; Accepted: December 13, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ และสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี และนำมากำหนดเป็นนโยบายในแผนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 358 คน การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มจากผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ที่เกี่ยวข้องจำนวน 13 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS และการพรรณนาวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับของความพร้อมหรือการเห็นด้วยในการพัฒนาพื้นที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.41 โดยมีความพร้อมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของชนในชุมชน และ 2) ความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าจุดแข็งของชุมชน คือ (1) ประชาชนมองเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพในเรื่องของความสามัคคีกัน มีความร่วมมือกันอย่างมาก ใกล้ชิดกัน เอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันรวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อกันทั้งในชุมชนและกับหน่วยงานของรัฐมีการติดต่อสื่อสารต่อกันสม่ำเสมอ (2) สภาพพื้นที่ของตำบลถ้ำรงค์เอื้อต่อการรองรับนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ทั้งในด้านของถนนหนทาง ความปลอดภัย และการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐในการรวมกลุ่มกัน

สร้างผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงภูมิทัศน์ และมีรายการโทรทัศน์มาถ่ายทอดสด จุดอ่อนคือ ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ บางครั้งไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย

คำสำคัญ : ความเป็นไปได้ การพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว ตำบลถ้ำรงค์

Abstract

The objectives of this research are to assess the potential of communities and establish agro-tourism routes in the Thamrong sub-district in Ban Lat district, Phetchaburi Province, as well as to incorporate policies into local government planning using integrated research. This study employs a qualitative research approach. Data were collected from 358 participants through questionnaires, in-depth interviews, and focus groups, including community leaders, community enterprise leaders, village heads involved in tourism management, and management and staff from the Thamrong Sub-District Administrative Office. Data analysis was conducted using SPSS software and descriptive analysis. The study results indicated the following: 1) the level of readiness or agreement to develop the area into an agro-tourism destination is generally high, with an overall average rating of 3.41. This reflects the community's readiness to support tourism activities that promote cultural learning and local lifestyles, and 2) regarding the potential for developing this area into an agro-tourism hub, the community's strengths include: 2.1) A high degree of unity and cooperation, with strong community bonds, mutual assistance, and positive attitudes towards both the community and government agencies, along with regular communication and 2.2) the infrastructure in Thamrong sub-district is suitable for accommodating tourists, with safe roads and support from public organizations to create local products, improve the landscape, and attract media coverage. However, the community faces challenges, such as limited knowledge in product development and branding, which sometimes results in insufficient supplies for sale.

Keywords: Possibility, Development of tourist areas, Thamrong sub-district

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2565) ได้กำหนดเป้าหมาย ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ซึ่งจะเป็นแผนที่มีความสำคัญในการวางรากฐาน การพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว รัฐบาลมีนโยบายในการสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบ เศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเร่งสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยการขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนการวางแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในระยะยาว ครอบคลุมถึงการพัฒนาศูนย์สุขภาพมนุษย์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศจะต้องมีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาระยะยาว ที่ชัดเจน โดยทุกภาคส่วนในสังคม ต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่มุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในอนาคต

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของประเทศไทยในระยะ 5 ปี จะยึดหลัก “ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับก่อนหน้า เพื่อให้การพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบน ทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนา ทุกด้าน มีดุลยภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดคล้อง เกื้อกูล และพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน โดยการพัฒนาในมิติหนึ่งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อมิติอื่น ๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้ “คนเป็น ศูนย์กลางการพัฒนา” โดยดูว่าประชาชนในพื้นที่มีความต้องการหรือยังขาดในเรื่องใด เพื่อจะนำมาสู่ แนวทางกระบวนการแก้ไขปัญหา ก่อนนำไปสู่ปลายทาง คือ การพัฒนาตรงกับความต้องการของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความสุข มีรายได้ที่เพียงพอในการเลี้ยงตน สามารถที่จะเสียสละช่วยเหลือผู้อื่นและสังคม ได้อย่างยั่งยืนต่อไป (โชค บุลกุล, 2556)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ด้านภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ มีชุมชนที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน มีกลุ่มอาชีพที่หลากหลาย ทางด้านการเกษตร การประมง การแปรรูป และการท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจังหวัดเพชรบุรีนอกจากจะประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ที่มีความโดดเด่นแล้ว ยังประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัฒนธรรม อาหาร และการแสดงที่ถูก สร้างสรรค์มาอย่างต่อเนื่องทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมาเที่ยวเป็นจำนวนมากในแต่ละปี อย่างไรก็ตามการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจำเป็นต้องพัฒนาให้ชุมชนมีความพร้อม มีการกินดีอยู่ดี มีอาชีพที่ มั่นคงและมีแนวทางการประกอบอาชีพ ความรู้ และมาตรฐานผลผลิตต่าง ๆ (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด, ม.ป.ป.)

ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มีเรื่องเล่าขานเป็นตำนานมาจากในอดีตว่าสมัยก่อน บ้านถ้ำรงค์มีสภาพเป็นป่าวันหนึ่งมีเจ้าเมืองที่ไม่ปรากฏพระนามเสด็จมา ระหว่างที่กำลังเสด็จเที่ยวชม

ภูมิประเทศ มีหญิงสาวชาวบ้านเห็นพระองค์ทรงเหน็ดเหนื่อย จึงเข้ามาถวายน้ำดื่มแก้กระหาย แต่ในชั้นน้ำมีใบหญ้าคาลอยอยู่ เจ้าเมืองทรงกริ้วและเรียกให้หญิงชาวบ้านมาเข้าเฝ้า หญิงสาวชาวบ้านได้อธิบายว่า ที่ต้องใส่หญ้าคาลงไปเพื่อป้องกันมิให้เจ้าเมืองริบเสวยน้ำในขณะที่กำลังเหนื่อยเพราะอาจทำให้จุกเสียดและประจวบได้ เจ้าเมืองได้ฟังก็ซาบซึ้ง จึงพระราชทานแหวนให้หญิงสาวชาวบ้านเป็นการตอบแทนน้ำใจ ซึ่งเรียกว่า “ธรรมรงค์” ต่อมาชาวบ้านได้เรียกว่าชุมชนแห่งนี้ว่า “บ้านธรรมรงค์” และเรียกเพี้ยนมาเป็น “ถ้ำรงค์” ในปัจจุบัน

ชุมชนบ้านถ้ำรงค์มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยมีภูเขา ป่าไม้ ป่ายางนา ต้นตาลโตนด มีแม่น้ำเพชรบุรี และลำห้วยสายยาวที่มีน้ำตลอดปีที่ใช้กินและใช้ในการเพาะปลูก มีโบราณสถาน วัดวาอาราม หลวงพ่อดำ หลวงพ่อขาวที่ศักดิ์สิทธิ์ มีวัดถ้ำรงค์และถ้ำขนาดเล็กอื่น ๆ ในพื้นที่ชุมชน มีงานหัตถกรรมจักสานใบตาล งานประดิษฐ์จากลูกตาลแก่ งานประดิษฐ์ว่าวไทย กลุ่มแม่บ้านแปรรูปผลผลิต มีอาหารคาวหวานที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น แกงหัวตาล ขนมตาล โดนดทอด ผลไม้นานาชนิด มีประเพณีและการแสดง วัฒนธรรมท้องถิ่น พิพิธภัณฑสถาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีเส้นทางท่องเที่ยวทั้งทางบกและทางน้ำ จักรยาน นั่งรถราง ชมชุมชน ชุมชนถ้ำรงค์ได้รับการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีนักท่องเที่ยวและผู้คนมาแวะเที่ยวชมอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วยเสน่ห์ และอัตลักษณ์ของชุมชนที่อภัยาศัยไมตรี จากปัจจัยที่เป็นจุดดึงดูดสำคัญหลากหลายประการของตำบลถ้ำรงค์ ซึ่งมีศักยภาพพื้นที่ที่มีความโดดเด่น แต่ยังไม่มีการท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติและรับรู้ถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของสถานที่แห่งนี้ ที่มีความพร้อมทุกด้าน (ครรชิต มาระโกชน์ รัชฎาพร วงษ์โสพนากุล และอารีญา บุญทวี, 2560)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มีปณิธานสูงยิ่งที่จะปฏิบัติการกิจท้องถิ่น ทั้งการพัฒนา ชี้นำและแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเครือข่าย มหาวิทยาลัยราชภัฏกับชุมชนท้องถิ่นเพื่อการนำใช้ข้อมูลให้เกิดประโยชน์สู่การจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงสนใจศึกษาเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร เกิดการสร้างงาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี มากำหนดเป็นนโยบายในแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แนวคิดเทคนิคและวิธีการพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) และแนวคิดทางธุรกิจด้านส่วนผสมทางการตลาด (4Ps) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรีสู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้บริหาร และบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ และคนในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ใหญ่บ้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว จำนวน 9 คน ประกอบด้วย

- 1.1 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 1 บ้านท่ามะเฟือง
- 1.2 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 2 บ้านม่วงงาม
- 1.3 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 บ้านถ้ำรงค์
- 1.4 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 บ้านไร่สะท้อน
- 1.5 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 6 บ้านหนองช้างตาย
- 1.6 กำนันตำบลถ้ำรงค์
- 1.7 คุณสุริยะ ชวงค์ เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ
- 1.8 คุณบรรพต มามาก เกษตรกรต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.9 คุณชัยชัย นาคสุข ประธานกลุ่มวิสาหกิจท่องเที่ยวชุมชน

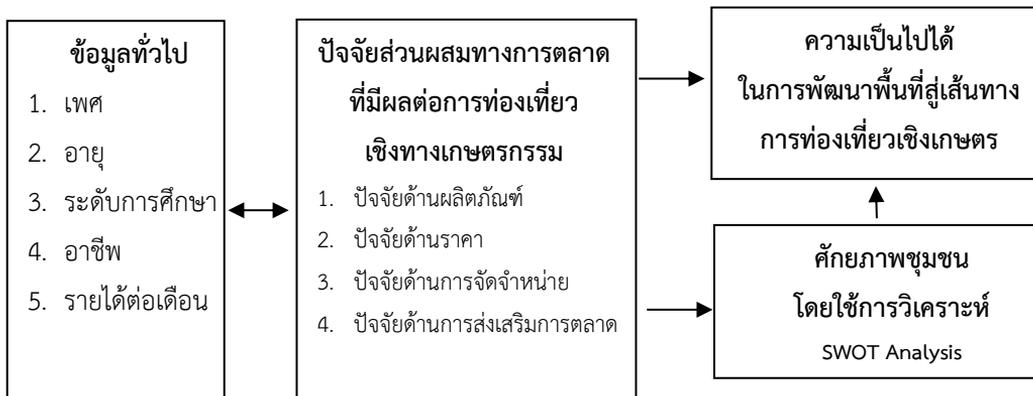
2. ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน 6 คน ประกอบด้วย นายกององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ เลขานุการองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หัวหน้าสำนักงานปลัด นักวิเคราะห์นโยบายและแผน และเจ้าพนักงานประสานงานชุมชน

3. ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 258 คน

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนในเขตพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ ซึ่งเป็นเขตพื้นที่ในความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของการวิจัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ผู้บริหารและบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ และคนในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

3.1 เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของคนในชุมชนต่อการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ตัวเลือก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3.2 เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล 2 แบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งมีโครงสร้าง (Semi -structure in-depth interview)
- 2) แบบบันทึกการทำสนทนากลุ่ม (Focus Group)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากประชาชนใน 6 หมู่บ้านของตำบลถ้ำรงค์ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 3,414 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 คน และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ต่อการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการใช้ Mixed Method

5.1 เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ตรวจสอบตรวสอบความถูกต้องและคัดเลือกเอาแบบสอบถามและเมื่อตรวจสอบข้อมูลเรียบร้อยแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นสถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงและลักษณะโดยทั่วไปของข้อมูล โดยการใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ในการอธิบายข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

2) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้ในการวิเคราะห์การมีความพร้อมของคนในชุมชน ต่อการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตามเกณฑ์ที่ผู้ศึกษากำหนด

5.2 เชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย (Analytic induction) โดยสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ต่อการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร แล้วนำข้อมูลมาเขียนบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยโดยสรุปที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดโครงการ จำแนกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 253 คน

คิดเป็นร้อยละ 70.70 มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 34.10 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือเทียบเท่าจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 41.30 ประกอบอาชีพค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัวจำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80 และมีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท มีจำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 40.80

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพของการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ระดับของความพร้อมหรือการเห็นด้วยในการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยภาพรวมมีความพร้อมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรวม 3.41 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากที่สุด คือ ความพร้อมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63

ส่วนที่ 3 ความเป็นไปได้ในการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากำหนดเป็นนโยบายในแผนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า จุดแข็งของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ประชาชนมองเห็นว่าชุมชนมีศักยภาพในเรื่องของความสามัคคีกัน มีความร่วมมือกันเป็นอย่างมาก เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกัน ความเป็นชนบทเอื้ออาทร ช่วยเหลือซึ่งกันรวมทั้งมีทัศนคติที่ดีต่อกันทั้งในส่วนตัวด้วยตนเอง เพื่อนบ้านหรือกับหน่วยงานของรัฐ มีการติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งพื้นที่ในชุมชนก็มีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกด้วย แต่ยังคงขาดในเรื่องขององค์ความรู้ในการพัฒนาตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ พอมีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากบางครั้งสินค้าไม่เพียงพอต่อการจำหน่าย แต่ก็พบว่า สภาพพื้นที่ของตำบลถ้ำรงค์เอื้อต่อการรองรับนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมทั้งในด้านของถนนหนทาง ความปลอดภัย อีกทั้ง ยังได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์ที่ส่งเสริมให้ประชาชน มีการรวมกลุ่มกันสร้างผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาหมู่บ้านของแต่ละหมู่ให้มีผลิตภัณฑ์ของตนเอง มีหน่วยงานจากภายนอก เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเข้ามาให้ความรู้ การจัดทำบัญชีครัวเรือน การบำรุงศิลปวัฒนธรรม การบริการวิชาการ รวมทั้งมีสื่อรายการโทรทัศน์มาถ่ายทอดอย่างสม่ำเสมอ สำหรับอุปสรรคของชุมชนในการพัฒนาพื้นที่สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ส่วนใหญ่จะมีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องของงบประมาณ ซึ่งบางกลุ่มยังไม่เข้มแข็งก็ยังคงต้องการงบประมาณในการลงทุนและพัฒนาสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว บางครั้งกลุ่มที่มีจำนวนคนเยอะก็จะมีความคิดเห็นในเรื่องของความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันเนื่องจากความต้องการที่หลากหลายกันออกไป และการที่พื้นที่ที่นักท่องเที่ยวจะเข้าเที่ยว มีทางเข้าออกหลายทาง อาจเกิดความสับสนได้

กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันและบทเรียนจากการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การทำงานร่วมกันเป็นทีมของนักวิจัย การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าในขณะลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ข้อค้นพบในส่วนของปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จที่สำคัญ คือ ความร่วมมือของผู้ให้ข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม รวมไปถึงการมีนักศึกษามาร่วมเก็บข้อมูล

นวัตกรรมองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย คือเส้นทางการท่องเที่ยวเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี

อภิปรายผล

พื้นที่ตำบลถ้ำรงค์ มีความพร้อมและศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉพาะในด้านของกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการเรียนรู้ในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชนอยู่ในระดับมาก เนื่องจากวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของที่เรียบง่าย สงบสุข มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ประกอบกับมีประเพณีที่สามารถดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้ และสร้างความประทับใจ ได้แก่ ประเพณีวัวลาน ประเพณีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญทางศาสนา ประเพณีการรดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ในวันสงกรานต์ ประเพณีวันลอยกระทง รวมถึงความเชื่อต่าง ๆ และในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนช่วยให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชน ส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งในงานวิจัยแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (ปองพล ธิวัลหทัยกุล ชัชฎารัตน์ มุกดา และวชิรินทร์ วารีเสวตสุวรรณ, 2550) พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมเพราะความน่าสนใจด้านเกษตรกรรมวิถีชีวิตเกษตรกรรมสำหรับกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุด คือ กิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจดังนั้นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ไว้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวเน้นการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ 2) ด้านการพัฒนาบริการการท่องเที่ยว 3) กลยุทธ์พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ 4) กลยุทธ์พัฒนาด้านอื่น ๆ สำหรับการกำหนดยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งเบื้องต้นโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านได้แก่ยุทธศาสตร์การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในกลุ่ม และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนถ้ำรงค์จะเห็นได้ว่า ชุมชนถ้ำรงค์ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างมาก เนื่องจากมีศักยภาพพร้อม ทั้งทรัพยากร และบุคลากร รวมทั้งการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยเฉพาะความเข้มแข็งของชุมชน ที่สามารถรวมกลุ่มกันได้ การยอมรับนวัตกรรม และองค์ความรู้ จากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าไปช่วยพัฒนา และสนับสนุน เช่น กรณี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี กลุ่มวิสาหกิจชุมชนซึ่งเข้าไปให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิต ผลิตภัณฑ์ชุมชน และช่วยในเรื่องการตลาด ทั้งนี้ชุมชนถ้ำรงค์เป็นชุมชนซึ่งอยู่สองฝั่งถนนเพชรเกษม มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเข้าถึงชุมชนได้สะดวกสบาย สามารถพัฒนาเป็น

จุดเชื่อมต่อในการเดินทางทั้งขาขึ้นกรุงเทพฯ และขาลงใต้ได้ และในอีกด้านคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้กรุงเทพฯ สามารถเดินทางไป กลับได้สะดวก (กนกพล จันทะรักษา, 2558)

ในชุมชนถ้ำรงค์นี้ จากการศึกษาพบว่า มีความโดดเด่นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด และการทำสวนตาลโตนด ซึ่งในปัจจุบันสามารถพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาดูงาน และมีการศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก จากหน่วยงานทั่วประเทศ มีวิทยากรชุมชนที่สามารถ ให้ความรู้แก่ผู้มาศึกษาดูงานได้เป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่า ชุมชนสามารถสร้างอัตลักษณ์ ให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ ในขณะที่เดียวกัน ชุมชนถ้ำรงค์ยังมีงานอันเนื่องจากการเกษตรหลายอย่างที่สามารพัฒนา และสร้างสรรค์ขึ้นมาเป็นจุดเด่นได้ เช่น การผลิตขนม ของหวาน การปลูกกล้วยไม้ และสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรม และเส้นทางท่องเที่ยวได้ ซึ่งเมื่อนำไปพิจารณาร่วมกับงานวิจัยของ เทพกร ณ สงขลา และบัญชา สมบูรณ์สุข (2554) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับการจัดการทรัพยากรเกษตรของท้องถิ่น กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลางจังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า การเกษตรอำเภอข้างกลางที่ใช้เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้แก่ การเลี้ยงผึ้ง การเพาะเห็ด และเกษตรอินทรีย์ในรูปแบบให้ความรู้/สาธิตจำหน่ายสินค้าเกษตร และให้รู้ทางธุรกิจการเกษตรรูปแบบท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหล่านี้มีการใช้ทรัพยากรเกษตรที่หลากหลายและส่งผลกระทบต่อ การเกษตรของชุมชน 3 ลักษณะ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรเกษตร การขยายตัวของกิจกรรมเลี้ยงผึ้ง เพาะเห็ดเกษตรอินทรีย์ และการนำทรัพยากรเกษตรในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มจากการท่องเที่ยวและผลที่เกิดขึ้นดังกล่าว กลายเป็นความโดดเด่นทางการเกษตรของอำเภอข้างกลาง ที่สนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นในกรณีของชุมชนถ้ำรงค์สามารถพัฒนาได้ไม่ยากนัก ซึ่งเมื่อพิจารณาศักยภาพของชุมชน จะเห็นว่าชุมชนมีความสามัคคีกัน มีความร่วมมือกัน สภาพพื้นที่ของตำบลถ้ำรงค์เอื้อต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เข้าเที่ยวชม ได้รับการสนับสนุนการหน่วยงานราชการ รวมทั้งมีสื่อโทรทัศน์มาถ่ายทำอยู่เสมอ ก็ถือว่าเป็นโอกาสที่ดี อย่างไรก็ตามจะพบว่า ควรนำแนวคิด 4Ps เข้ามาช่วยในการพัฒนาในด้านการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชนถ้ำรงค์ เนื่องจากปัญหาในการพัฒนาและผลิตผลิตภัณฑ์ ยังเป็นปัญหาหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. แนวทางการพัฒนาพื้นที่ตำบลถ้ำรงค์สู่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรมีการพัฒนาโครงข่าย การท่องเที่ยว เนื่องจากยังไม่เกิดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างชัดเจน ควรเน้นพัฒนาคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การกำกับดูแลสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปด้วย
2. แปลงแผนการท่องเที่ยวระดับตำบลถ้ำรงค์ภายใต้กรอบแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรสู่ การปฏิบัติจริงและรับผิดชอบโดยองค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำรงค์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เมื่อศึกษาความเป็นไปได้แล้ว ควรวางแผนเพื่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ตำบลถ้ำรงค์ อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกพล จันทะรักษา. (2558). การศึกษาความเป็นไปได้การลงทุนแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมทางน้ำครบวงจรที่มนุษย์สร้างขึ้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร. 1416470966_ข้อมูลจังหวัด.pdf.
- ครรชิต มาระโกษณ์ รัชฎาพร วงษ์โสพนากุล และอารีญา บุญทวี. (2560). รายงานการศึกษาข้อมูลด้านอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดฉะเชิงเทราในโครงการ "การปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนา (Reprofilng)". ฉะเชิงเทรา: มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- โชค บูลกุล. (2556). เข้าใจวิถี "เกษตรกรรมสีเขียว" ผ่านการท่องเที่ยวฟาร์มโชคชัย. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร, 8(1): 14.
- ปองพล ธวัชหทัยกุล ชัชฎารัตน์ มุกดา และวศิรินทร์ วารีเศวตสุวรรณ. (2550). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรมในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: วิทยาลัยเฉลิมกาญจนา.
- เทพกร ณ สงขลา และบัญชา สมบูรณ์สุข. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการใช้ทรัพยากรเกษตรของชุมชนชน: กรณีศึกษาท่องเที่ยวเชิงเกษตรข้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์. 6(2): 1-12.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (ม.ป.ป.). ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 1, 2567, จาก <https://phetchaburi.go.th/phet2/CODE/files/>

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

Factors Affecting Political Participation of People in Phetchaburi Province

จินณาวัดณ์ มุลนาม¹/ ดารัณ พรหมณ์แก้ว²
Jinnawat Moonnam¹/ Daran Phramkaew²

¹นักศึกษา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹Master of Public Administration student Department of Public Administration
Phetchaburi Rajabhat University

²อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²Lecturer Assistant Professor Dr.Master of Public Administration Department of Public
Administration Phetchaburi Rajabhat University

Corresponding author E-mail : bbee_kong09@hotmail.com

(Received: February 8, 2024; Revised: November 15, 2024; Accepted : December 16, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี 3) นำเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยนี้เป็น การวิจัยแบบผสมผสานวิธี วิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปที่อำเภออยู่ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน ด้วยการสุ่มแบบง่าย วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน โดยเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ตัวแปร ซึ่งส่งทางบวกทุกตัวแปร มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R)=0.802 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ได้

ร้อยละ 64.30 3) ภาครัฐ ควรกำหนดขอบข่ายของการรณรงค์หาเสียงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในชุมชน อีกทั้งควรจัดเวทีปราศรัยหาเสียงต่อสาธารณะอย่างเป็นทางการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามอย่างเปิดเผย

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

The objectives of this research were to: 1) study the level of political participation of people in Phetchaburi, 2) study factors affecting political participation of people in Phetchaburi, and 3) suggest guidelines for promoting political participation of people in Phetchaburi. This research is a mixed method research. The sample group consisted of 400 people aged 18 years and over who have the right to vote and who live in Phetchaburi, selected by using simple random sampling method. The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis. An in-depth interview was also used for collecting data from 16 key informants, selected by using purposive sampling method from the president of the Subdistrict Administrative Organizations, subdistrict mayors, and community leaders. The data were analyzed by using content analysis. The research results found that the level of people's overall opinion on factors in political participation of people in Phetchaburi was high. Furthermore, there were four factors positively affecting political participation of people in Phetchaburi with statistical significance at the .01 level (regression coefficient (R) = 0.802, able to predict or explain the variance in the effect on political participation of people in Phetchaburi at 64.30%). Moreover, the governmental sector should clearly define the scope of the election campaign to prevent possible conflicts in the community and increase participation in election campaign. They should also officially organize a forum for public campaign speeches, giving the public an opportunity to openly ask questions.

Keywords: Factors, Political Participation of People, Phetchaburi Province

บทนำ

นับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา โครงสร้างระบบการเมืองของประเทศไทยได้เน้นความเป็นประชาธิปไตย แบบให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้นเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยจัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่น 5 แบบ คือ 1) องค์การบริหารส่วนจังหวัด 2) เทศบาล 3) องค์การบริหารส่วนตำบล 4) กรุงเทพมหานคร และ 5) เมืองพัทยา (โพธิ์คิน ขวาคุ่นหล้า, 2563) และหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 ให้เทศบาลเมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 2) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความเข้มแข็งของการปกครองจะเกิดขึ้นได้ จะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญในการที่จะส่งเสริมระบบการเมืองให้มีความเป็นประชาธิปไตยและก่อให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตยได้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานสำคัญในการที่จะทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองโดยการมีส่วนร่วม การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเป็นการเมืองที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุดในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้น มีสมาชิกสภาท้องถิ่นมีคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติก็พบว่า ไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลังขาด ความร่วมมือ และขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็น

การมีส่วนร่วมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยของไทยที่มีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับที่น้อย เพราะประชาชนส่วนใหญ่หลังจากที่ไปลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาแล้ว ประชาชนจะมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านอื่น ๆ น้อย เช่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา การแสดงความคิดเห็นต่อการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การควบคุม และติดตามผลการบริหารงาน ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าการที่ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมการเลือกตั้งนั้น เพราะผู้บริหารท้องถิ่นนั้นไม่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือประชาชนมีทัศนคติทางการเมืองแบบเดิม โดยมองว่ากิจกรรมทางการเมืองเป็นเรื่องของผู้ผู้นำไม่เกี่ยวข้องกับตนเอง จึงไม่เข้ามามีบทบาทหรือมีส่วนร่วมเท่าที่ควรการส่งเสริม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ถือเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตยเพราะหลักสำคัญของประชาธิปไตย คือ เป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น รัฐบาลผู้บริหารท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จำเป็น ต้องทำทุกวิถีทางที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยให้มากที่สุด (ฐานิตา เถลิ้มช่วง, 2559)

ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นก็ตาม แต่สภาพความเป็นจริงยังมีปัญหาและอุปสรรคอีกมากมาย ดังจะเห็นได้จากผลการวิจัยของสถาบันวิจัยพระปกเกล้า พบว่า ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนของประเทศไทยในระยะ 60 ปี ที่ผ่านมา ได้แก่ 1) ประชาชนมีข้อจำกัดในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เนื่องจากประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดและความสำคัญของการมีส่วนร่วม 2) ทศนคติและความเชื่อของประชาชนที่ว่าผู้เป็นข้าราชการนั้นคือ นายของประชาชนจึงไม่ควรเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง 3) ประชาชนไม่เข้าร่วมกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองเนื่องจากการขาดความรู้และทักษะการนำกระบวนการมีส่วนร่วมไปปฏิบัติ เพราะในอดีตประชาชนเป็นเพียงผู้รับฟังและเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับฟังประชาชน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552) ผลการศึกษาของ (ฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ, 2552) ซึ่งพบว่า สภาพปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ความสามารถในการร่างข้อบัญญัติและเทศบัญญัติ การออกเสียงประชามติในระดับท้องถิ่นมีน้อยมาก แม้ว่าจะมีการบัญญัติไว้ในกฎหมายของ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้เพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ. 2562 ก็ตาม แต่มีไม่กี่แห่งที่ทำการลงประชามติในระดับท้องถิ่นของประเทศไทย

จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนลดลงเรื่อย ๆ นั้นจะส่งผลให้ประชาธิปไตยของสังคมลดลงด้วยเช่นกัน โดยที่สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ แสดงว่าสังคมนั้นมีความเป็นประชาธิปไตยต่ำ ถ้ามีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงแสดงว่าสังคมนั้นมีการพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยสูงอีก ทั้งบ่งบอกถึงอุดมการณ์ เจตคติทางการเมืองของประชาชนในชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561) เป็นแนวทางเดียวกับสถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (ฉันทนา บรรพศิริโชติ, 2546) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมที่มีอยู่ในสังคมหรือชุมชน ทำให้ประชาชนได้ฝึกฝนการกล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เกิด การยอมรับและศรัทธาของสมาชิกในชุมชนประชาชน จึงมีความสำคัญในการสร้างประชาธิปไตยอย่างยั่งยืนและส่งเสริมธรรมาภิบาล การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมในลำดับสูงขึ้น ๆ ไปได้จะต้องเกิดการมีส่วนร่วมในลำดับล่าง ๆ ก่อน โดยประชาชนร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมตัดสินใจ ติดตามตรวจสอบ จึงจะทำให้การมีส่วนร่วมเกิดประสิทธิผลได้ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2552)

จังหวัดเพชรบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยมีรูปแบบการปกครองและการบริหารราชการแผ่นดิน 3 รูปแบบ คือ 1) การบริหารราชการส่วนกลาง ประกอบด้วย

หน่วยงานสังกัดส่วนกลางซึ่งมาตั้งหน่วยปฏิบัติงานในพื้นที่จำนวน 84 ส่วนราชการ 2) การบริหารราชการส่วนภูมิภาค จัดรูปแบบการปกครองและบริหารราชการเป็น 2 ระดับ คือ (1) ระดับจังหวัด ประกอบด้วย ส่วนราชการประจำจังหวัด จำนวน 32 ส่วนราชการ (2) ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 8 อำเภอ (93 ตำบล 698 หมู่บ้าน) อำเภอทั้ง 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี อำเภอชะอำ อำเภอท่ายาง อำเภอเขาย้อย อำเภอบ้านแหลม อำเภอบ้านลาด อำเภอหนองหญ้าปล้อง และอำเภอแก่งกระจาน 3) การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย (1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี (2) เทศบาล 13 แห่ง (เทศบาลเมือง 2 แห่ง และเทศบาลตำบล 11 แห่ง) (3) องค์การบริหารส่วนตำบล 69 แห่ง (สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2564) จากการศึกษา พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ยังมีปัญหาในหลายประการที่จะต้องเร่งดำเนินการแก้ไข เช่น ทิศนคติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองได้ไม่มากเท่าที่ควร และประชาชนบางส่วนไม่ตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจากการทบทวนเอกสารต่าง ๆ มานำเสนอและที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น ทำให้มองเห็นภาพของความสัมพันธ์ได้ว่าการพัฒนาประชาธิปไตยนั้นควรเริ่มต้นจากท้องถิ่นเพราะการสร้างประชาธิปไตยควรสร้างประชาธิปไตยจากระดับล่าง คือ “ประชาธิปไตยท้องถิ่น” เพื่อเป็นแรงสนับสนุนและส่งเสริมรวมถึงผลักดันให้ประชาธิปไตยระดับชาติแข็งแรงและมั่นคง รวมถึงการพัฒนาการเมืองท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองจึงจำเป็นที่จะต้องเริ่มต้นที่ท้องถิ่นเป็นอันดับแรกก่อน เนื่องจากท้องถิ่นเป็นหน่วยงานปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในบรรดาหน่วยการปกครองอื่น ๆ ทำให้รับรู้และเข้าใจปัญหาความต้องการของประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่มีใครทราบความต้องการของคนในท้องถิ่นได้ดีไปกว่าคนที่อยู่ในท้องถิ่น (ปริญญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555) ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะมีการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นมากขึ้น แต่ประชาชนยังใช้สิทธิเสรีภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมาก และไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจัง ดังนั้นด้วยเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองพร้อม ทั้งต้นตอที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ก็จะส่งผลต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนและผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผู้วิจัยได้วางแผนและออกแบบวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ซึ่งผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed method research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บข้อมูลประชากรประกอบด้วย ประชาชนอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งไปอาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ นายกองดีการบริหารส่วนตำบล นายกเทศมนตรีตำบล และผู้นำชุมชน ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน ที่มีองค์กรสังกัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีรายละเอียดของระเบียบวิจัยแต่ละประเภทตามขั้นตอนดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดเพชรบุรี ที่มีสิทธิและมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ระดับอำเภอ ประกอบด้วย 8 อำเภอ 93 ตำบล 698 หมู่บ้าน จำนวน 388,138 คน (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่อยู่ในเขตการปกครองของจังหวัดเพชรบุรี การวิจัยครั้งนี้ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample size) โดยใช้สูตร (Taro Yamane) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

1. ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
3. ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเมือง
4. ปัจจัยด้านการชุมนุมทางการเมือง
5. ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์

ตัวแปรตาม

ผลของการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

1. การมีส่วนร่วมด้านการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง
2. การมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง
3. การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ
4. การมีส่วนร่วมด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง
5. การมีส่วนร่วมด้านการสนทนาเรื่องการเมือง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) 5 ระดับ โดยเรียงจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด กำหนดน้ำหนักคะแนน (ลิน พันธ์พิณิจ, 2549)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) หมายถึง ความแม่นยำของเครื่องมือในการวัดสิ่งที่ต้องการจะวัดสามารถบอกถึงสภาพที่แท้จริงของตัวแปรที่ศึกษา โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) ของคำถามในแต่ละข้อ ได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.84 จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการต่อไป

2. การหาความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริง (Try Out) เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่เหมาะสมในการนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรจริง โดยทำการทดลองใช้กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาค่าความเชื่อมั่นหรือความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) แบบ (Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.937

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentages)

2. วิเคราะห์เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีลักษณะคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยรวมและรายด้านและรายข้อโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากแบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 แล้วนำเสนอเป็นรูปตารางประกอบคำบรรยาย

3. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Linear Regression Analysis)

$$Y_i = a \sum_{j=1}^k b_j X_{ij} + e_i$$

3.1 สมการถดถอยของกลุ่มตัวอย่าง ในรูปคะแนนดิบ

$$Y_i = b_0 + b_1 X_{i1} + b_2 X_{i2} + \dots + b_n X_{in}$$

3.2 สมการถดถอยของกลุ่มตัวอย่าง ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z'_y = \beta_1 Z_{x_1} + \beta_2 Z_{x_2} + \dots + \beta_n Z_{x_n}$$

เมื่อ X, ZX

แทน ค่าของตัวแปรอิสระในรูปของคะแนนดิบ

Y', Z'_y

แทน ค่าพยากรณ์ของตัวแปรตามในรูปของคะแนนดิบ
และคะแนน มาตรฐาน

b_0

แทน แทนค่าคงที่

$b_1, b_2, \dots, b_n$

แทน สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระในสมการ (กลุ่ม
ตัวอย่าง)

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$

แทน สัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรอิสระในสมการ (คะแนน
มาตรฐาน)

วิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key - Informants) ที่มีผู้มีความเกี่ยวข้องกับเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 6 คน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบล จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 16 คน ที่มีองค์กรสังกัดในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ บทความ วารสาร ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ตลอดจนเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสู่การกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง และนำผลการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกมาวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหา และนำมาเขียนเป็นความเรียง (Descriptors)

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการแยกแยะ จัดหมวดหมู่ และสรุปประเด็นในการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ครบถ้วนสมบูรณ์ และสรุปข้อมูลในรูปของการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

เพื่อที่จะนำมาเสนอเป็นข้อมูลของการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่น ของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
1. ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	3.69	0.31	มาก	5
2. ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	3.80	0.32	มาก	2
3. ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเมือง	3.80	0.35	มาก	2
4. ปัจจัยด้านการชุมนุมทางการเมือง	3.78	0.32	มาก	4
5. ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์	3.83	0.28	มาก	1
รวม	3.78	0.22	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.28) รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.32) ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.35) และมีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.31)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด เพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน

ผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดเพชรบุรี	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับที่
การมีส่วนร่วมด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง	3.84	0.32	มาก	2
การมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง	3.88	0.35	มาก	1
การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ	3.71	0.32	มาก	5
การมีส่วนร่วมด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง	3.75	0.35	มาก	4
การมีส่วนร่วมด้านการสนทนาเรื่องการเมือง	3.78	0.40	มาก	3
รวม	3.79	0.24	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณาด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.35) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมด้านการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.32) และการมีส่วนร่วมด้านการสนทนาเรื่องการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.40) ส่วนความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.35)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปร

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี		X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง	X1	1	-	-	-	-	-
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	X2	.176**	1	-	-	-	-
ด้านทัศนคติทางการเมือง	X3	.235**	.502**	1	-	-	-
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	X4	.152**	.522**	.408**	1	-	-
การรวมกลุ่มผลประโยชน์	X5	.045	.466**	.285**	.630**	1	-
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	Y	.148**	.570**	.528**	.678**	.677**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปร แต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.152 - 0.630 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการชุมนุมทางการเมือง (X_4) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (X_5) มีค่าความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ 0.630 และปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง (X_1) กับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ด้านการชุมนุมทางการเมือง มีค่าความสัมพันธ์กันต่ำสุด มีค่าเท่ากับ 0.152

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.148 - 0.678

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

Model	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	
ค่าคงที่ (Constant)	.814	.114		7.147	.000	
ด้านการชุมนุมทางการเมือง	X4	.204	.031	.276	6.594	.000
ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์	X5	.312	.033	.373	9.402	.000
ด้านทัศนคติทางการเมือง	X3	.169	.025	.244	6.874	.000
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง	X2	.097	.029	.130	3.355	.001
R = .802	R ² = .643	F = 177.521*				
SE _{est} = .145	R ² _{adj} = .639	a = 1.898				

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 ในการสร้างสมการพยากรณ์ ผู้วิจัยเลือกโมเดล 4 มาใช้ในการค้นหาค่าประกอบปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรีที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อผลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ตัว คือ ด้านการชุมนุมทางการเมือง (X_4) ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (X_5) ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_3) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง (X_2) ซึ่งส่งทางบวกทุกตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.802 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ได้ร้อยละ 64.30

และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.145 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน

สมการการถดถอยในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y}_{tot} = .204 (X_4) + .312 (X_5) + .169 (X_3) + .097 (X_2)$$

สมการถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z}_{tot} = .276 (X_4) + .373 (X_5) + .244 (X_3) + .130 (X_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ปัจจัยด้านทัศนคติทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิยม เวชกามา (2562) ได้ทำการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนคร ตามแนวพุทธจิตวิทยา ผลการวิจัย พบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.61 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยอ้อม ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.68 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 และน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบถกแถลง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จำนวน 4 ตัวแปร คือ ด้านการชุมนุมทางการเมือง (X_4) ด้านการรวมกลุ่มผลประโยชน์ (X_5) ด้านทัศนคติทางการเมือง (X_3) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง (X_2) ซึ่งส่งทางบวกทุกตัว มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (R) = 0.802 สามารถพยากรณ์หรืออธิบายความแปรปรวนของผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ได้ร้อยละ 64.30 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์ 0.145 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ตามปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และตำบลที่อยู่อาศัย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองด้านสื่อมวลชน ($\beta = 0.371$) และด้าน

สื่อบุคคล ($\beta = 0.351$) มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์พยากรณ์ 0.464 โดยสามารถร่วมกันทำนายการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร ได้ร้อยละ 46.40 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาติ รุ่งจิรกาล (2564) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ไม่พบความแตกต่างระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 อายุและสถานภาพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ อาชีพ และการเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ส่วนรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่พบความแตกต่าง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ต้องมีกำหนดขอบข่ายของกิจกรรมรณรงค์หาเสียงให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนการเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งมากขึ้น อีกทั้งควรจัดเวทีปราศรัยหาเสียงต่อสาธารณะอย่างเป็นทางการ และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ซักถามอย่างเปิดเผย และควรจัดสถานที่หรือจุดสำหรับการให้บริการข่าวสารทางการเมืองอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564) แนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร โดยควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการไปใช้ สิทธิและควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

บทสรุป

สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ด้านการชุมนุมทางการเมือง ด้านการแสดงความคิดเห็นต่อสาธารณะ ด้านการติดตามข่าวสารทางการเมือง และด้านการสนทนาเรื่องการเมือง โดยเลือกข้อที่มีระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 3 อันดับแรก ของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จากนั้นนำไปสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน เพื่อนำไปสู่แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดเพชรบุรี ต้องให้ความสำคัญกับข้อมูลข่าวสารทางการเมือง ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในด้านต่าง ๆ รวมทั้งการเลือกตั้งให้ประชาชนให้ประชาชนรับรู้รับทราบผ่านสื่อต่าง ๆ หลากหลายช่องทางมากขึ้น เช่น สิ่งพิมพ์ วารสาร จดหมายข่าว วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวประจำหมู่บ้าน ฯลฯ เป็นการอบรมปมเพาะทางการเมืองจนนำไปสู่การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองมากขึ้น ต้องส่งเสริมให้ประชาชนระดมความคิดเห็นภายในชุมชน เสนอโครงการผ่านเวทีประชาคม โดยโดยการจัดเวทีประชาคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ แล้วเชิญชวนให้ประชาชนเข้าร่วมประชุม

เพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขและลดปัญหาของท้องถิ่น และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเสนอ ความต้องการของชุมชนผ่านเวทีการประชุม ในการเสนอโครงการที่ประชาชนต้องการ นำมาพัฒนาชุมชนที่อาศัยอยู่

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ของจังหวัดอื่น ในทำนองเดียวกัน เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาของแต่ละพื้นที่มาเปรียบเทียบ
2. นอกจากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดอื่นเพชรบุรี ในทำนองเดียวกัน เพื่อที่จะได้นำผลการศึกษาของแต่ละพื้นที่มาเปรียบเทียบ
3. ควรมีการวิจัยรูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อให้จังหวัดเพชรบุรี มีส่วนร่วมทางการเมืองในทุก ๆ ด้านมีระดับที่มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรระวี ปรีสุทธิญาณ. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารท้องถิ่น: จากรัฐธรรมนูญ 50 สู่ร่างพระราชบัญญัติ. วารสารสถาบันพระปกเกล้า, 5(3): 12-13.
- ฉันทนา บรรพศิริโชติ. (2546). ความขัดแย้งในสังคมไทย: ช่องว่างของการรับรู้และความเข้าใจ. กรุงเทพฯ: โครงการปริญญาโทสำหรับนักบริหาร สาขาบริหารรัฐกิจคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ฐานิตา เฉลิมช่วง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาลจังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ฉวีลวดี บุรีกุล. (2552). พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน : จากอดีตจนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ: เอ.พี. กราฟิ คดีไซน์และการพิมพ์.
- นิยม เวชกามา. (2562). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนชาวสกลนครตามแนวพุทธจิตวิทยา. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2555). การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิชั่นส์.

- โพธิ์คิน ขวออุ่นหล้า. (2563). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดบึงกาฬ. **วารสารมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 12(2): 354 -367.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สุชาติ รุ่งจิรกาล. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ**.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเพชรบุรี. (2565). **แผนปฏิบัติการดิจิทัลของสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2563–2567)**. เพชรบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี. (2564). **ข้อมูลจังหวัดเพชรบุรี**. เพชรบุรี: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

ความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
The Needs for Studying in the Bachelor of Arts Program
in Business Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Phetchaburi Rajabhat University

พรเพ็ญ จุไรยานนท์¹ / สุภาพร อรุณวงศา² / ฐนัฐา ลาภเลิศ³
Pornpen Juraiyanon¹ / Supaporn Aroonawongsa² / Thanuttha Larblerd³

¹⁻³อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

¹⁻³Lecturer of Business Chinese Major, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi
Rajabhat University

Corresponding author E-mail : pornpen.pbru@gmail.com

(Received: January 8, 2024; Revised: October 9, 2024; Accepted : December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาภาษาจีนหรือภาษาจีนธุรกิจ ในรูปแบบหลักสูตรผสมผสานใหม่ ภายใต้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,039 คน ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 853 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและใช้การกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้ง 22 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี กลุ่มที่ 2 เป็นศิษย์เก่าสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 120 คน และกลุ่มที่ 3 เป็นผู้ใช้บัณฑิตหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เป็นผู้บริหาร หัวหน้างาน หน่วยงานละ 2 คน จำนวน 33 แห่ง รวมจำนวน 66 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ วิเคราะห์ข้อมูลค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบ

แบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหลักสูตรหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ควรจะจัดการเรียนที่ประเทศไทยและเรียนในสาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมกัน สาขาวิชาภาษาจีนหรือภาษาจีนธุรกิจที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจในการเข้าศึกษาต่อมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ รองลงมาเป็นสาขาวิชาภาษาจีน และสาขาวิชาภาษาจีน (หลักสูตรนานาชาติ) หลักสูตรควรใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ระยะเวลา 4 ปี ควรจัดการเรียนการสอนในวันและเวลาราชการ (ภาคปกติ) วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.30-16.30 น. มีค่าธรรมเนียมตลอดหลักสูตรอยู่ระหว่าง 100,000 – 120,000 บาท ควรจัดให้มีทุนการศึกษาประเภททุนการศึกษายกเว้นค่าเล่าเรียน หลักสูตรควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้านการพัฒนาด้านภาษาจีน และใช้การคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อด้วยการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังมากที่สุดในด้านเป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อหรือคิดว่าควรส่งเสริมให้บุคคลศึกษาต่อ รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน และรูปแบบของหลักสูตร ตามลำดับ และผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังในหลักสูตรที่จะถูกพัฒนาของสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ว่าหากเกิดการพัฒนาหลักสูตรควรเป็นหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการใช้ภาษาและการปฏิบัติจริงเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพได้ มีโครงการแลกเปลี่ยนความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยชั้นนำในสาธารณรัฐประชาชนจีน หลักสูตรควรเน้นไปในความนิยมของกระแสการเรียนภาษาต่างชาติเพื่อการประกอบธุรกิจ การจัดการธุรกิจ เป็นหลัก ตลอดจนมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาจีนให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความต้องการศึกษาต่อ สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Abstract

This research aims to investigate needs for studying in the bachelor of arts program in Business Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University. The findings will be used as a guideline for developing a new blended learning program in Chinese or Business Chinese under the Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University. This research employed a survey method, collecting data from 1,039 participants, divided into three groups: (1) 853 high school students in grades 11 and 12, selected through purposive sampling and proportional allocation across 22 schools under the Phetchaburi Secondary Educational Service Area Office; (2) 120 alumni of the Business Chinese program, Faculty of Humanities and Social Sciences, selected through purposive sampling; and (3) 66 stakeholders, including executives and supervisors from 33 organizations, also selected through purposive sampling. A questionnaire on the demand for a Bachelor of Arts program in

Business Chinese was used to collect data. The data were analyzed using mean, percentage, and standard deviation. The research findings revealed that a majority of respondents expressed a preference for a Bachelor of Arts program in Business Chinese that combines both in-country (Thailand) and overseas (People's Republic of China) studies. Among the Chinese language or Business Chinese programs, Business Chinese was the most popular choice, accounting. This was followed by Chinese language and International Chinese. Respondents favored a four-year program with regular weekday classes (Monday-Friday, 8:30 AM - 4:30 PM). The preferred tuition fee range was between 100,000 and 120,000 baht, and a significant portion expressed a need for tuition waivers. Additionally, respondents indicated a strong desire for extracurricular activities to enhance Chinese language skills and favored a selection process that includes both written exams and interviews. Regarding expectations for a Bachelor of Arts in Chinese Language program, respondents expressed the highest expectations for the program's objectives, instructional methods, and curriculum. Respondents also expected a Business Chinese program to prioritize practical skills development, including language proficiency and real-world application. They expressed a preference for exchange programs with leading universities in the People's Republic of China, a curriculum aligned with current trends in business language learning, and a variety of extracurricular activities to enhance Chinese language skills.

Keywords: The Needs for Studying, Chinese Language Department, Phetchaburi Rajabhat University

บทนำ

การเรียนการสอนภาษาจีนในฐานะภาษาต่างประเทศในประเทศไทยในปัจจุบันเป็นศาสตร์ความรู้ที่ได้รับความนิยมแพร่หลายอย่างกว้างขวาง ด้วยมีการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศไทยและประเทศจีนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงในประเทศอื่น ๆ ของทวีปเอเชียส่วนใหญ่ต่างให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ กับประเทศจีนเช่นกัน (ไทย บิซ พาโนรามา, 2564) ภาษาจีนจึงเป็นหนึ่งในภาษาสากลที่มีบทบาทในการสื่อสารเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเรียน การประกอบธุรกิจอาชีพต่าง ๆ ยิ่งโดยเฉพาะในประเทศไทยเป็นคู่ค้าสำคัญของการผูกมิตรไมตรีกับประเทศจีนมายาวนาน มีการลงทุนในประเทศไทยจำนวนมากและมีนักท่องเที่ยวของประเทศจีนหลังไหลมาเทียวอย่างต่อเนื่อง จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าภาษาจีนเป็นภาษาเพื่อการสื่อสารที่จำเป็นอันดับแรก ๆ ของโลกและของประเทศไทย (ฉินกั๋ว จาวิสูตร อัจฉรา วัฒนานรงค์ และสุวพร ตั้งสมวพงษ์, 2556)

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีมุ่งมั่นที่จะเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำด้านอาหาร การท่องเที่ยว และวิทยาการสุขภาพ ภายใต้ความเป็นมหาวิทยาลัยดิจิทัล ด้วยการบูรณาการศาสตร์ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพตามสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 มีทัศนคติที่ดี มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นพลเมืองดีในสังคม

เน้นองค์ความรู้สู่ท้องถิ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต น้อมนำแนวพระราชดำริ เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและให้บริการวิชาการ โดยร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน สังคม ประเทศชาติและเผยแพร่สู่สากล (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2562) ด้วยพันธกิจและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีที่มุ่งเน้นที่จะเป็นมหาวิทยาลัยที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วนภูมิภาค ตะวันตกจึงเกิดการพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการใช้ภาษาสากล เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเป็นสากลมากขึ้น มุ่งเน้นการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และการใช้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสาร ทั้งนี้ยังเป็นผลมาจากการที่มหาวิทยาลัยมีการสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศในพื้นที่เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้

ปัจจุบันหลักสูตรที่สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ (หลักสูตร 4 ปี) ซึ่งเน้นทางด้านการพัฒนาครูสอนภาษาจีนแต่ด้วยสภาวะการณ์ของความร่วมมือระหว่างประเทศและความสนใจในการพัฒนาผู้เรียนในแต่ละประเทศที่มุ่งเน้นในเรื่องเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมบริการทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่หลากหลายอย่างต่อเนื่อง มุ่งตอบโจทย์ให้กับผู้ที่สนใจการศึกษาด้านภาษาจีนที่ไม่ได้เจาะจงทางด้านครุศาสตร์ เพียงอย่างเดียว แต่ยังมีมองไปถึงเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนให้มีความหลากหลายในด้านการใช้ภาษาจีน เพื่อต่อยอดด้านการประกอบธุรกิจการเป็นผู้ประกอบการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมของจีนในอนาคต

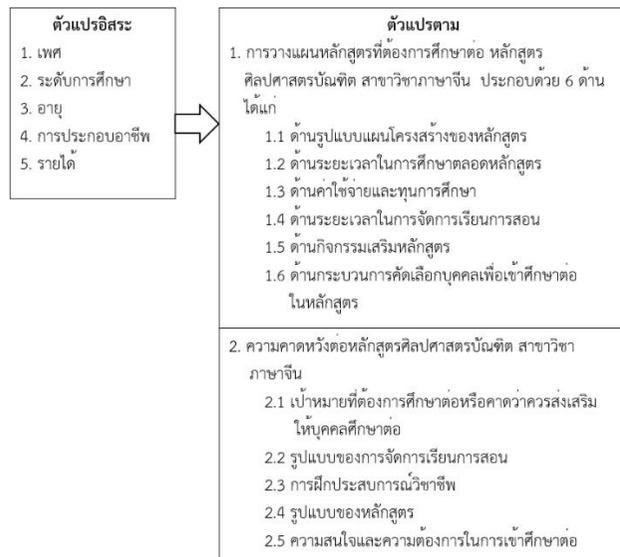
ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ และนำข้อมูลของการศึกษาไปต่อยอด สอนองความต้องการของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ตลอดจนบุคคลทั่วไปที่สนใจการต่อการศึกษาต่อหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับภาษาจีนและนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาเปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของกระแสของสังคมยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในเรื่องของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การบริหารงานภายในคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี แนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรและเหตุผลสำคัญของการเปิดหลักสูตรเพื่อให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่คาดว่าจะเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ได้มาซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 22 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียน 8,754 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, 2566)

กลุ่มที่ 2 เป็นศิษย์เก่าสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ยังไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ยังไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 โรงเรียน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 8,754 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เฉพาะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2,898 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,786 คน และใช้เกณฑ์การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 15 ของยามานะ (Yamane, 1973) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 435 คน นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 418 คน และใช้การเทียบบัญชีตีตารางเพื่อกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนต่าง ๆ ทั้ง 22 โรงเรียน

กลุ่มที่ 2 เป็นศิษย์เก่าสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเลือกจากศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษา 2561-2565 รวมจำนวน 120 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ใช้บัณฑิตในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้บริหาร หัวหน้างาน หน่วยงานละ 2 คน จากสถานประกอบการต่าง ๆ สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ส่งนักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพและสร้างความร่วมมือเครือข่ายผู้ประกอบการด้านบริหารธุรกิจ อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว รวมจำนวน 33 แห่ง รวม 66 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นรูปแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อายุ การประกอบอาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการวางแผนหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรูปแบบแผนโครงสร้างของหลักสูตร ด้านระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร ด้านทุนการศึกษาและค่าใช้จ่าย ด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านกระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร เป็นรูปแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 3 ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ 4 ด้าน ประกอบด้วย เป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อหรือคาดหวังว่าควรส่งเสริมให้บุคคลศึกษาต่อ รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และรูปแบบของหลักสูตร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิกเอิร์ต (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553)

แบบสอบถามผ่านการประเมินความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) และมีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จำนวน 36 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับอยู่ที่ 0.96

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย ทั้ง 3 กลุ่ม โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ระหว่างวันที่ 15-31 ตุลาคม 2566 ดำเนินการดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 แห่ง ผู้วิจัยติดต่อประสานงานด้วยการจัดส่งหนังสือขออนุญาตสำรวจและเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมด้วยการประสานงานด้วยตนเอง

กลุ่มที่ 2 ศิษย์เก่า สาขาวิชาภาษาจีน ผู้วิจัยติดต่อสอบถามผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์และโทรศัพท์ติดต่อด้วยตัวเอง เพื่อแนะนำวิธีการตอบแบบสอบถาม

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้บัณฑิตในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ผู้วิจัยติดต่อประสานงานด้วยการจัดส่งหนังสือขออนุญาตสำรวจและเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ จากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พร้อมด้วยการประสานงานด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อินจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา อายุ การประกอบอาชีพ และรายได้ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่มตามกลุ่มตัวอย่าง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) และความค่าความถี่ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการวางแผนหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ตอนที่ 3 ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (บุญชม ศรีสะอาด, 2546) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องความต้องการการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มที่ 1 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 แห่ง จำนวน 853 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 717 คน คิดเป็นร้อยละ 84.06 ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 480 คน คิดเป็นร้อยละ 56.3 นักเรียนทั้งหมดมีอายุอยู่ระหว่าง 16-20 ปี และไม่มีรายได้ จำนวน 746 คน คิดเป็นร้อยละ 87.46 รองลงมามีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 12.54 ตามลำดับ

กลุ่มที่ 2 ศิษย์เก่า สาขาวิชาภาษาจีน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 89 คน คิดเป็นร้อยละ 74.17 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 91.67 และระดับปริญญาโท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.33 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมามีอายุระหว่าง 31-45 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.67 และมีอายุระหว่าง 21-25 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ศิษย์เก่าส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 รองลงมาประกอบอาชีพอื่น ๆ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 19.17 และประกอบธุรกิจ-กิจการส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 18.33 มีรายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 รองลงมารายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 35.83 และมีรายได้ระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.83 ตามลำดับ

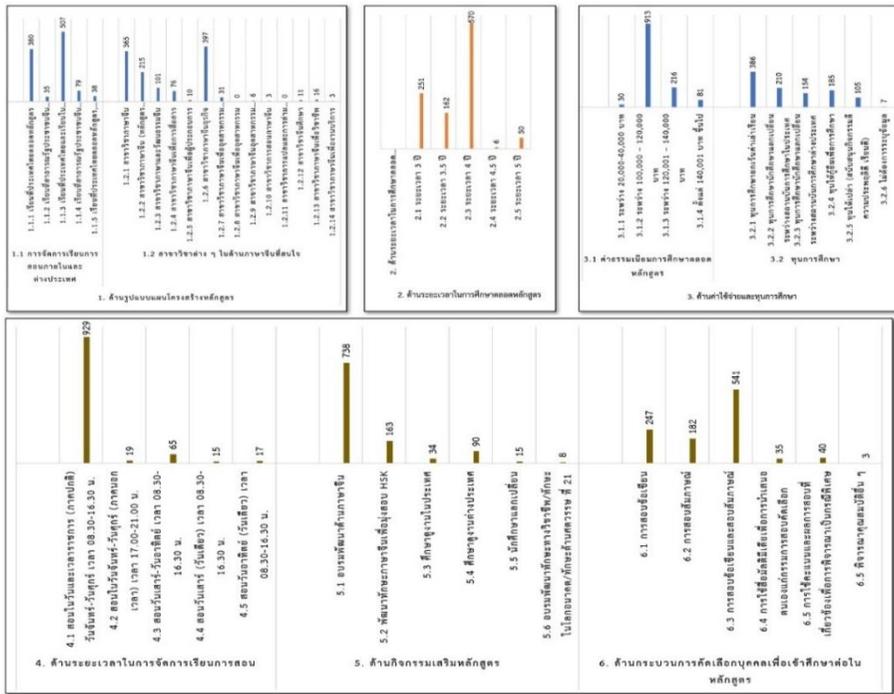
กลุ่มที่ 3 เป็นผู้ใช้บัณฑิตในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ส่วนมากเป็นเพศหญิง จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 62.12 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาเป็นระดับปริญญาโท จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 และระดับปริญญาเอก จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 1,039)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	853	100.00	120	100.00	66	100.00
ชาย	136	15.94	31	25.83	25	37.88
หญิง	717	84.06	89	74.17	41	62.12
ระดับการศึกษา	853	100.00	120	100.00	66	100.00
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	480	56.27	-	-	-	-
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6	373	43.73	-	-	-	-
ระดับปริญญาตรี	-	-	110	91.67	33	50.00
ระดับปริญญาโท	-	-	10	8.33	27	40.91
ระดับปริญญาเอก	-	-	-	-	6	9.09
อายุ	853	100.00	120	100	66	100.01
อายุระหว่าง 16-20 ปี	853	100.00	-	-	-	-
อายุระหว่าง 21-25 ปี	-	-	30	25	3	4.55
อายุระหว่าง 26-30 ปี	-	-	45	37.5	19	28.79
อายุระหว่าง 31-45 ปี	-	-	38	31.67	21	31.82
อายุเท่ากับหรือมากกว่า 46 ปี ขึ้นไป	-	-	7	5.83	23	34.85
การประกอบอาชีพ	853	100.00	120	100.00	66	100.00
นักเรียน/นักศึกษา	-	-	8	6.67	-	-
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานราชการ/พนักงานมหาวิทยาลัย/พนักงานกระทรวง	-	-	20	16.67	18	27.27
พนักงานบริษัทเอกชน/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	-	14	11.67	21	31.82
ประกอบธุรกิจ-กิจการส่วนตัว/ค้าขาย	-	-	22	18.33	19	28.79
เกษตรกร	-	-	5	4.17	-	-
รับจ้างทั่วไป	-	-	28	23.33	-	-
อื่น ๆ	-	-	23	19.17	8	12.12

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	กลุ่มที่ 1		กลุ่มที่ 2		กลุ่มที่ 3	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	(คน)		(คน)		(คน)	
รายได้	853	100.00	120	100.00	66	100.00
ไม่มีรายได้	746	87.46	-	-	-	-
รายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท	107	12.54	7	5.83	-	-
รายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท	-	-	35	29.17	-	-
รายได้ระหว่าง 10,001 - 15,000 บาท	-	-	16	13.33	-	-
รายได้ระหว่าง 15,001 - 20,000 บาท	-	-	43	35.83	22	33.33
รายได้ระหว่าง 20,001 - 25,000 บาท	-	-	19	15.83	22	33.33
รายได้ระหว่าง 25,001 - 30,000 บาท	-	-	-	-	16	24.24
รายได้ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	-	-	-	-	6	9.09

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการวางแผนหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ 1) ด้านรูปแบบแผนโครงสร้างหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในส่วนของจัดการเรียนการสอนภายในและต่างประเทศว่า หลักสูตรควรจะจัดการเรียนในประเทศไทยและเรียนในสาธารณรัฐประชาชนจีนร่วมกัน จำนวน 507 คิดเป็นร้อยละ 48.80 และสาขาวิชาด้านภาษาจีนที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสนใจและต้องการจะเข้าศึกษาต่อมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจธุรกิจ จำนวน 397 คน คิดเป็นร้อยละ 32.17 2) ด้านระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ควรใช้ระยะเวลา 4 ปี ในการเรียนตลอดหลักสูตร จำนวน 570 คน คิดเป็นร้อยละ 54.86 3) ด้านค่าใช้จ่ายและทุนการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นว่า ในส่วนของค่าธรรมเนียมการศึกษาตลอดหลักสูตร ควรมียค่าใช้จ่ายอยู่ระหว่าง 100,000-120,000 บาท จำนวน 913 คน คิดเป็นร้อยละ 73.63 และส่วนของทุนการศึกษา ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรมีการสนับสนุนทุนการศึกษายกเว้นค่าเล่าเรียน จำนวน 386 คน คิดเป็นร้อยละ 36.87 4) ด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรทำการจัดการเรียนการสอนในวันและเวลาราชการ (ภาคปกติ) วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.30-16.30 น. จำนวน 929 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 5) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าควรมีการอบรมพัฒนาด้านภาษาจีน จำนวน 738 คน คิดเป็นร้อยละ 70.42 และ 6) ด้านกระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ควรมีการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรด้วยการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ จำนวน 541 คน คิดเป็นร้อยละ 51.62 ปรากฏดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความคิดเห็นต่อการวางแผนหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ จำนวน 6 ด้าน

ตอนที่ 3 ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความคาดหวังมากที่สุดในด้านเป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อหรือคิดว่าควรส่งเสริมให้บุคคลศึกษาต่อ ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.57$) รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.38, S.D. = 0.55$) และรูปแบบของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.33, S.D. = 0.60$) ตามลำดับ ปรากฏดังผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ

รายการ	ระดับความคาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อหรือคิดว่าควรส่งเสริมให้บุคคลศึกษาต่อ	4.38	0.57	มาก
2. รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน	4.38	0.55	มาก
3. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	4.25	0.67	มาก
4. รูปแบบของหลักสูตร	4.33	0.60	มาก
5. ความสนใจและต้องการเข้าศึกษาต่อ	4.22	0.87	มาก
รวม	4.31	0.55	มาก

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สรุปข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคาดหวังในหลักสูตรที่จะถูกพัฒนาของสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ซึ่งให้มองถึงการที่ผู้เรียนได้เข้าไปเรียนและสามารถนำความรู้ ทักษะการใช้ภาษาและการปฏิบัติจริงไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ และเน้นให้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือในการนำนักศึกษาไปเรียนที่มหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐประชาชนจีน ควรเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำ มีชื่อเสียง มีความน่าเชื่อถือในระดับต้น ๆ และควรเป็นเมืองที่ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมหรือธุรกิจต่าง ๆ อีกทั้งเพิ่มระยะเวลาแลกเปลี่ยนให้มากขึ้นจากเดิม 1 ปี เป็น 2 ปี ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรควรเน้นไปในความนิยมของกระแสการเรียนภาษาต่างชาติเพื่อการประกอบธุรกิจ การจัดการธุรกิจ เป็นหลัก ตลอดจนมีกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านภาษาจีนให้กับผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผล 3 ด้าน คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ความคิดเห็นต่อการวางแผนหลักสูตรที่ต้องการศึกษาต่อ และความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่นักเรียนและนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 82.10 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 69.27 มีอายุระหว่าง 16-20 ปี และมีระดับการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 54.19 ยังไม่มีรายได้ประจำ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพลารัก ไชโย และนัทสิริ วารีปาน (2555) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาภาษาจีนธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ที่พบว่า ผู้ที่จะเรียนปริญญาตรีส่วนใหญ่จะเริ่มวางแผนการศึกษาต่อในช่วงอายุ 17-20 ปี เป็นเพศหญิง ยังไม่มีประสบการณ์ทำงานและไม่มีรายได้ ซึ่งกำลังศึกษาต่ออยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และ 6 ด้วยเพราะนักเรียนกำลังมองเห็นถึงอนาคตในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นสำคัญ อาจจะด้วยเพราะภาษาจีนเป็นภาษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนและใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นไปตามแนวทางการศึกษาของ เสาวลักษณ์ สุขสังข์ และคณิศร ธีรวิทย์ (2560) กล่าวว่า การเรียนภาษาจีนส่งผลดีต่อการเตรียมความพร้อมรองรับนักลงทุนของจีนในฐานะเป็นนักลงทุนและคู่ค้าที่สำคัญของประเทศ นอกจากนี้จะมีความรู้ทางภาษาอังกฤษแล้ว จะต้องศึกษาภาษาที่ 3 เพิ่มเติม อาทิ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ตลอดไปจนถึงต้องเรียนรู้เทคโนโลยีนวัตกรรมการสื่อสารใหม่ เพื่อเป็นตัวช่วยให้การทำการค้าได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

2. การวางแผนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ซึ่งประกอบด้วย 6 ส่วน คือ ด้านรูปแบบแผนโครงสร้างหลักสูตร ด้านระยะเวลาในการศึกษาตลอดหลักสูตร ด้านค่าใช้จ่ายและทุนการศึกษา ด้านระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตรและด้านกระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร ผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มองว่าควรจะจัดการเรียนที่ประเทศไทยและเรียนในสาธารณรัฐ

ประชาชนจีนร่วมกัน ซึ่งเน้นไปทางสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจธุรกิจ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา 4 ปี มีค่าธรรมเนียมการศึกษาตลอดหลักสูตรอยู่ระหว่าง 100,000 – 120,000 บาท โดยเฉลี่ยภาคการศึกษาละ 12,500-15,000 บาท ด้วยผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ยังไม่มีรายได้ประจำ และควรสนับสนุนมีทุนการศึกษาประเภททุนยกเว้นค่าเล่าเรียนในการสนับสนุนนักศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจธุรกิจและทุนการศึกษานักศึกษาแลกเปลี่ยนระหว่างสถาบันการศึกษาในประเทศ ในส่วนนี้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเพื่อศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนในวันและเวลาราชการ (ภาคปกติ) วันจันทร์-วันศุกร์ เวลา 08.30-16.30 น. มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่ออบรมพัฒนาด้านภาษาจีนและพัฒนาทักษะภาษาจีนเพื่อมุ่งสอบ HSK ในกระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรจะต้องมีการสอบข้อเขียนและสอบสัมภาษณ์ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานในด้านภาษาจีนเบื้องต้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญัฐฉาภรณ์ เตชราช ยุพรรณษา ศรีโกเมนทร์ และรัชชชา พิพัฒน์พัลลภ (2565) หลักสูตรภาษาจีน ควรจะจัดการเรียนการสอนในวัน-เวลาราชการ และผู้เรียนส่วนใหญ่จะพิจารณาถึงความคุ้มค่าในค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรด้วยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหรือนักศึกษาที่กำลังจะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยในบางคนยังไม่มียานพาหนะและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จึงให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายตลอดหลักสูตรเป็นอย่างมากและอาจเป็นปัจจัยหนึ่งในการตัดสินใจเลือกศึกษาต่ออีกด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พลากรัก ไชโย และนันทสิริ วาริปาน (2555) ที่ระบุว่า การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีของนักเรียนนั้นขึ้นอยู่กับทุนสนับสนุนของผู้ปกครองและความพร้อมของทุนทรัพย์สำหรับใช้จ่ายในระหว่างการศึกษาซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ต้องอาศัยการกู้ยืมเงิน เรื่องค่าใช้จ่ายจึงเป็นสิ่งที่นักเรียนกังวลมากที่สุดเพราะนักเรียนต้องการมีประสบการณ์ตรงในการใช้ภาษาจีนในบริบทที่ใช้ภาษาจริง ๆ ในประเทศจีน

3. ความคาดหวังต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ เป้าหมายที่ต้องการศึกษาต่อหรือคาดหวังว่าควรส่งเสริมให้บุคคลศึกษาต่อ รูปแบบของการจัดการเรียนการสอน การฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รูปแบบของหลักสูตรและความสนใจในการเข้าศึกษาต่อ ผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความคาดหวังในการศึกษาต่อเพื่อใช้ในการนำไปประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องในอนาคตหรือยกระดับวุฒิการศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษา เฟิง หลีฉิง (2557) ผู้เรียนในสาขาวิชาจีนจะมีปัจจัยที่เป็นกระแสในการประกอบอาชีพ ด้านการพัฒนาตนเองในอนาคตเพื่อมีผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของการทำงานตนเองด้วย อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ มาสโลว์ (อ้างถึงใน Mathes, 1980) ที่กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีความต้องการเฉพาะอย่างไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการในด้านอื่น ๆ จะเกิดขึ้นแทนไปเรื่อย ๆ

ในรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนเน้นการจัดการศึกษาโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ร่วมกับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่างประเทศที่ทำความร่วมมือทางวิชาการและมีภาคริchnerอาจารย์พิเศษหรือผู้เชี่ยวชาญในด้านภาษาจีนนั้น ๆ มาบรรยายหรือสอนร่วม โดยผลิตหลักสูตรออกมาในรูปแบบหลักสูตรปริญญาตรีหรือในรูปแบบหลักสูตรปริญญาตรีและประกาศนียบัตรรับรองทางด้านภาษาจีน เพราะการเรียนกับ

เจ้าของภาษาด้วยจะเป็นการฝึกทักษะ การพูดคุยและคุ้นเคยกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และในยุคสมัยของการศึกษาที่สร้างความหลากหลายรูปแบบ หลักสูตรในรูปแบบปริญญาตรียังมีความสำคัญในการเป็นใบเบิกทางเพื่อใช้ประกอบอาชีพและพัฒนางานตนเองให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พลารัก ไชโย และนัทสิริ วารีปาน (2555) การที่ผู้เรียนจะเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจนั้น จะเป็นการสร้างประสบการณ์การใช้ภาษาจีนร่วมกับเจ้าของภาษา อีกทั้งในการเรียนภาษาจีนยังเป็นแนวทางการประกอบอาชีพหลังจากจบการศึกษาหรือการทำงานพิเศษ รวมถึงความสำคัญของภาษาจีนในอนาคตและยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศุภชัย แจ่มใจ (2552) ที่พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ต้องการให้จัดการการสอนแบบผู้สอนชาวไทยสอนร่วมกับผู้สอนชาวจีนมากที่สุดเพราะทำให้ผู้เรียนในระดับผลการเรียนที่ดีขึ้นและได้ใช้ภาษาจีนได้คล่องแคล่วมากขึ้น

4. ข้อมูลความสนใจและต้องการเข้าศึกษาต่อ ในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความสนใจและต้องการเข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับมาก ด้วยเพราะหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีนธุรกิจ ในรูปแบบต่าง ๆ กำลังเป็นที่ได้รับความนิยมในคนรุ่นใหม่ที่มีความสนใจในวัฒนธรรมจีน รวมถึงต้องการเพื่อไปท่องเที่ยวและทำงานในประเทศจีนในอนาคต และด้วยภาษาจีนมีความหลากหลายในการประกอบอาชีพ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทั้งในประเทศและต่างประเทศไม่น้อยกว่าภาษาอังกฤษ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรัชยา ประทีปโชติพร และรัชชนิวรรณ ปัญญามณี (2564) พบว่า ผู้ที่ต้องการเรียนต่อด้านภาษาจีนมีความสนใจและความชอบ เพื่อต้องการพัฒนาความรู้ ด้านภาษาจีนในการเดินทางไปทำงานหรือเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป ประเทศจีน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เหว่ย อู๋ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช (2565) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียน คือ ภาษาจีนกำลังเป็นกระแสนิยมของสังคมปัจจุบันที่มีผลต่อเศรษฐกิจและการใช้ชีวิตประจำวันเช่นกัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 คณะกรรมการที่ดำเนินการจัดทำหลักสูตรจะต้องพิจารณาถึงความทันสมัยต่อ การพัฒนาหลักสูตรให้ตอบสนองต่อสภาพสังคม เศรษฐกิจ และกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการสร้างทักษะการใช้ชีวิตจริง ด้วยการบูรณาการของหลักสูตรภาษาจีนธุรกิจและหลักสูตรที่เกี่ยวข้องให้มีความหลากหลายกับผู้เรียนยุคปัจจุบัน

1.2 การใช้ความร่วมมือด้วยการนำอาจารย์ผู้สอนเจ้าของภาษาจากประเทศจีนโดยตรงเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอน จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนโดดเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนจะได้เรียนรู้กับเจ้าของภาษาและฝึกใช้ภาษาอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีน โดยเพิ่มกลุ่มประชากรที่ศึกษาในพื้นที่ภาคใต้ เพราะมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ยังเป็นเป้าหมายหลักของการมาศึกษาของนักเรียนนักศึกษาจากจังหวัดอื่น ๆ ในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มเติมมากขึ้น

2.2 ควรทำการศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความพึงพอใจและความคาดหวังของนักเรียนที่เรียนวิชาภาษาจีนในกลุ่มศิษย์ปัจจุบันเพื่อที่จะได้นำไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบในการเรียนการสอนภาษาจีนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จิรัชยา ประทีปโชติพร และรัชนิวีวรรณ ปัญญามณี. (2563). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกเรียนสาขาภาษาจีนของนักศึกษาในสถาบันระดับอุดมศึกษา. *International Chinese Language Teaching Journal (ICLT)*, 1(1): 72-85.

ณัฐฉาภรณ์ เดชราช ยุพพรณษา ศรีโกเมนทร์ และธนัชชา พิพัฒน์พัลลภ. (2565). ความต้องการศึกษาต่อหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาจีน วิทยาลัยศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต. *วารสารครุศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, 4(2): 19-36.

ณิชาภัทร จาวีสูตกร อัจฉรา วัฒนานรงค์ และสุวรรพร ตั้งสมรพวงษ์. (2556). การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตามความคิดเห็นของนิสิต. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 5(9): 67-80.

ไทย บิช พาโนราม่า. (2564). กระแสเรียนจีน มาแรงในอาเซียน ภาษาจีนนับวันยิ่งแพร่หลายทั่วโลก. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 19, 2566, จาก <https://www.tap-magazine.net/blog-th/cns60>.

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การวิจัยสำหรับครู*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พลารักษ์ ไชโย และนันทสิริ วารีปาน. (2555). แนวทางการพัฒนาหลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาภาษาธุรกิจ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ. สาขาวิชาภาษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

เพ็ง หลี่ถิ่ง. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม. *วารสารกระแสดนธรรม*, 15(28): 27-38.

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. (2562). *มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 19, 2566, จาก <https://www.pbru.ac.th/pbru/>.

ศุภชัย แจ้งใจ. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนภาษาจีนของผู้เรียนสาขาวิเทศธุรกิจจีนและสาขาจีนศึกษา คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต. คณะวิเทศศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต.

- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). **ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 4).
มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เสาวลักษณ์ สุขสังข์ และคณิศร ธีระวิทย์. (2560). รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ ระดับชาติ สาขา
เศรษฐศาสตร์ ประจำปี 2560. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 19, 2566, จาก
<http://www.ecojournal.ru.ac.th/index.php/journals/viewPage/23>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (2566). **ข้อมูลสารสนเทศ สพม.พบ. ปีการศึกษา 2566**.
สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 19, 2566, จาก <https://shorturl.asia/SjkOK>.
- เหวย อู๋ และวัลลภา เฉลิมวงศาเวช. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจในการเรียนวิชาภาษาจีนของนักเรียน
โรงเรียนเอกชนสองภาษา ก. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**, 14(1): 408-422.
- Mathes, E.W. (1980). Maslow's hierarchy of needs as a guide for living. **Journal of Humanistic Psychology**, 20: 321-333.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an introductory analysis** (3rd ed). New York: Harper & Row.

แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล

ในเขตพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Guidance for Management of Organization Administration accordance with Good Governance Principles of Municipality in Pranburi District Area, Prachuap Khiri Khan

อภิสร ประคำทอง¹/วลัยพร ชินศรี²

Apisorn Pracumtong¹/ Walaiporn Chinnasri²

¹นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด

¹Master Student of Public Administration, Stamford International University

²ผศ.ดร. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด

²Asst. Prof. Dr., Advisor, Master of Public Administration, Stamford International University

Corresponding author E-mail : apisorn.pr@gmail.com

(Received: April 18, 2024; Revised: September 3, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสานวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล 2) เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล 3) เพื่อศึกษาปัจจัยภายใน (7's framework) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล 4) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 164 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้สถิติไคสแควร์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล อยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน และระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ 3) ปัจจัยภายใน (7's framework) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วมองค์กร ด้านทักษะบุคลากร และด้านรูปแบบการบริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ 4) แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาล พบว่า ควรมีการใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรายงานผลความคืบหน้าของการดำเนินโครงการรายวัน นำกรอบ

แนวคิดของแมคคินซี (7's framework) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ ที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เสริมสร้างสำนึกในการให้บริการ สาธารณะให้กับบุคลากร และควรมีช่องทางที่หลากหลายในการทำงานร่วมกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เทศบาล ประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This mixed-methods research aimed to: 1) study levels of administration according to good governance principles of the municipality; 2) study personal characteristics related to administration according to good governance principles of the municipality; 3) study the causal relationship of internal factors (7's framework) influencing administration according to good governance principles of the municipality; and 4) offer guidance to develop the performance in accordance with good governance principles of the municipality. Samples used in this study were 164 municipality officers and 9 key informants in Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province. Data were analyzed by using descriptive and inferential statistical methods, which were frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square test, and multiple regression analysis. Findings revealed that: 1) administration according to good governance principles of the municipality as a whole was at a high level; 2) there was the causal relationship between education, salary rate, and position levels in personal characteristics and administration according to the principles of good governance of the municipality, with significance at levels 0.01 and 0.05, respectively; 3) there was a causal relationship between shared value, personal skills, and management style in internal factors (7's framework) characteristics and administration according to the principles of good governance of the municipality, with significance at levels 0.001 and 0.01, respectively; and 4) guidance for developing the performance in accordance with good governance principles of the municipality were using the information system to report daily project results, using internal factors by McKinsey 7's framework model as a tool for analysis, supporting public participation in meetings, using strict enforcement of the law, developing a service mindset among personnel, and having various communication channels.

Keyword: Management of Organization Administration accordance to Good Governance Principles, Municipality, Prachuap Khiri Khan

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้นำหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีหรือธรรมาภิบาล (Good governance) มาบรรจุไว้ในมาตรา 76 โดยรัฐต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารราชการ เพื่อให้การบริหารราชการ และการจัดทำบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพรวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมทั้งมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์ สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ, 2560: 32-33) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะเป็นหน่วยงานหนึ่งของรัฐ จึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตามที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด ในมาตรา 52 ของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ตามแนวพระราชกฤษฎีกาดังกล่าว ซึ่งต้องมีหลักเกณฑ์อย่างน้อย 2 หมวด คือ หมวด 5 การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน หมวด 7 การอำนวยความสะดวกและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยในปี 2547 กระทรวงมหาดไทยดูแลและให้ความช่วยเหลือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำหลักเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี จึงเป็นที่มาของ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องถือปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2546: 13)

ด้วยเหตุนี้แนวคิดธรรมาภิบาลจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ถูกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้นซึ่งธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นประเด็นที่อยู่ในความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการและพนักงานบริษัทเอกชน เพราะธรรมาภิบาลทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล ตลอดจนร่วมกันรับผลจากการตัดสินใจนั้น มีการส่งเสริมสภาพทางสุขภาพและการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนการสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมในการรับโอกาสต่าง ๆ ที่ประชาชนพึงจะได้รับจากรัฐอีกด้วย ธรรมาภิบาลจึงเป็นหลักการกระบวนกรและเป็นเป้าหมายไปในตัว การมีธรรมาภิบาลนำไปสู่การมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ในที่สุดและการมีประชาธิปไตยก็นำมาสู่การมีผลทางสังคม คือ การพัฒนาประเทศไปในทางที่สร้างความสงบสุขอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนนำมาสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นได้โดยสันติวิธี ซึ่งหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย 10 หลัก ได้แก่ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระมัดระวัง หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555: 2-3)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเป็นหน่วยการปกครองของรัฐที่มีหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขของประชาชนจึงเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องบริหารราชการโดยยึดหลักการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนอย่างแท้จริง

เทศบาลถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิต การพัฒนาความเจริญก้าวหน้า และการพัฒนาประชาธิปไตยขั้นพื้นฐานของชุมชน โดยมีภารกิจในการให้บริการสาธารณะเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน พัฒนาคนและคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาล สร้างชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พัฒนาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุล รวมทั้งต้องพัฒนาและรักษาวัฒนธรรม การศึกษา และประเพณีท้องถิ่น จึงทำให้ผู้บริหารและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาลจำเป็นต้องมีการปรับปรุงวิธีการในการดำเนินงานอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในการบริหารงานของเทศบาลนั้นหากยึดถือแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล จะส่งผลให้เทศบาลนั้นสามารถบริหารงานและให้บริการที่มีคุณภาพสูงได้ตามที่ประชาชนต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562: 17-18)

ปัจจุบันการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ยังคงประสบปัญหาในบางเรื่อง อาทิ บุคลากรในองค์กรบางส่วนยังไม่มี ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลดีพอ (เทศบาลตำบลปากน้ำปราม, 2566: 9) ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (เทศบาลตำบลปรามบุรี, 2566: 48) โครงสร้างการบริหารงานยังคงมีลักษณะจากบนสู่ล่าง ทำให้เกิดความล่าช้าในการสั่งการ ส่งผลต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ไม่ทันทั่วถึง (เทศบาลตำบลเขาน้อย, 2566: 8) ประกอบกับผลการประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการที่มีต่อผลการดำเนินงานของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี อยู่ในระดับปานกลาง อีกทั้งยังไม่เคยได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2563: 21)

จากความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อศึกษาปัจจัยภายในตามแนวคิดของ แมคคินซี (McKinsey 7's framework) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการยอมรับ และเกี่ยวข้องกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ซึ่งการบริหารจัดการตามแนวคิดแมคคินซี สามารถนำไปใช้ในการบริหารขององค์กรที่จะช่วยให้การบริหารองค์กรมีความเป็นเลิศมากยิ่งขึ้น ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยภายในในการบริหารงาน 7 ปัจจัย ได้แก่ กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบงาน รูปแบบการบริหาร บุคลากร ทักษะบุคลากร และค่านิยมร่วมองค์กร ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตอำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และในจังหวัดอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยภายใน (7's framework) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลของบุคลากร ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อัตราเงินเดือน 5) ระดับตำแหน่ง และ 6) ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ส่วนปัจจัยภายใน (7's framework) ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ขององค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) ระบบงาน 4) รูปแบบการบริหาร 5) บุคลากร 6) ทักษะบุคลากร และ 7) ค่านิยมร่วมองค์กร

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบต่อ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาค และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

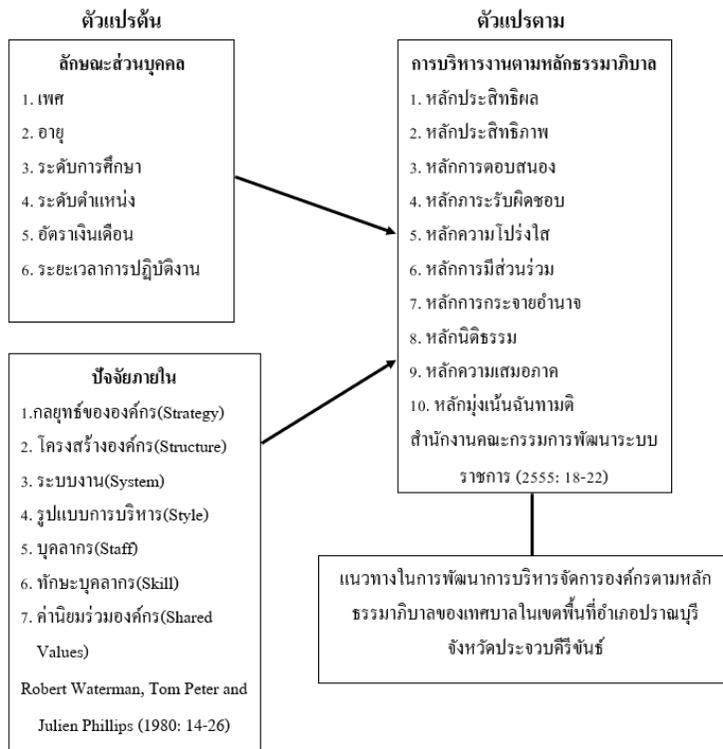
ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง เทศบาลตำบลเขาน้อย และเทศบาลตำบลปรางบุรี อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างรวมจำนวนทั้งสิ้น 460 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Samuel B. Green (1991: 499-510) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง ประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลเขาน้อย ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลเขาน้อย ประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลเขาน้อย นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลปรางบุรี ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลปรางบุรี และประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลปรางบุรี รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเป็นตัวแปรตาม ได้แก่ 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบต่อ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาค และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555: 18-22) และศึกษาปัจจัยภายใน (7's framework) เป็นตัวแปรต้น ได้แก่ 1) กลยุทธ์ขององค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) ระบบงาน 4) รูปแบบการบริหาร 5) บุคลากร 6) ทักษะบุคลากร และ 7) ค่านิยมร่วมองค์กร (Waterman, Peters, and Phillips, 1980: 14-26) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลตำบลปากน้ำปราง เทศบาลตำบลเขาน้อย และเทศบาลตำบลปรางมบุรี อำเภอปรางมบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งหมด 3 หน่วยงาน ได้แก่ คณะผู้บริหาร

สมาชิกสภาเทศบาล พนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ และพนักงานจ้างรวมจำนวนทั้งสิ้น 460 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Samuel B. Green (1991: 499-510) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 164 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) กำหนดวิธีเลือกสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อหาจำนวนตัวอย่างในแต่ละเทศบาล กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 164 คน โครงสร้างแบบสอบถามประกอบด้วยส่วนสำคัญ 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ระดับตำแหน่ง 5) อัตราเงินเดือน และ 6) ระยะเวลาการปฏิบัติงาน จำนวน 6 ข้อ มีลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายในในการบริหารงานของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ขององค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) ระบบงาน 4) รูปแบบการบริหาร 5) บุคลากร 6) ทักษะบุคลากร และ 7) ค่านิยมร่วมองค์กร ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 28 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ต (Rating scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาคและ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถามปลายปิด มีการประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Rating scale) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในเขตพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การตรวจสอบความถูกต้อง (Corrective) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไข เรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง (Correctively) ทางด้านเชิงเนื้อหา รวมถึงภาษา และสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถาม

3.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรง (Content Validity) ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ให้ ผู้ทรงคุณวุฒิทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญ แต่ละท่านมารวมกัน คำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence; IOC) จากการคำนวณหาค่า IOC ครั้งนี้ ได้เท่ากับ 0.93

3.3 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยโดยกลุ่มบุคคลที่ทดลอง ใช้แบบสอบถามครั้งนี้เป็นบุคลากรของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการวิจัยครั้งนี้มีค่าการทดสอบ ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 164 ชุด จากบุคลากรในเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ เทศบาล ตำบลเขาน้อย และเทศบาลตำบลปรามบุรี อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 164 คน

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารหนังสือ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ผลงานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ทั้งในและต่างประเทศ

4.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเตรียม ข้อมูลเข้าสู่ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) วิเคราะห์ปัจจัยภายใน ในการบริหารงานของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อัตราเงินเดือน 5) ระดับตำแหน่ง และ 6) ระยะเวลาการปฏิบัติงาน กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติ ไควสแควร์ (Chi-square test) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 และวิเคราะห์ปัจจัยภายใน ในการบริหารงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอ

ปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีลักษณะตรงกับบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเที่ยงตรงมีคุณภาพ และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) ได้แก่ นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ ประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลปากน้ำปราณ นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลเขาน้อย ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลเขาน้อย ประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลเขาน้อย นายกเทศมนตรีของเทศบาลตำบลปรามบุรี ปลัดเทศบาลของเทศบาลตำบลปรามบุรี และประธานสภาเทศบาลของเทศบาลตำบลปรามบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 9 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้

แนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรามบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1) หลักประสิทธิผล 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาค และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการจัดการข้อมูลดังนี้ คือนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้นให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูล ด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.56) เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักความเสมอภาค มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.64) และด้านที่มีการบริหารงานอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านหลักการตอบสนอง ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.59) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.61) ด้านหลักการรับผิดชอบต่อ ($\bar{X} = 4.17$, S.D.= 0.62) ด้านหลักประสิทธิผล ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.59) ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.15$, S.D.= 0.64) ด้านหลักนิติธรรม ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.65) ด้านหลักประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.65) ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.69) และด้านหลักการกระจายอำนาจ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

2. ลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา อัตราเงินเดือน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศ อายุ และระยะเวลาการปฏิบัติงานไม่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

3. ปัจจัยภายใน (7's framework) ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยภายในในการบริหารงานกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ปัจจัยภายในในการบริหารงาน	การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์				
	B	S.E.	ส.ป.ส. Beta	T	Sig
(ค่าคงที่)	0.524	0.155	-	3.373***	0.001
1. กลยุทธ์ขององค์กร	0.054	0.060	0.060	0.897	0.371
2. โครงสร้างองค์กร	-0.037	0.066	-0.045	-0.567	0.571
3. ระบบงาน	0.133	0.076	0.149	1.740	0.084
4. รูปแบบการบริหาร	0.141	0.053	0.163	2.679**	0.008
5. บุคลากร	0.078	0.067	0.088	1.170	0.244
6. ทักษะบุคลากร	0.270	0.069	0.285	3.913***	0.000
7. ค่านิยมร่วมองค์กร	0.251	0.060	0.296	4.145***	0.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

R = 0.892 $R^2 = 0.795$ Durbin-Watson = 1.997

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยภายในในการบริหารงานมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 1.997 คือ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย 1) กลยุทธ์ขององค์กร 2) โครงสร้างองค์กร 3) ระบบงาน 4) รูปแบบการบริหาร 5) บุคลากร 6) ทักษะบุคลากร 7) ค่านิยมร่วมองค์กร มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับสูง 0.892 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 78.60-79.50 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า ส.ป.ส. Beta เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านค่านิยมร่วมองค์กร ($\beta_{\text{ด้านค่านิยมร่วมองค์กร}} = 0.296$, Sig = 0.000) ด้านทักษะบุคลากร ($\beta_{\text{ด้านทักษะบุคลากร}} = 0.285$, Sig = 0.000) ด้านรูปแบบการบริหาร ($\beta_{\text{ด้านรูปแบบการบริหาร}} = 0.163$, Sig = 0.008) ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ($\beta_{\text{ด้านกลยุทธ์ขององค์กร}} = 0.060$, Sig = 0.371) ด้านโครงสร้างองค์กร ($\beta_{\text{ด้านโครงสร้างองค์กร}} = -0.045$, Sig = 0.571) ด้านระบบงาน ($\beta_{\text{ด้านระบบงาน}} = 0.149$, Sig = 0.084) และด้านบุคลากร ($\beta_{\text{ด้านบุคลากร}} = 0.088$, Sig = 0.244) โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางค์บุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วมองค์กรมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล อย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.001 ด้านทักษะบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ- ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ ด้านรูปแบบการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ- ผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กล่าวคือ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วมองค์กร ด้านทักษะบุคลากร และด้านรูปแบบการบริหาร

จากตารางที่ 4-22 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_0 + b_4x_4 + b_6x_6 + b_7x_7$$

$$= 0.524 + 0.141 (\text{ด้านรูปแบบการบริหาร}) + 0.270 (\text{ด้านทักษะบุคลากร}) + 0.251 (\text{ด้านค่านิยมร่วมองค์กร})$$

$\hat{Y}$ หมายถึง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ในระดับสูงซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.795

4. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมพบว่า 1) หลักประสิทธิผล พบว่า แผนการดำเนินงานประจำปี เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเป็นแผนที่แสดงถึงเป้าหมาย รายละเอียดของแผนงานหรือโครงการที่ดำเนินการจริงในพื้นที่เขตเทศบาลนั้น และยังเป็นเครื่องมือในการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลเพื่อนำมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรายงานผลความคืบหน้าของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมรายวัน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ มีการประเมินผลการดำเนินงานด้วยวงจรบริหารคุณภาพ (PDCA) และรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเป็นรายไตรมาสหรือราย 6 เดือน เพื่อให้เห็นผลการดำเนินงานในภาพรวมอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับปรุงกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้ทันต่อสถานการณ์ 2) หลักประสิทธิภาพ พบว่า เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งภายนอกและภายในองค์กร ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการนำกรอบแนวคิดของแมคคินซี (7's McKinsey) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถปรับปรุงองค์กรได้ดียิ่งขึ้นและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานและบริหารงานทั้งในด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และการให้บริการประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน 3) หลักการตอบสนอง พบว่า ด้านขั้นตอนการให้บริการประชาชน เทศบาลได้มีการปรับปรุงจุดที่ให้บริการประชาชน โดยมีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีกระบวนการทำงานไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการกำหนดช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะให้ผู้รับบริการเพื่อนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาการให้บริการของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและ

ตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการใช้ระบบสารสนเทศในการให้บริการประชาชนเพื่อลดปริมาณและความแออัดของประชาชนผู้เข้ารับบริการ ณ สถานที่ทำการ เกิดความสะดวกในการรับบริการในยุคดิจิทัล

4) หลักการรับผิดชอบ พบว่า เทศบาลมีความมุ่งมั่น ตั้งใจและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมีการรับทราบปัญหา ความต้องการ ตลอดจนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชนก่อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไข ความเดือดร้อนให้กับประชาชนโดยเร็วที่สุดและติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เทศบาลอาจส่งเสริมการดำเนินการแก้ไขปัญหาเชิงรุก มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น และพร้อมรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาด รวมทั้งควรมีการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ หรือปัญหาความต้องการได้เพื่อให้เกิดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

5) หลักความโปร่งใส พบว่า เทศบาลมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้ประชาชนรับรู้อย่างเปิดเผย เช่น ข้อบังคับต่าง ๆ เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านทางเว็บไซต์และวารสารของเทศบาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการจัดประชุมที่เปิดเผยโดยเฉพาะการประชุมเพื่อจัดทำเทศบัญญัติ งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงานได้

6) หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ควรตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านเวทีประชาคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชน เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

7) หลักการกระจายอำนาจ พบว่า ผู้บริหารมีกรมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคลากรตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนราชการ อย่างเป็นธรรมและเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัวและรวดเร็ว ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

8) หลักนิติธรรม พบว่า ควรมีการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการใช้อำนาจทางกฎหมายอย่างแท้จริง รวมถึงเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

9) หลักความเสมอภาค พบว่า เทศบาลมีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจัดให้มีการใช้ระบบบัตรคิวในการติดต่อราชการ ตลอดจนมีการกำหนดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรในเรื่องการให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นธรรมอย่างสม่ำเสมอ

10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้น ควรมีแนวทางในการลดความขัดแย้งในองค์กรที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น การฝึกอบรมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรดังกล่าว

การอภิปรายผล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า เทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการนำหลักธรรมาภิบาลในด้านหลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการระมัดระวัง หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ มาใช้ในการบริหารงานอย่างสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้การบริหารงานในเทศบาลมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน มีความโปร่งใส ยุติธรรม รวมทั้งทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการดำเนินงานของเทศบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา จัตตุพรพงษ์ (2560: 124) วิจัยเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบุรีในภาพรวม และรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านหลักการมีส่วนร่วม รองลงมาคือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักการระมัดระวัง ด้านหลักความเสมอภาค ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการกระจายอำนาจ ด้านหลักประสิทธิภาพ ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ และด้านหลักประสิทธิผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลรัตน์ ฝ่ายดี (2559: 104) วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับดังนี้ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักประสิทธิภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักความเสมอภาค และหลักการกระจายอำนาจ

ลักษณะส่วนบุคคลในภาพรวม ได้แก่ ระดับการศึกษา และอัตราเงินเดือน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และระดับตำแหน่งมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ บัวหลวง (2560: 124) วิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขวางอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษา และอัตราเงินเดือน แตกต่างกันมีความเป็นธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาริน สงมะเริง (2559: 90) วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับตำแหน่ง มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยภายในในการบริหารงาน ด้านค่านิยมร่วมองค์กร มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านทักษะบุคลากร มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านรูปแบบการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยภายในในการบริหารงาน ประกอบด้วยรูปแบบการบริหาร ทักษะบุคลากร และค่านิยมร่วมองค์กร เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการบริหารจัดการที่ดีทำให้การดำเนินงานของหน่วยงานมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง ทัวถึง และรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ บัวหลวง (2560: 124) วิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านการประสานงานมีความสัมพันธ์กับระดับธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางในการพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. หลักประสิทธิผล พบว่า แผนการดำเนินงานประจำปี เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งเป็นแผนที่แสดงถึงเป้าหมาย รายละเอียดของแผนงานหรือโครงการที่ดำเนินการจริงในพื้นที่เขตเทศบาลนั้น และยังเป็นเครื่องมือในการติดตามการดำเนินงานและประเมินผลเพื่อนำมาประกอบการทบทวนและปรับปรุงการดำเนินงานในปีต่อไปให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรายงานผลความคืบหน้าของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมรายวัน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ มีการประเมินผลการดำเนินงานด้วยวงจรบริหารคุณภาพ (PDCA) และรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเป็นรายไตรมาสหรือราย 6 เดือน เพื่อให้เห็นผลการดำเนินงานในภาพรวมอย่างต่อเนื่อง และสามารถปรับปรุงกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้ทันต่อสถานการณ์ 2) หลักประสิทธิภาพ พบว่า เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารขององค์กรทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งภายนอกและภายในองค์กร ตลอดจนแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรที่เหมาะสมต่อไป ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการนำกรอบแนวคิดของแมคคินซี (7's McKinsey) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถปรับปรุงองค์กรได้ดียิ่งขึ้นและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานและบริหารงานทั้งในด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และการให้บริการประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน 3) หลักการตอบสนอง พบว่า ด้านขั้นตอนการให้บริการประชาชน เทศบาลได้มีการปรับปรุงจุดที่ให้บริการประชาชน โดยมีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีกระบวนการทำงานไม่ยุ่งยาก ชับซ้อน มีการกำหนดช่องทาง

การรับฟังข้อเสนอแนะให้ผู้รับบริการเพื่อนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาการให้บริการของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการใช้ระบบสารสนเทศในการให้บริการประชาชนเพื่อลดปริมาณและความแออัดของประชาชนผู้เข้ารับบริการ ณ สถานที่ทำการ เกิดความสะดวกในการรับบริการในยุคดิจิทัล

4) หลักการรับผิดชอบ พบว่า เทศบาลมีความมุ่งมั่นตั้งใจและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมีการรับทราบปัญหา ความต้องการ ตลอดจนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชนก่อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับประชาชนโดยเร็วที่สุดและติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เทศบาลอาจส่งเสริมการดำเนินการแก้ไขปัญหาเชิงรุก มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น และพร้อมรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาด รวมทั้งควรมีการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ หรือปัญหาความต้องการได้เพื่อให้เกิดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

5) หลักความโปร่งใส พบว่า เทศบาลมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้ประชาชนรับรู้อย่างเปิดเผย เช่น ข้อบังคับต่าง ๆ เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านทางเว็บไซต์และวารสารของเทศบาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการจัดประชุมที่เปิดเผยโดยเฉพาะการประชุมเพื่อจัดทำเทศบัญญัติ งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงานได้

6) หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ควรตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านเวทีประชาคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชน เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

7) หลักการกระจายอำนาจ พบว่า ผู้บริหารมีการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคลากรตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนราชการอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัวและรวดเร็ว ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

8) หลักนิติธรรม พบว่า ควรมีการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการใช้อำนาจทางกฎหมายอย่างแท้จริง รวมถึงเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

9) หลักความเสมอภาค พบว่า เทศบาลมีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจัดให้มีการใช้ระบบบัตรคิวในการติดต่อราชการ ตลอดจนมีการกำหนดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรในเรื่องการให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกัน และเป็นธรรมอย่างสม่ำเสมอ

10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในองค์กรนั้น ควรมีแนวทางในการลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เช่น การฝึกอบรมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ บาร์โธโลมิว โอคักบู โอเคชุกู (Bartholomew, 2012: 194-205) วิจัยเรื่อง จริยธรรมของผู้นำและการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติของ

รัฐบาลท้องถิ่นของประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ขาดความซื่อสัตย์และประชาชนเกิดความวิตกกังวลในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และจริยธรรมความเป็นผู้นำในการบริหารงาน ดังนั้น ภาครัฐจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมและร่วมกำกับดูแล ตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ ควรจัดตั้งหน่วยงานองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ และต้องสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และค่านิยมประชาธิปไตย รวมทั้งให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในองค์กร และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อ้าวดี สุนทรวิภาค (2560: 331) วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลของผู้บริหารเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการของผู้บริหารเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มุ่งเน้นให้องค์กรของตนมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องผลักดันการปฏิบัติราชการของหน่วยงานให้มีระดับการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเทียบเท่ามาตรฐานสากล พบว่า มี 10 องค์ประกอบหลักที่สำคัญและเหมาะสมสำหรับการบริหารจัดการเทศบาล ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการศึกษา พบว่า ด้านปัจจัยภายใน (McKinsey 7's Framework) ในการบริหารงานของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้าน มีระดับการบริหารงานอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านค่านิยมร่วมองค์กร ด้านทักษะบุคลากร ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรให้เทศบาลมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ร่วมกัน มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน มีการอุทิศตนให้กับงานและองค์กร และมีวิสัยทัศน์ขององค์กรร่วมกัน และควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญในงานที่ได้รับมอบหมาย มีการทบทวนผลการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง บุคลากรสามารถประยุกต์เทคนิคการปฏิบัติงานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน และบุคลากรมีความคิดริเริ่ม สามารถแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน และมีการพัฒนาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ในการทำงานของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เทศบาลควรมีการวางแผนกลยุทธ์และภารกิจสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขององค์กร แผนยุทธศาสตร์มีความยืดหยุ่น สามารถปรับเปลี่ยนได้เท่าทันสถานการณ์ มีการทบทวนแผนงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน และมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กร เพื่อหาจุดอ่อนและจุดแข็ง

1.2 จากผลการศึกษา พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน

พบว่า ด้านหลักความเสมอภาค มีการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ด้านหลักการตอบสนอง ด้านหลักความโปร่งใส ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรให้เทศบาล มีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยกเชื้อชาติและศาสนา มีการให้บริการประชาชนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่แบ่งแยกเพศชาย-หญิง อายุและฐานะทางเศรษฐกิจ และเทศบาลควรตอบสนองความคาดหวังของประชาชนที่มีความแตกต่างกันได้ สามารถให้บริการที่สร้างความเชื่อมั่นไว้วางใจให้กับประชาชนได้ และมีการนำข้อเสนอแนะจากประชาชนไปใช้ในการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เทศบาลควรมีช่องทางที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนสามารถตรวจสอบทุกขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ มีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานตามแผนงานให้ประชาชนทราบอยู่เสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

2.1 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักประสิทธิผล เทศบาลควรมีการใช้ระบบสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการรายงานผลความคืบหน้าของการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมรายวัน เพื่อให้ผู้บริหารสามารถควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานด้วยวงจรบริหารคุณภาพ (PDCA) และรายงานการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาเป็นรายไตรมาสหรือราย 6 เดือน เพื่อให้เห็นผลการดำเนินงานในภาพรวมอย่างต่อเนื่องและสามารถปรับปรุงกลยุทธ์ในการดำเนินงานได้ทันต่อสถานการณ์

2.2 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักประสิทธิภาพ เทศบาลควรมีการนำกรอบแนวคิดของแมคคินซี (7's McKinsey) มาเป็นเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยภายในให้มีความสอดคล้องกัน เพื่อให้สามารถปรับปรุงองค์กรได้ดียิ่งขึ้นและมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยในการปฏิบัติงานและบริหารงานทั้งในด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และการให้บริการประชาชน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน

2.3 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักการตอบสนอง เทศบาลควรมีการปรับปรุงจุดให้บริการประชาชน โดยมีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและมีกระบวนการทำงานไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีการกำหนดช่องทางการรับฟังข้อเสนอแนะให้ผู้รับบริการเพื่อนำมาปรับปรุงหรือพัฒนาการให้บริการของเทศบาลให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีการใช้ระบบสารสนเทศในการให้บริการประชาชนเพื่อลดปริมาณและความแออัดของประชาชนผู้เข้ารับบริการ ณ สถานที่ทำการ เกิดความสะดวกในการรับบริการในยุคดิจิทัล

2.4 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักการรับผิดชอบ เทศบาลควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจและปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ โดยมีการรับทราบปัญหา ความต้องการ ตลอดจนข้อเรียกร้องต่าง ๆ ของประชาชนก่อนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขความเดือดร้อนให้กับประชาชนโดยเร็วที่สุดและติดตามการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เทศบาลอาจส่งเสริมการดำเนินการแก้ไขปัญหาเชิงรุก มีการส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานตามหน้าที่ด้วยความเต็มใจกระตือรือร้น และพร้อมรับผิดชอบเมื่อเกิดความผิดพลาด รวมทั้งควรมีการใช้ระบบสารสนเทศสำหรับให้ประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ หรือปัญหาความต้องการได้เพื่อให้เกิดการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส เทศบาลควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สำคัญให้ประชาชนรับรู้อย่างเปิดเผย เช่น ข้อบังคับต่าง ๆ เทศบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายประจำปี และการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านทางเว็บไซต์และวารสารของเทศบาล เพื่อแสดงให้เห็นถึงการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ เทศบาลควรมีการจัดประชุมที่เปิดเผยโดยเฉพาะการประชุมเพื่อจัดทำเทศบัญญัติ งบประมาณ เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามการดำเนินงานได้

2.6 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม เทศบาลควรตระหนักและเล็งเห็นถึงความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นผ่านเวทีประชาคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ของแต่ละชุมชน เพื่อให้การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด

2.7 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักการกระจายอำนาจ ผู้บริหารเทศบาลควรมีการมอบอำนาจหน้าที่ให้แก่บุคลากรตามโครงสร้างอำนาจหน้าที่ในแต่ละส่วนราชการอย่างเป็นธรรมและเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความคล่องตัวและรวดเร็ว ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจการตัดสินใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานทุกระดับมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

2.8 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักนิติธรรม เทศบาลควรมีการบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่รับผิดชอบอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการใช้อำนาจทางกฎหมายอย่างแท้จริง รวมถึงเป็นการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ควรมีการปลูกฝังค่านิยมและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานต่อผู้รับบริการด้วยความเสมอภาคและเป็นธรรม

2.9 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักความเสมอภาค เทศบาลควรจัดให้มีการให้บริการสาธารณะกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจัดให้มีการใช้ระบบบัตรคิวในการติดต่อราชการ ตลอดจนมีการกำหนดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อให้ประชาชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคม แต่อย่างไรก็ตามควรมีการเสริมสร้างจิตสำนึกแก่บุคลากรในเรื่องการให้ความสำคัญต่อผู้รับบริการอย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรมอย่างสม่ำเสมอ

2.10 ผลจากการศึกษา พบว่า ด้านหลักมุ่งเน้นฉันทามติ หากมีปัญหาเกิดขึ้นภายในองค์กรผู้บริหารและเทศบาลควรมีแนวทางในการลดความขัดแย้งในองค์กรที่เกิดขึ้น โดยใช้เทคนิคการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาทิ การฝึกอบรมทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ เพื่อปรับทัศนคติและพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในองค์กรดังกล่าว

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะมีผลต่อการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรานบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เช่น ด้านภาวะผู้นำ ด้านการสื่อสารภายในองค์กร ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานและการมีส่วนร่วม เป็นต้น

3.2 ควรมีการศึกษาความเห็นของประชาชนในทุกภาคส่วนที่มีต่อการบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลในพื้นที่อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการที่ดีให้เกิดขึ้นอย่างทั่วถึงและครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง

ดาริน สงมะเร็ง. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอ

เมือง จังหวัดจันทบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

เทศบาลตำบลเขาน้อย. (2566). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ปิงบประมาณ พ.ศ.2564-2566. ประจวบคีรีขันธ์:

เทศบาลตำบลเขาน้อย.

เทศบาลตำบลปรางบุรี. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ.2564-2566. ประจวบคีรีขันธ์: เทศบาลตำบลปรางบุรี.

เทศบาลตำบลปากน้ำปราง. (2566). แผนอัตรากำลัง 3 ปี ปิงบประมาณ พ.ศ.2564-2566. ประจวบคีรีขันธ์:

เทศบาลตำบลปากน้ำปราง.

พรทิพย์ บัวหลวง. (2560). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาลตำบลคูขขวาง อำเภอลาดหลุมแก้ว

จังหวัดปทุมธานี. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

วิไลรัตน์ ฝ่ายดี. (2559). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางในอำเภอ

ตาพระยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษา

มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุกัญญา จิตตพรพงษ์. (2560). การนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติในการบริหารงานของสำนักงานเกษตรและ

สหกรณ์จังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด.

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2563). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ที่มีการบริหารจัดการที่ดี ประจำปี 2563. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2546). พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการ

บ้านเมืองที่ดีพ.ศ. 2546. สืบค้นเมื่อ กันยายน 16, 2566, จาก <https://ssc.onab.go.th/th/content/category/detail/id/7/iid/6581>.

_____. (2562). พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และแก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562. สืบค้น

เมื่อ กันยายน 14, 2566, จาก <https://www.govesite.com/>.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อ้อวดี สุนทรวิภาค. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเทศบาลของผู้บริหารเทศบาลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บนพื้นฐานของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

Bartholomew, O.O. (2012). **Ethical leadership and good governance in Nigerian Local Governments**. Minneapolis, MN: Walden University.

Green, S.B. (1991). How many subject does it take to do a regression analysis. **Multivariate Behavioral Research**, 26: 499-510.

Waterman, R.H., Peters, T.J., & Phillips, J.R. (1980). Structure is not organization. **Business Horizons**, 23(3): 14-26.

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร

Promotion of Gastronomy Tourism by the Tourism Community in Bangkok Area

จิรัฏฐิติ สันต๊ะยศ¹/เจนจิรา รัตนเพียร²/ทวีวัฒน์ กันฉาย³ /
วีระชาติ ปาลกะวงศ์ ณ ออยุธยา⁴/จุฑาทิพย์ อาจาสาลี⁵

Chiratthitti Santayot¹ /Janejira Rattanapian² /Thaweewat Kanchai³
Weerachat Palakawong Na Ayutthaya⁴ / Chuthathip Artsali⁵

^{1,3,5} อาจารย์ประจำคณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

^{1,3,5} Lecturer of Faculty of Service Industry, Rattana Bundit University

² ผศ.ดร. อาจารย์ประจำ คณะอุตสาหกรรมบริการ มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

² Asst. Prof. Dr., of Faculty of Service Industry, Rattana Bundit University

⁴ อาจารย์ประจำคณะการสื่อสารดิจิทัล มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

⁴ Lecturer of Faculty of Digital Communication, Rattana Bundit University

Corresponding author E-mail: his_47@hotmail.com

(Received: April 18, 2024; Revised: September 20, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวทางและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการอาหาร ภาคชุมชน นักการตลาด และนักวิชาการด้านโภชนาการอาหาร และนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวและศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวใน

เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี อาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้าง มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และระดับวุฒิการศึกษาสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี 2) พฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยว เพื่อทดลองร้านอาหารรูปแบบพื้นถิ่นหรืออาหารชาติพันธุ์รสชาติแปลก /ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารจากเว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย/เดินทางร่วมกับเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน ประมาณ 2-3 ครั้ง/เดือน ในวันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์มากที่สุด โดยปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร 3) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ด้านราคาในการจำหน่าย ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการตัดสินใจใช้บริการ

คำสำคัญ : การส่งเสริมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหาร ศักยภาพการท่องเที่ยว

Abstract

This mixed-methods research aimed to 1) study the guidelines and factors in promoting food tourism in tourism communities in Bangkok, and 2) study the potential of food tourism in tourism communities in Bangkok. The quantitative research used a questionnaire to collect data from 400 Thai tourists who used food services in tourism communities in Bangkok. The qualitative research used an in-depth interview to interview relevant people from government agencies, the private sector, food entrepreneurs, the community sector, marketers, and food nutrition experts. The data were analyzed using descriptive statistics to find the relationship between tourists' behaviors in using food services, the potential of food tourism, and factors in promoting food tourism in tourism communities in Bangkok. The research results showed that 1) the sample group of tourists were female, aged between 21 and 30 years, were employees in the private sector or workers, had an income between 10,001 and 20,000 baht, and had a bachelor's degree as the highest level of education, 2) the behaviors of tourists when using food services were trying local restaurants or ethnic food with strange flavors, receiving information about food tourism from social media websites or traveling with friends or colleagues approximately 2 to 3 times per month, most often on Saturdays, Sundays, or public holidays whereas personal factors in terms of

average monthly income were related to the food service behaviors of tourism communities in Bangkok, and 3) food tourism potential and factors promoting food tourism, ranked from most to least, were: food products, sales prices, management, marketing promotion, service personnel, environment, and decision-making to use services.

Keyword : Tourism Promotion, Gastronomy Tourism, Tourism Potential

บทนำ

อาหารเป็นสิ่งที่สามารถสื่อสารบอกถึงความเป็นมาของสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นของประเทศทั้งหลายในโลกนี้ การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นสิ่งที่ช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวสู่ท้องถิ่นต่างๆซึ่งจะส่งผลให้การท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ผลของการท่องเที่ยวเชิงอาหารก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงอาหารก่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในทุกกลุ่มคน องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization (UNWTO), 2023) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงอาหารว่าสร้างรายได้มีมูลค่า 150,000 ล้านดอลลาร์ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส อิตาลี ซึ่งพิจารณาจากค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีการใช้จ่ายด้านอาหารมากที่สุด การท่องเที่ยวเชิงอาหารในปัจจุบันได้รับการขับเคลื่อนจากการเติบโตของเทคโนโลยี สื่อออนไลน์เป็นองค์ประกอบสำคัญในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่สร้างความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยวในการค้นหาข้อมูล แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวชิมอาหาร แหล่งผลิตอาหารที่เป็นรูปแบบต้นฉบับ ร้านอาหารแนะนำ เมนูแนะนำของท้องถิ่น เป็นต้น ตัวอย่างการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่โดดเด่นในระดับโลกเช่น เส้นทางชิมไวน์ ทัวร์ชิมอาหารของญี่ปุ่น การท่องเที่ยวชิมผลไม้ในสวนภาคตะวันออก และการเข้าร่วมในเทศกาลกินเจ เป็นต้น

จากข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2023) พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวอาหารจำนวน 456,000 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 20 ของรายได้รวมจากการท่องเที่ยวทั้งหมด โดยเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 174,000 ล้านบาท และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 282,000 ล้านบาท สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวในรูปแบบของรายได้จากอาหารและเครื่องดื่มระหว่างเดินทางของนักท่องเที่ยวมากที่สุด ได้แก่ จีน อังกฤษ และรัสเซีย พบว่ารายได้จากอาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวมาจากอาหารและผลไม้ไทยเป็นสินค้าเกรดดี (Premium Product) อีกทั้งมีการส่งเสริมให้ทานผลไม้ไทยตามฤดูกาล ซึ่งช่วยส่งเสริมให้เกิดการกระจายรายได้จากการซื้ออาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างชาติเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังได้กำหนดเป้าหมายอาหารไทย 6 ชนิดให้เป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวคือ ผัดไทย ต้มยำกุ้ง แกงเขียวหวาน

ส้มตำ มีส้มมัน และต้มข่าไก่ ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ส่งเสริมให้ทำภาพยนตร์โฆษณาที่สะท้อนให้เห็นความสำคัญและเรื่องราวของผัดไทยในมุมมองของการท่องเที่ยวเชิงอาหารเผยแพร่ภายใต้ Discover Amazing Stories : PADTHAI โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของ Amazing Thailand Discover Amazing Stories ซึ่งคาดว่านักท่องเที่ยวต่างชาติจะมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 5.74 เป็นผลมาจากการใช้จ่ายด้านอาหารของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียเนียบ (ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และหมู่เกาะใกล้เคียงในมหาสมุทรแปซิฟิก) และนักท่องเที่ยวเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ ซึ่งการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการท่องเที่ยวด้านอาหารทำให้รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทยและนักท่องเที่ยวชาวไทยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาหารไทยในแต่ละท้องถิ่นต่างมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันตามวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของแต่ละท้องถิ่น ที่ทำให้มีรสชาติที่แตกต่างกันซึ่งในแต่ละจังหวัดจึงมีอาหารแนะนำของแต่ละท้องถิ่น รวมถึงสินค้าที่เกี่ยวข้องกับอาหาร เช่น ข้าวซอยของจังหวัดเชียงใหม่ หรือไข่เค็มจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น ความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารไทยทำให้เกิดเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้มาลิ้มลอง โดยพบว่าอาหารไทยที่เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศ 10 อันดับ ได้แก่ ต้มยำกุ้ง แกงเขียวหวาน ผัดไทย ผัดกะเพรา แกงเผ็ดเป็ดย่าง ต้มข่าไก่ ยำเนื้อ หมูสะเต๊ะ ไก่ผัดเม็ดมะม่วง และพะแนงเนื้อ ขณะเดียวกันอาหารไทยก็ได้รับการประกาศจาก Best Traditional Dishes in the World ของ Taste Atlas Awards 2022 คือ พะแนง (อันดับที่ 6) แกงมีส้มมัน (อันดับ 40) และแกงเขียวหวาน (อันดับที่ 73) อีกทั้งจากผลการประกาศ 50 Best Rated SOUPS in the World ได้ประกาศให้ข้าวซอย เป็นอันดับที่ 1 เป็นต้น (50 best rated soups in the world, 2023)

ปัจจุบัน แนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารในเขตพื้นที่ชุมชนท่องเที่ยวต่าง ๆ ของประเทศไทย กำลังเป็นที่สนใจและเป็นกระแสนิยมของนักท่องเที่ยวยุคใหม่ เนื่องจากวัฒนธรรมการรับประทานอาหารของผู้คนในปัจจุบันต้องตอบสนองกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ทำให้ต้องหาอาหารที่รับประทานง่าย สะดวก และราคาย่อมเยา อีกทั้งความสนใจของผู้คนในรสชาติอาหารท้องถิ่นดั้งเดิมต้นฉบับที่ตั้งอยู่ในชุมชนเก่าแก่ในกรุงเทพมหานครมากกว่าการไปรับประทานอาหารในร้านหรู ๆ ในศูนย์การค้า ซึ่งปัจจุบันกรุงเทพมหานครได้ส่งเสริมให้ชุมชนท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้ขายสินค้าประเภทอาหารท้องถิ่นและอาหารต้นตำหรับรวมทั้งสินค้าแนวศิลปะขึ้นในชุมชนท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจอีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังมีร้านอาหารดั้งเดิมต้นฉบับในชุมชนท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานครที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวดังกล่าวเพิ่มจำนวนมากขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในประเทศไทยของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (MOTS) ว่าสัดส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยในปี พ.ศ. 2562 มีค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าอาหารและเครื่องดื่มมีสัดส่วนร้อยละ 21.72 (Ministry of Tourism and Sports, 2023) ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยใช้แนวทางศึกษาศึกษาภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและพฤติกรรมการใช้บริการ

ด้านอาหาร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนและชุมชน โดยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางและพฤติกรรมการใช้บริการด้านอาหารในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

มีวิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงผสม (Mixed Methodology Research) คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางขั้นตอน และวิธีการดำเนินการวิจัย ไว้ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการด้านอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของ Cochran (1977) ขนาดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละโดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อความสะดวกในการประเมินผลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งมีคำถามคัดกรอง ก่อนเก็บข้อมูลว่าต้องเป็นนักท่องเที่ยว โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ ชุมชนนางเลิ้ง ชุมชนตลาดน้อย ชุมชนแพร่งภูธร ชุมชนบางลำพู และชุมชนตลาดพลู ในช่วงวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ระยะเวลา 17.00 -23.00 น.

ผู้ให้ข้อมูลหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) จำนวน 40 คน ได้แก่

1. ตัวแทนภาครัฐ คือ ผู้เกี่ยวข้องจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวของกรุงเทพมหานคร และผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวชุมชนจากสำนักงานเขตกรุงเทพมหานคร ในเขตพื้นที่การวิจัยโดยผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญและทำงานในหน่วยงานหรือพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ไม่น้อยกว่า 2 ปีและมีตำแหน่งระดับหัวหน้าหรือรองหัวหน้าขึ้นไป

2. ตัวแทนภาคเอกชนและผู้ประกอบการ คือ ผู้ประกอบกิจการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครโดยผู้ให้ข้อมูลหลักต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ที่สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ได้

3. ตัวแทนภาคชุมชนเป็นผู้อาศัยในพื้นที่ที่ได้รับผลประโยชน์หรือได้รับผลกระทบจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

4. นักการตลาดมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการตลาดและมีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

5. นักวิชาการด้านโภชนาการอาหารที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านโภชนาการอาหาร และมีมุมมองเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรม และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ และการศึกษา ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เหตุผลที่ใช้บริการ แหล่งข้อมูลของร้านอาหาร บุคคลที่ร่วมใช้บริการ ความถี่ในการใช้บริการ วันที่เลือกเข้าใช้บริการ และสถานที่ที่ใช้บริการ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพ โดยมีลักษณะแบบสอบถามใช้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีเกณฑ์การกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) แล้วนำข้อมูลที่ได้นั้นมาวิเคราะห์ผลเชิงบรรยาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) กับผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน/ผู้ประกอบการอาหาร ภาคชุมชน นักการตลาด และนักวิชาการด้านโภชนาการอาหาร เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยคำถามจะครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความเป็นเอกลักษณ์อาหารท้องถิ่นดั้งเดิมของชุมชน ประเภทอาหารที่จำหน่ายสถานที่ ช่วงเวลาจำหน่ายอาหาร สุขอนามัยที่เกี่ยวข้อง และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสัมภาษณ์ขึ้นในภาพรวมด้านเนื้อหา ภาษา และความครอบคลุม แล้วจึงนำไปใช้เก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพไปพร้อมกันมีขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ วิธีการดังนี้

- 1.1 คัดกรองกลุ่มตัวอย่างด้วยคำถามเบื้องต้นเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยเท่านั้น
- 1.2 แจกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยที่ใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร บริเวณพื้นที่ชุมชนนางเลิ้ง ชุมชนตลาดน้อย ชุมชนแพรงภูธร ชุมชนบางลำพู และชุมชนตลาดพลู ในวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ ระหว่างเวลา 17.00 น.-23.00 น. จนครบ 400 ชุด

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ได้แก่ ผู้เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการอาหาร ภาคชุมชน นักการตลาด นักวิชาการด้านโภชนาการอาหาร โดยการนัดหมายผู้ให้ข้อมูลทำการขออนุญาตการบันทึกเสียงและการจดบันทึก เพื่อประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการนำเสนอต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยวนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) กับข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทย รวมทั้งการใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis: EFA)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลแบบ Triangulation ด้านข้อมูล โดยเป็นการพิสูจน์ว่า ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้นั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบของข้อมูลนั้นตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ 1) เวลา หมายถึง การตรวจสอบข้อมูลในช่วงเวลาที่ต่างกันเพื่อให้ทราบว่าข้อมูลที่ได้รับในแต่ละช่วงเวลาเหมือนกันหรือไม่ 2) สถานที่ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากต่างสถานที่กันจะเหมือนกันหรือไม่ และ 3) บุคคล หมายถึง บุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปทำให้ข้อมูลเหมือนเดิมหรือไม่ แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลที่ได้ประมวลเป็นผลการวิจัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organizing) เป็นการจัดข้อมูลอย่างเป็นระบบ อยู่ในสถานะที่พร้อมจะนำไปใช้งานได้ทันที โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1) ข้อมูลด้านกายภาพ ได้แก่ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียงและจดบันทึกและมีการถอดข้อความจัดระเบียบเก็บไว้ หากจำเป็นต้องมีการแก้ไขขัดเกลารายละเอียดเพื่อความเหมาะสมและสละสลวยในภาษาก็สามารถแก้ไขได้แต่ต้องยังคงความหมายเดิมและอารมณ์ของผู้ให้ข้อมูลไว้ และ 2) ข้อมูลด้านเนื้อหา ผู้วิจัยทำการศึกษาและรวบรวมนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากเอกสารแบบสอบถามที่ยังไม่ได้ตีความ หรือวิเคราะห์มาจัดเรียงจัดประเภทหรือเปรียบเทียบ เพื่อนำมาวิเคราะห์ว่าข้อมูลมีความหมายอะไรตรงกับประเด็นกับเรื่องที่กำลังศึกษาวิจัย

2.2 การแสดงข้อมูล (Data Display) ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา หลังจากระยะขั้นตอนการจัดระเบียบข้อมูล และการเชื่อมโยงข้อมูลเสร็จเรียบร้อยแล้วดำเนินการจัดกลุ่มข้อมูลและแสดงข้อมูลเป็นตาราง

2.3 การหาข้อสรุป ผู้วิจัยทำการสรุป ตีความและการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการศึกษาวิจัย (Conclusion Interpretation Verification) โดยบรรยายถึงข้อมูลที่ค้นพบ แล้วจึงนำมาตีความ และตรวจสอบก่อนที่จะเสนอผลการศึกษาต่อไป ซึ่งขั้นตอนการตรวจสอบจะใช้วิธีการตรวจสอบภายในเพื่อทบทวนข้อมูล วิธีการได้มาของข้อมูล กระบวนการวิเคราะห์ ว่ามีความเหมาะสมถูกต้องมากน้อยเพียงใด แต่ในกรณีที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์ หรือไม่ตรงประเด็น ผู้วิจัยได้มีการจัดเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่สมบูรณ์เมื่อได้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพออกมาแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาสรุปและวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงผสม (Mixed Methodology Research)

ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตามลำดับดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 400 คน ใช้การวิเคราะห์ค่าความถี่ (Frequencies) และร้อยละ (Percentage) โดยจำแนกออกเป็น เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระดับการศึกษา สามารถสรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 61.2 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 38.7 อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมาอายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.2 และน้อยที่สุดอายุไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.2 ตามลำดับ อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 31.0 รองลงมา ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.7 และน้อยที่สุดเกษียณ/ว่างงานและอื่น ๆ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รายได้ 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมารายได้ 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.5 และน้อยที่สุดรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.7 ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 41.0 และน้อยที่สุดการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 9.5 ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเห็นได้ว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวัยทำงานและวัยรุ่น เนื่องจากระยะเวลาในการเดินทางใช้เวลาไม่นาน ทำให้ในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์และวันนักขัตฤกษ์มีนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวที่ย่านท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครได้สะดวกภายในเวลาที่จำกัด

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถแบ่งได้เป็น 10 ข้อคำถาม สรุปได้ดังนี้

1. เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกเหตุผลมากที่สุด คือ เพื่อทดลองร้านอาหารรูปแบบพื้นถิ่นหรืออาหารชาติพันธุ์รสชาติแปลก คิดเป็นร้อยละ 45.7 รองลงมาเพื่อมาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 34.2 และน้อยที่สุด คือ เหตุผลอื่น ๆ เช่น เพื่อบรรเทาความหิว และเพราะได้รับการแนะนำจากเพื่อน/คนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 1.5 ตามลำดับ 2) การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ

เว็บไซต์/โซเชียลมีเดีย คิดเป็นร้อยละ 48.7 รองลงมาได้รับการแนะนำจากเพื่อนหรือคนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 28.8 และน้อยที่สุด คือ พบเจอโดยบังเอิญ คิดเป็นร้อยละ 3.2 ตามลำดับ 3) บุคคลที่ไปใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ร่วมด้วยกันบ่อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ เพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาไปกับครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 34.2 และน้อยที่สุด คือ ไปคนเดียวและอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ 4) ความถี่ในการใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุดคือ 2-3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 44.7 รองลงมาคือ ใช้บริการครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 28.2 และน้อยที่สุดคือ 5 ครั้งขึ้นไป/เดือน คิดเป็นร้อยละ 5.5 ตามลำดับ 5) ช่วงวันที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครบ่อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุดคือ วันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ คิดเป็นร้อยละ 62.2 รองลงมาคือ วันจันทร์-ศุกร์ คิดเป็นร้อยละ 37.7 ตามลำดับ 6) ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครมากที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ 11.01-13.00 น. (เที่ยง) คิดเป็นร้อยละ 46.5 รองลงมา คือ 15.01-17.00 น. (เย็น) คิดเป็นร้อยละ 38.2 และน้อยที่สุด คือ 07.00-09.00 น. (เช้า) คิดเป็นร้อยละ 6.7 ตามลำดับ 7) สถานที่หรือพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครบ่อยที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ ย่านตลาดเก่าหรือชุมชนเก่า คิดเป็นร้อยละ 47.7 รองลงมาคือ ร้านอาหารดั้งเดิมหรือต้นตำรับ คิดเป็นร้อยละ 33.2 และน้อยที่สุดคือ งานกิจกรรมพิเศษ (Event) คิดเป็นร้อยละ 8.0 ตามลำดับ 8) รูปแบบอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมารับประทานมากที่สุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรูปแบบอาหารที่ตั้งใจมารับประทานมากที่สุด คือ อาหารประเภทเส้นก๋วยเตี๋ยวหรือเส้นขนมจีน คิดเป็นร้อยละ 52.2 รองลงมา คือ อาหารประเภทขนมหวาน คิดเป็นร้อยละ 25.7 และน้อยที่สุด คือ อาหารประเภทย่างหรือเผา คิดเป็นร้อยละ 9.2 ตามลำดับ 9) นักท่องเที่ยวมีความต้องการเรียนรู้ประสบการณ์อะไรบ้าง จากการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในครั้งนี้นี้ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านรสชาติ คิดเป็นร้อยละ 52.7 รองลงมา คือ ประสบการณ์ด้านบรรยากาศของชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40.7 และน้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ด้านอื่น ๆ เช่น ประสบการณ์ความแปลกใหม่ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 2.5 ตามลำดับ 10) นักท่องเที่ยวมีความต้องการเรียนรู้อาหารของชุมชนท่องเที่ยวด้านใด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกมากที่สุด คือ เรียนรู้วัฒนธรรมอาหาร คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมา คือ เรียนรู้วิถีชีวิตการกินของคนในชุมชน คิดเป็นร้อยละ 35.5 และน้อยที่สุดคือ เรียนรู้ขั้นตอนการทำงาน คิดเป็นร้อยละ 7.2 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์อาหาร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ คุณภาพอาหาร รสชาติและคุณค่าทางโภชนาการ อาหารมีความโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนท่องเที่ยว ความหลากหลายของรูปแบบอาหาร การใช้วัตถุดิบท้องถิ่นในการปรุงอาหารและการใช้วัสดุท้องถิ่นในการตกแต่งอาหาร ตามลำดับ ด้านราคาในการจำหน่าย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากได้แก่ ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพวัตถุดิบของอาหาร และราคามีความเหมาะสมกับปริมาณของอาหาร ตามลำดับ ด้านการจัดการ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ที่ตั้งของร้านอาหารในชุมชนท่องเที่ยวเข้าถึงสะดวก และอยู่ใกล้สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในชุมชนท่องเที่ยว ตามลำดับ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงอาหาร พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การประชาสัมพันธ์ร้านอาหารผ่านเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดีย อยู่ในระดับมาก และการให้ข้อมูลท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ตามลำดับ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยว ประกอบด้วย การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ยิ้มแย้ม เอาใจใส่ การแนะนำอาหารยอดนิยมของร้านในชุมชนท่องเที่ยว การแต่งกายสะอาด เหมาะสม มีการให้บริการอย่างทั่วถึง และการมีความรู้เกี่ยวกับเมนูอาหารที่จำหน่าย มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านสภาพแวดล้อมของร้านอาหารท้องถิ่นในชุมชนท่องเที่ยว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ประกอบด้วย การตกแต่งร้านคงความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ความสะอาดของร้านอาหาร การจำหน่ายอาหารที่หลากหลายมีความดึงดูดใจ และสามารถเห็นกรรมวิธีการปรุงอาหารได้ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการรับรู้ความต้องการไปท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ต้องการลิ้มลองอาหารท้องถิ่นต้นตำหรับในชุมชนท่องเที่ยว และต้องการทานอาหารต้นตำหรับจากการแนะนำในสื่อโซเชียลมีเดีย ตามลำดับ ด้านการค้นหาข้อมูลร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ประกอบด้วย การค้นหาข้อมูลจากแอปพลิเคชันในอินเทอร์เน็ต การได้รับคำแนะนำจากผู้ใกล้ชิด เช่น เพื่อน ญาติ คนในครอบครัว และการได้รับข้อมูลจากสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น รายการโทรทัศน์ ป้ายโฆษณา แผ่นพับ ความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการประเมินเลือกร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ประกอบด้วย การพิจารณาจากความมีชื่อเสียงของร้านอาหารและเมนูในชุมชน

ท่องเที่ยว การพิจารณาจากเมนูและหน้าตาของอาหารในชุมชนท่องเที่ยว และคัดกรองตัวเลือกร้านอาหารในชุมชนท่องเที่ยวจากราคาที่เหมาะสมกับงบประมาณ ส่งผลต่อการประเมินเลือกร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยสภาพแวดล้อม ที่ประกอบด้วย ร้านอาหารในชุมชนท่องเที่ยวมีการตกแต่งที่คงความเป็นเอกลักษณ์และประสบการณ์ส่วนตัวที่เคยประสบกับร้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวมีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย ด้านการประเมินหลังการใช้บริการร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับมากได้แก่ ความพึงพอใจภาพรวมเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อยากกลับไปท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิดของบันชิต อเนกพูนสุข (2560) กล่าวว่าเพศหญิงและเพศชายมีความแตกต่างกันมากในเรื่องค่านิยมและทัศนคติการเปลี่ยนแปลงด้านประชากรศาสตร์ อีกทั้งปัจจุบันนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการรับประทานอาหารกำลังพัฒนาไปอีกระดับ ซึ่งเกินกว่าการบ่งบอกถึงความชอบในการรับประทานอาหารเท่านั้น ขณะที่นักท่องเที่ยว มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 21-30 ปี มีอาชีพพนักงานเอกชน/ลูกจ้าง ส่วนใหญ่มีรายได้ระหว่าง 10,001-20,000 บาท และระดับวุฒิการศึกษาสูงสุด คือ ระดับปริญญาตรีมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศกร บุญพริต และอภิวรรณ กรมเมือง (2559) และกฤษฎา จตุรภัทร์ (2564) ที่กล่าวถึงนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน แต่แตกต่างในช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ไม่สอดคล้องกัน

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า เหตุผลที่นักท่องเที่ยวเลือกใช้บริการอาหารในชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เพื่อทดลองร้านอาหารรูปแบบพื้นถิ่นหรืออาหารชาติพันธุ์รสชาติแปลกและเพื่อมาท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Thumsingh (2017) และกฤษฎา จตุรภัทร์ (2564) กล่าวว่า การผสมผสานธรรมชาติของท้องถิ่น การเข้าถึงทรัพยากรท่องเที่ยว การเป็นเจ้าของที่ดี การบริการ และเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น เป็นการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การลิ้มรสอาหาร ได้กลิ่นอาหาร การเรียนรู้กรรมวิธีการปรุงและได้ ทดลองทำอาหาร รวมเป็นประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว สำหรับการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่

กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกคือ จากเว็บไซต์/โซเชียลมีเดียและการแนะนำจากเพื่อนหรือคนรู้จัก ส่วนบุคคลที่นักท่องเที่ยวไปใช้บริการ ร่วมด้วยกันบ่อยที่สุด คือเพื่อนหรือเพื่อนร่วมงาน ความถี่ในการใช้บริการ คือ 2-3 ครั้ง/เดือน ส่วนช่วงวันและช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวมาใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยว คือ วันเสาร์-อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ช่วงเวลา 11.01-13.00 น. (เที่ยง) สอดคล้องกับแนวคิดของอุไรรัตน์ เจริญโรภาส (2557) และณนันท แดงสังวาลย์ (2564) กล่าวว่า เป็นลักษณะการศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวกับพฤติกรรมกรซื้อและการใช้บริการของนักท่องเที่ยวเพื่อให้ทราบถึงลักษณะความต้องการพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้าและบริการ อีกทั้งสอดคล้องกับแนวคิดของปณัสยา สิริรุ่งโรจน์กนก (2559) และวิรัช สิงษาพะ และอธิป จันทร์สุรีย์ (2565) กล่าวว่า ข้อกำหนดของบุคคลในสังคม เป็นลักษณะของข้อบังคับในการตั้งวัตถุประสงค์ของการเดินทางของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงขององค์ประกอบภายนอกได้กำหนดความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวในการให้บริการของผู้ประกอบการภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์ที่ผ่านมาของนักท่องเที่ยว ข้อจำกัดทางด้านราคาและเวลา เป็นต้น สำหรับด้านสถานที่หรือพื้นที่ ที่นักท่องเที่ยวใช้บริการอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครบ่อยที่สุด คือ ย่านตลาดเก่าหรือชุมชนเก่า ส่วนรูปแบบอาหารที่นักท่องเที่ยวตั้งใจมารับประทานมากที่สุด คือ อาหารประเภทเส้นก๋วยเตี๋ยวหรือเส้นขนมจีน และนักท่องเที่ยวมีความต้องการเรียนรู้ประสบการณ์ด้านรสชาติ และต้องการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหาร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอุไรรัตน์ เจริญโรภาส (2557) ว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีผลต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ และด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับการศึกษาของชาคริต อ่องทุน (2561) พบว่า ศักยภาพและปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์อาหาร ด้านราคาในการจำหน่าย ด้านการจัดการ ด้านการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวเชิงอาหาร ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ ด้านสภาพแวดล้อมของร้านอาหารท้องถิ่นในชุมชนท่องเที่ยว ด้านการรับรู้ความต้องการไปท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว ด้านการค้นหาข้อมูลร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว ด้านการประเมินเลือกร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว และด้านการตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลจากการศึกษาด้านลักษณะประชากรศาสตร์ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวและผลจากข้อมูลเชิงคุณภาพมาบูรณาการกัน เพื่อนำไปหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ และความเป็นไปได้ในการให้บริการด้านอาหารพื้นถิ่นหรืออาหารชาติพันธุ์อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อจะได้ทราบถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเกี่ยวกับความสนใจการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) ในประเทศไทย และนำไปวิจัยเหล่านั้นมาประยุกต์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติต่อไป
2. ควรศึกษาในพื้นที่ที่เป็นเมืองท่องเที่ยวเมืองรองอื่น ๆ เช่น เชียงราย อุตรดิตถ์ ตัง เป็นต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแต่ละพื้นที่ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชนท่องเที่ยว โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีอาหารท้องถิ่นที่ชัดเจน เช่น น้ำเงี้ยวเจียงฮาย ข้าวเป็ญกเส้น หมี่หน้าเหลียว เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

50 best rated soups in the world. (2023). สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 20, 2566, จาก <http://www.tasteatlas.com>.

กฤษฎา จตุรภัทร์. (2564). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารแบบคูกิ่งเวเคชั่นในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาคริต อ่องทูน และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2561). ศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับอาหารริมทางบนถนนเยาวราช. วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก, 6(1): 129-137.

ณนันท แดงสังวาลย์. (2564). รูปแบบการสร้างภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารพื้นถิ่นของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บัณฑิต อเนกพูนสุข. (2560). Food on the move. TAT Review Magazine, 1(3): 8-19.

ปณัสยา สิริรุ่งโรจน์กนก. (2559). พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อการจัดการโลจิสติกส์การท่องเที่ยว: กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงศกร บุญพรัตน์ และอภิวรรตน์ กรมเมือง. (2559). การตัดสินใจใช้บริการร้านอาหารประเภทฟู้ดทรัคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- พีร์วิชญ์ สิงฆาพะ และอชิป จันทร์สุริย์. (2565). การศึกษาสภาพการณ์ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่เมืองเก่าจังหวัดภูเก็ต. *วารสารศิลปศาสตร์และอุตสาหกรรมบริการ*, 5(1): 135–153.
- อุไรรัตน์ เจียรโรภาส. (2557). พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการบริโภคอาหารแผงลอยริมทางในอำเภอเมืองเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Ministry of Tourism and Sports. (2023). **Tourism receipts from internation tourist arrivals (January-December 2015)**. สืบค้นเมื่อ พฤษภาคม 22, 2566, จาก <https://www.mots.go.th/news>.
- Thumsingh, T. (2017). **Gastronomy tourism**. Retrieved April 28, 2566, from http://thainews.prd.go.th/website_th/news.
- World Tourism Organization. (2023). **International tourism highlights**. Retrieved June 16, 2566, from <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284421152>.

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Promotion of Sustainable Ecotourism Through the Implementation of Thailand 4.0 Policy in Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

กันทรากกร ไตรภพ¹ / วลัยพร ชินนศรี²

Kantarakon Tripop¹/ Walaiporn Chinnasri²

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

¹ Student Master of Public Administration, Stamford International University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ที่ปรึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

²Asst. Prof. Dr., Master of Public Administration, Stamford International University

Corresponding author E-mail: kantarakontripop@gmail.com

(Received: April 24, 2024, 2020; Revised: November 4, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมวิธีครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้ประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) เปรียบเทียบการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล 3) ศึกษานโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 4) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 384 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที ความแปรปรวนทางเดียว การถดถอยเชิงพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษา พบว่า 1) การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน อยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และสถานะสมรสที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนต่างกัน 3) ในภาพรวมของนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน และด้านการสนับสนุนจากภาครัฐก็มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริม

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรีเช่นกัน และ 4) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ควรพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้หลากหลายมากขึ้น บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ควรได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรม สัมมนาเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: นโยบายไทยแลนด์ 4.0 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This mixed-method research aimed to: 1) Study the level of sustainable ecotourism promotion under the application of the Thailand 4.0 policy in Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan 2) Compare the promotion of sustainable tourism in Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan, classified according to personal characteristics. 3) Study the Thailand 4.0 policy that has a logical relationship to promote sustainable tourism in Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan. 4) Study guidelines for promoting sustainable ecotourism according to the Thailand 4.0 policy of Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan. The sample group consisted of 384 tourists who visited Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan, and 8 key informants. Data were analyzed using percentages, means, and standard deviations. T-test one-way variance Multiple Regression and content analysis Findings: 1) Promoting sustainable ecotourism in Kui Buri District was at a high level. 2) Personal characteristics include age, education level, and different marital status had different opinions on promoting sustainable ecotourism in Kui Buri District. 3) The overall of Thailand 4.0 policy in terms of technology, innovation, and creativity is logically related to the promotion of sustainable ecotourism in Kui Buri District and government support is also logically related to the promotion of sustainable ecotourism in Kui Buri District too. And 4) Guidelines for promoting sustainable ecotourism under the application of the Thailand 4.0 policy, should be developed to be more diverse. Personnel involved in tourism should be supported and encouraged to be related to the government and private and public sectors. Everyone could attend training and a seminar on promoting sustainable tourism.

Keyword: Thailand 4.0 Policy, Ecotourism, Sustainable tourism, Prachuap Khiri Khan

บทนำ

องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลกได้ให้คำจำกัดความล่าสุดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไม่ใช่เป็นเพียงแค่การท่องเที่ยวขนาดเล็กหรือการตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche tourism segments) โดยทั่วไปการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ให้ความสำคัญต่อการเสมอภาคระหว่างเศรษฐกิจกับสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสังคมและวัฒนธรรมของคนทั้งในรุ่นปัจจุบันต่อไปจนถึงคนในอนาคต โดยหลักการและแนวคิดที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในคำจำกัดความของ WTO ประกอบด้วย 1) การท่องเที่ยวต้องตระหนักและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด 2) การเคารพสังคม วัฒนธรรม และประเพณีของประชาชนพื้นเมือง รวมไปถึงการรู้จักปรับตัวและเข้าใจถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมและประเพณีของแต่ละชุมชน และ 3) การสร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดการกระจายของรายได้อย่างเป็นธรรม และเข้าถึงแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยว (Tourism Stakeholder) (องค์การการท่องเที่ยวแห่งโลก (WTO), 2561)

การท่องเที่ยวในปัจจุบันมีการเติบโตและพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันนี้รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญเป็นอย่างมากในเรื่องของการท่องเที่ยว เพื่อที่จะตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้สามารถรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ ตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน เพื่อประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (ธีระ อินทร์เรือง, 2550: 4) ในขณะที่การท่องเที่ยวนับได้ว่าเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ การสร้างอาชีพให้ประชาชนมีรายได้ร่วมทั้งการสร้างมูลค่าที่สูงเป็นอันดับต้น ๆ ให้กับประเทศ ยุทธการ ไวยอาภา และคณะ (2560: 13) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วยการท่องเที่ยวนี้ มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในปัจจุบันการจะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ประสบ ความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันทุกภาคส่วนเพื่อที่จะรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และระบบนิเวศน์ด้วย ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น ลดความขัดแย้ง อีกทั้งยังง่ายต่อการช่วยดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548ก: 269) จากความสำคัญของการท่องเที่ยวในแต่ละด้านที่มีความสัมพันธ์ของการปลูกจิตสำนึกให้กับชุมชนและนักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงกระบวนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้เกิดโครงการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย

ซึ่งแนวคิดไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0 Model) เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของรัฐบาล พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นนโยบายที่จะนำพาประเทศก้าวสู่ในเรื่องของการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ในอดีตที่ผ่านมาประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเริ่มตั้งแต่ยุค 1.0 เป็นยุคเกษตรกรรมจากนั้นกลายเป็นยุค 2.0 ที่มีการนำเครื่องจักรเข้ามาช่วยงานหรือเป็นยุคของอุตสาหกรรมเบา ในขณะที่ยุค 3.0 เป็นยุคอุตสาหกรรมหนักและมีการลงทุนจากต่างชาติเข้ามา แต่อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจในยุค 3.0 ยังมีความเปราะบางต่อสถานการณ์โลก ที่ไม่สามารถนำพาประเทศไปสู่การพัฒนามากขึ้นได้ และประเทศไทยยังไม่สามารถก้าวข้ามความเป็นประเทศรายได้ปานกลางได้ ดังนั้นจึงนำมาสู่ไทยแลนด์ 4.0 ที่เน้นการแก้ปัญหาให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง จึงต้องพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ที่เรียกว่า New Economy Model มีการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ประชาชนสามารถสร้างรายได้ได้ด้วยตนเอง ต้องมีการปฏิรูปทั้งโครงสร้างในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็น ภาคธุรกิจ การเกษตร การศึกษา และแรงงาน จากระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตโดยใช้แรงงาน เครื่องจักร และทรัพยากร เปลี่ยนมาเป็นการผลิตบนฐานความรู้และเทคโนโลยี โดยมีการตั้งสถาบันวิจัยระดับโลกเข้ามาตั้งในประเทศไทย และมีความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และสถาบันการเงินให้มากขึ้นที่เรียกว่า ประชากรัฐ (ไทยรัฐ, 2559) การสร้างแนวคิดไทยแลนด์ 4.0 ที่เป็น Value based Economy นั้น ต้องการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยใน 3 มิติสำคัญ คือ เปลี่ยนจาก “การผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม” เปลี่ยนจาก “การขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม” และเปลี่ยนจาก “การเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น”

กุยบุรีเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพราะกุยบุรีเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อาทิเช่น อุทยานแห่งชาติกุยบุรี หาดสามพระยา จุดชมวิวยางแดง ซึ่งแยกออกมาจากอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ และได้รับจัดตั้งเป็นอำเภอเมื่อ 17 กรกฎาคม พ.ศ. 2506 มีพื้นที่ทั้งหมด 935.4 ตร.กม. (361.2 ตร.ไมล์) และมีประชากรทั้งหมด 45,024 คน อำเภอกุยบุรีตั้งอยู่ทางตอนเหนือของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอาณาเขตติดต่อกับเขตการปกครองข้างเคียงดังต่อไปนี้ทิศเหนือติดต่อกับอำเภอสามร้อยยอดทิศตะวันออกจรดอ่าวไทยทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ทิศตะวันตกติดต่อกับเขตตะนาวศรี (ประเทศพม่า)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษา การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำไปพัฒนาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้สามารถอนุรักษ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้นานที่สุด และเสื่อมโทรมช้าที่สุด รวมถึงการสร้างจิตสำนึกในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนเป็นไปตามสภาพ

เศรษฐกิจเทคโนโลยีนวัตกรรมความคิดสร้างสรรค์และการสนับสนุนจากภาครัฐ พร้อมทั้งคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับทรัพยากรการท่องเที่ยวในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้ประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษานโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดตัวแปรตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) รายได้ (6) สถานภาพ และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย (1) เทคโนโลยี (2) นวัตกรรม (3) ความคิดสร้างสรรค์ (4) การสนับสนุนจากภาครัฐ

มัลคัทส์ คือ การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) บริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ศักยภาพมัลคัทส์และบุคคล (4) ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research)

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนและนักท่องเที่ยว ที่เคยมาเที่ยวหรือได้รับประโยชน์และผลกระทบจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและประกอบอาชีพอยู่ในอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีประชากรที่อาศัยอยู่ในอำเภออุบลบุรีทั้งสิ้นจำนวน 45,024 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบาย ไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

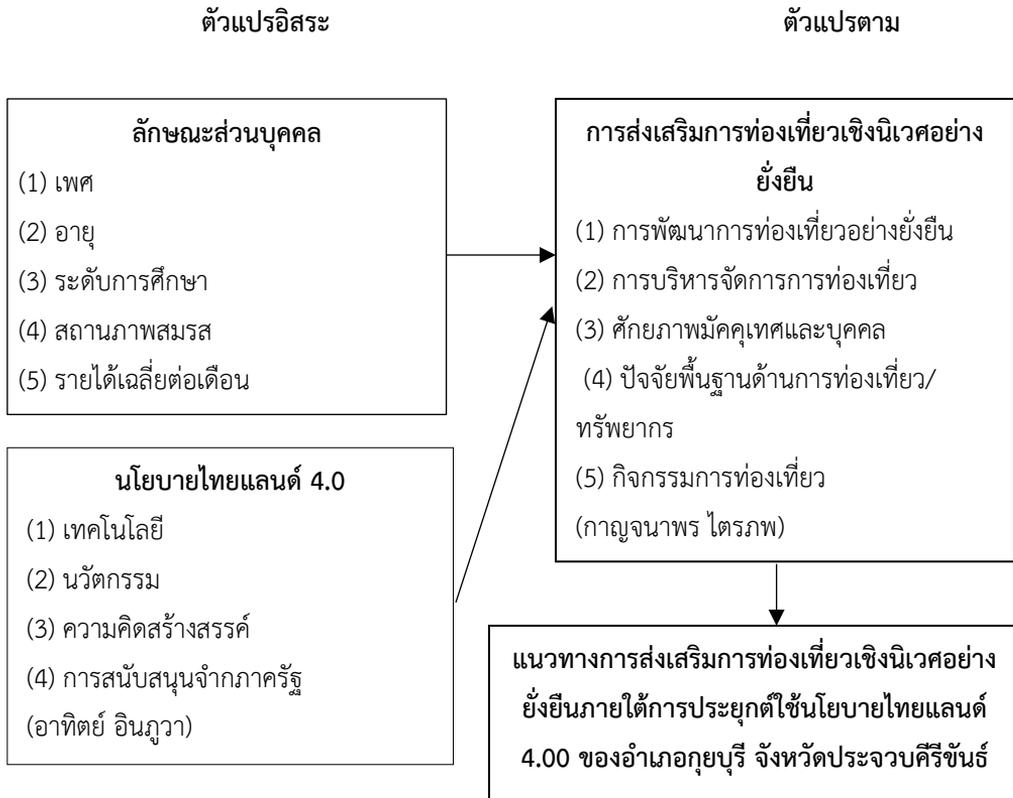
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 8 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่พนักงานที่คอยดูแลการท่องเที่ยวของอำเภออุบลบุรี จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 1 คน ชาวบ้านในพื้นที่จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยผู้วิจัยจะสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยแบบสัมภาษณ์จะประกอบด้วยเนื้อหา ดังนี้ แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลบุรีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) บริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ศักยภาพมัคคุเทศและบุคคล (4) ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ (1) เทคโนโลยี (2) นวัตกรรม (3) ความคิดสร้างสรรค์ และ(4) การสนับสนุนจากภาครัฐ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติกุยบุรี และหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในอำเภอกุยบุรี และประชาชนที่ประกอบกิจการด้านการท่องเที่ยวภายในชุมชนซึ่งไม่สามารถคาดเดาจำนวนที่แน่นอนกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (Cochran, 1953: 178) ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

โดยการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี จากตารางเอกสารทางวิชาการ และการทบทวนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อกำหนดขอบเขตของงานวิจัยและสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) รายได้ มีจำนวน 5 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย 1) ด้านเทคโนโลยี 2) ด้านนวัตกรรม 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 4) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 ข้อมูลการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน 2) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว 3) ศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล 4) ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 การตรวจสอบความถูกต้อง (Correctively) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง (Correctively) ทางด้านเชิงเนื้อหา รวมถึงภาษาและสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถาม

3.2 การตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาคำนวณหาค่าความเที่ยงตรง (Index of item Objective Congruence: IOC) ได้เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือเป็นที่ยอมรับในงานวิจัย

3.3 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับประชากรและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย โดยกลุ่มบุคคลที่ทดลองใช้แบบสอบถามครั้งนี้เป็น ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในอำเภอกุยบุรีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามในภาพรวมทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.907 ซึ่งถือเป็นที่ยอมรับในงานวิจัย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างในรูปแบบของ Google Form โดยนำ QR Code ไปไว้ตามสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักในเขตอำเภออุบลบุรี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 384 ชุด กับนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปี 2566 และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

4.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการต่าง ๆ สถิติ หรือทะเบียนของหน่วยงาน แหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยทำการศึกษาจากทฤษฎีที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ผลจากงานวิจัย และสิ่งตีพิมพ์ ทั้งใน และต่างประเทศ

4.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาทั้งหมด ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1) เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการหาความถี่ และค่าร้อยละ
2) ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ประกอบด้วย (1) ด้านเทคโนโลยี (2) ด้านนวัตกรรม (3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ (4) ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์ตอนที่ 3 ข้อมูลการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล (4) ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4) เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระ เกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาแจกแจงและเรียบเรียงให้เห็นถึงประเด็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

1) ทดสอบสมมุติฐานที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ต่างกัน โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ one-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test)

2) ทดสอบสมมุติฐานที่ 2 นโยบายไทยแลนด์ 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน คือ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.5 \leq \text{Durbin-Watson} \leq 2.5$

การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 8 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่พนักงานที่คอยดูแลการท่องเที่ยวของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ผู้ประกอบการโรงแรม/รีสอร์ท จำนวน 1 คน ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 1 คน ชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 2 คน และนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง โดยแบบสัมภาษณ์ จะประกอบด้วย เนื้อหา ดังนี้แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) บริหารจัดการการท่องเที่ยว (3) ศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล (4) ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร (5) กิจกรรมการท่องเที่ยว นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้แก่ (1) เทคโนโลยี (2) นวัตกรรม (3) ความคิดสร้างสรรค์ และ (4) การสนับสนุนจากภาครัฐ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 8 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและสามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยได้ สำหรับการจัดการข้อมูล ได้นำข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์ มาถอดคำสัมภาษณ์ เรียบเรียงข้อมูลเพื่อจะได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการตีความจากข้อมูลเบื้องต้น ให้เป็นข้อมูลที่สื่อความหมายของผู้ให้ข้อมูลด้วยการแยกประเภทและการลดทอนข้อมูลเพื่อจัดเป็นหมวดหมู่เพื่อนำมาตีความและสร้างข้อสรุป

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้ประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อและอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงตามลำดับ ดังนี้ ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.50) กิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.52) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.49) ศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.50) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.52)

2. เปรียบเทียบการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
เพศ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.083	ปฏิเสธ
อายุ ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน	One way ANOVA	0.00	ยอมรับ

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
ระดับการศึกษา ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน	One way ANOVA	0.011	ยอมรับ
สถานสมรส ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน	One way ANOVA	0.002	ยอมรับ
รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.070	ปฏิเสธ

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

3. นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 2 นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

	การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์					
	การพัฒนา	บริหาร	ศักยภาพ	ปัจจัยพื้นฐาน	กิจกรรม	
นโยบายไทยแลนด์ 4.0	การ	จัดการ	มัคคุเทศก์	ด้านการ	การ	ภาพรวม
	ท่องเที่ยว	การ	และ	ท่องเที่ยว	ท่องเที่ยว	
	อย่างยั่งยืน	ท่องเที่ยว	บุคคล	ทรัพยากร		
1. เทคโนโลยี	0.238**	-	0.127*	0.151*	-	0.196***
2. นวัตกรรม	0.175**	0.194***	0.152**	-	0.159**	0.209***
3. ความคิดสร้างสรรค์	0.151**	0.248***	0.164**	0.111*	0.233***	0.260***
4. การสนับสนุนจากภาครัฐ	0.178**	0.185**	0.149*	-	-	0.160**

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในภาพรวม ด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลบุรี จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถแยกเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านเทคโนโลยี พบว่า นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยี มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล และด้านปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ด้านนวัตกรรม พบว่า นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนวัตกรรม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านบริหารจัดการการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้านศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3.3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านบริหารจัดการการท่องเที่ยว และด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.4 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4.1 ด้านเทคโนโลยี พบว่า การใช้เทคโนโลยีใหม่ ด้านเทคโนโลยี จากการสัมภาษณ์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยีพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่านโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านเทคโนโลยีมีผลต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน กล่าวคือ การใช้เทคโนโลยีใหม่ทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งยังเป็นการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวทั้งในส่วนของสินค้าบริการข้อมูลข่าวสารฐานข้อมูลต่าง ๆ ในส่วนของที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอกุยบุรีพบว่า ด้านการชำระเงินเกิดความขัดข้อง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่พกเงินสด เป็นสังคมไร้เงินสด ควรมีช่องทางชำระเงินที่หลากหลายอย่างเช่น การใช้ QR Code payment ง่ายสะดวก และประหยัดเวลาขึ้น

4.2 ด้านนวัตกรรม พบว่า การใช้นวัตกรรม ด้านนวัตกรรม จากการสัมภาษณ์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนวัตกรรมพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่านโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านนวัตกรรมมีผลต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กล่าวคือ ธุรกิจหรือกิจการเกิดความรวดเร็ว มีการพัฒนาสื่อโซเชียลมีเดียให้ทันสมัย และนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย การพัฒนาด้านนวัตกรรมจะช่วยให้ได้รับการยอมรับในเรื่องของการตอบสนองต่อคุณภาพโดยพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้มีความแปลกใหม่น่าสนใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ หรือเดินทางท่องเที่ยวได้ง่ายสะดวกมากยิ่งขึ้น

4.3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ ด้านความคิดสร้างสรรค์จากการสัมภาษณ์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคิดสร้างสรรค์พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่านโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านความคิดสร้างสรรค์มีผลต่อแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กล่าวคือ เป็นการต่อยอดในสิ่งที่มีอยู่เดิมในชุมชนให้มีความน่าสนใจแปลกใหม่ และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า โดยคำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นการสร้างความโดดเด่นให้กับการท่องเที่ยว รวมทั้งเป็นการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวให้สนใจ และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในอำเภออุบลูบุรีมากขึ้นจะนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

4.4 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐ ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐจากการสัมภาษณ์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐพบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่านโยบายไทยแลนด์ 4.0 ด้าน การสนับสนุนจากภาครัฐมีผลต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 กล่าวคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวต้องมีแรงขับเคลื่อนในการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านคน วัสดุ เงินทุน และมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารที่จำเป็นอย่างชัดเจน ในส่วนของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภออุบลูบุรี พบว่า หน่วยงานจากภาครัฐยังมีความล่าช้า ไม่ทันสมัย โดยเฉพาะด้านบุคคล เจ้าหน้าที่บางท่านยังไม่สามารถตอบคำถามเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวทราบได้

สรุปผลการสัมภาษณ์นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า 1) ด้านเทคโนโลยี มีบทบาทสำคัญ ทำให้งานมีประสิทธิภาพและรวดเร็วมากขึ้น รวมทั้งยังอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในส่วนของสินค้าบริการข้อมูลข่าวสาร 2) ด้านนวัตกรรม การพัฒนานวัตกรรมจะช่วยให้ได้รับการยอมรับเรื่องการตอบสนองต่อคุณภาพโดยพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ให้แปลกใหม่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาใช้บริการ 3) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จะต่อยอดในสิ่งที่มีอยู่เดิมให้มีความน่าสนใจแปลกใหม่และสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าจะต้องคำนึงถึงความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

4) สนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นจะต้องมีแรงขับเคลื่อนในการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านคน วัสดุ เงินทุน และมีการพัฒนาทักษะที่จำเป็นอย่างชัดเจน

การอภิปรายผล

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้ประเทศไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม และรายด้าน มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ให้อยู่ได้นานที่สุดและเสื่อมโทรมช้าที่สุด ตามหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 ประการ คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว ศักยภาพมัคคุเทศและบุคคล ปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร และกิจกรรมการท่องเที่ยว สอดคล้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ของประสารโชค ฐานะนุติ และชนิด เผ่าพันธุ์ดี (2565: 42-43) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของพริมาดา บัวหลวง (2564: 59-61) วิจัยเรื่อง ปัจจัยความสามารถด้านนวัตกรรมตลาดของผู้นำแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยพฤติกรรมการสร้างสรรค นวัตกรรมของผู้นำชุมชนท่องเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสมรพรรณ เรื่องสวัสดี และวิถีลักษณ์ รักบำรุง (2564: 16-18) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับต้นแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการยอมรับเทคโนโลยี และการยอมรับต้นแบบนวัตกรรมบริหารจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของนาวา มาสวนจิก และคณะ (2562: 121-126) วิจัยเรื่อง การจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการหาตลาดใหม่ (กิจการสามารถนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงาน และการจัดเก็บข้อมูลทางด้านการตลาด และกิจการสามารถคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองตลาดใหม่ และสามารถเสนอผลิตภัณฑ์ได้รวดเร็วก่อนคู่แข่งอื่น ฯลฯ) อยู่ในระดับมากสำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น ทุกประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ กิจการมีการสร้างจิตสำนึกร่วมกันของทุกภาคส่วนในด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมสำหรับการท่องเที่ยว กิจการมีการจัดการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของกิจการ และกิจการมีการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม กิจการมีส่วน

ช่วยสร้างอาชีพให้แก่คน ชุมชน ลดปัญหาการย้ายถิ่นฐานและการกระจายรายได้อยู่เสมอ กิจการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ตลอดปีเป็นการเพิ่มยอดขายของธุรกิจ และกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ กิจการมีส่วนช่วยพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และสถานภาพสมรส ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของวรปภา อารีราษฎร์ และคณะ (2562: 39-146) ท้าวิจัย เรื่อง รูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว 7ร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวส่งผลต่ออัตราการส่งเสริมทางการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีผลต่ออัตราการส่งเสริมทางการตลาดผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวันทิกา ทิรัญเทศ (2556: 86-89) ท้าวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกัน มีการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี ไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ในภาพรวม ด้านเทคโนโลยี ด้านนวัตกรรม และด้านความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านการสนับสนุนจากภาครัฐมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของอำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่า เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นปัจจัยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน เพื่อให้อำเภออุบลูรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวได้อย่างยั่งยืนและมีกระจายผลประโยชน์ให้แก่ ชุมชน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาพร ไตรภพ (2563: 117-120) วิจัยเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การท่องเที่ยวของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับปัจจัยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการจากสัมภาษณ์แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า 1) ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรให้มีการฝึกอบรมเด็กในชุมชนและชาวบ้าน ด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม ทำจิตอาสา และจองตั๋วผ่านทางเพจ Facebook ผ่านทางเจ้าหน้าที่อุทยานได้ รวมทั้งควรมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ เพราะไม่มีห้องน้ำให้นักท่องเที่ยวใช้บริการ นักท่องเที่ยวต้องไปใช้ห้องน้ำที่สำนักงานใหญ่ของอุทยาน ควรมีการพัฒนาถนนให้กว้าง เพราะว่าถนนแคบทำให้รถวิ่งตกข้างทางบ่อย ควรมีสื่ออำนวยความสะดวกครบครัน เพื่อพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจกลับมาเที่ยวใหม่ ควรมีบริการรถขนส่งสาธารณะมากขึ้น เช่น จ้างคนในชุมชนมา เพื่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนมากขึ้นด้วย และควรมีหน่วยรัฐบาลเข้ามาจัดงานริมหาด เพื่อให้เด็กในชุมชนมีรายได้ 2) ด้านบริหารจัดการการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรให้มีการแจกจ่ายเงินแบบ QR Code เพราะนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ในยุคปัจจุบัน ไม่ค่อยพกเงินสด รวมทั้งควรมีการนำคนในชุมชนนำอาหารในท้องถิ่นมาขายกับนักท่องเที่ยว ควรคำนึงถึงการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ เป็นสิ่งดึงดูดใจ เช่น ความสมบูรณ์ของธรรมชาติและความหลากหลายของระบบนิเวศ และควรมีเว็บไซต์ของชุมชน เพื่อลงโพสต์ร้านอาหารหรือสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวเห็น และตามเพจมาท่องเที่ยวมากขึ้น 3) ด้านศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีมัคคุเทศก์นำเที่ยว มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะมากับไกด์ และควรมีเจ้าหน้าที่ ที่พูดได้หลายภาษาและรู้จักกุยบุรีเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถให้ข้อมูลและความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้อย่างครบถ้วน 4) ด้านปัจจัยพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว/ทรัพยากร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีการปรับปรุงและการพัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานให้นักท่องเที่ยว ได้รับความสะดวกสบาย โดยเฉพาะห้องสุขา ควรมีเพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว รวมทั้งควรรักษาสิ่งแวดล้อม ในมุมมองของเจ้าของร้านอาหารแก่นักท่องเที่ยว ยังเห็นว่านักท่องเที่ยวมีการทิ้งขยะลงแม่น้ำอยู่ ทำแม่น้ำสกปรกและเป็นมลพิษกับสัตว์น้ำ ควรให้เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับการทิ้งขยะลงน้ำมากยิ่งขึ้น และนำทรัพยากรท่องเที่ยวตามธรรมชาติหลากหลายมาใช้ในการท่องเที่ยว เช่น ถ้ำต่าง ๆ พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวสร้างรายได้ ให้คนในชุมชน 5) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ควรมีพนักงานเจ้าหน้าที่ คอยดูแลนักท่องเที่ยวมากขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่มีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งควรมีการส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการให้บริการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ ควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว และควรมีกิจกรรมท่องเที่ยวทางน้ำ เช่น surfboard, banana boat, เจ็ตสกี เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมจักร เล็กบรรจง (2562: 111-112) วิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เกาะสุกร จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ของชุมชนเกาะสุกร ในภาพรวม

อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (2) การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ของชุมชนเกาะสุกร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมด้านผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนที่เหลือมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง (3) ผลการวิเคราะห์ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ของชุมชนเกาะสุกร จังหวัดตรัง พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ด้านนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องและด้านภาวะผู้นำชุมชน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ของชุมชนเกาะสุกร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 (4) รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้ (4.1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน (4.2) องค์กรชุมชนและการมีส่วนร่วม (4.3) การจัดการแหล่งท่องเที่ยว และ (4.4) กระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การศึกษาดูงาน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การร่วมกันสร้างสรรค์โปรแกรมนำเที่ยวแบบ Slow Tourism และเกิดการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวในชุมชนขึ้น โดยมีการแบ่งการบริหารจัดการเป็นฝ่ายต้อนรับและมัคคุเทศก์ฝ่ายการจัดการที่พักและการให้บริการ ฝ่ายอาหารเครื่องดื่มและสินค้าของที่ระลึกฝ่ายประชาสัมพันธ์และการตลาด ฝ่ายการจัดการแสดงและยานพาหนะ และเกิดรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเกาะสุกร (5) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism พบว่า มีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้พัฒนาการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในทุกองค์ประกอบ โดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ที่หลากหลายควบคู่กับการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนให้มีประสิทธิภาพและสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism ของชุมชนเกาะสุกรได้อย่างยั่งยืน และยิ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนาตยา บุตรอยู่ (2557: 67-75) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) จุดแข็งที่สำคัญของอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ค่าครองชีพต่ำ มีสิ่งอำนวยความสะดวกและที่พักครบครัน จุดอ่อนที่สำคัญคือ เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวการตลาด และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โอกาสที่สำคัญคือ การเปิดจุดผ่อนปรนพิเศษทางการค้าไทย-พม่าที่ด่านสิงขร และอุปสรรคที่สำคัญ คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการท่องเที่ยวขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (2) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ กลยุทธ์การพัฒนาเชิงรุก ได้แก่ การวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างมีเอกลักษณ์ โดดเด่น การเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มมากขึ้นจากการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้าด่านสิงขร สร้างเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ ในการพัฒนาแพ็คเกจเสนอนักท่องเที่ยว กลยุทธ์การพัฒนาเชิงป้องกัน

ได้แก่ พัฒนาเครือข่ายการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานในจังหวัด ถ่ายทอดการจัดการความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทุกคนเข้ารับการฝึกอบรมและสัมมนาเกี่ยวกับทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนโยบายไทยแลนด์ 4.0 แล้วสามารถนำมาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้ประสิทธิผล

1.2 อำเภออุบลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมมือกันสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการท่องเที่ยวร่วมกัน เพื่ออำเภออุบลบุรี มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ให้เป็นไปตามแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ได้อย่างประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

2.1 ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวมและรายข้อ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการสร้างความรู้ความเข้าใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวให้กับผู้เกี่ยวข้อง หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับประชาคมโลก และหน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ดังนั้น อำเภออุบลบุรีควรมีหน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงกับประชาคมโลก และควรมีการสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

2.2 ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ในภาพรวมและรายข้อ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการสร้างคุณค่า การท่องเที่ยวให้มีคุณค่าสูง แต่ผลกระทบทางลบต่ำ หน่วยงานภาครัฐในอุบลบุรี มีการสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการผลิตด้านอื่น ๆ และมีการนำ

ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากขึ้น หน่วยงานภาครัฐในกยบุรี มีการเปิดโอกาสให้เกิด การจ้างงานภายในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อม หน่วยงานภาครัฐในกยบุรี มีการนำวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและ ประเพณีของสังคมไทยมาใช้เป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวมากขึ้น และหน่วยงานภาครัฐในกยบุรี มีการมุ่งเน้น ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวิถีชีวิตที่แท้จริง และเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น อำเภอกยบุรีควรมีหน่วยงานภาครัฐในกยบุรี มีการนำวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมและประเพณีของ สังคมไทยมาใช้เป็นสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวมากขึ้น และควรมุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัส กับวิถีชีวิตที่แท้จริงและเอกลักษณ์ที่มีความแตกต่างกันไปของแต่ละท้องถิ่น

2.3 ด้านศักยภาพมัคคุเทศก์และบุคคล ในภาพรวมและรายข้อ มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ มัคคุเทศก์เป็นผู้ควบคุม ผู้นำทาง ผู้จัดการขณะเดินทางและเป็นนักสังคม ซึ่งสามารถ สร้างสีสัน ความมีชีวิตชีวา ความมีศีลธรรม ความตลกขบขัน มัคคุเทศก์เป็นตัวแทนของประเทศไทยหรือทูต วัฒนธรรมที่สามารถสร้างภาพลักษณ์แก่ประเทศ มัคคุเทศก์มีเอกลักษณ์นิสัย การพูด ความรู้และทักษะใน การใช้ภาษาต่างประเทศอย่างเหมาะสมทั้งการพูดและการฟัง และมัคคุเทศก์เป็นพนักงานต้อนรับใน ส่วนร่วม สำคัญในการสร้างสรรค์การบริการและนำเสนอการบริการแก่นักท่องเที่ยว ดังนั้น อำเภอกยบุรีควรมี มัคคุเทศก์มีเอกลักษณ์นิสัย การพูด ความรู้และทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศอย่างเหมาะสม ทั้งการพูด และการฟัง และควรต้อนรับในส่วนร่วมสำคัญในการสร้างสรรค์การบริการและนำเสนอการบริการแก่ นักท่องเที่ยว

2.4 ด้านปัจจัยพื้นฐานการท่องเที่ยว/ทรัพยากร ในภาพรวมและรายข้อ มีการส่งเสริมอยู่ใน ระดับมากเรียงตามลำดับดังนี้ นักท่องเที่ยว คือ บุคคลที่มีความสำคัญและมีบทบาททางการท่องเที่ยวมากที่สุด ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสาร สิ่งอำนวยความสะดวกหรือโครงสร้างพื้นฐานทางการท่องเที่ยว เป็น องค์ประกอบสำคัญในการสนับสนุนให้การท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ทรัพยากรการท่องเที่ยว เป็น สินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดมุ่งหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในยุค ปัจจุบัน สถานที่ท่องเที่ยวควรมีจำนวนที่พออย่างพอ มีความหลากหลายด้านราคาและการบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ การคมนาคมขนส่งเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้เกิดกิจกรรม การท่องเที่ยวกิจกรรมนันทนาการและการเดินทางท่องเที่ยวไปได้อย่างกว้างขวาง ดังนั้น อำเภอกยบุรีควรมี จำนวนที่พออย่างพอ มีความหลากหลายด้านราคาและการบริการ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้เลือกตามความต้องการ

2.5 ด้านกิจกรรมบริการท่องเที่ยว ในภาพรวม มีการส่งเสริมอยู่ในระดับมากเรียงตามลำดับ ดังนี้ ธุรกิจบริการท่องเที่ยวในกยบุรี มีการให้ความสำคัญกับการสร้างมูลค่าให้กับลูกค้า ด้วยการพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ธุรกิจบริการท่องเที่ยวภาคบริการ มีการส่งเสริมธุรกิจบริการ ให้ เป็นไปอย่างมีทิศทาง เป็นระบบและสามารถใช้ศักยภาพของจุดเด่นที่มีอยู่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ธุรกิจที่พัก ในกยบุรี ปัจจุบันเน้นให้ความสำคัญต่อบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสถานที่ท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยว

ในกฤษฎี มีการคำนึงถึง บรรยากาศ สภาพแวดล้อม และรูปแบบของร้านที่จะดึงดูด ชวนให้คนเข้ามาถ่ายรูป และเชิญชวนให้เพื่อน ๆ มาเที่ยวต่อ และธุรกิจบริการท่องเที่ยวในกฤษฎี มีการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการนำวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามาสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถพัฒนาสู่การเป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง ดังนั้น อำเภอกฤษฎีควรมีการใช้ความคิดสร้างสรรค์และการนำวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่ามาสร้างมูลค่าเพิ่ม สามารถพัฒนาสู่การเป็นธุรกิจบริการที่มีมูลค่าสูง

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

3.1 ควรวิจัยแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 ของจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ในแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 อำเภอกฤษฎี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.2 ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาและวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ของทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนภายใต้การประยุกต์ใช้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 อำเภอกฤษฎี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ได้กลยุทธ์ในการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เอกสารอ้างอิง

กาญจนพร ไตรภพ. (2563). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์, 6(1): 110-127.

ไทยรัฐ. (2559). ไชรทัส "ประเทศไทย 4.0" สร้างเศรษฐกิจใหม่ ก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง.

สืบค้นเมื่อ มกราคม 30, 2567, จาก: <https://www.thairath.co.th/content/613903>.

ธรรมจักร เล็กบรรจง. (2562). การจัดการการท่องเที่ยวแบบ Slow Tourism โดยความร่วมมือของชุมชน

เกาะสุกร จังหวัดตรัง. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562: 111- 112.

ธีระ อินทรเรือง. (2550). การวางแผนพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

นัตยา บุตรอยู่. (2557). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นาวา มาสวนจิก และคณะ. (2562). การจัดการนวัตกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างยั่งยืนในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์.

- ประสารโชค ฐะนติ และชนัด เผ่าพันธุ์ดี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี**, 12(1): 39-45.
- พริมาดา บัวหลวง. (2564). ปัจจัยความสามารถด้านนวัตกรรมตลาดของผู้นำแหล่งท่องเที่ยวชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม**, 15(1): 54-65.
- ยุทธการ ไวยอาภา และคณะ. (2566). การจัดการทรัพยากรท้องถิ่นด้วยนวัตกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน. **วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์**, 6(4): 107-123.
- วรปภา อารีราษฎร์ และคณะ. (2362). รูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างสรรค์ตามแนวทางการจัดการท่องเที่ยว 7S เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วม. **วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม**, 6(1): 137-146.
- วันทิกา ทิรัญเทศ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- สมรพรรณ เรื่องสวัสดิ์ และวิไลลักษณ์ รักบำรุง. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับต้นแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. **วารสารนวัตกรรมและการจัดการ**, 6(1): 7-21.
- องค์การการค้าโลก (WTO). (2561). **การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. สืบค้นเมื่อ มกราคม 30, 2567, จาก <https://sdgs.un.org/topics/sustainable-tourism>.
- Cochran, W.G. (1953). **Sampling techniques**. New York: John Wiley & Sons.

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่
ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
Guidelines for Public Participation in Reducing Plastics Use in the
Nong Ta Team Subdistrict, Pranburi District,
Prachuap Khiri Khan Province

พัฒนิตา ศรีทอง¹ / สุชาติ อุดลย์บุตร² / บำเพ็ญ ไมตรีโสภณ³
Pannita Srithong¹ / Suchart Adulbutr² / Bampen Maitreesophon³

คณะรัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
Faculty of Public Administration and Social Studies, Stamford International University
Corresponding author e-mail: Pannita_srithong@hotmail.com

(Received: July 4, 2024; Revised: October 23, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบผสานวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 2) ศึกษาความสัมพันธ์กันของลักษณะส่วนบุคคลและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการลดการใช้พลาสติก 3) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลระหว่างปัจจัยการกระตุ้นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก และ 4) ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชาชนจำนวน 400 คน ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก อยู่ในระดับมาก 2) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, 0.01, และ 0.001 ตามลำดับ 3) ปัจจัยการกระตุ้น ด้านมาตรการทางกฎหมาย ด้านการรับรู้ และด้านมาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 4) แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก พบว่า ควรสร้างความเข้าใจและให้ความรู้กับประชาชนผ่านช่องทางต่าง ๆ และเพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดใช้พลาสติก

คำสำคัญ: ปัจจัยการกระตุ้น การมีส่วนร่วมของประชาชน การลดการใช้พลาสติก

Abstract

This mixed-method research aimed to: 1) study the level of public participation in reducing plastics use in the Nong Ta Taem Subdistrict, Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province, 2) study a correlation between personal characteristics and public participation in reducing plastics use, 3) study the cause-effect relationship between stimulating factors and public participation in reducing plastics use, and 4) study the guidelines for public participation in reducing plastics use. The sample group consisted of the 400 residents residing in the Nong Ta Taem Sub-district area, Pranburi District, Prachuap Khiri Khan Province, and 9 key informants. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, chi-square, and multiple regression analysis. The research resulted that: 1) the public participation in reducing plastics use was at a high level, 2) the personal characteristics in terms of education, income, and occupation were related with public participation in reducing plastics use on the statistically significant level at 0.05, 0.01, and 0.001, respectively, 3) the stimulating factors on legal measures in terms of perception, and social measures were logically related with the people for reducing the plastics use at the statistically significant level of 0.05 respectively, and 4) the guidelines for public participation in reducing plastics use were revealed that: should make understanding and provide knowledge to the people through various channels and increase public participation in reducing plastics use.

Keywords: Stimulating Factors, Public Participation, Reducing Plastics Use

บทนำ

หลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID -19) ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นคือ “ขยะประเภทพลาสติก” กลายเป็นปัญหาในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single-use plastics) ส่งผลทำให้เกิดขยะพลาสติกตกค้างอยู่ในสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมากจากพฤติกรรมการบริโภค พฤติกรรมการทิ้งขยะ และระบบการจัดการขยะพลาสติกของไทยที่ไม่มี

ประสิทธิภาพเพียงพอ ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปตั้งแต่ช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งพลาสติกบางชนิดมีสารที่คงทนต่อการย่อยสลาย แม้แต่การเผาทำลายพลาสติก ยังก่อให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และก๊าซพิษอื่นๆ ซึ่งเป็นสาเหตุของภาวะโลกร้อน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากขยะพลาสติก จึงได้กำหนดแผนการจัดการขยะพลาสติก ปี พ.ศ. 2561-2573 ขึ้น โดยกรมควบคุมมลพิษ เป็นผู้ร่างแผนนี้โดยใช้เป็นกรอบแนวทางการจัดการขยะพลาสติก (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ข) โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม โดยมุ่งสู่การแก้ไขปัญหาขยะอย่างยั่งยืน เพื่อลดผลกระทบต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทาง 2 เป้าหมาย เป้าหมายที่ 1 คือ การลด และเลิกใช้พลาสติกด้วยการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป้าหมายที่ 2 คือ การนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ 100 ภายในปี 2570 เพื่อบรรเทาสถานการณ์ขยะมูลฝอยในประเทศโดยยึดกรอบแนวความคิด หลักการ 3Rs ร่วมกับหลักการการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และประชาชน (กรมควบคุมมลพิษ, 2561ก) ปัญหาเกิดขึ้นจากการกระทำของทุกคนขาดความตระหนักและการไม่ให้ความสำคัญในการคัดแยกขยะ โดยเฉพาะพลาสติกยากต่อการย่อยสลายก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ เนื่องจากพลาสติกต้องใช้เวลาในการย่อยสลายตามธรรมชาติถึง 450 ปี (ณัชชา บุรณสิงห์, 2559: 1 - 2) การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ควรเริ่มแก้ไขที่ต้นเหตุเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก ในปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างมาก ดังนั้นประชาชนทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญของการลดปริมาณขยะพลาสติกโดยเริ่มต้นได้จากตัวเราในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง

องค์การบริหารส่วนตำบล คือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ในฐานะหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลที่มีขนาดเล็กที่สุด ซึ่งมีความสำคัญต่อท้องถิ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด มีหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้มยังไม่มีพื้นที่ทิ้งขยะในเขตรับผิดชอบตนเอง การแก้ปัญหาขยะล้น คือ นำไปฝังกลบกับบริษัทเอกชน โดยข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตาแต้ม 2566 ส่วนระยะยาวผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เล็งเห็นถึงการแปรรูปขยะให้เป็นพลังงาน “โรงไฟฟ้าขยะ” (เพ็ญพรรณ อินทปนต์, 2564)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำผลการวิจัยใช้เป็นแนวทางในการวางแผนจัดการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องการจัดการขยะพลาสติก และกำหนดแนวทางในการวางแผนยุทธศาสตร์ เสริมสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนให้สามารถจัดการขยะพลาสติกในครัวเรือนได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาปัจจัยการกระตุ้นที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. ปัจจัยการกระตุ้นมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

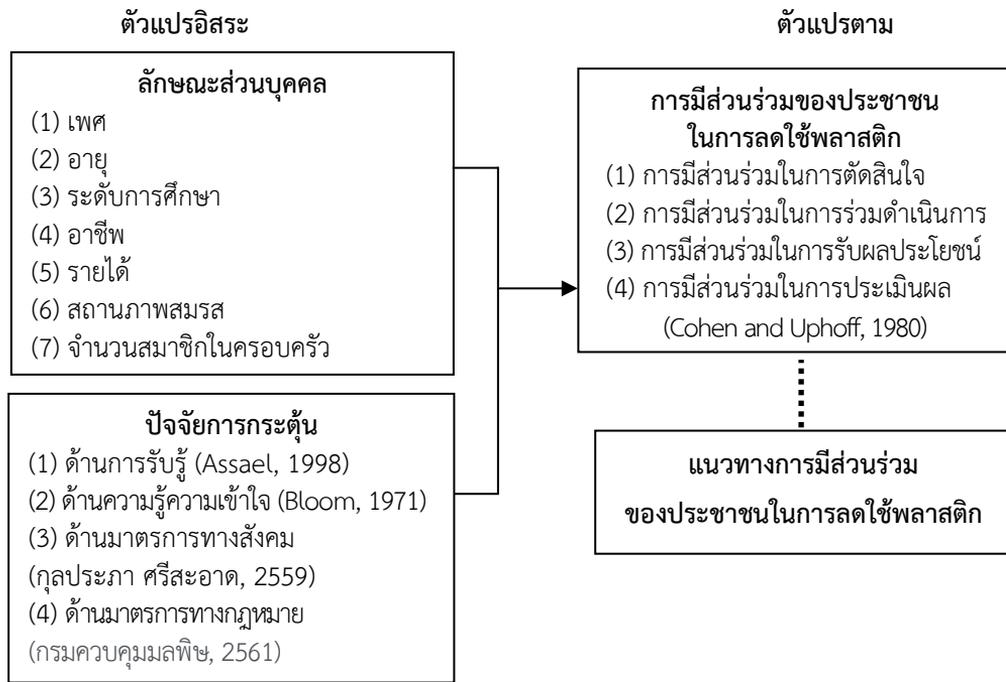
ขอบเขตการวิจัย

ตัวแปรอิสระ คือ 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) อาชีพ (5) รายได้ (6) สถานภาพสมรส (7) จำนวนสมาชิกในครอบครัว และ 2) ปัจจัยการกระตุ้น ประกอบด้วย (1) ด้านการรับรู้ (2) ด้านความรู้ความเข้าใจ (3) ด้านมาตรการทางสังคม และ (4) ด้านมาตรการทางกฎหมาย

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก ประกอบด้วย (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภوبرาญบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967) ได้จำนวน 400 คน สุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือ ในการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล มีจำนวน 7 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบตรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการกระตุ้น มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีจำนวน 20 ข้อ มีลักษณะเป็นข้อคำถาม ปลายปิด มีการประเมินค่าแบบ ลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale)

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดใช้พลาสติกในพื้นที่ ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 ปัจจัยการกระตุ้น

การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Content Validity) จำนวน 3 ท่าน โดยนำผลของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน มารวมกันเพื่อคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ (Index of item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 1.00

การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try-Out) กับบุคคลที่มีลักษณะเช่นเดียวกับประชากรและไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.960

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และจำนวนสมาชิกในครอบครัว โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก (1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก โดยใช้สถิติไคสแควร์ (Chi-Square) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล ระหว่างระหว่างปัจจัยการกระตุ้นกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกด้วยสถิติการถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) และทดสอบความเป็นอิสระกันของ ความคลาดเคลื่อนจากสูตรของ Durbin-Watson ซึ่งมีค่าอยู่ในช่วง 1.5 - 2.5

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	162	40.50
หญิง	238	59.50

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (n = 400 คน)	ร้อยละ
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	29	7.25
21 -30 ปี	92	23.00
31 - 40 ปี	103	25.75
41-50 ปี	129	32.25
51 ปี ขึ้นไป	47	11.75
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	236	59.00
ปริญญาตรี	154	38.50
สูงกว่าปริญญาตรี	10	2.50
อาชีพ		
แม่บ้าน/ไม่ได้ทำงาน	72	18.00
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	84	21.00
พนักงาน/ลูกจ้างภาคเอกชน	74	18.50
เกษตรกร	88	22.00
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	82	20.50
รายได้		
ไม่เกิน 10,000 บาท	141	35.25
10,001 – 20,000 บาท	176	44.00
20,001 – 30,000 บาท	67	16.75
มากกว่า 30,000 บาท	16	4.00
สถานภาพสมรส		
โสด	141	35.25
สมรส	219	54.75
หย่าร้าง	22	5.50
หม้าย / แยกกันอยู่	18	4.50
จำนวนสมาชิกในครอบครัว		
1 - 2 คน	72	18.00
3 - 4 คน	231	57.75
5 คนขึ้นไป	97	24.25
รวม	400	100.00

ผลการวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 ด้านอายุ พบว่า มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็น ร้อยละ 32.25 ด้านระดับการศึกษา พบว่า มีระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 236 คน คิดเป็น ร้อยละ 59.00 ด้านอาชีพ พบว่า มีอาชีพเกษตรกร 88 คน คิดเป็นร้อยละ 22.00 ด้านรายได้ พบว่า มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 ด้านสถานภาพสมรส พบว่า มีสถานภาพสมรส จำนวน 219 คน คิดเป็น ร้อยละ 54.75 ด้านจำนวนสมาชิกในครอบครัว พบว่า มีจำนวนสมาชิกในครอบครัว 3 - 4 คน จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.75 ด้านรายได้ต่อเดือน พบว่า มีรายได้ 10,001 – 20,000 บาท จำนวน 231 คน คิดเป็น ร้อยละ 57.75

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับที่
1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.05	0.98	มาก	3
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.39	0.73	มากที่สุด	1
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.33	0.72	มากที่สุด	2
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.98	1.08	มาก	4
รวม	4.19	0.77	มาก	

ผลการวิเคราะห์ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบางบาลบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากและรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ส่วนด้านที่การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตารางที่ 3 ลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

ลักษณะส่วนบุคคล	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก					
	ค่าสถิติ	การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ตัดสินใจ	การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ดำเนินการ	การมีส่วนร่วม ในการรับ ผลประโยชน์	การมีส่วนร่วม ร่วมในการ ประเมินผล	ภาพรวม
1. เพศ	χ^2	2.201	3.067	3.529	2.270	1.415
	Sig.	0.699	0.547	0.473	0.686	0.842
2. อายุ	χ^2	40.601	12.741	27.594	21.101	31.467
	Sig.	0.001***	0.692	0.035*	0.175	0.012*
3. ระดับ การศึกษา	χ^2	22.569	27.244	23.805	18.675	20.866
	Sig.	0.004**	0.001***	0.002**	0.017*	0.008**
4. อาชีพ	χ^2	45.623	47.014	46.409	40.422	42.346
	Sig.	0.000***	0.000***	0.000***	0.001***	0.001***
5. รายได้	χ^2	24.438	18.263	24.111	27.216	31.681
	Sig.	0.018*	0.108	0.020*	0.007**	0.002**
6. สถาน ภาพสมรส	χ^2	15.693	16.582	14.920	17.012	12.465
	Sig.	0.206	0.166	0.246	0.149	0.409
7. จำนวน สมาชิกใน ครอบครัว	χ^2	15.693	16.582	14.920	17.012	12.465
	Sig.	0.206	0.166	0.246	0.149	0.409

เหตุ * $P \leq 0.05$ ** $P \leq 0.01$ *** $P \leq 0.001$

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลตารางที่ 3 ดังนี้

ด้านเพศ ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ด้านอายุ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วม ในการรับ

ผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ด้านระดับการศึกษา ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ด้านอาชีพ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่า อาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ด้านรายได้ ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แต่เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า รายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ด้านสถานภาพสมรส ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

จำนวนสมาชิกครอบครัว ในภาพรวมและรายด้านไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 4 ปัจจัยการกระตุ้น มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

ปัจจัยการกระตุ้น	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก				
	B	S.E.	สปส. Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	- 0.060	0.172	-	- 0.346	0.729
1. ด้านการรับรู้	0.259	0.053	0.235	4.895	0.000***
2. ด้านความรู้ความเข้าใจ	- 0.907	0.066	- 0.082	- 1.464	0.144
3. ด้านมาตรการทางสังคม	0.628	0.053	0.561	11.823	0.000***
4. ด้านมาตรการทางกฎหมาย	0.187	0.069	0.156	2.726	0.007**
หมายเหตุ	* Sig. ≤0.05		R = 0.806		
	** Sig. ≤0.01		R ² = 0.649		
	*** Sig. ≤0.001		R ² ปรับ = 0.646		
			F = 182.736		
			ระดับนัยสำคัญ = 0.000		
			Durbin-Watson = 1.708		

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยการกระตุ้น มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการทดสอบความเป็นอิสระกันของความคลาดเคลื่อน (Durbin-Watson) ในครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 1.708 คือ ตัวแปรอิสระประกอบด้วย (1) การรับรู้ (2) ความรู้ความเข้าใจ (3) มาตรการทางสังคม (4) มาตรการทางกฎหมาย มีความสัมพันธ์เชิงอิสระในตัวเอง โดยมีค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม (R) อยู่ในระดับ 0.806 และพิจารณาจากการปรับมาตรฐานของตัวแปร (Standardized Variables) ร้อยละ 64.60 - 64.90 ในการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ และค่า สปส.Beta เรียงตามลำดับ ดังนี้ ด้านมาตรการทางสังคม ($\beta_{\text{มาตรการทางสังคม}} = 0.561$, Sig = 0.000) ด้านการรับรู้ ($\beta_{\text{การรับรู้}} = 0.235$, Sig = 0.000) ด้านมาตรการทางกฎหมาย ($\beta_{\text{มาตรการทางกฎหมาย}} = 0.156$, Sig = 0.007) และด้านความรู้ความเข้าใจ ($\beta_{\text{ความรู้ความเข้าใจ}} = -0.082$, Sig = 0.144) โดยมีตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ด้านมาตรการทางกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านมาตรการทางสังคมและด้านการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของประชาชนประชาชนในการลดการใช้

พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นผลมาจากปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านมาตรการทางสังคม ด้านการรับรู้ และด้านมาตรการทางกฎหมาย ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_1x_1 + b_3x_3 + b_4x_4$$

$$= 0.259 (\text{การรับรู้}) + 0.628 (\text{มาตรการทางสังคม}) + 0.187 (\text{มาตรการทางกฎหมาย})$$

$\hat{Y}$ หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ในระดับสูงซึ่งมีค่าเท่ากับ $= 0.649$

สรุปได้ว่า ปัจจัยการกระตุ้น ในภาพรวม ด้านมาตรการทางกฎหมาย มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ด้านมาตรการทางสังคมและด้านการรับรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผล กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลการวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า กระทรวงมหาดไทยเล็งเห็นและให้ความสำคัญกับปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ โดยขับเคลื่อนโครงการธนาคารขยะ ซึ่งเริ่มจากการเข้าร่วมประชุม ประชาคมหมู่บ้าน กิจกรรมงานเลี้ยงต่าง ๆ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนและประชาชน มีการเสนอปัญหาเกี่ยวกับขยะพลาสติก และหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็นต่าง ๆ มีการเดินรณรงค์ร่วมกับผู้นำชุมชนในการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะลดขยะพลาสติกแก่ประชาชนเพื่อสร้างรายได้จากขยะและเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ให้แก่ประชาชนในชุมชน

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า มีการให้

ความรู้ในการเลือกใช้พลาสติกควรคำนึงถึงสิ่งที่ได้รับและประโยชน์การใช้งานมากกว่าความสวยงามหรือความทันสมัย ยังให้ความสำคัญในการลดการใช้พลาสติกโดยใช้ถุงผ้าแทน หรือนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น ใช้แก้วเก็บความเย็นเวลาไปซื้อกาแฟ มักจะปฏิเสธการรับถุงพลาสติกเมื่อซื้อของเน้นการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุจากธรรมชาติแทนการใช้พลาสติก มีการนำขวดพลาสติก ถู้น้ำยาปรับผ้านุ่ม ถู้นมโรงเรียนกลับมาใช้ประโยชน์โดยทำเป็นหมวก กระเป๋า พวงมาลัย เพื่อสร้างอาชีพ

3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า เมื่อทุกคนในชุมชนร่วมมือร่วมใจกันลดใช้พลาสติก ทำให้ปริมาณขยะพลาสติกลดลง ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนสะอาด น่าอยู่มากขึ้น และยังมีรายได้จากการขายขยะพลาสติก ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าให้กับขยะ

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า ในการประเมินผลโครงการหรือการดำเนินงานต่าง ๆ ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และพัฒนาการดำเนินงานการจัดการขยะของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะผ่านกิจกรรมต่าง ๆ แบบสอบถามความพึงพอใจการประชุม โดยเข้าใจว่าการประเมินผลเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและไม่ทราบว่าต้องประเมินผลช่องทางไหน

สรุปผลการสัมภาษณ์ปัจจัยการกระตุ้น จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) รวมทั้งสิ้น 9 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. ด้านการรับรู้

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการรับรู้ พบว่า ปัญหาขยะพลาสติกประเทศไทยเป็นลำดับต้นๆของโลก ดังนั้นรัฐบาลให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการขยะพลาสติกซึ่งเป็นนโยบายของภาครัฐ ในปัจจุบันการรับรู้การรณรงค์หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขยะพลาสติกสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การรับมอบนโยบายจากท่านนายอำเภอ ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน การเข้าร่วมกิจกรรม เสี่ยงตามสายในหมู่บ้าน โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สื่อโซเชียลช่องทางต่างๆ ทำให้ทราบถึงอันตรายจากการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก การยกเลิกพลาสติกที่เป็นอันตราย แต่อย่างไรก็ตามยังมีการใช้พลาสติกบ้างในบางกรณี เนื่องจากสะดวกต่อการใช้งานและพกพา

2. ด้านความรู้ความเข้าใจ

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านความรู้ความเข้าใจ พบว่า พลาสติกใช้เวลาหลายร้อยปีในการย่อยสลาย หรือมีการกำจัดที่ไม่ถูกวิธี อาจทำให้สารเคมีตกค้างในร่างกายและเกิดก๊าซเรือนกระจกส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน และปัญหามลพิษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสิ่งมีชีวิต ปัจจุบันเน้นการนำบรรจุภัณฑ์พลาสติกมาใช้ซ้ำ เป็นการลดปริมาณขยะพลาสติก

3. ด้านมาตรการทางสังคม

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านมาตรการทางสังคม พบว่า สังคมมีอิทธิพลต่อการลดการใช้พลาสติก เมื่อสังคมส่วนใหญ่ในชุมชนให้ความสำคัญและตระหนักถึงการลดการใช้พลาสติก ก็จะทำให้คนรอบข้างคล้อยตาม ดังนั้นควรปลูกฝังให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการขยะ

4. ด้านมาตรการทางกฎหมาย

จากการสัมภาษณ์ แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านมาตรการทางกฎหมาย พบว่า รัฐบาลตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติก มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรม เช่น ร่าง การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 การจัดการพลาสติก โดยมีเป้าหมายเพื่อลดและเลิกพลาสติกบางชนิด มีการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแทนเพื่อเป็นการสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติก และเห็นด้วยกับการนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ เพื่อลดขยะพลาสติก

อภิปรายผล

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกที่ดี โดยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการลดการใช้พลาสติก ทำให้พื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปรางมุนี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสภาพแวดล้อมที่ดี สอดคล้องกับทฤษฎีของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen, and Uphoff, 1980: 219-222) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจะต้องประกอบด้วยส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชน 4 ชั้น ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุพงษ์ ดวงสิทธิ และคณะ (2566: 130-132)

การมีส่วนร่วมตามแนวการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ในการลดปริมาณขยะและพลาสติกของประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมตามแนวการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ในการลดปริมาณขยะและพลาสติกของประชาชนเขตเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของปภาวรินทร์ นาจำปา (2557: 17-23) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ลักษณะส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

ลักษณะส่วนบุคคล ในภาพรวม อายุ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบ่อทองบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนระดับการศึกษาและรายได้ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สอดคล้องกับงานวิจัยของปภาวรินทร์ นาจำปา (2557: 17-23) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ผลการวิจัยพบว่า ผลการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอกลองใหญ่ จังหวัดตราด ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ปัจจัยการกระตุ้นที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

ปัจจัยการกระตุ้น ด้านการรับรู้ ด้านมาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบ่อทองบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และด้านมาตรการทางกฎหมาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่ในขณะที่เดียวกันด้านความรู้ความเข้าใจไม่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ – ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยการกระตุ้น ด้านการรับรู้ ด้านมาตรการทางสังคม และด้านมาตรการทางกฎหมาย เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอบ่อทองบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกเพิ่มขึ้น ด้านการรับรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิเมธว เกื้อกอบ (2563: 151) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภอบ่อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภอบ่อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านมาตรการทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของปาลิตา สามประดิษฐ์ (2559: 42-44) วิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสาร ทศนคติและ ความรับผิดชอบทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ถุงผ้าบรรจุสินค้าที่

ชี้้อจาก Tops Market ของคนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อทางสังคมส่งผลต่อระดับการตัดสินใจใช้ถุงผ้าในการบรรจุสินค้าใน Tops Market กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และด้านมาตรการทางกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของปริมประภา เดชปาน (2563: 121) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมในการลดการใช้พลาสติกที่ก่อให้เกิดมลภาวะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านมาตรการทางกฎหมาย มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้พลาสติกที่ก่อให้เกิดมลภาวะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 สามารถแยกเป็นรายด้านได้ ดังนี้

3.1 ด้านการรับรู้ มีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการกระตุ้นด้านการรับรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจในเรื่องการจัดการขยะพลาสติกได้อย่างถูกต้องอาจเนื่องจากเคยได้รับข้อมูลข่าวสาร การรณรงค์และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขยะพลาสติกของหน่วยงานภาครัฐในช่องทางต่าง ๆ ทำให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติกมากขึ้น อีกทั้งประชาชนยังมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกชุมชน ซึ่งนำมาสู่การลดการใช้พลาสติก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิเมธวีย์ เกื้อกอบ (2563: 151) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิด็จ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิด็จ อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ด้านมาตรการทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิง-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการกระตุ้นด้านมาตรการทางสังคม เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิง-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก เนื่องจากสังคมมีอิทธิพลต่อการลดการใช้พลาสติก ทุกคนในชุมชนตระหนักและให้ความสำคัญในการจัดการขยะพลาสติกโดยมีการปรึกษาหารือกันเพื่อนำเสนอปัญหา และร่วมกันหาแนวทางแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของปาไลดา สามประดิษฐ์ (2559: 42-44) วิจัยเรื่อง การรับรู้ข่าวสาร ทศนคติและ ความรับผิดชอบต่อทาง

สังคม ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจใช้ถุงผ้าบรรจุสินค้าที่ซื้อจาก Tops Market ของคนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลกระทบต่อระดับการตัดสินใจ ใช้ถุงผ้าในการบรรจุสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.3 ด้านมาตรการทางกฎหมาย มีความสัมพันธ์เชิง-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยการกระตุ้น ด้านมาตรการทางกฎหมาย เป็นปัจจัยความสัมพันธ์เชิง-ผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก เนื่องจากประชาชนเห็นด้วยกับการยกเลิกใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกบางชนิดและพลาสติกที่เป็นอันตราย โดยมีการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และนำขยะพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ซึ่งการสร้างเป็นจิตสำนึกในการลดการใช้พลาสติก สอดคล้องกับงานวิจัยของปริมประภา เดชปาน (2563: 121) วิจัยเรื่อง พฤติกรรมในการลดการใช้พลาสติกที่ก่อให้เกิดมลภาวะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลดการใช้พลาสติก ด้านมาตรการทางกฎหมาย มีผลต่อพฤติกรรมในการลดการใช้พลาสติกที่ก่อให้เกิดมลภาวะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4. แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติก

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

4.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน และประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาเกี่ยวกับขยะพลาสติก และหาแนวทางในการแก้ไข เพื่อแลกเปลี่ยนความเห็น และควรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะลดขยะพลาสติกแก่ประชาชน เพื่อสร้างรายได้จากขยะและเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นให้แก่ประชาชนในชุมชน

4.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้ในการเลือกใช้พลาสติกเพื่อให้คำนึงถึงประโยชน์การใช้งานมากกว่าความสวยงามหรือความทันสมัย ควรจัดกิจกรรมในการจัดการขยะพลาสติก รณรงค์ใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก หรือนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ ปลูกฝังการปฏิเสธในการรับถุงพลาสติกเมื่อซื้อของ เน้นการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุจากธรรมชาติ และมีการนำขวดพลาสติกคุณภาพดีกลับมาใช้ประโยชน์โดยทำเป็นหมวก กระเป๋า พวงมาลัย เพื่อสร้างอาชีพ

4.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เจ้าหน้าที่ควรสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น การแข่งขันประกวดชุมชนสะอาด น่าอยู่ ซึ่งดำเนินการร่วมกับผู้นำชุมชน และประชาชนในการร่วมมือร่วมใจกันลดใช้พลาสติก ทำให้ปริมาณขยะพลาสติกลดลง และมีรายได้จากการขายขยะ

พลาสติก ส่วนพลาสติกที่ยังใช้งานได้อยู่ก็ทำความสะอาดแล้วเอากลับมาใช้ใหม่ หรือดัดแปลงไปใช้ประโยชน์
อย่างอื่น

4.4 การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล เจ้าหน้าที่ควรสร้างการมีส่วนร่วมให้ประชาชนมี
บทบาทในการประเมินผลโครงการหรือการดำเนินงาน ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงความคิดเห็น
ข้อเสนอแนะ และแบบสอบถามความพึงพอใจ แต่อย่างไรก็ตามประชาชนยังเข้าใจว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวูธิเมธวี่ เกื้อกอบ (2563 : 155) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิด็จ อำเภอกู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย
พบว่า ควรเร่งสร้างกิจกรรมในการจัดการขยะโดยทุกกิจกรรมจำเป็นที่จะต้องตระหนักถึง การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนให้ได้มากที่สุด และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะอยู่ในระดับมาก ซึ่ง
มีความสำคัญกับการสร้างความรู้สึที่ดีต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบล ให้เพิ่มขึ้น และสอดคล้อง
กับงานวิจัยของทงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2561 : 164) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
ของชุมชน ตำบลหนองกงสวรรค์ อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า ควรส่งเสริมให้เกิด
กระบวนการมีส่วนร่วม โดยการจัดประชุม การเปิดรับฟัง ความคิดเห็นจากประชาชน ควรให้ความรู้แก่
ประชาชนในเรื่อง การกำจัดขยะมูลฝอยในครัวเรือน เพื่อให้เกิดผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย
ผ่านเสียงตามสายหรือจัดทำเอกสาร

แนวทางปัจจัยการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดใช้พลาสติก ทั้ง 4 ด้าน พบว่า

1. ด้านการรับรู้ ปัญหาหาขยะพลาสติกประเทศไทยเป็นลำดับต้นๆของโลก ดังนั้นรัฐบาล
ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการขยะพลาสติกซึ่งเป็นนโยบายของภาครัฐ ในปัจจุบันการรับรู้การรณรงค์
หรือประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับขยะพลาสติกสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยผ่านช่องทางต่างๆ เช่น การรับมอบนโยบาย
จากท่านนายอำเภอ ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านประจำเดือน การเข้าร่วมกิจกรรม เสียงตามสาย ในหมู่บ้าน โทรทัศน์
หนังสือพิมพ์ สื่อโซเชียลช่องทางต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงอันตรายจากการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติก การยกเลิก
พลาสติกที่เป็นอันตราย แต่ก็มีประชาชนบางส่วนที่ใช้พลาสติกบ้างในบางกรณี เนื่องจากสะดวกต่อการใช้
งานและพกพา

2. ด้านความรู้ความเข้าใจ สร้างความเข้าใจและให้ความรู้ผ่านช่องทางต่าง ๆ เนื่องจากพลาสติก
ใช้เวลาหลายร้อยปีในการย่อยสลาย หรือมีการกำจัดที่ไม่ถูกวิธี อาจทำให้สารเคมีตกค้างในร่างกายและเกิด
ก๊าซเรือนกระจกส่งผลให้เกิดภาวะโลกร้อน และปัญหามลพิษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิต
ปัจจุบันเน้นการนำบรรจุภัณฑ์พลาสติกมาใช้ซ้ำ ซึ่งเป็นการลดปริมาณขยะพลาสติก

3. ด้านมาตรการทางสังคม สังคมมีอิทธิพลต่อการลดการใช้พลาสติก เมื่อสังคมส่วนใหญ่ในชุมชน
ให้ความสำคัญและตระหนักถึงการลดการใช้พลาสติก ก็จะทำให้คนรอบข้างคล้อยตาม ดังนั้น ควรปลูกฝังให้
ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการขยะ และควรมีการกล่าวตักเตือน
ตำหนิ หรือลงโทษ (ปรับ) หากมีผู้ฝ่าฝืนการปฏิบัติ

4. ด้านมาตรการทางกฎหมาย รัฐบาลตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาขยะพลาสติกมีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นรูปธรรม เช่น ร่าง การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 การจัดการพลาสติก พ.ศ. 2561-2573 โดยมีเป้าหมายเพื่อลดและเลิกพลาสติกบางชนิด มีการใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติก และเห็นด้วยกับการนำพลาสติกกลับมาใช้ประโยชน์ เพื่อลดขยะพลาสติก และสร้างบทลงโทษตามกฎหมายหากมีผู้ฝ่าฝืนการปฏิบัติ

ปัจจัยการกระตุ้น ทั้ง 4 ด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ 1) ด้านการรับรู้ 2) ด้านมาตรการทางสังคม และ 3) ด้านมาตรการทางกฎหมาย แต่ในขณะเดียวกัน ด้านความรู้ความเข้าใจ ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งปัจจัยการกระตุ้นที่ส่งผลมีรายละเอียดดังนี้ ด้านการรับรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวุฒิเมธว์ เกื้อกอบ (2563: 155) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออุทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ควรให้ความสำคัญในเรื่องของการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเพื่อเป็นการเพิ่มโอกาสในการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออุทองจังหวัดสุพรรณบุรี ด้านมาตรการทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐณัย ใจดู (2562: 51) วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของพนักงานสายวิชาการและสายสนับสนุน สังกัดมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมืองจังหวัดพะเยา ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยพะเยาควรจัดโครงการหรือกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ เพื่อให้หน่วยงานของมหาวิทยาลัยได้ตระหนักถึงความสะอาด และการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ เช่น ให้นำหน่วยงานจัดตั้งธนาคารขยะหรือกองทุนจากการคัดแยกขยะขาย และด้านมาตรการทางกฎหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวิทวัส ผาบสิมมา (2566: 20) วิจัยเรื่อง มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยพบว่า ประเทศไทยควรมีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวกับกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำนโยบายแอลกอฮอล์ระดับท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดแผนปฏิบัติการด้านนโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีอิสระในการตัดสินใจกำหนดแผน

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาสู่การวิเคราะห์ เพื่อสร้างข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการรณรงค์อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อย่างเป็นรูปธรรม
2. ควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมในการจัดโครงการให้ความรู้ เกี่ยวกับขั้นตอน และวิธีการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยให้ประชาชนริเริ่มหรือนำเสนอโครงการเกี่ยวกับการลดการใช้พลาสติก และควรเข้ามามีส่วนร่วมในการประชุม ประชาคม เพื่อนำเสนอปัญหาและความต้องการ การจัดการขยะพลาสติก เข้ามามีส่วนร่วมวิเคราะห์ปัญหา ตลอดจนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อแก้ไขปัญหายขยะพลาสติกที่เกิดขึ้น
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดังนั้น ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการลดการใช้พลาสติก ร่วมกันคัดแยกขยะที่ต้นทาง
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรส่งเสริมการสร้างมูลค่าของขยะพลาสติกเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติก โดยมีรายได้เสริมจากการขายขยะพลาสติก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการต่างๆอย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐหรือชุมชน และควรนำเสนอผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบหลาย ๆ ช่องทาง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ทุกตำบลในอำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำข้อมูลไปประยุกต์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกของตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาและปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการลดการใช้พลาสติกในพื้นที่ตำบลหนองตาแต้ม อำเภอลำดวนบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายมากขึ้น และนำไปปรับปรุงแก้ไขปัญหา ได้อย่างตรงจุดและทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2561ก). **คู่มือการปฏิบัติการ 3 ไร่ (3R) เพื่อจัดการขยะชุมชน** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อีซี.
- _____. (2561ข). (ร่าง) **Roadmap การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กุลประภา ศรีสะอาด. (2559). การเปรียบเทียบมาตรการทางสังคมในการจัดการขยะของประชาชนระหว่างเทศบาลตำบลพนา อำเภอสว่างแดนดิน และเทศบาลตำบลพรรณานิคม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 13(62): 75-82.
- ณัฐดนัย ใจดู. (2562). **การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะของพนักงานสายวิชาการ และสายสนับสนุน สังกัดมหาวิทยาลัยพะเยา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยพะเยา.
- ณิชชา บูรณสิงห์. (2559). **ขยะอิเล็กทรอนิกส์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- ทองศักดิ์ บัดสินธุ์. (2561). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ตำบลหนองกุงสวรรค์ อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม**. มหาสารคาม: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปภาวรินทร์ นาจำปา. (2557). **การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลคลองใหญ่ อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปริมประภา เดชปาน. (2563). **พฤติกรรมในการลดการใช้พลาสติกที่ก่อให้เกิดมลภาวะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปาลิดา สามประดิษฐ์. (2559). **การรับรู้ข่าวสาร ทศนคติ และความรับผิดชอบต่อสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ถุงผ้าบรรจุสินค้าที่ซื้อจาก Tops Market ของคนในกรุงเทพมหานคร**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เพ็ญพรรณ อินทป็นตี. (2564). **จับตา 21 อปท. ประจวบฯ สอวิกฤตที่ทิ้งขยะ**. สืบค้นเมื่อ มกราคม 12, 2567, จาก <https://theactive.net/news/20210618/>
- ภาณุพงษ์ ดวงสิทธิ และคณะ. (2566). **การมีส่วนร่วมตามแนวการจัดการปกครองสาธารณะแนวใหม่ในการลดปริมาณขยะและพลาสติกของประชาชน เขตเทศบาลตำบลบ่อทอง อำเภอบ่อทอง จังหวัดชลบุรี**. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 5(4): 124-133.

- วิทวัส ผาบสิมมา. (2566). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: กรณีศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, 13(1): 12-23.
- วุฒิเมธวัฏ เกื้อกอบ. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลขุนพิดเพ็ง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *ขยะพลาสติก*. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2567, จาก <https://www.onep.go.th/ขยะพลาสติก/>.
- Asael, H. (1998). *Consumer behavior and marketing action* (6th ed.). Cinninnati, OH: South –western College Publishing.
- Bloom, B.S., et al. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning*. New York: Mc Graw-Hill Book.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participation's place in rural development: Seeking clarity through specificity. *World Development* 8(3): 219 - 222.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. New Jersey: Prentice-Hall.

การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

The Cultural Tourism Routes Development for Phetchaburi Old Town Communities

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง/Nuttawut Suwannachang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Bachelor of Tourism Industry, Faculty of Humanities and Social Science Phetchaburi,
Rajabhat University Phetchaburi

Corresponding author e-mail: nuttawut.suw@mail.pbru.ac.th

(Received: June 29, 2023; Revised: November 16, 2024; Accepted: December 16, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก 2) พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี และ 3) ประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากชุมชนตลาดริมน้ำเพชรบุรี ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 104 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนชุมชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก พบว่าทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือนศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ และมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 2) การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ผู้วิจัยได้พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 2 เส้นทาง เส้นทางที่ 1 เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน ชื่อ “กลิ้งไอน์เมืองเพ็ชร” ได้แก่ (1) วัดมหาธาตุวรวิหาร (2) ชุมชนวัดแก่นเหล็ก (3) พิพิธภัณฑน์ใหญ่วัดพลับพลาชัย (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) ชุมชน

คลองกระแชง ศาลาทำน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาค์ ราชารื่องสั้นเมืองไทย บ้านเล่าเรื่อง มิตร ชัยบัญชา พิพิธภัณฑสมบัดแม่ น้ำเพชร (6) ศาลาคามวาสี ห้องภาพเพชรบุรี สะพานใหญ่ (7) ชุมชนตลาด รินน้ำ สตรีทอาร์ต บ้านเรียนรู้อั่งตั้งสวดิรดิรน์ (8) สะพานจอมเกล้า เส้นทางที่ 2 เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ชื่อ “เพ็ชรร์แลนด์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 1 ได้แก่ (1) พระรามราชนิเวศ (วังบ้านปืน) (2) วัดมหาธาตุวรวิหาร (3) ลานอุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) อุทยาน ประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) (6) วัดพระพุทธไสยาสน์ (7) วัดข่อย (8) เข้าที่พัก วันที่ 2 ได้แก่ (1) ชุมชน วัดแก่นเหล็ก (2) พิพิธภัณฑน์ใหญ่วัดพลับพลาชัย (3) ชุมชนคลองกระแชง ศาลาทำน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาค์ ราชารื่องสั้นเมืองไทย บ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พิพิธภัณฑน์สมบัดแม่ น้ำเพชร (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่น (5) ศาลาคามวาสี ห้องภาพเพชรบุรี สะพานใหญ่ (6) ชุมชนตลาดรินน้ำ สตรีทอาร์ต บ้านเรียนรู้อั่งตั้งสวดิรดิรน์ (7) สะพานจอมเกล้า 3) การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมือง เก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา อาศัยอยู่ในภาคตะวันตก เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี แล้ว มาเที่ยวชมชุมชนด้วยสาเหตุความชอบส่วนตัว โดยหาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ผลการประเมิน เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งทีนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนเมืองเก่า เพชรบุรี

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the cultural context of the old town communities of Phetchaburi: Rim Nam Market community, Klong Kra Chaeng community, and Wat Kan Lek community; 2) to develop cultural tourism routes for the old town communities of Phetchaburi; and 3) to evaluate the cultural tourism routes of the old town communities of Phetchaburi. The population and samples were: the first group, representatives from Rim Nam Market community, Klong Kra Saeng community, and Wat Kan Lek community, selected using a purposive sampling method; and the second group, 104 tourists visiting the old town communities of Phetchaburi, selected using an accidental sampling method. Data were collected through interviews with community representatives and questionnaires answered by tourists. Qualitative data were analyzed using analytical

description, while quantitative data were analyzed using percentage statistics, mean, and standard deviation. The results of the research are: 1) The cultural context of the old town communities of Phetchaburi—Rim Nam Market community, Klong Kra Chaeng community, and Wat Kan Lek community—revealed that all three communities are historic areas that preserve traditional ways of life, food, houses, buildings, arts and culture, and valuable traditions. They offer interesting activities that convey the way of life and wisdom of the community members, which can be developed into creative tourism activities. Additionally, these communities have facilities to accommodate tourists, making them ready to be developed into cultural tourism routes. 2) Two cultural tourism routes in the old town communities of Phetchaburi were developed. Route 1 (One-day trip): (1) Wat Mahathat Worawihan; (2) Wat Kan Lek community; (3) Grand Shadow Play Museum, Wat Plupplachai; (4) Local food lunch; (5) Klong Kra Saeng community: Wat Plup pavilion, Soonthorn Pu courtyard, Manas Chanyong's House, Chaibanacha Collector's House, Phetchaburi River Treasure Museum; (6) Kham Wa Si pavilion, Phetchaburi Photo Studio, Sapan Yai Bridge; (7) Rim Nam Market community: Phetchaburi Street Art, Tang Sawad Di Rat House; (8) Sapan Jom Klao Bridge. Route 2 (Two-day trip): Day 1: (1) Phra Ramratchaniwet (Baan Puen Palace); (2) Wat Mahathat Worawihan; (3) Mongkut Memorial Park; (4) Local food lunch; (5) Phra Nakhon Khiri Historical Park (Khao Wang); (6) Wat Pra Non; (7) Wat Khoi; (8) Rest time. Day 2: (1) Wat Kan Lek community; (2) Grand Shadow Play Museum, Wat Plupplachai; (3) Klong Kra Saeng community: Wat Plup pavilion, Soonthorn Pu courtyard, Manas Chanyong's House, Chaibanacha Collector's House, Phetchaburi River Treasure Museum; (4) Local food lunch; (5) Kham Wa Si pavilion, Phetchaburi Photo Studio, Sapan Yai Bridge; (6) Rim Nam Market community: Phetchaburi Street Art, Tang Sawad Di Rat House; (7) Sapan Jom Klao Bridge. 3) The evaluation of the cultural tourism routes of the old town communities of Phetchaburi revealed that most tourists were female, aged between 21 and 30 years old, bachelor's degree graduates, and students residing in western Thailand. Most tourists visited the communities for personal preference and searched for travel information online. The evaluation of the tourism routes in the old town communities of Phetchaburi was rated at a high level for all indicators, with an average score of 4.12. The top three aspects of tourist

satisfaction were: safe tourism activities, sufficient food and beverage services to meet tourists' needs, and easy-to-access transportation.

Keywords: Cultural tourism, Tourism routes, Old town communities, Phetchaburi

บทนำ

ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตั้งอยู่ใจกลางเมืองในเขตเทศบาล อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง ทั้งสองชุมชนตั้งขนานอยู่บริเวณสองฟากฝั่งแม่น้ำเพชรบุรีอันเป็นที่ราบลุ่มอุดมสมบูรณ์ มีการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านมาตั้งแต่อดีต เป็นแหล่งรวมของ ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของหลากหลายเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ที่รุ่งเรืองและยังคงมีชีวิตชีวาจนถึงทุกวันนี้ ทั้งสองชุมชนเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่ดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นที่โดดเด่นเป็นรูปธรรม ชุมชนตลาดริมน้ำตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของแม่น้ำเพชร เป็นย่านการค้าที่สำคัญของอำเภอเมืองเพชรบุรีมาตั้งแต่อดีต มีอาคารร้านค้าเก่าแก่ และวัฒนธรรมอาหารการกินที่โดดเด่น มีรูปแบบวิถีชีวิตที่ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมไทย-จีน และประเพณีเก่าแก่ที่ยังคงสืบต่อมาจากทุกวันนี้ ส่วนชุมชนคลองกระแซงนั้นตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกของแม่น้ำเพชร เป็นชุมชนที่มีโบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ วัด บ้านเก่า และศิลปวัฒนธรรมไทยเก่าแก่ที่โดดเด่น เช่น วัดมหาธาตุวรวิหาร วัดพลับพลาชัย พิพิธภัณฑน์ หนังกใหญ่ ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาค์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีอีกหนึ่งชุมชนที่มีพื้นที่ติดต่อกับชุมชนคลองกระแซงและมีศิลปวัฒนธรรมเก่าแก่ที่โดดเด่น แต่ยังไม่มีการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวกับชุมชนเก่าอื่น ๆ ในเมืองเพชรบุรี ชุมชนนั้นได้แก่ ชุมชนวัดแก่นเหล็ก ซึ่งเป็นชุมชนเก่าที่มีศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่น่าสนใจ เช่น โบสถ์ บ้านเก่าคณะปีพาทย์และคณะละครชาตรี รวมถึงสตรีทอาร์ต (Street Art) ซึ่งผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนนี้ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมร่วมกับชุมชนเมืองเก่าอื่น ๆ ในเพชรบุรีได้

ในการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าเพชรบุรี โดยการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวจาก 3 ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีเข้าด้วยกัน ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ซึ่งเส้นทางดังกล่าวจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีให้มีความน่าสนใจและมีความหลากหลาย สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเที่ยวชมมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อชาวบ้านในชุมชนทั้ง 3 ชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง อีกทั้งยังจะส่งผลดีต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบุรีในทุกภาคส่วนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก
2. เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี
3. เพื่อประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในพื้นที่ 3 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก โดยมีขอบเขตในการวิจัย 3 ประเด็นหลักได้แก่ บริบทเชิงวัฒนธรรม การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากชุมชนตลาดริมน้ำเพชรบุรี ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของชุมชนดังกล่าว เป็นบุคคลที่สมาชิกในชุมชนเลือกให้เป็นตัวแทนของตนเพื่อทำหน้าที่พัฒนาและดูแลเรื่องต่างๆ ในชุมชน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกอาสาสมัครที่เป็นตัวแทนชุมชน คือ เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนมาเป็นระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี จำนวน 104 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับตัวแทนชุมชน และแบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบข้อมูลและความคิดเห็นด้านต่าง ๆ ต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีการเก็บข้อมูลปฐมภูมิจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่ม และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากนักท่องเที่ยว เก็บข้อมูลทุติยภูมิจากการการศึกษาเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

1.1 ชุมชนตลาดริมน้ำ

ชุมชนตลาดริมน้ำตั้งอยู่บนถนนพานิชเจริญ ตำบลท่าราบ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีผู้คนอาศัยและทำการค้าอย่างยาวนาน มีอาณาบริเวณอยู่ติดริมแม่น้ำเพชรบุรี ฝั่งทิศตะวันออก มีบ้านเรือนและร้านรวงที่มีสถาปัตยกรรมเก่าแก่เรียงต่อกันตลอดแนวถนนพานิชเจริญ ทั้งสองฝั่ง คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนที่ยังคงยึดถือปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนควบคู่ไปกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันตรุษจีน วันเซ็งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ เทศกาลกินเจ เป็นต้น โดยประเพณีจีนต่าง ๆ จะปรับเป็นไทยให้เข้ากับสังคมปัจจุบันมากขึ้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น ตลาดสดทรัพย์สินพระมหากษัตริย์ สะพานจอมเกล้า ศาลเจ้า ปูนเก่ากงสำเพ็งพาณิชย์ยกเกียน ห้างรวมมิตร บ้านตั้งสวัสดิศิริตรน ร้านซิงอิ๋เซ็ง และสตรีทอาร์ต (Street Art)

1.2 ชุมชนคลองกระแชง

ชุมชนคลองกระแชง ตั้งอยู่บนถนนราชวิถี ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนริมน้ำเก่าแก่ที่ขนานไปกับแม่น้ำเพชรบุรีด้านทิศตะวันตก สมัยก่อนมีคลองเชื่อมไปยังแม่น้ำเพชรบุรี มีเรือที่มีกระแชงคลุมอยู่เป็นหลังคาจอดอยู่มากมาย จึงทำให้บริเวณแถบนี้เรียกว่า คลองกระแชง เป็นย่านเมืองเก่าที่เปี่ยมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรม และเรื่องราวเล่าขานจากอดีตสู่ปัจจุบัน มีมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญคือ หนึ่งใหญ่ และ ลายปูนปั้น ที่วัดพลับพลายชัย งานจิตรกรรมฝาผนังที่วัดมหาธาตุวรวิหาร ประเพณีในชุมชนที่จัดขึ้น เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสืบสานการอนุรักษ์แม่น้ำเพชรบุรี และงานเทศกาลทางวัฒนธรรมที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เช่น งานวันพ่อ เพชรบุรีดีจัง เทศกาลหุ่นเงาโลก เป็นต้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น พิพิธภัณฑน์หนึ่งใหญ่วัดพลับพลายชัย วัดมหาธาตุวรวิหาร ทาน้ำสะพานใหญ่ ห้องภาพเพชรบุรี บ้านเล่าเรื่อง มิตร ชัยบัญชา บ้านราชาเรื่อนันมนัส จรรยาณ์ ศาลคามวาสี พิพิธภัณฑน์สมบัติแม่น้ำเพชร ศาลเจ้าหนุมาน และลานสุนทรภู่

1.3 ชุมชนวัดแก่นเหล็ก

ชุมชนวัดแก่นเหล็ก ตั้งอยู่บนถนนชีสระอินทร์ ตำบลคลองกระแชง อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เป็นชุมชนที่ตั้งอยู่บริเวณระหว่างวัดมหาธาตุวรวิหารและวัดพลับพลายชัย มีศูนย์กลางคือวัดแก่นเหล็ก ในอดีตน่าจะเป็นแหล่งการศึกษา เนื่องจากเป็นวัดสำคัญวัดหนึ่งในเขตตัวเมือง เคยมีตำรับตำราประเภทใบลานที่เกี่ยวกับการแพทย์ คัมภีร์เทศนา หนังสือเกี่ยวกับศาสนา วรรณกรรมและหนังสืออื่น ๆ ซึ่งเคยพบเห็นว่า มีมากบนหอไตรของวัด แต่ต่อมาส่วนหนึ่งน่าจะถูกเคลื่อนย้ายหรือชำรุด

เสียหายไปตามกาลเวลา เป็นชุมชนที่เต็มไปด้วยศิลปวัฒนธรรมที่มีคุณค่าของเมืองเพชร เช่น ละครชาตรี มวยไทย การเล่นดนตรีปี่พาทย์ การเลี้ยงไก่ และการทำหัวโขน เป็นต้น สถานที่สำคัญในชุมชน เช่น วัดแก่นเหล็ก บ้านเก่าคณะดนตรีปี่พาทย์ และสตรีทอาร์ต (Street Art)

1.4 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน

1.4.1 บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทั้ง 3 ชุมชน มีที่พัก ร้านอาหารและขนม ร้านกาแฟ-คาเฟ่ ร้านของฝาก ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง หลายแห่งที่มีความอร่อยและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ทั้ง 3 ชุมชน มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น หนังใหญ่ ลายปูนปั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และวิถีชีวิตแบบชาวจีน เป็นต้น

ด้านแหล่งท่องเที่ยว ทั้ง 3 ชุมชน มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดวาอาราม อาคารบ้านเก่า และพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

ด้านกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว ทั้ง 3 ชุมชน มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิต และภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว เช่น ทำขนมโก้ การพันหัตถ์สีขนมโก้ การทำไข่เค็ม การร้อยลูกปัด การตัดกระดาษเป็นพวงมโหตร การตกแต่งลายหนังใหญ่ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การปักผ้าชุดละครชาตรี เป็นต้น

ด้านจุดเด่นของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า ที่ยังคงมีให้เห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ ตามคำกล่าวที่ว่า “เพชรบุรี คือ อยุธยาที่ยังมีชีวิต”

1.4.2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านการจัดการท่องเที่ยวภายในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีการจัดการเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ คือ มีการให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมตามความสนใจ มีการจัดเตรียมความพร้อม

เมื่อได้รับทราบว่าจะมีกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาทั้งทางด้านสถานที่ และด้านบุคลากร มีนักสื่อความหมายหรือวิทยากรประจำสถานที่หรือฐานการเรียนรู้ มีการเชื่อมต่อกับชุมชนอื่น ๆ ในการจัดเส้นทางท่องเที่ยว

ด้านปัญหาและอุปสรรคต่อการพัฒนาเส้นทางพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ได้แก่ ชุมชนวัดแก่นเหล็กยังขาดผู้ประสานงานหลักด้านการท่องเที่ยวที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำได้

1.4.3 การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก ในด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าทั้ง 3 ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีประโยชน์ คือ จะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและมีความต้องการรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพราะจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม หวงแหนและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน ยินดีต้อนรับนักท่องเที่ยว และจะทำให้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมากขึ้นผ่านทางโซเชียลมีเดียที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและแชร์ออกไปทางสื่อต่างๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชนมากขึ้นอีกด้วย โดยมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ดังต่อไปนี้

- 1) ควรมีการพัฒนานักสื่อความหมายในชุมชนให้มากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันนี้มีนักสื่อความหมายประจำฐานการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่ต้องการให้มีนักสื่อความหมายที่ให้ความรู้ประจำและพัฒนา นักสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษจากเยาวชนในท้องถิ่น
- 2) ต้องการให้มีการพัฒนาต่อยอดเรื่องศิลปวัฒนธรรม เช่น หนังใหญ่ โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีการตอกหนังใหญ่ที่ทำจากหนังจริง ๆ การเชิดหนังใหญ่ควรพัฒนาให้มีการแสดงหลากหลายตอนมากขึ้น และต้องการให้ฟื้นฟูเรื่องการแสดงโขนควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ยังต้องการให้มีการฟื้นฟูการแสดงละครชาตรีให้คนรุ่นใหม่ได้มาเรียนรู้และสืบทอดต่อไป
- 3) ต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์ ประสานงานนำพานักท่องเที่ยวมาเที่ยว เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากที่เป็นรายได้เสริม ก็สามารถเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนได้
- 4) ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางน้ำเข้ามาสนับสนุนเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงได้

5) ต้องการให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีการจัดหลักสูตรมาเรียนรู้อินชุมชนเพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้ซึมซับและมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า กลับมาพัฒนาและสืบสานเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป

6) ต้องการให้นักวิชาการหรือนักวิจัยจากสถาบันต่าง ๆ ที่เข้ามาทำวิจัยในชุมชนแจ้งวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน พร้อมทั้งฟังความคิดเห็นและความต้องการของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ข้อมูลการทำวิจัยที่ออกไปก็จะสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนอย่างแท้จริง ผลงานวิจัยที่ได้ก็จะเกิดประโยชน์ร่วมกันทั้งสองฝ่าย และเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจเมื่อได้มีการเผยแพร่ออกไปอีกด้วย

1.5 ข้อมูลจากการประชุมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้มีการเก็บข้อมูลจากการประชุมกลุ่มระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้วิจัย นักวิชาการ ตัวแทนผู้นำชุมชน ตัวแทนชาวบ้านในชุมชนทั้ง 3 ชุมชน และชุมชนใกล้เคียง และนักท่องเที่ยว โดยได้รับข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1.5.1 ควรจัดทำเส้นทางให้ครอบคลุมทั้งร้านอาหาร ร้านขายของที่ฝาก และบริการต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อเป็นการนำเสนอของดี ของเด่นในชุมชน และเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนด้วย

1.5.2 ควรมีการเชื่อมโยงเส้นทางกับสถานที่ชุมชนใกล้เคียง เช่น ชุมชนวัดเกาะ เพื่อให้เส้นทางมีความน่าสนใจและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

1.5.3 การจัดทำเส้นทางควรมีการให้ข้อมูลที่เป็นความจริง

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการลงพื้นที่สำรวจบริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีเพื่อเชื่อมโยงระหว่างชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก โดยได้จัดทำเป็นเส้นทางท่องเที่ยวจำนวน 2 เส้นทาง ดังนี้

เส้นทางที่ 1

เป็นเส้นทางท่องเที่ยวแบบ 1 วัน (One day trip) ที่เชื่อมโยงสถานที่ท่องเที่ยวใน 3 ชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก มีชื่อว่า “กลิ่นไอถิ่นเมืองเพชร” กำหนดการในเส้นทางโดยสรุป ดังนี้ (1) ไหว้พระ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง และสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่บนพระปรมาภิไธย 5 ยอด ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร (2) ไหว้พระ ชมสตรีทอาร์ต และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านที่วัดแก่นเหล็ก (3) ชมลายปูนปั้น ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ และตอกกระดาดลายหนังใหญ่ ที่วัดพลับพลาย (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) เที่ยวชมศาลาท่าน้ำวัดพลับพลาย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาดี ราชาเรื่องสั้นเมืองไทย เยี่ยมชมบ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พระเอกตลอดกาล และชมวัตถุโบราณที่มรดกได้จากแม่น้ำเพชรบุรีที่พิพิธภัณฑสถานบึงน้ำเพชร ในชุมชน

คลองกระแซง (6) ชมศาลาคามวาสี ชมห้องภาพเพชรบุรี และข้ามแม่น้ำเพชรบุรีที่สะพานใหญ่ (7) เที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดริมน้ำ ถ่ายภาพกับสตรีทอาร์ต ชมนิทรรศการที่บ้านเรียนรู้ตั้งสวัสดิรัตน์ และแวะชิมข้าวแช่ต้นตำรับเมืองเพชร (8) ถ่ายภาพกับทิวทัศน์พระนครคีรี (เขาวัง) ที่สะพานจอมเกล้า ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 1 “กลิ่นไอถิ่นเมืองเพชร”

เส้นทางที่ 2

เป็นเส้นทางท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน ชื่อว่า “เพ็ชรรีแลนด์แดนวัฒนธรรม” ผู้วิจัยได้มีการเชื่อมต่อทั้ง 3 ชุมชนเมืองเข้ากับสถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียงเพื่อความหลากหลายในเส้นทางท่องเที่ยว กำหนดการในเส้นทางโดยสรุป ดังนี้

วันที่ 1: แหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางมีดังนี้ (1) ชมความงามดงามของสถาปัตยกรรมแบบตะวันตกที่พระรามราชนิเวศ (วังบ้านปืน) (2) ไหว้พระ ชมภาพจิตรกรรมฝาผนัง และสักการะพระบรมสารีริกธาตุที่ประดิษฐานอยู่บนพระปรมาภิไธย 5 ยอด ที่วัดมหาธาตุวรวิหาร (3) ชมนิทรรศการ ภาพถ่ายวิพระนครคีรี และสักการะศาลหลักเมืองเพชรบุรี ที่ลานอุทยานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) นั่งรถรางไฟฟ้า ขึ้นไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์พระนครคีรี (เขาวัง) (6) สักการะและชื่นชมความยิ่งใหญ่ของพระนอน ที่วัดพระพุทธไสยาสน์ (7) ขอพรโชคลาก และชมศิลปะปูนปั้น ณ พระธาตุฉิมพลีพระเศรฐ์ฐินวโกฏิ ที่วัดข่อย (8) เข้าที่พัก ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 “เพ็ชรรีแลนด์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 1

วันที่ 2: แหล่งท่องเที่ยวในเส้นทางมีดังนี้ (1) ไหว้พระ ชมสตรีทอาร์ต และสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านที่วัดแก่นเหล็ก (2) ชมลายปูนปั้น ชมพิพิธภัณฑน์แห่งใหญ่ และตอกกระดาษลายหนังใหญ่ ที่วัดพลับพลาชัย (3) เกี่ยวชมศาลาท่าน้ำวัดพลับพลาชัย ลานสุนทรภู่ บ้านมนัส จรรยาศักดิ์ ราชาเรื่องสั้นเมืองไทย เยี่ยมชมบ้านเล่าเรื่องมิตร ชัยบัญชา พระเอกตลอดกาล และชมวัตถุโบราณที่มได้จากแม่น้ำเพชรบุรีที่พิพิธภัณฑน์สมบัติแม่น้ำเพชร ในชุมชนคลองกระแซง (4) รับประทานอาหารพื้นถิ่นและซื้อของฝากจากร้านค้าชุมชน (5) ชมศาลาคามวาสี ชมห้องภาพเพชรบุรี และข้ามแม่น้ำเพชรบุรีที่สะพานใหญ่ (6) เกี่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนที่ตลาดริมน้ำ ถ่ายภาพกับสตรีทอาร์ต ชมนิทรรศการพร้อมทำกิจกรรม แฟนทีสี่ขนมโก๋ ร้อยลูกปัด และตัดพวงมโหตรที่บ้านเรียนรู้ตั้งสวัดรัตน และแวะชิมข้าวแช่ต้นตำรับเมืองเพชร (7) ถ่ายภาพกับทิวทัศน์พระนครคีรี (เขาวัง) ที่สะพานจอมเกล้า ดังแสดงในภาพที่ 3

ภาพที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยวที่ 2 “เพชรรีแลนค์แดนวัฒนธรรม” วันที่ 2

3. การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว และการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี มีรายละเอียดดังนี้

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 59.6) มีช่วงอายุระหว่าง 21 – 30 ปี (ร้อยละ 39.6) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 55.8) เป็นนักเรียน/นักศึกษา (ร้อยละ 40.4) อาศัยอยู่ในภาคตะวันตก (ร้อยละ 44.3) เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีแล้ว (ร้อยละ 79.8) มาเที่ยวชมชุมชนด้วยสาเหตุความชอบส่วนตัว (ร้อยละ 43.2) โดยหาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 64.5)

ผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งทีนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =4.24) มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ($\bar{X}$ =4.21) และการคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง ($\bar{X}$ =4.13)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี” ผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ในชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแชง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก

ทั้ง 3 ชุมชน เป็นชุมชนเก่าแก่ที่ยังคงวิถีชีวิต อาหารการกิน อาคารบ้านเรือน สิ่งก่อสร้าง ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันทรงคุณค่า ที่ยังคงมีให้เห็นอยู่จนถึงทุกวันนี้ ตามคำกล่าวที่ว่า “เพชรบุรี คืออยุธยาที่ยังมีชีวิต” มีจุดเด่นอยู่ที่วัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เช่น หนึ่งใหญ่ ลายปูนปั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง และวิถีชีวิตแบบชาวจีน มีสถานที่สำคัญในชุมชนที่มีศิลปวัฒนธรรมอันทรงคุณค่า มีศักยภาพเพียงพอที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น วัดวาอาราม อาคารบ้านเก่า และพิพิธภัณฑ์ มีกิจกรรมที่สื่อถึงวิถีชีวิตและภูมิปัญญาของคนในชุมชนที่น่าสนใจ สามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ทางการท่องเที่ยว เช่น ทำขนมโก๋ การพันที่สึขนมโก๋ การทำไข่เค็ม การร้อยลูกปัด การตัดกระดาษเป็นพวงมโหตร การตอกลายหนังใหญ่ การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติ การปักผ้าชุดละครชาตรี มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ที่พัก ร้านอาหารและขนม ร้านกาแฟ-คาเฟ่ ร้านของฝาก ในชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง หลายแห่งที่มีความอร่อยและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

บริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีดังที่กล่าวมานี้ เป็นลักษณะเด่นของชุมชนท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ที่ทั้ง 3 ชุมชน มีความพร้อมและสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้

มีข้อสังเกตด้านวัฒนธรรมประการหนึ่งของชุมชนตลาดริมน้ำ เนื่องด้วยเป็นชุมชนที่มีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและมีความโดดเด่นตรงที่ยังคงมีการยึดถือปฏิบัติประเพณีวัฒนธรรมชาวจีนควบคู่ไปกับประเพณีและวัฒนธรรมของไทย เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันตรุษจีน วันเซ็งเม้ง วันไหว้พระจันทร์ การกินเจ เป็นต้น แต่การปฏิบัติประเพณีจีนต่าง ๆ ของคนในชุมชนจะมีการปรับเป็นแบบไทยให้เข้ากับสังคมปัจจุบันมากขึ้น เช่น ประเพณีเซ็งเม้งปรับเป็นการทำบุญบั้งสุกุลช่วงหลังสงกรานต์ และหลายบ้านก็ปฏิบัติตามประเพณีไทยทางพระพุทธศาสนา เช่น วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การทำบุญที่วัด การใส่บาตร เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ญัฐฉิ สุวรรณช่วง (2558) ได้ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะ อำเภอมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะเกินครึ่ง มีการยึดถือปฏิบัติการประกอบพิธีไหว้เจ้าแค่ในบางเทศกาล เทศกาลที่ยังถือปฏิบัติอยู่ ได้แก่ ตรุษจีน สารทจีน เซ็งเม้ง และกินเจ ซึ่งมีการประยุกต์ให้สะดวกเข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ไม่เคร่งครัดเช่นสมัยก่อน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีการร่วมประเพณีจีนที่ศาลเจ้าใกล้บ้านอย่างสม่ำเสมอ มีบางส่วนที่ได้ปรับการปฏิบัติศาสนกิจเป็นแบบชาวไทยพุทธอย่างเต็มตัว กล่าวคือ การไหว้พระพุทธรูป ใส่บาตร และทำบุญที่วัดใกล้บ้าน สำหรับเทศกาลประจำปีตามความเชื่อของชาวจีนที่ยังถือปฏิบัติอยู่ในชุมชน ได้แก่ เทศกาลตรุษจีน เทศกาลสารทจีน-ทิ้งกระจาด และเทศกาลกินเจ ส่วนศาลเจ้าและโรงเจที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะนอกจากจะประดิษฐานเทพเจ้าตามความเชื่อของชาวจีนแล้ว ยังพบพระพุทธรูปที่ประดิษฐานเป็นองค์ประธานฝ่ายพระพุทธศาสนาในศาลเจ้า อีก 2 แห่ง ได้แก่ พระพุทธรูป “เจ้าพ่อตันโพธิ์ประตูเมือง” ที่ศาลเจ้าตันโพธิ์ประตูเมือง และ “หลวงพ่อก่” ที่ศาลเจ้าวัดลาด ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันการผสมกลมกลืนระหว่างความเชื่อเรื่องเทพเจ้ากับความเชื่อในพระพุทธศาสนาของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะได้เป็นอย่างดี การผสมกลมกลืนของความเชื่อระหว่างสองวัฒนธรรมนี้เป็นลักษณะการผสมผสานของความเชื่อที่เรียกว่า “Syncretism” คือ การผสมผสานความเชื่อหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกันเข้าด้วยกัน กลายเป็นความเชื่อหรือวัฒนธรรมของสังคมหรือกลุ่มนั้น ๆ ซึ่งชาวจีนในประเทศไทยได้ผสมกลมกลืนกับความเป็นไทยอยู่ตลอดเวลา โดยเป็นกระบวนการผสมกลมกลืนแบบสองทาง (Two-way process) คือ ได้มีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างกันด้วย

2. การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่า ได้แก่ ชุมชนตลาดริมน้ำ ชุมชนคลองกระแซง และชุมชนวัดแก่นเหล็ก เกี่ยวกับการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าทั้ง 3 ชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีจะทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและมีความต้องการรักษาทรัพยากรวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพราะจะทำให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วม ห่วงแหนง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปรัชญาพร พัฒนาผล (2554) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี พบว่า ตัวแทนชุมชนมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม คือ เห็นด้วยและพร้อมให้กาสนับสนุนการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรม เนื่องจากการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวจะมีส่วนช่วยให้ชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี รวมไปถึงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีของเพชรบุรีเป็นที่รู้จักมากขึ้น คนในชุมชนเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ภายในชุมชน

ทางชุมชนเห็นว่าควรมีการพัฒนาที่สื่อความหมายในชุมชนให้มากขึ้น แม้ว่าในปัจจุบันนี้ มีนักสื่อความหมายประจำฐานการเรียนรู้อยู่แล้ว แต่ต้องการให้นักสื่อความหมายที่ให้ความรู้ประจำและพัฒนา นักสื่อความหมายเป็นภาษาอังกฤษจากเยาวชนในท้องถิ่น และในชุมชนวัดแก่นเหล็กยังขาดผู้ประสานงานหลักด้านการท่องเที่ยวที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ประจำได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วีรพร รอดทัศนาศ (2556) ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน ชุมชนตลาดเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนตลาดเก่าห้องที่ สอดคล้องกันว่า คนในชุมชนยังขาดความร่วมมือกันอย่างจริงจังในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และได้เสนอว่าการพัฒนาความพร้อมของพื้นที่ จะต้องมีการทำบำรุงรักษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของประชาชนในพื้นที่ด้วย

ผลการสัมภาษณ์ยังสอดคล้องกับที่ เบญจมา จันทร (2545) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวาย อำเภอสสามพราน จังหวัดนครปฐม ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ตลาดดอนหวายมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เนื่องจากมีความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และความสามารถในการเข้าถึง สำหรับแนวทางการพัฒนาตลาดดอนหวายให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่าควรมีการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นสูง ควรเพิ่มสิ่งที่มีไม่เพียงพอในการให้บริการนักท่องเที่ยว 2) ด้านบุคลากร ควรจัดอบรมให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ทางด้าน การบริหารจัดการ และควรจัดอบรมแก่ประชาชนท้องถิ่นให้มีความรู้ทางด้าน การให้บริการและการต้อนรับนักท่องเที่ยว 3) ด้านความพร้อมของชุมชน ควรให้ชุมชนดูแลสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีการดำเนินการทางด้าน การตลาดและการประชาสัมพันธ์ โดยผ่านสื่อมวลชน

นอกจากนี้ ลัดดา ขุใจ และคณะ (2550) ได้ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยเฉพาะความต้องการของคน

ในชุมชนวัดเกาะที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ในการเข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินงานและบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การร่วมกิจกรรมและโครงการต่างๆ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ คือ การพัฒนาภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน การจัดตั้งศูนย์ข้อมูล และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ของวัด รวมทั้งการปรับปรุงที่ทำการชุมชนเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวและคณะผู้มาศึกษาดูงาน

2.2 ความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ทางชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีมีความต้องการให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยช่วยประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยว เพราะถ้ามีนักท่องเที่ยวมากขึ้น จากที่เป็นรายได้เสริม ก็สามารถเป็นรายได้หลักให้กับคนในชุมชนได้ และต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคมนาคมทางน้ำเข้ามาสนับสนุนเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงได้ สอดคล้องกับการศึกษาของชายชาญ ปฐมกาญจนาลและนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ที่ศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม โดยได้เสนอว่าควรมีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีจิตอาสาในการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน ด้านการเงินหรืองบประมาณ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบลหรือท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในจำนวนที่มากพอ ควรมีการรวมกลุ่มกันในการให้ความช่วยเหลือ ประสานงานและให้ข้อมูลซึ่งกันและกันเพื่อเป็นเครือข่าย

2.3 การสร้างจิตสำนึกให้กับคนในชุมชนและคนรุ่นใหม่

ทางชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีต้องการให้สถานศึกษาในท้องถิ่นมีการจัดหลักสูตรมาเรียนรู้ในชุมชนเพื่อให้เด็กรุ่นใหม่ได้สัมผัสและมีความสำนึกรักบ้านเกิด มีความเข้าใจ เห็นคุณค่า กลับมาพัฒนาและสืบสานเรื่องการท่องเที่ยวชุมชนต่อไป สอดคล้องกับที่ ลัดดา ชูใจ และคณะ (2550) ได้ศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ ได้เสนอว่าในการพัฒนาต้องเริ่มจากการสร้างความเข้าใจแก่คนในชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดแผนและสร้างแนวทางการจัดการระบบที่เหมาะสม ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกรักท้องถิ่นให้แก่เยาวชนรุ่นหลังให้เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์เฉพาะในท้องถิ่นของตนเอง และที่สำคัญคือ การสร้างเครือข่ายและมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ เพื่อสร้างแนวทางร่วมกันอย่างจริงจังในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและยั่งยืน

3. การประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี

จากผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี โดยการเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ระหว่างเดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม 2565 จำนวน 104 คน พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นนักเรียน/นักศึกษา ในส่วนของข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวมี

ความสอดคล้องกันในทุกประเด็น ได้แก่ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี ยังเป็นวัยของนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นช่วงของการศึกษาในระดับปริญญาตรี

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในภาคตะวันตกในสัดส่วนเกือบครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวทั้งหมด ถึงร้อยละ 44.3 เนื่องด้วยอาจเป็นเพราะนักท่องเที่ยวที่อยู่ในบริเวณจังหวัดภาคตะวันตก ได้แก่ ราชบุรี ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี และเพชรบุรี เป็นจังหวัดพื้นที่ใกล้เคียง มีเส้นทางการท่องเที่ยวเชื่อมต่อกันได้อย่างง่ายดาย และมีการคมนาคมสะดวกสบาย จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันเข้ามาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเป็นจำนวนมาก

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีแล้ว ถึงร้อยละ 79.8 เนื่องด้วยน่าจะมีความประทับใจในเสน่ห์ของเมืองเก่า ศิลปวัฒนธรรม อาหาร และกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งตอบสนองความต้องการของคนรุ่นใหม่ในเรื่องความถวิลหาอดีต (Nostalgia) และวิถีชีวิตแบบเนิบช้า (Slow life) จึงเป็นสิ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่หาข้อมูลท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ถึงร้อยละ 64.5 สอดคล้องกับช่วงอายุ 21-30 ปี นักท่องเที่ยวยังเป็นนักเรียน/นักศึกษา ซึ่งเป็นวัยที่ส่วนใหญ่นิยมศึกษาหาข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ “We are social” บริษัทดิจิทัลเอเจนซีแห่งประเทศไทย และ “Hootsuite” ผู้ให้บริการระบบจัดการ Social media และ Marketing solutions ที่ได้รับรวบรวมสถิติการใช้งานอินเทอร์เน็ตจากทั่วโลก เมื่อเดือน มกราคม 2562 ระบุว่า กลุ่มผู้ใช้ Social network ในประเทศไทย กลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ช่วงอายุระหว่าง 18- 24 ปี และ 25- 34 ปี (WP, 2562) และนอกจากนี้ การที่ชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีมีหน้าเพจ Facebook อย่างเป็นทางการหลายหน้าเพจ ได้แก่ 1) ศูนย์เรียนรู้ทางวัฒนธรรมชุมชนย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง) 2) ชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าริมแม่น้ำเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ และชุมชนคลองกระแซง) 3) ชุมชนซอยริมน้ำซอยตลาดริมน้ำ ชุมชนทรัพย์สินริมน้ำ เมืองเพชรบุรี (ชุมชนตลาดริมน้ำ) และ 4) WAT KAEN LEK Community (ชุมชนวัดแก่นเหล็ก) จึงเป็นช่องทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้จักชุมชนเมืองเก่าเพิ่มขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชนเมืองเก่าที่ระบุว่าเวลานักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนก็มักจะถ่ายรูปแชร์ลงในโซเชียลมีเดียต่าง ๆ เช่น Facebook Line Instagram และ Tiktok หรือสื่ออื่น ๆ ทำให้คนเห็นเป็นวงกว้าง ทำให้วัฒนธรรมและประเพณีของชุมชนได้รับความสนใจจากบุคคลภายนอกมากขึ้นผ่านทางโซเชียลมีเดียที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมและแชร์ออกไปทางสื่อต่างๆ ซึ่งจะส่งผลทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามามากขึ้นและสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการในชุมชนมากขึ้นอีกด้วย ดังนั้นโซเชียลมีเดียจึงเป็นสื่อที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงทุกกลุ่ม ดังนั้น หากชุมชนมีการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดเตรียมอาคารสถานที่ อาหาร กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รวมถึงเรื่องการต้อนรับ การให้บริการที่ประทับใจ และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี

นักท่องเที่ยวที่ได้รับประสบการณ์ดี ๆ และมีความประทับใจก็จะส่งต่อความรู้สึกที่ดีเหล่านั้นผ่านสื่อโซเชียลมีเดียในทุกช่องทาง ก็จะทำให้ผู้รับข่าวสารได้รับรู้ข้อมูลดี ๆ เกี่ยวกับชุมชนแบบปากต่อปาก และกระตุ้นความต้องการให้อยากมาสัมผัสด้วยตัวเอง เป็นการประชาสัมพันธ์ที่ทางชุมชนแทบไม่ต้องลงทุนอะไรเลยแต่ได้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า ในทางตรงกันข้ามหากชุมชนละเลย ไม่สนใจนักท่องเที่ยว หรืออาจจะกระทำการสิ่งใดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่พอใจ ก็อาจจะทำให้นักท่องเที่ยวแบ่งปันปัญหาหรือความไม่ประทับใจนั้นลงสื่อโซเชียลมีเดีย และส่งผลให้ผู้ที่ได้รับรู้ข้อมูลไม่อยากจะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างแน่นอน

ในด้านผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด มีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.12 โดยสิ่งที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ ได้แก่ กิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัยต่อนักท่องเที่ยว มีบริการร้านอาหารและเครื่องดื่มเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่งมีความสะดวกในการเข้าถึง มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่นักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนมีความเหมาะสมและสะดวกต่อการเข้าถึง มีบริการร้านค้าและร้านของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อสินค้าของท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวเที่ยวชมและลงมือทำ มีบริการที่พักไว้รองรับเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวมีระบบรักษาความปลอดภัย จากผลการประเมินเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีดังกล่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาริบทเชิงวัฒนธรรมของชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี ที่ทั้ง 3 ชุมชนมีความพร้อมทั้งในด้านสถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม และประเพณี อาหาร กิจกรรมสร้างสรรค์ สิ่งอำนวยความสะดวก การคมนาคมและการเข้าถึง ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรี” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำหรับชุมชน

1.1 สมาชิกในชุมชนควรให้ร่วมมือในการวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ ร่วมกันตั้งศักยภาพของทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นของตนเองออกมาให้ได้ เช่น การสืบสานศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตแบบเก่า งานฝีมือช่าง การเปิดบ้านเก่าและสถานที่สำคัญต้อนรับนักท่องเที่ยว ร่วมกันวางแผนจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เหล่านั้นให้น่าสนใจและเป็นที่รู้จัก เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวที่รักในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเข้ามา

ศึกษา นอกจากนี้ สิ่งสำคัญที่สุด คือ จะต้องมีการวางแผนรักษาความสมดุลระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่ากับความเจริญแบบสังคมใหม่ที่เข้ามาและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว ไม่ให้ความเจริญหรือผลประโยชน์ทางธุรกิจที่มาพร้อมกับการท่องเที่ยวเข้ามากระทบกับวิถีชีวิตของชาวบ้านจนเสียความเป็นตัวตนของชุมชนไป

1.2 ควรมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยดึงดูดเด่น เอกลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตในท้องถิ่นมาเป็นจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวอยู่เสมอ เช่น เพชรบุรีตีจิ้ง กิจกรรมถนนคนเดิน กิจกรรมตามเทศกาลหรือประเพณีต่างๆ

1.3 ควรมีการวางแผนและพัฒนาสร้างเส้นทางเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง เช่น ชุมชนวัดเกาะ ชุมชนตลาดริมน้ำวัดทองนพคุณ หรือชุมชนที่อยู่ต่างอำเภอ แต่มีลักษณะวิถีชีวิตที่ใกล้เคียงกัน เช่น ชุมชนหนองจอก อำเภอท่ายาง หรือชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอบ้านแหลม เพื่อสร้างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

1.4 ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการท่องเที่ยวและกิจกรรมในชุมชนเมืองเก่าอย่างต่อเนื่องผ่านทางหน้าเพจ Facebook ของชุมชนเมืองเก่าและเพิ่มช่องทางสื่ออื่นๆ เช่น Tiktok Twitter Line Instagram และ YouTube ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูลและความเคลื่อนไหวทางการท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ตลอดเวลา

1.5 ควรมีการขอความร่วมมือไปยังสถาบันการศึกษา หรือ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีเยาวชน ขอความอนุเคราะห์อาสาสมัครนำเที่ยว หรือยุวมัคคุเทศก์ มาประจำที่ชุมชนเมืองเก่าในวันหยุด เพื่อให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เป็นการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนบุคลากรนำเที่ยวในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

2. สำหรับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรมีการให้ความช่วยเหลือชุมชนในด้านงบประมาณและร่วมวางแผนการพัฒนาชุมชนในทุกมิติ โดยเฉพาะทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่กำลังเป็นที่สนใจ มีการจัดโครงการเพื่อเป็นการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น โครงการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวในชุมชน โครงการที่เป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน โดยมีการร่วมวางแผนกับชุมชนในทุกขั้นตอน ศึกษาความต้องการของคนในชุมชนและนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย วางมาตรการป้องกันและควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการดูแลชุมชนของตนเองและปฏิบัติตามแผนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.2 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างเต็มที่ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ หรือนำข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนเมืองเก่าไป

ประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ผลักดัน ส่งเสริม และสนับสนุน การนำกลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มทัวร์ หรือกลุ่มศึกษาดูงานทั้งจากภายในและต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน

2.3 หน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการคมนาคมทางน้ำ ควรเข้ามาศึกษา สนับสนุน และ ผลักดันเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทางน้ำให้เกิดขึ้นจริงเป็นรูปธรรมได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการจัดทำคู่มือท่องเที่ยวชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีด้วยตนเอง และพัฒนาเป็นฉบับ ภาษาอังกฤษ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเมืองเก่า

2. ควรมีการศึกษาและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีกับชุมชน อื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียง หรือเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับชุมชนที่อยู่ต่างอำเภอแต่มีลักษณะวิถีชีวิต ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบุรี

3. ควรมีการนำข้อมูลจากเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนเมืองเก่าเพชรบุรีไปพัฒนาเป็น Application นำเที่ยว ไนโรศัพท์มือถือ เพื่อเป็นทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอีก ทางหนึ่ง

เอกสารอ้างอิง

ชายชาญ ปฐมกาญจนา และนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชนตลาดบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐวุฒิ สุวรรณช่าง. (2558). วิถีชีวิตของชาวไทยเชื้อสายจีนในชุมชนวัดเกาะ อำเภอเมืองจังหวัด เพชรบุรี. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

เบญจจา จันทร. (2545). แนวทางการพัฒนาตลาดคอนหวาย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมให้เป็น แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ปรัชญาพร พัฒนผล. (2554). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยววัฒนธรรมแม่น้ำเพชรบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลัดดา ชูใจ และคณะ. (2550). การศึกษาบริบทแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนวัดเกาะ. เพชรบุรี: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

วีรพร รอดทัศนาศ. (2556). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของกลุ่มไทยพวน: กรณีศึกษาชุมชนเก่าห้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

WP. (2562). ล้วง Insight การใช้งาน “ดิจิทัล” ทั่วโลก 2019 “คนไทย” ใช้เน็ต 9 ชั่วโมงต่อวัน-มือถือมี 99 แอป. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 1, 2566, จาก
<https://www.marketingoops.com/reports/global-and-thailand-digital-trend-2019/>.

ลายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ : สัญลักษณ์และบทบาททางสังคม กรณีศึกษาไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา

Tai Lue Ethnic Textile Patterns: Semiotics and Social Role A Case Study of Tai Lue, Chiang Kham, Phayao

วรุษา อูตระ¹/ ภูวนาท รัตนรังสิกุล²

Varusa Utara¹/ Phuvanart Rattananungsikul²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต, สาขาศิลปการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹ Student of, Culture-Baesda Design Arts Ph.D., Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาศิลปการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² Thesis Advisor, Culture-Baesda Design Arts Ph.D., Faculty of Decorative Arts, Silpakorn University

Corresponding author E-mail : marchwinn@gmail.com, drphuvanart@gmail.com

(Received: August 27, 2024; Revised: October 15, 2024; Accepted: December 19, 2024)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลายผ้าในฐานะสัญลักษณ์ 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาททางสังคมของลายผ้าไทลื้อ ผ่านวัฒนธรรมการใช้ผ้าของชาวไทลื้อเชียงคำ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีลายผ้าทอโดดเด่นสัมพันธ์กับวิถีชีวิต ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี และบทบาทหน้าที่ทางสังคม ลายผ้าทอไทลื้อจึงเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนมโนคติผ่านหน้าที่ใช้สอย โดยมีกระบวนการศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต ถ่ายภาพและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญผ้าทอไทลื้อเชียงคำ คือ แม่ครู และช่างทอ จำนวน 5 คน โดยวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสัญลักษณ์ของ แฟร์ดินันด์ เดอ โซซูร์ และมายาคติของ โรลิ่งค์ บาร์ตส์ ร่วมกับหลักการหน้าที่ใช้สอย 3 ประการของ ลูวิส บินฟอร์ด ผลการศึกษาพบว่าลายผ้าทอไทลื้อเชียงคำ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ 1) ลายเรขาคณิต 2) ลายพฤกษา 3) ลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน 4) ลายเครื่องสักการะ 5) ลายสถาปัตยกรรม จะสะท้อนคติความเชื่อที่สืบทอดกันมาในแง่ของหน้าที่ หรือประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ โดยจำแนกผ่านบริบทการใช้ผ้า 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศาสนาและการบูชา 2) เพื่อใช้สอย 3) เพื่อแต่งกาย โดยแบ่งแยกลายชัดเจนไม่ปะปน ผลการศึกษานี้เป็นแนวทางในการศึกษาและทำความเข้าใจคติความเชื่อที่ส่งผลต่อกระบวนการทัศน์ และการดำเนินชีวิตผ่านลายผ้าของแต่ละวัฒนธรรม

คำสำคัญ: ลายผ้าทอชาติพันธุ์ไทลื้อ สัญลักษณ์ หลักการหน้าที่ใช้สอย บทบาทหน้าที่

Abstract

The main purposes of this article are 1) to study fabric patterns through semiotic approaches 2) to analyze the societal role of Tai Lue fabric patterns through the fabric culture of an ethnic group called Tai Lue people in Chiang Kham whose woven patterns are rather prominent in relation to their lifestyle, beliefs, culture, traditions, and social roles. Therefore, Tai Lue weave pattern is considered a symbol upon which reflects various ideas through their practical functions. The process of studying relevant literature and collecting data includes observation, photography and conducting in-depth interviews with experts in the area of Tai Lue, Chiang Kham textiles, namely Mae Kru and 5 professional weavers. Additionally, Ferdinand de Saussure's Semiotic Theory and Roland Barthes' Mythologies along with 3 functional principles of Lewis Binford are the main frameworks used to analyze the obtained data. The results of the study revealed that the patterns of Tai Lue Chiang Kham woven fabrics are divided into 5 groups: 1) geometric patterns, 2) botanical patterns, 3) animal and mythical animal patterns, 4) temple offerings' patterns, and 5) architectural patterns which mirror the beliefs that have been generationally inherited in terms of the utility of the products which are able to be classified through the context of using the fabric in 3 ways: 1) for religion and worshiping, 2) for using, and 3) for dressing. Finally, the results of this study provide a guideline that allows readers to comprehend the beliefs which can affect the landscape and lifestyle of people through the fabric pattern of each culture.

Keywords: Tai Lue fabric patterns, Semiotics, Principles of function, Role and Function

บทนำ

ไทลื้อเชียงคำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อมีต้นกำเนิดในสิบสองพันนา มณฑลยูนนาน ทางตอนใต้ สาธารณรัฐประชาชนจีน แบ่งออกเป็น 12 หัวเมืองใหญ่ ใช้ระบบปกครองเป็นระบบพันนา หรือป็นนา (พระครูสุนทรวิมลสาร, 2558: 25) มีเมืองเชียงรุ่งเป็นเมืองหลวง มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทย ในช่วงการฟื้นฟูอาณาจักรล้านนาช่วงต้นศตวรรษที่ 2300 พระเจ้ากาวิละ กษัตริย์แห่งเชียงใหม่ ในช่วงฟื้นฟูเมืองต้องการกำลังคนเป็นจำนวนมากจึงได้มีนโยบาย“เก็บผักใส่ซ้า เก็บข้าใส่เมือง” กวาดต้อนผู้คนจากเมืองต่าง ๆ เช่น สิบสองพันนา เชียงตุง เมืองยอง เชียงแสน เป็นต้น การกวาดต้อนในลักษณะนี้เรียกว่า การ “เทครัว” อีกสายหนึ่งคือ สายเมืองน่าน ที่เจ้าสุริยพงษ์ผริตเดช เจ้าเมืองน่าน ยกขึ้นไปตีเมืองพง เมืองหย่วน เมืองมาง เมืองลำ และเมืองแพด กวาดต้อนผู้คนมาไว้ที่เมืองเทิงก่อนที่จะย้ายไปเมืองท่าวังผาและเมืองเชียงม่วน

ต่อมาที่ทำกินไม่อุดมสมบูรณ์จึงพากันอพยพย้ายมาอยู่ที่ราบลุ่มของแม่น้ำแวน แม่น้ำลาว และแม่น้ำยวน ซึ่งเรียกบริเวณนั้นว่า “เมืองเชียงคำ” (ประสิทธิ์ ลิปรีชา และคณะ, 2558: 80)

ชาวไทยลื้อมีภาษาพูดและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ มีขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ มาจากรากฐานความเชื่อเกี่ยวกับการนับถือผีซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมผสมผสานกับความเชื่อเรื่อง พุทธศาสนาเป็นตัวกำหนดกระบวนการทัศนทางความคิดและการดำเนินชีวิตเห็นได้จากหมู่บ้านหนึ่งจะมีใจบ้าน ที่เป็นสัญลักษณ์ตัวแทนความเชื่อเรื่องผีและวัดประจำหมู่บ้านหนึ่งวัดเป็นตัวแทนสัญลักษณ์คติความเชื่อ เรื่องพระพุทธรูปกลายเป็นอัตลักษณ์และมีอิทธิพลในการดำเนินชีวิตของชาวไทยลื้อ โดยถ่ายทอด ผ่านลวดลายบนผืนผ้าทอที่เกิดจากจินตนาการตามคติความเชื่อของช่างทอที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ ปรากฏเป็นผ้าที่ใช้ในการประกอบทางพิธีกรรม เช่น ตุ้ม ผ้าเช็ด ฯลฯ หรือผ้าเพื่อใช้สอย เช่น สะลี (ผูก) ผ้าแหลบ (ผ้าปูที่นอน) และผ้าเพื่อใช้ในการแต่งกาย เช่น ผ้าซิ่น, เสื้อป่า (เสื้อก๊าก) ซึ่งลายผ้าทอที่ปรากฏ อยู่ในผ้าแต่ละประเภทเมื่อวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีสัญญาวิทยาของ แฟร์ดีนันด์ เดอ โซซูร์ และมายาคติของ โรลิ่งคัม บาร์ตส์ ลายผ้าเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็น “สัญญาณ” (Sign) สิ่งแทนความที่ก่อให้เกิดความหมาย (เลกิง พัฒโนภาส, 2551: 36) ที่ปรากฏเป็นระบบสัญลักษณ์ในความคิดของมนุษย์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารและ จัดระเบียบสังคม ลายผ้าไทยลื้อเหล่านี้จะทำหน้าที่เป็นกระบวนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่เข้ายึด ครองความหมายเบื้องต้น หรือความหมายเดิมของสิ่งนั้นให้เป็นที่ไปตามอุดมคติของสังคมนั้นๆ กระบวนการ สื่อความหมายเหล่านี้จะแฝงอยู่ในบทบาทหน้าที่ทางสังคมของผลผลิตภูมิปัญญาผ่านหลักการประโยชน์สอย 3 ประการ ของ ลูวิส บินฟอร์ด ประกอบด้วย 1) หน้าที่ใช้สอยโดยตรง (Technomic function) 2) หน้าที่ใช้ สอยทางสังคม (Socio-technic function) และ 3) หน้าที่ใช้สอยเชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic) (สว่าง เลิศฤทธิ์, 2547 อ้างถึงใน ภูวนาท รัตนังสิกุล, 2561: 110)

เนื้อหา

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตลื้อเกิดจากเทคนิคการขัดสานของเส้นใยจนเกิด เป็นลายพื้นฐานที่ไม่มีความหมายพัฒนาไปสู่ลายที่มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ที่สืบเนื่องมาจากธรรมชาติ ความเชื่อ ความศรัทธา อุดมคติและจินตนาการของช่างทอซึ่งในอดีตจะเป็นหน้าที่ของฝ่ายหญิง ถือได้ว่าลาย บนผ้าทอเป็นตัวสะท้อนมุมมองจากผู้หญิง (ทรงศักดิ์ ปรากฏวัฒนากุล, 2551: 19) โดยมีการใช้สอยเป็น ตัวกำหนดจำแนกลวดลายที่ปรากฏในผ้าทอประเภทต่าง ๆ อย่างชัดเจน โดยเฉพาะชาวไทยลื้อเชียงคำ ซึ่ง วัฒนธรรมของการใช้ผ้าของไทยลื้อจะแบ่งบริบทไว้ชัดเจนอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ 1) เพื่อศาสนาและการบูชา 2) เพื่อใช้สอย 3) เพื่อแต่งกาย (หทัยทิพย์ เชื้อสะอาด, 2565)

ภาพที่ 1 บริบทการใช้ผ้าของไทย
ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

บริบทการใช้ผ้าของไทย 3 ประเภท

1. บริบทเพื่อศาสนาและการบูชา

ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธนิกายเถรวาท ซึ่งมีข้อกำหนดว่าผู้หญิงไม่สามารถครองตนเป็นสมณเพศได้โดยเฉพาะผู้หญิงในประเทศไทย ลาว และเขมร จึงทำหน้าที่เป็นผู้อุปถัมภ์ค้ำจุนพระพุทธศาสนาในฐานะอุบาสิกา การทอผ้าเพื่อใช้ในพระพุทธศาสนา ด้วยการถวายให้พระสงฆ์เพื่อใช้ในโอกาสต่าง ๆ และถวายเป็นพุทธบูชา ถือว่าเป็นรูปแบบหนึ่งในการสร้างบุญบารมีบนพื้นฐานของความเชื่อว่าอานิสงส์แห่งผลบุญจะเป็น “ปัจจัยภายนอก” ที่ตนจะได้รับในการเสวยสุขในภพหน้า (จิราวรรณ กาวิละ โอคาโมโตะ และคณะ, 2553: 47-48) ด้วยความเชื่อและความศรัทธาที่มีแก่นมาจาก “ปัจจัยภายนอก” นี้เอง เป็นตัวกำหนดรูปแบบและลายที่ปรากฏบนผ้าที่ใช้ในทางพระพุทธศาสนา ผ้าทอจึงมีบทบาทสำคัญในพิธีกรรมต่างๆ ทางพระพุทธศาสนา บางลายที่ปรากฏยังเป็นสัญลักษณ์เก่าแก่ที่สะท้อนรากความเชื่อดั้งเดิมในเรื่องการนับถือผีหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2551: 19) แสดงให้เห็นถึงความผูกพันเหนียวแน่นระหว่างความเชื่อดั้งเดิมและพระพุทธศาสนาที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิตของชาวไทยถือกำเนิดเป็นวัฒนธรรมการทอผ้าในการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ผสมผสานความเชื่อแบบดั้งเดิมเกิดเป็นผ้าชนิดต่าง ๆ เพื่อใช้ในพิธีกรรม เช่น ประเพณีตั้งธรรมหลวง ที่จัดขึ้นช่วงเดือนมีนาคม ที่มีการถวายผ้าเช็ดหน้าเป็นผ้าที่ใช้สำหรับเช็ดหน้า หรือใช้รองกราบพระ เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรมใช้สำหรับตกแต่งครุฑทวน (เครื่องไทยธรรม) และถวายตุ๊กตาสาท (ทอเป็นรูปปราสาททอผ้า) เพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือเพื่อสร้างกุศลผลบุญให้แก่ตนเองและครอบครัวในชาติหน้าด้วยคติความเชื่อที่ว่าเมื่อตายไปแล้วจะพ้นจากการตกนรกโดยอาศัยชายตุ๊กตาสาทขึ้นไปสวรรค์ (หทัยทิพย์ เชื้อสะอาด, 2567)

ภาพที่ 2-4 ประเพณีตั้งธรรมหลวง และตุงปราสาท (ทอเป็นรูปปราสาททอผ้า)

ใช้ในการประกอบพิธี ที่วัดห้วยวน ต.ห้วยวน อ.เชียงคำ

ที่มา (วรุษา อุดระ, 2567)

บริบทผ้าทอเพื่อศาสนาและการบูชาถือว่าเป็นผ้าสูงเพราะเกิดขึ้นด้วยแรงศรัทธามุ่งมั่นในการสืบทอดประเพณีพิธีกรรมทางศาสนาจะประกอบด้วย ตุง ผ้าเซ็ดหลวง ผ้ามูญจนะ ผ้าเซ็ดน้อย และผ้าเซ็ดน้อยเครือ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ตุง

“ตุง” เป็นคำในภาษาไทยล้าน ไทลื้อ แปลว่า “ธง” เป็นวัตถุหรืออุปกรณ์เพื่อการสักการบูชา (Offering Object) และเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความหมายการแทนตัวบุคคล (Representative) มีลักษณะห้อยในแนวตั้งจากด้านบนของลงสู่ด้านล่าง ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล (2564) กล่าวว่า ตามคติความเชื่อดั้งเดิมตุงถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องผีและโลกหลังความตายเมื่อปรับความเชื่อมาสู่พุทธศาสนา ตุงจึงเปลี่ยนคติเป็นทำขึ้นเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา จุดประสงค์เพื่อเป็นการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับหรือเพื่อสร้างกุศลผลบุญให้แก่ตนเองในชาติหน้าด้วยคติความเชื่อที่ว่าเมื่อตายไปแล้วจะพ้นจากการตกนรกโดยอาศัยชายตุงเกาะขึ้นไปสวรรค์ ตุงจึงเป็นสัญลักษณ์ของคุณธรรมและสิริมงคลที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆเกิดเป็นตุงไทลื้อประเภทต่าง ๆ จำแนกได้ 5 ประเภทคือ

1. ตุงผ้าทอลวดลาย ชาวไทลื้อมักเรียกขานว่า “ตุงดอก” คงฤทธิ์ เชื้อสะอาด (2565) ได้เล่าให้ฟังว่า “ตุงดอก” ในความหมายของไทลื้อ คือ ตุงผ้าที่มีลาย ซึ่งคำว่า “ดอก” จึงมีความหมายว่าคือ “ลาย” โดยทั่วไปตุงดอกจะทอด้วยเส้นฝ้ายสีขาวและทอลวดลายด้วยเทคนิคขิด หรือจก ซึ่งมักนิยมใช้ทอในผ้าพวงพิธีกรรม

2. ตุงผ้าสี คือ ตุงที่ไม่มีลวดลาย มีสีต่าง ๆ เช่น ขาว ดำ แดง ม่วง เหลือง เขียว เป็นต้น ซึ่งอาจทำขึ้นจากผ้าที่เรียกว่า “ผ้าฮ่า” (ผ้าฮ่า คือ ผ้าพื้นเป็นผ้าประเภทแรกในการเริ่มฝึกหัดทอ และยังเป็นผ้าที่ทอไว้ติดบ้านสำหรับเอาไว้ใช้สอยต่าง ๆ) หรือปัจจุบันใช้ผ้าจากโรงงาน

3. ตุงใย ซึ่งในตุงของไทลื้อ คือ ตุงผ้าทอที่ทอวันเป็นช่วง ๆ เพื่อให้ผ้ามีความโปร่งเห็นเส้นยืนเป็นใย ๆ คล้ายใยแมงมุม

4. ตุ้งแต้ม ตุ้งแต้มเป็นตุ้งที่ทำด้วยผ้าสีขาวแล้ววาด หรือเขียนภาพลงบนผืนผ้า มีลักษณะคล้ายกับผ้าพระบพ ซึ่งคำว่า “แต้ม” แปลว่า วาด หรือเขียน นั่นเอง

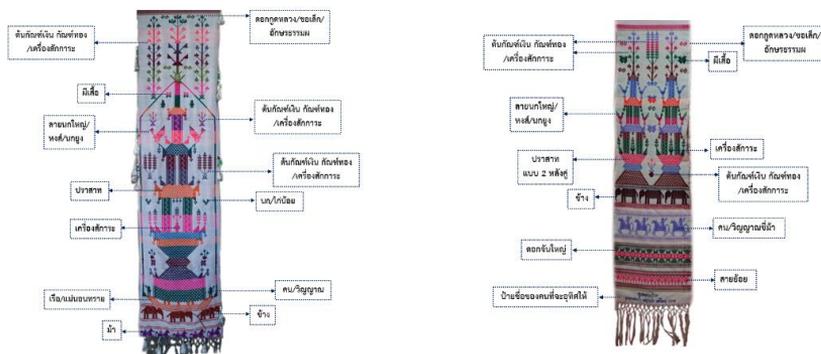
5. ตุ้งเข็ม เป็นตุ้งที่มีขนาดเล็ก กว้างยาวประมาณ 10 x 50 ซม. ทำจากผ้าทอหรือใช้เส้นด้ายร้อยเป็นรูปตุ้ง โดยเส้นด้ายที่ร้อยเป็นชั้นๆนั้นมีเข็มห้อยติดอยู่ เชื่อกันว่าผู้ที่ทาน (ถวาย) ตุ้งเข็มเป็นพุทธบูชาจะมีความเฉลียวฉลาดแหลมคมเหมือนกับเข็ม มักแขวนตุ้งชนิดนี้ไว้บนฐานชุกชีหน้าพระประธาน เนื่องจากในอดีตเข็มเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับพระภิกษุใช้เย็บจีวร

ภาพที่ 5 ตุ้งรูปแบบต่าง ๆ ในศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช พิพิธภัณฑ์วัดแสนเมืองมา จากซ้ายไปขวา

(1) ตุ้งโย, (2) ตุ้งไชย, (3),(4),(6),(7),(8),(9) ตุ้งปราสาท, (5) ตุ้งผ้าถักโครเชต์, (10) ตุ้งนักษัตร

ที่มา (วรุษา อุตรระ, 2563)

ภาพที่ 6 -7 ลวดลายที่ปรากฏบนผ้าตุ้ง

ที่มา (วรุษา อุตรระ, 2566)

ผ้ามูญจนะ

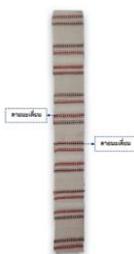
“ผ้ามูญจนะ” หรือจีวรพระเจ้า ลวดลายนี้มีลักษณะคล้ายตุ่งขนาดเล็กแสดงแม่ลาย (ลวดลาย) เป็นแนวตั้งคล้ายตุ่งแต่ตั้งพื้นแบ่งเป็นห้องลายแต่ละช่อง ๆ ไม่มีไม้ไผ่ขึ้นเป็นช่อง ๆ ประดับตกแต่งด้วยลูกปัด มีขนาดตั้งแต่ 18 x 26 ซม. ถึง 50 x 60 ซม. ส่วนบนของผ้าจะซิงติดกับแท่งไม้รูปตัวที หรือบนโครงไม้รูปสามเหลี่ยมตั้งถวายบนพื้นวิหารบริเวณหน้าพระประธานเพื่อเป็นเครื่องสักการะ ในอดีตอาจทำขึ้นถวายเป็นผ้าเพื่อพระภิกษุนำมาต่อเย็บเป็นจีวร เวลาถวายชาวไทลื้อจะใช้มือข้างหนึ่งจับผ้า มูญจนะส่วนมืออีกข้างจะกรวดน้ำไปพร้อมกันเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้สรรพสัตว์ทั้งหลายให้พ้นทุกข์ นิยมถวายช่วงเทศกาลออกพรรษา และในงานเทศน์มหาชาติ

ภาพที่ 12-13 “ผ้ามูญจนะ” หรือจีวรพระเจ้าลวดลายต่าง ๆ จากศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อวัดห้วยวน อำเภอเชียงคำ
ที่นา (วรุษา อุตระ, 2565)

ผ้าเช็ดน้อย และผ้าเช็ดน้อยเครือ

ผ้าเช็ดน้อยเป็นผ้าฝ้ายสีขาว หรือแบบย้อมสีเหลืองขนาดเล็ก กว้างประมาณ 15-25 ซม. ยาวประมาณ 20-45 ซม. มีลายริ้วที่ชายผ้าทั้ง 2 ข้าง เป็นผ้าที่ใช้สำหรับเช็ดหน้า หรือใช้รองกราบพระ รวมทั้งใช้เป็นส่วนหนึ่งในการประกอบพิธีกรรม ใช้สำหรับตกแต่งครุฑทวน และถ้าทอต่อเนื่องกันเว้นระยะเส้นยืน โดยไม่ได้ตัดขาด เรียกว่า “ผ้าเช็ดน้อยเครือ” ห้อยจากยอดปราสาทลงมาคล้ายกับตุ่ง ในอดีต “ผ้าเช็ดน้อย” ยังใช้แทนผ้าบังสุกุลในพิธีฌาปนกิจ จึงมักพบผ้าประเภทนี้ในวิหารไทลื้อ

ภาพที่ 14 ผ้าเช็ดน้อยเครือ และลวดลายที่ปรากฏ
ที่นา (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2551)

ภาพที่ 15 ผ้าเช็ดน้อย และลวดลายที่ปรากฏ
ที่นา (วรุษา อุตระ, 2566)

2. บริบทเพื่อใช้สอย

ผ้าทอเป็นปัจจัยขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ซึ่งในอดีตผู้หญิงเป็นผู้ดูแลจัดหาผ้าต่าง ๆ ที่ใช้สอยให้กับครอบครัว หญิงชาวไทลื้อจึงเรียนรู้การทอผ้าจากแม่ ยาย หรือญาติผู้หญิง ผ้าทอจึงแสดงถึงคุณค่าของความเป็นแม่ศรีเรือนเพราะในการแต่งงานของตนเอง ผู้หญิงจะต้องเป็นผู้เตรียมผ้าเพื่อใช้สอยสำหรับเริ่มต้นชีวิตคู่สร้างครอบครัวผ้าที่ใช้สอยเหล่านี้ล้วนเต็มไปด้วยลวดลายสีอันสวยงามเพื่อเป็นการแสดงฝีมืออย่างมีชั้นเชิง ได้แก่ สะลี (ฟูก) ผ้าแหลบ (ผ้าเสื่อ) ผ้าหลบ (ผ้าห่ม) และ ผ้ากั้ง (ผ้าม่าน)

สะลี (ฟูก)

สะลี หรือฟูก เป็นที่นอนของชาวไทลื้อขนาดเล็ก ประมาณ 60x180 ซม. ขอบของฟูกหนา ประมาณ 5x10 ซม. ยัดด้วยขน สำหรับนอนคนเดียว มีการเย็บผ้าลายซิดไว้บริเวณตำแหน่งส่วนตีน (เท้า) เพื่อเป็นการหมายทิศ และเย็บตกแต่งด้านหลังของฟูกจะได้แสดงลวดลายเมื่อมีการม้วนเก็บ ซึ่งฝ่ายหญิงที่จะแต่งงานจะเป็นผู้เตรียมสำหรับออกเรือน นิยมใช้ 2 สีหลัก ได้แก่ แดง และดำ (น้ำเงินเข้ม)

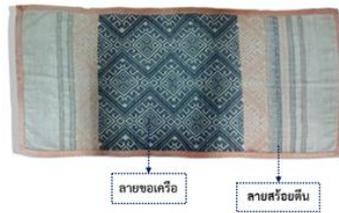
ภาพที่ 16 สะลี หรือ ฟูก ลายด้านปลายเท้า จะทำหน้าที่บอกทิศที่ใช้ และลายบริเวณด้านหลังฟูก เพื่ออวดลวดลายเวลาม้วนเก็บ หรือเวลาที่เคลื่อนที่
ที่มา (วรุษา อุตระ, 2563)

ภาพที่ 17 ลวดลายที่ปรากฏบนฟูก หรือสะลี
ที่มา (วรุษา อุตระ, 2566)

ผ้าแหลบ (ผ้าเสื่อ)

ผ้าแหลบ หรือผ้าเต็ม บางที่เรียกผ้านอน หรือผ้าเสื่อ หมายถึง ผ้าที่ใช้ปูนอนต่างจากผ้าหลบคือ ใช้ปูนอนได้เลยเป็นผ้านอกประสงค์ เป็นผ้าที่ใช้พกพา หรือนำไปใช้ปูนอนวัด หรือบ้างที่ใช้ห่มแบบเดียวกับผ้าตุ้ม (ผ้าห่ม) จึงมีอีกชื่อว่า ผ้าเต็มโครงสร้างของผ้าแหลบหรือผ้าเต็ม เป็นผ้าทอลายซิดเย็บตกแต่งขอบทั้ง 4 ด้าน ด้วยผ้าสีแดง หรือสีดำ และซักรองด้านหลังเพื่อให้ผ้าหน้ามากขึ้นนิยมใช้ 2 สีหลัก ได้แก่ แดง และดำ (น้ำเงินเข้ม) อดีตได้จากการย้อมสีธรรมชาติ

ภาพที่ 18 ผ้าหลบ หรือ ผ้าเต็ม และลวดลายที่ปรากฏ
ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

ผ้าหลบ

ผ้าหลบ คือ ผ้าปูที่นอน ผ้าปูทับลงบนฟูก หรือเสลีย นิยมทอสองชั้นแล้วนำมาต่อกันตรงกลาง เพื่อให้มีขนาดพอเหมาะกับฟูก ทอด้วยฝ้ายรูปร่างสี่เหลี่ยมผืนผ้าขนาดตามพื้สมัยก่อนมีหน้าแคบขนาดประมาณ 40x60 ซม. ตกแต่งลายบริเวณปลายผ้าด้านหนึ่งเพื่อเป็น “หมาย” ให้รู้ว่าเป็นส่วนเท้า สัดส่วนของลายประมาณ 2 ใน 3 ของผืน เหลือปลายฝ้ายเส้นยืนยาวประมาณ 1 ฟุต เพื่อถัก (ไป) เป็นชายหรือปล่อยด้ายให้ฟู นิยมผ้าผืนขาวทอด้วยลวดลายจิตสีมาตรฐานดำแดง หรือกรมท่าตกแต่งลาย

ภาพที่ 19 ผ้าหลบและลวดลายที่ปรากฏ
ที่มา (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2551)

ผ้ากั้ง

ผ้ากั้ง หรือผ้าม่าน จะอยู่บริเวณประตูทางเข้าบริเวณที่นอน มีหน้าที่ในการกันส่วนห้องนอนซึ่งเป็นเขตหวงห้ามสำหรับผู้ที่ไม่ใช่สมาชิกในบ้าน หากลวงล้ำเข้าไปจะเป็นการผิดผีเรือน ตัวผ้ากั้งเป็นผ้าฝ้ายสีขาวทอด้วยลวดลายจิตสีแดง และ ดำ หรือครามมีการเย็บขอบผ้าเป็นกรอบ 4 ด้าน 2 แถว แถวในเป็นสีดำหรือคราม ในส่วน แถวนอกเป็นสีแดง แต่บางครั้งก็มีการสลัสี

ภาพที่ 20-22 ผ้ากั้ง หรือ ผ้าม่านและลวดลายที่ปรากฏ
ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

3. เพื่อใช้ในการแต่งกาย

เครื่องแต่งกายแสดงความเป็นตัวตนของแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์เป็นสิ่งแรกที่คนต่างกลุ่มจะเห็นได้ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นผ้าซิ่น เสื้อปิดของผู้หญิง กางเกงและเสื้อของผู้ชาย การโพกศีรษะ ลวดลายสีสันทัน และการประดับตกแต่งต่าง ๆ ล้วนเป็นสัญญาณบ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์ร่วมไทลื้อและรายละเอียดยกย่องจำแนกลักษณะเฉพาะของแต่ละหมู่บ้านแต่ละชุมชนอีกด้วย ผ้าเพื่อใช้แต่งกายนั้นจะประกอบด้วย เครื่องแต่งกายผู้หญิง และเครื่องแต่งกายผู้ชาย โดยเฉพาะเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายของผู้หญิงซึ่งจะมีความวิจิตรสวยงามด้วยลวดลายและสีสันทันมากกว่าเครื่องแต่งกายของผู้ชายเนื่องจากชาติพันธุ์ไทลื้อเป็นกลุ่มวัฒนธรรมสายแม่ “Maternal Lineage” หรือสืบตระกูลมาจากฝ่ายหญิง (วรุษา อุดระ, 2566: 2)

เครื่องแต่งกายผู้หญิง

การแต่งกายของผู้หญิงไทลื้อจะนุ่งผ้าซิ่น และสวมเสื้อปิด บางโอกาสในพิธีสำคัญก็จะโพกศีรษะ

เสื้อปิด

ลักษณะเสื้อของสตรีชาวไทลื้อเรียกว่า “เสื้อปิด” เป็นเสื้อแขนยาวเอวลอยพอดีตัวผู้สวม มีลักษณะเป็นสามเหลี่ยมข้างโดยมีเชือกผูกตรงเอว ไทลื้อเชิงคำเสื้อปิดเป็นสีดำเนื้อบางกว่าที่สิบสองปันนา ขลิบด้วยขอบแดงหรือสีเดียวกับตัวเสื้อที่ชายเสื้อและแขนเสื้อตัวเสื้อมีดำ (น้ำเงินเข้ม) ขลิบแถบผ้า 2 สีหลัก ได้แก่ แดง และดำ (น้ำเงินเข้ม) อดีตได้จากการย้อมสีธรรมชาติ

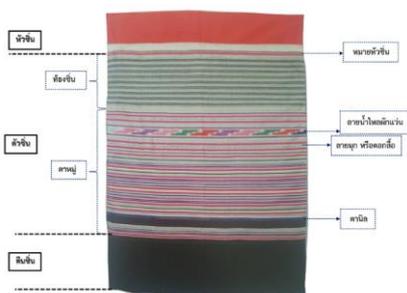

ภาพที่ 23 เสื้อปิด ด้านหน้า ด้านหลัง และด้านใน

ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

ผ้าซิ่น

ผ้าซิ่นไทลื้อ มีโครงสร้างมาตรฐาน ประกอบด้วยโครงสร้างหลักอยู่ 3 ส่วน เย็บต่อเข้าด้วยกัน คือ หัวซิ่น ตัวซิ่น และตีนซิ่น เปรียบผ้าซิ่นเสมือนร่างกายคน คือ มีหัว ตัว ตีน มีลักษณะเป็นลายริ้วขวาง ซึ่งผ้าซิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ไทลื้อ เรียกว่า “ซิ่นตาโล่” เป็นผ้าซิ่น 2 ดอก มีลักษณะเป็นลายริ้วขวางเกิดจากเส้นพุ่ง การกระจายของลายริ้วไม่สม่ำเสมอกับบริเวณส่วนตรงกลางผ้าซิ่นแถวสะโพก เรียกบริเวณนี้ว่า “ตัวซิ่น” จะเป็นบริเวณที่แสดงลวดลายของผ้าซิ่น ถัดลงมาจะเย็บต่อตีนซิ่นด้วยผ้าสีดำ คราม หรือเขียว

ภาพที่ 24 ผ้าซิ่นไทลื้อเชียงคำ และโครงสร้างลวดลายที่ปรากฏของผ้าซิ่น
ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

เครื่องแต่งกายผู้ชาย

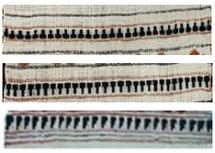
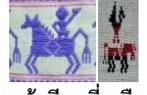
การแต่งกายของผู้ชายไทลื้อจะสวมเสื้อคอกลม แขนยาวผ่าหน้า ตกแต่งด้วยขลิบแถบผ้าสีต่างๆ บริเวณคอเสื้อ สาบเสื้อ ชายเสื้อ และปลายแขนเสื้อ และมีผืนผ้าเย็บต่อจากสาบหน้าป้ายมาติดกระดุมผ้าหรือกระดุมเงินตามฐานะ ตรงบริเวณใกล้รักแร้และตรงเอว สวมกางเกงขายาวสีด้าแบบกางเกงขา กว้างหรือขากระบอก บางโอกาสในพิธีสำคัญจะโพกศีรษะเช่นเดียวกัน

ภาพที่ 25 เสื้อผู้ชาย ด้านหน้า ด้านหลัง และด้านใน
ที่มา (วรุษา อุดระ, 2566)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าการใช้ผ้าของไทลื้อจะแบ่งบริบทไว้ชัดเจนอยู่ด้วยกัน 3 ประเภท คือ 1) เพื่อศาสนาและการบูชา 2) เพื่อใช้สอย 3) เพื่อแต่งกาย โดยมีหน้าที่ใช้สอยเป็นตัวกำหนดและจำแนกลวดลายที่ปรากฏในผ้าทอไทลื้อเชียงคำแต่ละประเภท แบ่งออกเป็น 5 กลุ่มตามลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏเป็นรูปธรรม ได้แก่ 1) ลายเรขาคณิต 2) ลายพฤกษา 3) ลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน 4) ลายเครื่องสักการะ 5) สถาปัตยกรรม โดยลวดลายทั้ง 5 กลุ่ม สามารถแยกออกตามบริบทการใช้ผ้า 3 ประเภท แสดงรายละเอียดได้ดัง ตารางที่ 1 การจำแนกลายที่ปรากฏในกลุ่มผ้าเพื่อศาสนาและการบูชา ตารางที่ 2 การจำแนกลายที่ปรากฏในกลุ่มผ้าเพื่อใช้สอย และ ตารางที่ 3 การจำแนกลายที่ปรากฏในกลุ่มผ้าเพื่อใช้ในการแต่งกาย

ตารางที่ 1 การจำแนกลายที่ปรากฏในกลุ่มผ้าเพื่อศาสนาและการบูชา

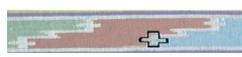
เพื่อศาสนาและการบูชา	
<p>กลุ่มลายเรขาคณิต</p> <p>ลายมะเตี๋ยม/เขี้ยวหมา</p> <p>ลายสายสร้อย</p> <p>กุดหีบ/กุดตั้ง</p> <p>ลายขอเครือ</p> <p>ลายกุดหงาย</p> <p>ลายขอจ้าย/ขอเอียง</p>	
<p>กลุ่มลายพฤกษา (ธรรมชาติ)</p> <p>ลายบัวเครือ</p> <p>ลายคู้</p> <p>ลายดอกแก้ว /ลายดอกจันแปดกลีบ</p> <p>ลาย</p> <p>ลายดอกกุดหาง/สายย่อย</p> <p>ดอกจัน</p>	
<p>กลุ่มลายสัตว์ และสัตว์ในตำนาน</p> <p>ลายช้าง</p> <p>ลายม้า</p> <p>ลายม้ามืดคนขี่ หรือ นกเกาะบนหลังม้า</p> <p>ลายม้ามืดคนขี่ หรือ นกเกาะบนหลังม้า</p> <p>นกหัสติลิงค์</p> <p>ลายงู/นาค/ลวง</p> <p>ลายนกใหญ่/หงส์/นกยูง</p> <p>ลายคน/วิญญาณ /ไก่น้อย</p> <p>ลายนก</p> <p>ลายผีเสื้อ</p> <p>ลายมอม/ลายสิงห์</p> <p>รูปสัตว์ประจำราศี / ตัวเบ๊ิง</p> 	
<p>กลุ่มลาย เครื่องสักการะ และของใช้</p> <p>ลายเรือ หรือ “แม่นอนทราย”</p> <p>ลายกัณฑ์เงิน กัณฑ์ทอง/ เครื่องสักการะ</p> <p>ลายเครื่องสักการะ (ใส่คัมภีร์/ธรรม)</p>	

เพื่อศาสนาและการบูชา	
กลุ่มลาย สถาปัตยกรรม	 <p>ลายปราสาท</p> <p>ลายอุโบสถ</p> <p>ลายทอธรรม</p>

ตารางที่ 2 การจำแนกลายที่ปรากฏในกลุ่มผ้าเพื่อใช้สอย

เพื่อใช้สอย	
กลุ่มลายเรขาคณิต	 <p>ลายกบ</p> <p>ลายหน้าผ้า</p> <p>ลายขอคู่ไขว้</p> <p>ลายขอ เสา/ลาย ผ้า</p> <p>ลายสร้อยตีน</p> <p>ลายดอกบ่าง</p> <p>ลายขอจ้าย/ขอเอียง</p> <p>ลายขอ</p> <p>ลายดำก้าวู</p> <p>ลายขอ</p> <p>ลายมะเดียม/เขี้ยวหมา</p> <p>ลายดอกกุดหลวง/ขอเล็ก</p> <p>ลายขอ</p> <p>ลายกูด</p> <p>กูดทับ/ กูดทับ</p>
กลุ่มลายพฤกษา (ธรรมชาติ)	 <p>ลายดอกกูดหาง/สายย่อย</p>
กลุ่มลายสัตว์ และสัตว์ในตำนาน	 <p>ลายเบ็ด</p> <p>ลายช้าง</p> <p>ลายม้า</p>
กลุ่มลายเครื่อง สักการะและของใช้	- ไม่ปรากฏ
กลุ่มลาย สถาปัตยกรรม	- ไม่ปรากฏ

ตารางที่ 3 การจำแนกสายที่ปรากฏในกลุ่มเพื่อใช้ในการแต่งกาย

เพื่อใช้ในการแต่งกาย	
กลุ่มลายเรขาคณิต	 ดอกกลี้อ/ลายมุกกาบ
กลุ่มลายพฤกษา (ธรรมชาติ)	 ลายหน้าไหล ลายผักแว่น ลายดอกกุศุดหาง/สายย่อย
กลุ่มลายสัตว์ และสัตว์ในตำนาน	- ไม่ปรากฏ
กลุ่มลายเครื่อง สักการะและของใช้	- ไม่ปรากฏ
กลุ่มลาย สถาปัตยกรรม	- ไม่ปรากฏ

จากตารางการจำแนกสายผ้าตามบริบทการใช้งานเพื่อวิเคราะห์จัดกลุ่มและหาความหมายสัมพันธ์กับหน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอย พบว่ากลุ่มลวดลายกลุ่มสถาปัตยกรรม ลายเครื่องสักการะและของใช้ โดยเฉพาะกลุ่มลวดลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน มักปรากฏอยู่ในกลุ่มผ้าเพื่อศาสนาและการบูชา ซึ่งเป็นผ้าที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับระบบความเชื่อและค่านิยมของคนไทลื้อ โดยมีระบบโครงสร้างของสังคมและวัฒนธรรมเป็นตัวกำหนด เพื่อเข้าถึงความหมายแฝงที่สะท้อนมโนคติและยอมรับร่วมกันในสังคม ผ่านลวดลายในบริบทการใช้ผ้าประเภทต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น เป็นกระบวนการสื่อความหมายทางวัฒนธรรมที่อาศัยการเข้ายึดครอง (Appropriation) และครอบงำ ความหมายเบื้องต้น หรือความหมายเดิมของสิ่งนั้น ซึ่งเป็นความหมายเชิงผัสสะหรือประโยชน์ใช้สอยตามทฤษฎี “มายาคติ” (Mythologies) ของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ส่วนประกอบ คือ รูปสัญลักษณ์ (Signifier) และความหมายสัญลักษณ์ (Signified) เพื่อใช้วิเคราะห์หาความหมาย (พีรนนท์ จันทมาศ, 2565) แต่ลายผ้าไม่ได้ทำหน้าที่เป็นเพียงสัญลักษณ์ (Sign) หรือสัญลักษณ์ (Symbol) เพื่อเป็นตัวแทนความหมายของตัวเอง

เท่านั้นแต่ยังทำงานสัมพันธ์กับหน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอย ดังปรากฏจากการแบ่งบริบทการใช้ผ้าที่กล่าวมา แต่จะมีนัยยะแฝงหน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอยของผลผลิต ว่าด้วยแนวความคิดหน้าที่ใช้สอย 3 ประการของ หลุยส์ บินฟอร์ด ว่าด้วยเรื่องของ 1) หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic function) หมายถึง ประโยชน์การใช้สอยอย่างตรงไปตรงมาที่สอดคล้องกับความรู้ เครื่องมือ เทคนิค และวัสดุ ตามสภาพแวดล้อมเฉพาะถิ่นตอนของวัฒนธรรมนั้น 2) หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic function) หมายถึง วัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรมนั้นถูกสร้างขึ้นมาโดยแฝงการบ่งบอกสถานะหน้าที่ทางสังคมนอกเหนือจากหน้าที่การใช้สอยอย่างตรงไปตรงมา และ 3) หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function) หมายถึง การใช้งานในด้านบริบทของความเชื่อที่สะท้อนคติทางวัฒนธรรม (ภวนาภา รัตน์สิกุล, 2565) เมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกันจะทำให้เห็นความหมายของลายผ้าที่สัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยซึ่งเป็นส่วนของแก่น หรือมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural heritage) เป็นตัวสะท้อนกระบวนการตัดสินใจในการดำรงชีวิต ดังที่วิเคราะห์การเปรียบเทียบความหมายและความสัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของลายผ้าไทลื้อเชียงคำ รายละเอียดตามตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความหมายและความสัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของลายผ้าไทลื้อเชียงคำ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความหมายและความสัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอยของลายผ้าไทลื้อเชียงคำ

หน้าที่	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic-function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
ลวดลาย			
กลุ่มลายเรขาคณิต			
1.ลายมะเดียม/ เขี้ยวหมา	ลายประกอบที่เกิดจากเรขาคณิต ใช้สำหรับขึ้นแบ่งห้องลาย		
2.ลายข่อยจ้าย/ ข่อยเอียง	ใช้การตกแต่งชั้นช่วงห้องหรือช่วง ลายของผ้าทอ		
3.กุดทับ/กุดตั้ง	ใช้การตกแต่งชั้นช่วงห้องหรือช่วง ลายของผ้าทอ		
4.ลายกุดหงาย	ใช้การตกแต่งชั้นช่วงห้องหรือช่วง ลายของผ้าทอ		
5.ลายกาบ	มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมบาง ความเชื่อสื่อถึงกาบไม้ บางที่สื่อถึงหน้าจั่วบ้าน		
6.ลายหน้าผ้า	ลายตกแต่งขอบปลายฟูก		
7.ลายขอกู้เขี้ยว	ลายสำหรับใส่หน้าฟูกหรือผ้า		

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
8.ลายสร้อยตีน	อยู่บริเวณชายผ้าเพื่อเป็นการบอกทิศ		
9.ลายดอกบัว	เป็นลวดลายสามเหลี่ยม ซึ่งคำว่า “บัว” แปลว่า ครึ่ง ซึ่งลายนี้เป็นส่วนหนึ่งของลายสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน		
10.ลายขอเครือ		มาเป็นชื่อเป็นสาย(หมายถึงเครือญาติ) เพื่อแสดงสถานะทางสังคมว่าเป็นเครือญาติกัน	
11.ลายขอเครือหับ		มาเป็นชื่อเป็นสาย(หมายถึงเครือญาติ) โดยทอลวดลายสามเหลี่ยมมาประกบกันเป็นทรงสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน เรียกว่า “หับ” แปลว่า ปิด	
12.ลายขอเสา/ ลายหน้าผ้า		ลายสำหรับใส่หน้าผู้ของผู้ชาย บ่งบอกถึงความเป็นหลักเป็นผู้นำเสาหลักของครอบครัว บางผู้เฒ่าผู้แก่ว่า ต้องผ่านการบวชเรียนก่อน จึงจะสามารถนอนบนผู้กลายนี้ได้	
13.ลายดำก้ำวงลอย		ใช้สำหรับคลุมหม่อมให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย นิยมทอลายขีดสีแดง ขาว ด้วยลายที่เรียกว่า “ลายงูลอย” สลับ “ลายเครือ” ส่วนใหญ่จะต้องบวชเรียนแล้วจึงจะหม่อมได้	
14.ดอกสี่/ ลายมุกาบ		เป็นลายประกอบที่เกิดจากเรขาคณิตเป็นรูปสามเหลี่ยม ช่างทอกลุ่มสันปูเลยบอกว่า เป็นลายที่ได้มาจากคราด ที่ผู้หญิงหยิบเอาสู้กับพวกฮ่อ	

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
15.ลายสายสร้อย			เป็นหมายบอกด้านปลายของผ้า อนุญาต บางทีมีความหมายคล้ายหางสะเปาของไทยวน คือ เป็นเรือที่ข้ามแม่น้ำสีทันดร หรือข้ามแม่น้ำไปอีกโลกหน้า
ลายพฤกษา/ธรรมชาติ			
16.ลายดอกกุณฑลวง/ ขอเล็ก		ลายดอกกุณฑลวง/ขอเล็กจะเป็นลวดลายที่ใช้ตกแต่งผ้าทอสำหรับถวายพระภิกษุใช้งาน เป็นลายที่พบได้แพร่หลายใน	ผ้าทอชาติพันธุ์ไท เป็นลายเก่าแก่ ที่สัมพันธ์กับผักกูดที่เป็นอาหารของชนชาติ สื่อถึงธรรมชาติและ ความอุดมสมบูรณ์ ใช้เป็นลวดลายตกแต่งในผ้าพิธีกรรม
17.ลายบัวเครือ			สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติและ สื่อถึงความงามในอุดมคติ ใช้ทอสำหรับตกแต่งผ้าที่ใช้ทางพิธีกรรม
18.ลายดอกกุณฑลทาง/ สายย่อย	เป็นหมายบอกด้านปลายของตุ่ง	เป็นลายที่เป็นตัวบอกสถานะของผู้ใช้จะปรากฏเฉพาะบนผ้าเช็ดพาดบ่าผู้ชาย ไม่นิยมใส่ในเสื้อผ้า	สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ
19.ลายดอกแก้ว/ ลายดอกจันแปดกลีบ			เป็นลายเก่าแก่ที่สื่อถึงดอกไม้ที่มีคุณค่าในอุดมคติ และยังมี ความคล้ายคลึงกับรูปเฉลว(ตาเหลว) ที่เป็นเครื่องจักรสานที่บ่งบอกถึงเขตหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ใช้ในผ้าพิธีกรรม
20.ดอกจันใหญ่			เป็นลายเก่าแก่ที่สื่อถึงดอกไม้ที่มีคุณค่าในอุดมคติ และยังมี ความคล้ายคลึงกับรูปเฉลว(ตาเหลว) ที่เป็น

หน้าที ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
			เครื่องจักรสานที่ที่บ่งบอกถึง เขตหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ใช้ใน ผ้าพิธีกรรม
21.ลายต้นไม้			สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ และเป็นสัญลักษณ์ ของสุขภาพและการเยียวยา เป็น “ต้นไม้แห่งชีวิต” ที่แสดง ความเจริญเติบโตเหมือนกับ ชีวิตมนุษย์ที่เป็นส่วนหนึ่ง ของระบบนิเวศน์ เนื่องจาก ต้นไม้มีรากอยู่ในดินและ กิ่งก้านจรดสวรรค์ จึงทำ หน้าที่เป็นแกนกลางเชื่อมโยง ทั้ง 2 โลก
22.ลายคู่ใจ		มีนัยยะแฝงถึงความอุดม สมบูรณ์ปลูกเต็มบ้านหลาน เต็มเมืองเป็นผ้าทอที่ให้แก คู่รัก	
23.ลายน้ำไหล		ใช้สีในลายผ้าชิ้น สันนิษฐาน ว่าน่าจะเกิดจากการเลียนแบบ มาจากสายน้ำ่าน ตอนที่ถูก กวาดต้อนมาจากสิบสองพันนา และยังแสดงให้เห็นถึง ความเป็นพวกพ้องของกลุ่ม ชาติพันธุ์ไทลื้อที่ถูกกวาดมา จากกลุ่มสายเดียวกัน	
24.ลายผักแว่น		ใช้สีในลายผ้าชิ้น สันนิษฐาน ว่ามาจากจอกแหนจาก แม่น้ำลาวและแม่น้ำแวนที่ เป็นแม่น้ำสายเล็กที่ไปตั้งถิ่น ปักหลักใหม่ แสดงถึงสถานะ ความเป็นพวกพ้องของกลุ่ม ย่อยที่ตั้งถิ่นฐานร่วมกัน	

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
ลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน			
25.ลายเปิดน้อย			แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ ใช้ใส่ในพวงผ้าหลบ
26.ลายช้าง		สื่อถึงสติปัญญา ความเป็นผู้นำ ความยิ่งใหญ่ความเจริญรุ่งเรือง อำนาจ วาสนา และฐานะทาง สังคมที่ เชื่อมโยงกับทรัพย์ สมบัติ ดังคำผู้เฒ่าผู้แก่อวยพร “มีช้างมีม้า 3 ได้ถุนเรือน” มัก ปรากฏในผ้าเช็ดหน้าผู้ชาย	อีกนัยหนึ่งลายช้างจะ เกี่ยวเนื่องกับการปกป้อง คุ้มครอง และบำรุงรักษา ชีวิตบนโลก ปรากฏในผ้า พิธีกรรมพวงตุง และผ้า เช็ดหลวง
27.ลายม้า		ความยิ่งใหญ่ความเจริญรุ่งเรือง อำนาจ วาสนา และฐานะทาง สังคมดังคำผู้เฒ่าผู้แก่อวยพร “มีช้างมีม้า 3 ได้ถุนเรือน” คือ ความร่ำรวย ดังคำผู้เฒ่าผู้แก่ อวยพร“มีช้าง มีม้า 3 ได้ถุน เรือน” มักปรากฏในผ้าเช็ด หน้าผู้ชาย	สื่อถึงความอุดมสมบูรณ์ของ ธรรมชาติ ปรากฏในผ้า พิธีกรรมพวงตุง และ ผ้าเช็ดหลวง
28.ลายนก/ไก่อ้อย			สื่อถึงความเป็นธรรมชาติ และความอุดมสมบูรณ์ มัก ปรากฏคู่กับลายม้า
29.ลายผีเสื้อ			สื่อถึงผู้รักษาด้านสวรรค์ ชั้นที่ 5 เป็นผีพื้นเมืองที่มี ศักดิ์ศรีและฐานะตำแหน่ง เทียบเท่า อมนุษย์ในพุทธ ศาสนา และได้รับสิทธิ์ลง สระอโนดาต มักปรากฏอยู่ ในผ้าพิธีกรรมที่สื่อถึงภพภูมิ หน้า เช่น ตุง
30.ลายม้ามืดคนขี่ หรือนกเกาะบนหลัง ม้า			สื่อถึงความอดทน หรือ พาหนะ บ้างความเชื่อสื่อถึง พาหนะในการเดินทางข้าม ไปสู่โลกหลังความตาย

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
31.ลายนกใหญ่/ หงส์/นกยูง			เป็นสัญลักษณ์สวรรค์และ ความสูงส่งชนชั้นสูง ศักดิ์สิทธิ์ เชื่อว่าเป็นผู้นำ พาชีวิตและพรากชีวิตไป เป็นผู้คอยคุ้มครองดูแล ติดตามชีวิตมนุษย์ระหว่าง เกิดและตาย นกจึงเป็นส่วน หนึ่ง ของจุดเริ่มต้นและ จุดจบของชีวิต
32.ลายงู/นาค/ลวง			สื่อถึงคติความเชื่อดั้งเดิมใน การนับถือผีบรรพบุรุษและ ธรรมชาติผู้ให้กำเนิดสรรพสิ่ง หมายถึง ผู้สร้างความสมดุล แห่งระบบนิเวศน์ และผู้นำ ความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ มนุษยโลก ร่วมทั้งเป็นผู้ คุ้มครองป้องกัน ปกครอง อาณาจักรพื้นผิวโลกและ บาดาล
33.ลายคน/วิญญาณ			สื่อถึงข้าทาสบริวารสำหรับ อุทิศให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว หรือ อีกความเชื่อหนึ่งคือ วิญญาณ หรือผีบรรพบุรุษที่คอย คุ้มครองและนำวิญญาณ ผู้ตายไปสู่อีกโลกหนึ่ง ซึ่งคน/ วิญญาณสามารถเดินทางไป ได้ทั้ง 3 โลก
34.รูปสัตว์ประจำ ราศี/ตัวเบ้ง			เชื่อมโยงกับชะตาปีเกิด จะ ใช้ในพิธีสืบชะตาหรือ สะเดาะเคราะห์ของบุคคล และคนในหมู่บ้าน
35.นกหัสดีลิงค์			เป็นสัตว์ในตำนานที่ผสม ระหว่างงูกับช้าง เป็น

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
			ความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความ ตายที่รับพุทธศาสนาเข้ามา ที่ว่านกหัสดีลิงค์จะเป็นผู้นำ วิญญาณของผู้ล่วงลับไปสู่ สวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งโหลี่ จะเรียกนกหัสดีลิงค์ว่า “นกวงงา”
36.ลายมอม/ ลายสิงห์			เป็นสัญลักษณ์แห่งความมี อำนาจ เป็นผู้ปกป้องและ คุ้มครอง (ผู้พิทักษ์) จาก วิญญาณชั่วร้าย ตาม ตำแหน่งจกवालวิทยาของ ไท มอม/สิงค์ตำแหน่ง การวางลายจะอยู่ตรง ด้านล่างเป็นแดนบาดาล หรือใต้ดินเป็นอาณาจักร ของ ภู/นาคกลาง (พื้นดิน) บนฟ้า(ด้านบน)เป็น อาณาจักรนรก
ลายเครื่องสักการะ และของใช้			
37. เรือ หรือ “แม่ นอนทราย”			พาหนะที่จะนำปราสาท และสิ่งของเครื่องใช้ไปยัง โลกแห่งวิญญาณ
38.ลายกัณฑ์เงิน กัณฑ์ทอง/ เครื่องสักการะ			เครื่องสักการะ มีลักษณะ คล้ายหมากสุ่ม หรือสุ่มดอก หรือลายกัณฑ์เสตางค์ (ต้นเงิน) แสดงถึงการถวายดอกไม้ หรือเป็นเครื่องสักการะตาม ความเชื่อดั้งเดิม
39.เครื่องสักการะ (ใส่คัมภีร์/ธรรม)			หมายถึงการदानธรรมหรือ ถวายคัมภีร์ธรรมเป็นพุทธ บูชาจะได้บุญสูง

หน้าที่ ลวดลาย	หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic-function)	หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic- function)	หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function)
สถาปัตยกรรม			
40.ลายปราสาท			ลายมาจากปราสาทหอผ้า (มณฑป) ในประเพณีदानทำหอผ้าที่อุทิศให้ผู้ตาย ซึ่งปราสาทเป็นที่อยู่ของเทวดานางฟ้า หมายถึง บ้าน หรือที่อยู่อันพร้อมอันงดงามไปเกิดบนสวรรค์ในภพภูมิหน้าตามความเชื่อของไทย
41.ลายอุโบสถ			สื่อถึงพื้นที่ศาสนสถานหรือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ในการประกอบพิธี
42.หอธรรม			ลายโบสถกาศ หรือหอเทศน์ (ธรรมาสน์แบบกระทง) หรือ (อุโบสถ) ที่คนไทยเรียกว่า “ลู่” และหอเทศน์หรือ ธรรมาสน์หลังกลาย (หลังคาคัด) ซึ่งอาจสะท้อนรูปแบบธรรมาสน์ดั้งเดิมแบบที่ชาว ไทลื้อคุ้นเคยในช่วงพุทธศตวรรษที่ 24-25

จากการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบลายผ้าทอไทยลื้อเชิงคำตามตารางพบว่าในมิติทางความหมายสะท้อนคติความเชื่อที่เป็นแก่นทางความคิดเบื้องต้น 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเชื่อและความศรัทธาไตรภูมิแบบพุทธไทยลื้อภูมิทั้ง 3 จะหมายถึง สวรรค์ โลกมนุษย์ และนรก เรื่องการเวียนว่ายตายเกิดการเดินทางเปลี่ยนภพและการสั่งสมบุญหนุนภพหน้า ได้แก่ ลายม้ามืดคน หรือนกขี้ ลายนกใหญ่(หงส์) ลายงู (นาค) ลายคน(วิญญาน) ลายนกหัสติลิงค์ ลายมอม(สิงค์) และ เรือ(แม่นอนทราย) เป็นกลุ่มแม่ลายสื่อความหมายถึง การเดินทางเปลี่ยนภพ และกลุ่มแม่ลายที่สื่อความถึงการสั่งสมบุญหนุนภพหน้าเพื่อมีกินมีใช้ในโลกรหน้า ได้แก่ ลายต้นไม้ ลายปราสาท ลายกัณฑ์เงินกัณฑ์ทอง ลายเครื่องสักการะ ลายช้าง และลายม้า 2) บุญคุณและความกตัญญู จะแฝงอยู่ในวัตถุประสงค์ของการถวายผ้าที่มีลวดลายต่าง ๆ ประกอบเพื่อให้บรรพบุรุษ หรือพ่อแม่ รวมทั้งผู้มีพระคุณที่เสียชีวิตไปแล้วอยู่สุขสบายในชีวิตในโลกหลังความตาย 3) ระบบ

เครื่องมือ สังกมไทลื้อเป็นรูปแบบการสืบสายโดยเครื่องมือ ซึ่งสังคมแบบเครื่องมือเป็นระบบจัดความสัมพันธ์ทางสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในทุกด้าน (ยศ สันตสมบัติ, 2556: 139) สะท้อนผ่านลวดลายที่แสดงความเป็นพวกพ้อง และหน้าที่ต่อคนในครอบครัว ได้แก่ ลายขอเครือ ลายขอเครือหับ ลายตำก้าวงลอย และกลุ่มลายบนผ้าชิ้นทั้งหมด นอกจากนี้ความหมายของลวดลายยังสัมพันธ์กับหน้าที่ใช้สอย 3 ประการที่เป็นหน้าที่ทางสังคมของผลผลิตภูมิปัญญาซึ่งเป็นไปตามมายาคติหรือมโนคตินิยม ที่ส่งผลต่อกระบวนทัศน์ และวิถีชีวิตของแต่ละวัฒนธรรม ดังนี้ 1) หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic function) ส่วนใหญ่จะปรากฏในกลุ่มลายเรขาคณิต เช่น ลายมะเดียม ลายขอจ้าย ลายกุดหับ ลายกุดหาง ลายกาบ ลายหน้าผ้า ฯลฯ และกลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ เช่น ลายดอกกุดหลวง ลายบัวเครือ ซึ่งมีมักจะเป็นลายประกอบ หรือลายที่ใช้ตกแต่งมากกว่าลายหลัก 2) หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic function) ประกอบด้วยกลุ่มลายเรขาคณิตที่มีขนาดกลางไปจนถึงใหญ่ เช่น ลายขอเครือ ลายขอเสา(ลายหน้าผ้า) ลายตำก้าวงลอย ฯลฯ กลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ เช่น ลายดอกกุดหาง (ลายสายย้อย) ลายน้าไหล ลายผักแว่น ฯลฯ และกลุ่มลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน เช่น ลายช้าง ลายม้า ฯลฯ ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในผ้าประเภทผ้าเพื่อใช้สอยและเพื่อใช้แต่งกาย และหน้าที่ใช้สอยประการสุดท้ายคือ 3) หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function) ประกอบด้วยกลุ่มลายเรขาคณิต ได้แก่ ลายสายสร้อย กลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ เช่น ลายดอกจัน ลายต้นไม้ ฯลฯ กลุ่มลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน เช่น ลายม้ามีคน หรือนกขี้ลายนกใหญ่ (หงส์) ลายงู (นาค) ลายคน (วิญญาณ) ลายนกหัสดีลิงค์ ฯลฯ ลายสักการะ และของใช้ เช่น ลายเรือ (แมนอนทราย) ลายกัณฑ์เงินกัณฑ์ทอง ฯลฯ กลุ่มลายสถาปัตยกรรม ได้แก่ ลายปราสาท ลายอุโบสถ ลายหอธรรม ลายที่มักปรากฏในกลุ่มหน้าที่เชิงสัญลักษณ์นี้จะปรากฏอยู่ในผ้าเพื่อศาสนาและการบูชามากที่สุด

บทสรุป

ลวดลายผ้าทอไทลื้อเชิงคำที่สวางามเป็นเอกลักษณ์นั้น ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ (Sign) หรือ สัญลักษณ์ (Symbol) ที่เป็นตัวแทนความ (Representation) ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ ที่เชื่อมโยงกับสรรพสิ่งอยู่รอบตัว หรือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อเป็นตัวแทนบทบาทหรือบริบท สามารถจำแนกลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ 1) ลายเรขาคณิต 2) ลายพฤกษา 3) ลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน 4) ลายเครื่องสักการะ 5) สถาปัตยกรรม โดยมีความหมายแฝงของแต่ละกลุ่มที่สะท้อนตาม มายาคติ หรือมโนคตินิยมตามทฤษฎี “มายาคติ” (Mythologies) ของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ ที่ส่งผลต่อกระบวนทัศน์แก่นทางความคิดเบื้องต้นในการดำเนินวิถีชีวิตของไทลื้อเชิงคำ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความเชื่อและความศรัทธา 2) บุญคุณและความกตัญญู และ 3) ระบบเครื่องมือ ซึ่งความหมายเหล่านี้จะสัมพันธ์กับเชิงผัสสะหรือประโยชน์ใช้สอยผ่านบทบาทหน้าที่ทางสังคมของผลผลิตภูมิปัญญาจำแนกผ่านหน้าที่การใช้สอย 3 ประการ ตามหลักการวิเคราะห์หน้าที่ใช้สอยของผลผลิตทางภูมิปัญญาที่เป็นศิลปวัตถุ ของ ลูวิส บินฟอร์ด ที่บ่งบอกถึงสถานะของลวดลายเหล่านั้น ได้แก่ 1) หน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic function) ที่ทำหน้าที่ใช้สอยอย่างตรงไปตรงมาที่

สอดคล้องกับเทคนิคการทอ เช่น ทำหน้าที่ตกแต่งตัวผืนผ้า ได้แก่ กลุ่มลายเรขาคณิต กลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ 2) หน้าที่ทางสังคม (Socio-technic function) ลวดลายกลุ่มนี้จะทำหน้าที่แฝงถึงการบ่งบอกสถานะหน้าตาทางสังคม และบทบาทหน้าที่ เช่น ผ่านการบวชเรียนแล้วจึงทอผ้าที่ทอด้วยลายด่างวูลอยได้ จะประกอบด้วยกลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ และกลุ่มลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน และ 3) หน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function) จะทำหน้าที่ในการสะท้อนคติความเชื่อที่คนในสังคมมีส่วนร่วม จะประกอบด้วยกลุ่มลายเรขาคณิต กลุ่มลายพฤกษาและธรรมชาติ กลุ่มลายสัตว์และสัตว์ในตำนาน และกลุ่มสถาปัตยกรรม หน้าที่ใช้สอย 3 ประการนี้จะถูกจำแนกการใช้ผ่านบริบทการใช้ผ้าไว้ชัดเจน 3 บริบท คือ 1) บริบทเพื่อศาสนาและการบูชาจะสัมพันธ์กับกลุ่มลายหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ (Ideo-technic function) 2) บริบทเพื่อใช้สอยจะสัมพันธ์กับกลุ่มลายหน้าที่ทางสังคม (Socio-technic function) และหน้าที่ใช้งานโดยตรง (Technomic function) 3) บริบทเพื่อใช้แต่งกายจะสัมพันธ์กับกลุ่มลายหน้าที่ทางสังคม (Socio-technic function) ทำให้เห็นว่าลวดลายต่าง ๆ ที่ปรากฏบนผ้าทอทำหน้าที่บอกเล่ามโนคตินิยม กระบวนทัศน์ และการดำเนินชีวิต อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นตัวบ่งบอกและแยกสถานะทางสังคมผ่านลวดลาย ซึ่งหากศึกษาและทำความเข้าใจอย่างท่องแท้ สามารถช่วยลดความขัดแย้ง หรือความรู้สึกเชิงลบซึ่งเกิดจากความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมระหว่างคนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ในการหยิบยกเอาลวดลายผ้าในวัฒนธรรมมาใช้สอยในพื้นที่ใหม่ หรือบริบทใหม่

เอกสารอ้างอิง

- คงฤทธิ์ เชื้อสะอาด. (2565). สัมภาษณ์, งานจุลจกฐิน วัดป่าญาณรังสี อ.จูล. 13 ต.ค. 2565
- จิราวรรณ กาวิละ โอคาโมโตะ แพทรีเซีย ซีสมแมน และทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2553). **สุนทรีย์แห่งลีลา ผืนผ้าแพรวพรรณ พินิจผ้าชิ้นเด่นของพิพิธภัณฑ์ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคเหนือ**. เชียงใหม่: บริษัท นพบุรีการพิมพ์ จำกัด.
- เถกิง พัฒโนภาษ. (2551). สัญลักษณ์ กับภาพแทนความ. **วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**, 1-2551: 36-50. สืบค้นเมื่อ มกราคม 21, 2566, จาก https://www.arch.chula.ac.th/journal/issue_detail.php?issue_id=3
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2551). **มรดกวัฒนธรรมผ้าทอไทลื้อ**. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2564). **มรดกวัฒนธรรมผ้าล้านนาตะวันออก: น่าน แพร่ เชียงราย พะเยา**. น่าน: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดน่าน.

ประสิทธิ์ ลีปรีชา สงกรานต์ จันตะคาด ปันตดา บุญสาระนัย และมุกดาวรรณ ศักดิ์บุญ. (2558).

ไทยพลัดถิ่นภาคเหนือ ประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และพรมแดนรัฐชาติ (พิมพ์ครั้งที่ 1).

เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยและบริการวิชาการและศูนย์ศึกษาชาติพันธุ์และการพัฒนา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระครูสุนทรวิจิตร. (2558). **หนังสือที่ระลึก พิธีเปิด ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช พิพิธภัณฑสถานเมืองมา**.

พะเยา: กอบค้ำการพิมพ์.

พินันท์ จันทมาศ. (2565). **กระบวนการสื่อความหมายในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมร่วมสมัย**.

สืบค้นเมื่อ มกราคม 21, 2566, จาก <https://bsru.net>

ภูวนาท รัตน์สิกุล. (2561). **ภูมิปัญญาไทยกับการสร้างสรรค์** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โอ เอส พริ้นติ้ง เฮาส์ จำกัด.

ยศ สันตสมบัติ. (2556). **มนุษย์กับวัฒนธรรม** (ฉบับที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรุษา อุดระ. (2566). **วัฒนธรรมผ้าทอตามความเชื่อของคนไทลื้อสู่การกลืนกลายเพื่อดำรงวิถีตน**.

วารสารอักษรศาสตร์และไทยศึกษา, 45(3): 2.

หทัยทิพย์ เชื้อสะอาด. (2565). **สัมภาษณ์, ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อวัดห้วยวน**. 23 มิถุนายน 2565

หทัยทิพย์ เชื้อสะอาด. (2567). **สัมภาษณ์, ศูนย์วัฒนธรรมไทลื้อวัดห้วยวน**. 14 มี.ค. 2567

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียน
พระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม
State and Needs for Learning Management in Next Era
of Phrapathom Witthayalai School's Teachers in Secondary
Educational Service Area Office Nakhon Pathom

ณิชพานิดา เพ็งนาม¹ / สุมิตร สุวรรณ²

Nitchpanida Pengnam¹ / Sumit Suwan²

¹ นิสิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์และ
พัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

¹Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

² ศาสตราจารย์ นาวาอากาศโท ดร. คณะศึกษาศาสตร์และพัฒนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน

²Faculty of Education and Development Sciences, Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus

Corresponding author E-mail: Sumit.s@ku.ac.th, Nitchpanida.p@ku.th

(Received: July 18, 2024; Revised: November 21, 2024; Accepted: December 19, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระ
ปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม และ 2) ความต้องการในการจัดการเรียนรู้
ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม โดยมีกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา
จำนวน 127 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น โดยแบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดขนาด
กลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เครีจซี และมอร์แกน และผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มย่อย ประกอบด้วย
ผู้บริหารและครูผู้สอน รองผู้อำนวยการ 1 คน และครูผู้สอน 9 คน รวม 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง
ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยในแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ทุกข้อค่าความเชื่อมั่น โดยวิธี
หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ ครอนบาค เท่ากับ 0.98 และประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์
ข้อมูลโดยการค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันใน

การจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน และการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ 2) ความต้องการในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน

คำสำคัญ: การจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้ ยุควิถีถัดไป

Abstracts

The objectives of this research were 1) to study the current conditions of learning management among teachers at Phra Pathom Witthayalai School under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Pathom and 2) to examine the needs for next-generation learning management of the teachers. This study employed a mixed-methods research approach (Mixed Methods). The sample consisted of 127 teachers selected through stratified random sampling based on subject groups, with the sample size determined using the Krejcie and Morgan table. Participants in the focus group discussion included 10 individuals: one deputy director and nine teachers. The research instruments included a 5-point Likert scale questionnaire, with items having an index of item-objective congruence (IOC) of 0.50 or higher. All items in the questionnaire had IOC values ranging from 0.67 to 1.00. The reliability value, measured using Cronbach's alpha coefficient method, was found to be 0.98. The focus group was guided by prepared discussion topics. Data were analyzed using mean, standard deviation (S.D.), and content analysis. Findings: 1) the current conditions of next-era learning management among teachers at Phra Pathom Witthayalai School were rated at a high level overall. Among the specific aspects, the supporting factors, structure, and learning atmosphere received the highest mean score, followed by curriculum and instruction and assessment of learning management, 2) the needs for learning management were also rated at a high level overall. Among the specific aspects, the supporting factors, structure, and learning atmosphere received the highest mean score followed by assessment of learning management and curriculum and instruction.

Keywords: Educational Management, Learning Management, The next-generation learning management

บทนำ

หลังจากที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (Covid-19) เริ่มคลี่คลายลง ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงก้าวข้ามความปกติใหม่หรือ New Normal และกำลังเริ่มต้นยุคถัดไปหรือ Next Normal ทุกหน่วยงานมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและพลิกผัน ในขณะที่เดียวกันรูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนทั่วโลกได้มีการเปลี่ยนไปเช่นกัน สะท้อนให้เห็นสิ่งสำคัญต่าง ๆ ในอนาคตที่เกิดจากพฤติกรรมและทัศนคติในการดำรงชีวิตที่ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป โดยเฉพาะการเปิดรับเทคโนโลยีบริการดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งตอบโจทย์เรื่องความสะดวกสบาย (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2565) ชีวิตวิถียุคถัดไปเป็นการใช้ชีวิตรูปแบบใหม่ของประชาชนทุกเพศทุกวัยหลังจากการปรับตัวกับสถานการณ์โควิด 19 เพื่อความอยู่รอด จนเกิดความคุ้นชิน ทั้งวิถีคิด วิถีเรียนรู้ วิธีสื่อสาร และวิถีปฏิบัติโดยเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป (เสกสันต์ พันธุ์บุญมี, 2564)

การที่สังคมมนุษย์ทั้งในประเทศและสังคมโลกกำลังก้าวข้ามความปกติใหม่ และกำลังเริ่มต้นยุคถัดไป โดยเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในสังคมเป็นอย่างมากทั้งด้านเศรษฐกิจ การเงิน การธนาคาร อุตสาหกรรม รวมทั้งด้านการจัดการศึกษา ซึ่งการศึกษาในยุคถัดไปต้องให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ที่เน้นผลลัพธ์ขั้นสูง การนำเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล รวมถึงแพลตฟอร์มเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ ให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ วางแผนติดตามผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างชัดเจน เลือกสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน โดยเชื่อมโยงกับความสนใจของผู้เรียน ชุมชน และบริบทที่ผู้เรียนอยู่มากกว่าการเรียนรู้อิงตามมาตรฐานแบบเดียวกันทั้งประเทศ (ฉัตรชัย สุกลี, อธิษฐ์กร วรบำรุงกุล, พุธิตา กীরติมงคลชัย, เรืองวิษณุ นิลโคตร, วิทยุฉวี บุญลอย และอรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง, 2565: 6) การให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อสุขภาพกายและสุขภาพใจควบคู่กับการเรียนรู้ในด้านวิชาการ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้แนวคิดแบบใหม่ในการบริหารสถานศึกษา (สุวิมล มธุรส, 2565) ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างรวดเร็วกว้างขวางและไร้ขีดจำกัด ดังนั้นผู้ประกอบการวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนตนเองโดยเร็วเพื่อไม่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว และสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาตนเองและพัฒนางานในวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2563: 26)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อให้รองรับการปรับตัวเข้าสู่ยุคถัดไป โดยครูที่ได้การพัฒนาและส่งเสริมจะได้รับองค์ความรู้และทัศนคติใหม่ ๆ มีทักษะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งหลักสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมต้องคำนึงถึงความถนัดของผู้รับการพัฒนาด้วย เมื่อผู้รับการพัฒนาได้รับองค์ความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นจะได้ไปถ่ายทอดสู่ผู้เรียนด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาและส่งเสริมครูถือเป็นการอำนวยความสะดวกให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ในปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทกับระบบการศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองต่างมีการปรับตัวซึ่งพบปัญหามากมาย ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรหาแนวทางในการส่งเสริมและแก้ไขอย่างเหมาะสม เพื่อพัฒนาให้การเรียนการสอนออนไลน์ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งจะช่วยให้การศึกษาไทยพัฒนาสอดคล้องกับกระแสการเรียนรู้วิถีถัดไป

อย่างไรก็ตาม การเรียนรู้วิถีถัดไปที่เชื่อมโยงกับการสร้างความสามารถที่จะใช้ในอนาคต จึงต้องให้ความสำคัญในเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือ เนื้อหาความรู้อยู่บนคลาวด์ (Cloud) มากมาย การเรียนจึงไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดเนื้อหาตามหลักสูตรที่กำหนดฝ่ายเดียว เพราะหลักสูตรจะเป็นเพียงกรอบเท่านั้น ครูอยู่ในฐานะที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและเสริมทักษะที่จำเป็นให้ผู้เรียน การเรียนรู้จึงเป็นไปในรูปแบบเฉพาะตัวมากขึ้นเรียนตามความสนใจผู้เรียนแต่ละคน มีลักษณะประจำตัวกับจุดแข็งแตกต่างกัน การเรียนยุคใหม่จะต้องเน้นการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ เสริมสร้างพลังจินตนาการและความคิดริเริ่มของผู้เรียน (ยีน ภู่วรรณ, 2564) การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ถือเป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สะดวกสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ครูในฐานะของผู้ถ่ายทอดความรู้และจัดชุดประสบการณ์ต้องมีเทคนิคการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายโดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญบวกกับการเลือกแพลตฟอร์มที่เหมาะสมกับผู้เรียน มีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียนโดยไม่ยึดติดกับวิธีเดิม ๆ

ปัญหาด้านประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และค่าใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบการจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่มีจำนวนนักเรียนต่อห้องและจำนวนนักเรียนต่อครูที่เหมาะสม การผลิตและพัฒนาครูให้มีคุณภาพการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จากปัญหาเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้วิถีถัดไป ควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริงและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวม จัดการเรียนรู้ผ่านบริบทความเป็นจริง และการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือ และแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2561)

การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ในยุควิถีถัดไป ของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยที่มีขนาดใหญ่พิเศษเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้สำหรับนักเรียนจำนวนมาก การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปจึงเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียนและเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต

การศึกษาสภาพปัจจุบันช่วยให้ทราบถึงจุดแข็งและจุดที่ยังต้องพัฒนา ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนรู้ในบริบทของโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัยซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ ขณะนี้ การเข้าใจความต้องการในการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปช่วยให้สามารถออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีความทันสมัย เหมาะสมกับเทคโนโลยีและแนวโน้มใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น การพัฒนาการเรียนการสอนที่เหมาะสมยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยั่งยืน มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้ในยุคถัดไปจำเป็นต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ การตอบสนองต่อความต้องการเหล่านี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ผู้เรียนสามารถแข่งขันและประสบความสำเร็จในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

จากปัญหาดังกล่าวการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะให้ผู้เรียนให้บรรลุศักยภาพและขีดความสามารถ การจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพจะสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ การพัฒนาครูจะส่งผลดีต่อผู้เรียนและสถานศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปและนำผลการวิจัยไปเป็นแนวการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปและการพัฒนาครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

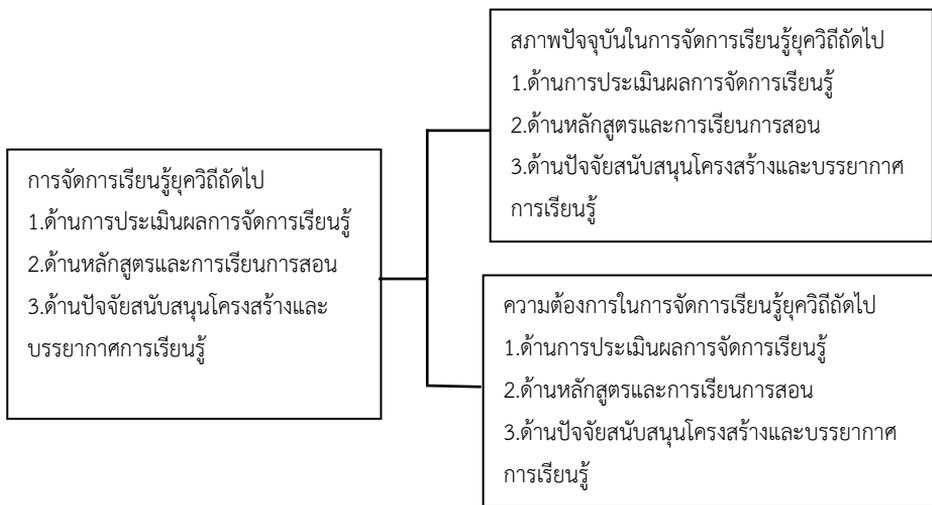
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยมีขอบเขตเนื้อหา 3 ด้าน ได้แก่

1. หลักสูตรและการเรียนการสอน
2. การประเมินผลการจัดการเรียนรู้
3. ปัจจัยสนับสนุนด้านโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม ทั้งหมด 190 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย ได้แก่ ครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ เคร็จซี และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเป็น ครูผู้สอน จำนวน 127 คน

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม ผู้วิจัยคัดเลือกด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ตำแหน่งรองผู้อำนวยการ กลุ่มบริหารวิชาการ 1 คน ครูผู้สอนที่มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 9 คน แบ่งตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดของกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือ ด้วยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแบบสอบถาม และให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสม ความครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายการวิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วจึงนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item-Objective Congruence) โดยพิจารณาจากข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป โดยในแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ทุกข้อ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูโรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของปัญหา หลังจากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1987: 161; วิชาดา สารัมย์ อ่างถึงใน พิมลพรรณ เพชรสมบัติ, 2558: 42) ได้ค่า เท่ากับ 0.98 และประเด็นในการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนการดำเนินการสร้างเครื่องมือ ด้วยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อร่างแนวคำถามเพื่อการสนทนากลุ่มและให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาความเหมาะสม ความครอบคลุมกับจุดมุ่งหมายการวิจัยปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและด้วยการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างทางกูเกิลฟอร์ม (Google Form) โดยกำหนดวัน เวลา ที่จะตอบแบบสอบถามคืน นำแบบสอบถามที่ได้มา

ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามที่มีความถูกต้องครบถ้วนมาจัดเรียงข้อมูล แยกข้อมูล ตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ลำดับต่อมา นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างผู้สนทนากลุ่ม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มผู้บริหารและครูผู้สอน จำนวน 10 คน หลังจากนั้น นำข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อและภาพรวม ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไป ผู้วิจัย วิเคราะห์เนื้อหาโดยสรุปประเด็นสำคัญตามส่วนประกอบของเครื่องมือคือประเด็นการสนทนาในแต่ละ ประเด็นที่กำหนดไว้จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี ออุปนัย (Analytic Induction) โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปร่างที่มองเห็น การสรุปรวมประเด็น เล็ก ๆ มาตรฐานเป็นประเด็นใหญ่หรือข้อสรุปรวมที่พบ และวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปจากข้อความบรรยาย (Descriptive) (สุภางค์ จันทวานิช, 2552: 131) ในประเด็น สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอน และความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไป นำเสนอในรูปแบบความเรียง วิเคราะห์ สรุปและอภิปรายผล โดยการตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปร่างที่มองเห็น การสรุปรวมประเด็นเล็ก ๆ มาตรฐานเป็นประเด็นใหญ่

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียน พระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.57) รองลงมา คือ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.56) และด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.14, S.D. = 0.49) ส่วนต้องการในการจัดการ เรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้าง และบรรยากาศการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.21) รองลงมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก คือ ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.48, S.D. = 0.29) ด้านหลักสูตรและการเรียน การสอน ($\bar{X}$ = 4.46, S.D. = 0.28) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย

(n=103)

ข้อ	สภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้	สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้				ความต้องการในการจัดการเรียนรู้			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1	ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน	4.16	0.56	มาก	2	4.46	0.28	มาก	3
2	ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้	4.14	0.49	มาก	3	4.48	0.29	มาก	2
3	ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้	4.32	0.57	มาก	1	4.60	0.21	มากที่สุด	1
รวม		4.19	0.1	มาก		4.51	0.07	มากที่สุด	

นอกจากนี้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มย่อยกับผู้บริหาร และครูผู้สอนทั้งหมด 10 คน ได้แก่ รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ 1 คน ครูผู้สอน 9 คน โดยได้ทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม มีข้อสรุปดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า

1.1 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไป พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติหลักสูตรมีการบูรณาการความรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ โครงสร้างหลักสูตรตอบสนองตามความแตกต่างของผู้เรียน ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบสร้างและพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน หลักสูตรตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุควิถีถัดไป (ศตวรรษที่ 21) และมีการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ตามลำดับ

1.2 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ควิถีถัดไป พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การวัดและการประเมินผล เป็นไปเพื่อการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงสุด การวัดและการประเมินผลเน้นตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด ตามลำดับ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การประเมินเน้นการสอบ การประเมินผลมีการวัดแรงจูงใจและเจตคติที่ดี การประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง การประเมินผล การเรียนรู้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น การประเมินเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้และความเข้าใจอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเอง และผู้เรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการประเมินผลตามลำดับ

1.3 ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ควิถีถัดไป พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ครูมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ รองลงมา ได้แก่ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ มีการจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมีการส่งเสริมให้ครูทำ PLC อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอตามลำดับ ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่แท้จริงเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการจัดบรรยากาศทางกายภาพภายในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตามลำดับ

1.4 สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ควิถีถัดไปที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุควิถีถัดไปที่สำคัญ คือ สภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองและความพร้อมของสถาบันครอบครัว มีความสำคัญต่อสภาวะทางจิตใจของผู้เรียนและถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งอยู่นอกอำนาจของครูและสถานศึกษา หากเราต้องการให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะก้าวเข้าสู่การเรียนรู้ในยุควิถีถัดไป สภาพเศรษฐกิจของผู้ปกครองและสถาบันครอบครัวนับเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่ต้องให้ความสำคัญ

2. ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียนสูงสุด รองลงมา คือ การจัดการเรียนรู้สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการออกแบบสร้างและพัฒนาหลักสูตร ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ มีการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน หลักสูตรตอบสนอง

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลไป (ศตวรรษที่ 21) โครงสร้างหลักสูตรตอบสนองตามความแตกต่างของผู้เรียน หลักสูตรตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน และหลักสูตรมีการบูรณาการความรู้ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ

2.2 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ การประเมินผลการเรียนรู้มีความหลากหลายและยืดหยุ่น การวัดและการประเมินผลเป็นไปเพื่อการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ส่วนข้ออื่น ๆ อยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การวัดและการประเมินผลเน้นตามมาตรฐานและตัวชี้วัด และการประเมินผลเน้นการประเมินตามสภาพจริง การประเมินเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกซึ่งความรู้และความเข้าใจอย่างสร้างสรรค์ การประเมินมีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ผู้เรียนมีโอกาสมีส่วนร่วมในการประเมินผล ผู้เรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเอง การประเมินผลมีการวัดแรงจูงใจและเจตคติที่ดี และการประเมินเน้นการสอบ ตามลำดับ

2.3 ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ พบว่า โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ มีการสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่แท้จริงเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน รองลงมา คือ ครูมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ มีสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้ มีการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ในสถานศึกษา มีการจัดบรรยากาศทางกายภาพภายในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน มีการจัดบรรยากาศภายในชั้นเรียนที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีการส่งเสริมให้ครูทำ PLC อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ ตามลำดับ

2.4 ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ด้านปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนืออำนาจของโรงเรียน คือ ครูมีการให้รัฐบาลอำนวยความสะดวกในด้านสื่อเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและเพียงพอแก่ผู้เรียนซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในยุคดิจิทัลไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้ของครูในภาพรวมนั้น มีค่าเฉลี่ย โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาสภาพปัจจุบันในแต่ละด้าน พบว่า ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากอันดับที่ 1 อาจเนื่องมาจากครูมีการพัฒนาตนเองให้มี

ความรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่เสมอ สามารถปรับตัวจากที่เป็นผู้บอกหรือสอนความรู้เป็นผู้
อำนวยความสะดวกหรือผู้สนับสนุนการเรียนรู้ ทำให้จัดการเรียนรู้ของครูมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้
การจัดบรรยากาศในชั้นเรียนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน มีสื่ออุปกรณ์หรือเทคโนโลยีทางการศึกษาที่มี
ความพร้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ อาจเนื่องมาจาก
เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีระบบการบริหารที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้และด้านต่าง ๆ ให้กับบุคลากร
ในโรงเรียนเป็นอย่างดี ส่งผลให้ครูสามารถจัดบรรยากาศในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและผู้เรียนไม่
เบื่อหน่าย ดังที่ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2558) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ไม่อยากให้
ห้องเรียนเป็นห้องเรียนที่เงียบสงบและไม่สนุกหรือเป็นห้องเรียนที่เน้นวิชาการจนมีบรรยากาศที่แสนจะน่าเบื่อ
การจัดการเรียนรู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จมักเกิดจากการขาดสภาพแวดล้อมในการเรียนที่มีคุณภาพซึ่งจะ
สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้และช่วยพัฒนาสมองผู้เรียน โดยสังเกตได้จากการที่ผู้เรียนนั่งนิ่งเฉยไม่ได้ตอบ
กับครูไม่ให้ความร่วมมือในการเรียน เฉื่อยชาและรอแต่คำตอบหรือคำถามจากครูไปกระตุ้นให้คิดโดยไม่ได้
สามารถคิดและทำงานได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ พิมพ์พันธ์ เตชะคุปต์ และเพียวาร์ ยินดีสุข (2558) ยังได้กล่าวว่า
การจัดบรรยากาศการเรียนการสอนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน บรรยากาศที่ดีหรือบรรยากาศเชิง
บวกจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตดี มีความตั้งใจ ใช้เวลาในการเรียนเต็มที่ แต่ในทางกลับกันบรรยากาศ
ที่ไม่เหมาะสมจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนไม่สนใจ ไม่ตั้งใจเรียนและอาจมีอคติที่ไม่ดีต่อผู้สอน
อคติต่อสถาบันได้ บรรยากาศการเรียนการสอนโดยเน้นการจัดการชั้นเรียนเป็นตัวแปรสำคัญที่ช่วยส่งเสริม
สนับสนุนให้การเรียนมีประสิทธิภาพ

1.1 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก
แต่ประเด็นที่ต่ำที่สุด คือ เรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียน อาจ
เนื่องมาจากการจัดการสอนของโรงเรียนได้ยึดหลักสูตรแกนกลางเป็นกรอบในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ต้องมี
มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดจำนวนมาก โดยกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวถึง
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 ฉบับปรับปรุงแก้ไข 2566 ว่า มีจำนวนตัวชี้วัด ทั้งหมด
2,056 ตัวชี้วัด โดยแบ่งเป็นตัวชี้วัดระหว่างทาง 1,285 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดปลายทาง 771 ตัวชี้วัด กรอบ
หลักสูตรส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการสอบมาตรฐานหลักสูตรที่เน้นตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้
ที่มาจาก การสอบหรือการวัดผลแบบปิดอาจจำกัดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดวิเคราะห์หรือ
การคิดเชิงสร้างสรรค์ เพราะเน้นแค่การวัดผลสัมฤทธิ์ตามตัวชี้วัดที่กำหนด เช่น การสอบแบบปรนัยที่มี
ตัวเลือกจำนวนมาก ซึ่งไม่สามารถวัดทักษะการคิดที่ซับซ้อนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ในขณะที่
Stiggins (2005) กล่าวว่า "Assessment for Learning" ควรเน้นความสำคัญของการประเมินผลที่
ครอบคลุมมิติอื่น ๆ ของการเรียนรู้ นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น การพัฒนาทัศนคติและ
ทักษะทางสังคม การประเมินผลที่หลากหลายช่วยให้ครูสามารถส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูงและความคิด

สร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นกรอบหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสอบมาตรฐานอาจทำให้ไม่สามารถพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงได้อย่างเต็มที่

1.2 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ การวัดและการประเมินผลเป็นไปเพื่อการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนมีการวัดผลและประเมินผลที่เน้นการสอบมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตร สอดคล้องกับ จรัสพร บัวเรือง (2563) พบว่า การวัดผลและประเมินผลที่เน้นการสอบมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนดในหลักสูตร ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถวัดผลและประเมินผลได้หลายตัวชี้วัดในการสอบหนึ่งครั้ง และสัดส่วนคะแนนที่ได้จากการสอบยังนำไปใช้เพื่อการตัดสินผลการเรียน แต่การสอบนั้นไม่สามารถวัดผลและประเมินผลด้านเจตคติที่ดี ความคิดสร้างสรรค์ และผู้เรียนเองไม่มีโอกาสในการร่วมในการประเมินผลทั้งตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน จึงส่งผลให้ครูและนักเรียนเองมีเจตคติที่ไม่ดีต่อเรื่องของการวัดผลและประเมินผล นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Black & Wiliam (1998) งานวิจัยเกี่ยวกับ Formative Assessment ได้ชี้ให้เห็นว่า การประเมินผลที่เน้นการสอบปลายภาคหรือการสอบมาตรฐานมากเกินไปอาจไม่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ในเชิงลึกและพัฒนาทักษะสำคัญอื่นๆ ของผู้เรียน เช่น ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหา และยังสอดคล้องกับ ญัฐพัชร์ บุญเกตุ (2565) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 ซึ่งได้เสนอแนวทางการประเมินผลการศึกษาแบบฐานวิถีชีวิตใหม่เปลี่ยนจาก “การประเมินผลการเรียน” ไปสู่ “การประเมินผลเพื่อการเรียนรู้” โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและนำผลไปต่อยอดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ความต้องการในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาในรายละเอียดลำดับความสำคัญของความต้องการด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยประเด็นที่ครูมีความต้องการสูงสุด คือ การสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนที่แท้จริงเพื่อนำผลการวิจัยมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งการทำวิจัยในชั้นเรียนในปัจจุบันเป็นการทำวิจัยเพื่อการส่งงานตามระบบของโรงเรียนแต่ไม่ได้มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการวิจัยที่แท้จริง จึงไม่เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ไม่ได้มีการนำปัญหาของผู้เรียนที่ค้นพบมาหาแนวทางแก้ไขหรือพัฒนาผู้เรียน ดังที่ Field (อ้างถึงใน สุภัทรา เอื้อวงศ์, 2554) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาคือเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเน้นในลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยมีปัญหาการเรียนรู้เป็นจุดเริ่มต้น ผู้สอนหาวิธีการหรือนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหา มีการสังเกตและตรวจสอบผลของการแก้ปัญหาหรือการพัฒนาแล้วจึงบันทึกและสะท้อนการแก้ปัญหาหรือพัฒนานั้น ๆ การวิจัยในชั้นเรียนมักเป็นการวิจัยขนาดเล็ก (Small Scale) ที่ดำเนินการโดยผู้สอน เป็นกระบวนการที่ผู้สอนสะท้อนการปฏิบัติงานและเสริมพลังอำนาจ

ให้ครูผู้สอนสอดคล้องกับ พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และพะเยาว์ ยินดีสุข (2558) ที่ได้กล่าวว่า การเสริมสร้างบุคลิกภาพของครูนับเป็นไปตามทักษะ 7C ของครูมืออาชีพ จากบันทึกหลังสอนครูพบปัญหาของเด็กที่ไม่เป็นไปตามตัวชี้วัด ครูต้องมีความสามารถวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามทักษะ C₅ เพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ได้จากการวิเคราะห์สิ่งที่ครูต้องปฏิบัติและพึงมีตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเป็นทักษะที่ครูควรได้รับการพัฒนาเพื่อการเป็นครูมืออาชีพ

2.1 ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่ครูมีความต้องการสูงสุด คือ การประเมินผลการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายและยืดหยุ่น และการวัดและการประเมินผลเป็นไปเพื่อการตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยครูจำนวนหนึ่งยังมีความต้องการวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและเน้นการสอบตามมาตรฐานตัวชี้วัด ยังไม่ได้มีรูปแบบการวัดผลที่หลากหลายมากนัก ดังนั้นการวัดผลและประเมินผลจึงมีความยืดหยุ่นน้อย ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสในการร่วมในการประเมินผลหรือแสดงออกซึ่งความรู้และความเข้าใจอย่างสร้างสรรค์หากต้องการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีความสุขและกระตือรือร้นในการเรียน การวัดผลและประเมินผลควรมีความหลากหลาย ยืดหยุ่นตามบริบทและสภาพจริง มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนได้นำข้อมูลไปพัฒนาตนเอง และตัวผู้เรียนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เป็นผู้ประเมิน ดังที่ ยืน ภู่วรรณ (2564) ได้กล่าวว่า ควรมีวิธีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียนโดยไม่ยึดติดกับวิธีเดิม ๆ ครูจึงต้องมีการพัฒนาและปรับตัวจากเคยสอนในห้องเรียนเป็นสอนออนไลน์ จากเคยเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์เป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ พิชญ์ ตีมี และเอี่ยมพร หลินเจริญ (2560) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีแนวทางการประเมินที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน ซึ่งช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและเพิ่มพูนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นภัค วุฒิลาด (2566) พบว่าการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้นช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและเพิ่มพูนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน ได้ศึกษาการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเป็นวิธีการที่ช่วยเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและเพิ่มพูนทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน

2.2 ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่ครูมีความต้องการสูงสุด คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นตามบริบทของผู้เรียน อาจเนื่องมาจากหลักสูตรแกนกลางใช้มานานตั้งแต่ พ.ศ.2551 มีกรอบและข้อจำกัด ส่งผลให้โรงเรียนไม่สามารถจัดหลักสูตรที่มีความหลากหลาย ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน ซึ่งครูผู้สอนต้องนำหลักสูตรมาใช้ผ่านการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน หากหลักสูตรปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยและยืดหยุ่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของครูก็จะปรับตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม หากต้องการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกที่ทันต่อ

บริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและอยู่ในยุควิถีถัดไปนี้ อาจจะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกมากยิ่งขึ้น มีการลดภาระงานให้กับครูและผู้เรียนอย่างจริงจัง สอดคล้องกับ ญัตติพัชร์ บุญเกตุ (2565) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2 พบว่า สภาพและปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ควรมีระบบโครงสร้างหลักสูตรโดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน ตัวนักเรียน บริบทชุมชนจะต้องสนองความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันได้ สนับสนุนให้จัดการเรียนรู้ด้วยแบบผสมผสาน การกำหนดชั่วโมงเรียนให้สอดคล้องของเด็กแต่ละวัย ซึ่งครูควรมีทักษะการสร้างหลักสูตร บูรณาการ โดยเฉพาะระดับรายวิชา (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพ็ญวารี ยินดีสุข, 2558: 13-14)

อย่างไรก็ดี ผู้วิจัยมีความเห็นว่าสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันมักจะส่งผลกระทบต่อ การศึกษาเสมอ ทำให้โรงเรียน ครู และนักเรียนต้องเปลี่ยนตาม การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ ของครูเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐม วิทยาลัย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนบริบทสภาพจริงในปัจจุบันและทราบความต้องการจำเป็นที่ สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยยังมีอีกหลายประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น โดยเฉพาะด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ เพราะการจัดการเรียนการสอนของครูยังไม่สามารถบอกได้ ว่านักเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้หรือไม่ ในด้านหลักสูตรและการจัดการสอนเองก็ ยังคงต้องการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเช่นกันเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุควิถีถัดไป ตอบสนองต่อความต้องการของครูและผู้เรียน ในเรื่องบรรยากาศการเรียนรู้ก็มีความสำคัญที่ส่งผลโดยตรง กับผู้เรียนซึ่งครูสามารถบริหารจัดการได้เองอย่างอิสระ หากโรงเรียนหรือผู้บริหารมีการสนับสนุนที่ดีและ สม่่าเสมอ ครูก็จะสามารถจัดบรรยากาศให้ชั้นเรียนทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจที่ดีให้กับผู้เรียนได้ ผลการศึกษานี้ทำให้ได้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปที่ตอบสนองต่อความต้องการของครูและ ผู้เรียน เหมาะกับสถานการณ์ต่าง ๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นการศึกษาจึงไม่ควรหยุดอยู่กับที่ สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ควรจัดระบบโครงสร้างและพัฒนาหลักสูตรโดยคำนึงถึง ความแตกต่างของนักเรียนและตอบสนองต่อตลาดแรงงาน มีการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรให้ทันต่อ สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนา หลักสูตรนี้ ตลอดจนการออกแบบการจัดการเรียนรู้มากที่สุด

2. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ควรมุ่งเน้นให้การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเองได้ร่วมออกแบบและได้วัดและประเมินผลทั้งตนเองและเพื่อนร่วมชั้นเรียน โดยควรคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถแสดง ออกถึงความคิดสร้างสรรค์ ผู้ประเมินควรให้ข้อมูลย้อนกลับผู้ถูกประเมินอย่างชัดเจนและเปิดโอกาสให้ผู้ถูกประเมิน ได้แสดงความคิดเห็นและนำข้อมูลจากการประเมินไปพัฒนาตนเอง

3. ด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างและบรรยากาศการเรียนรู้ ควรสนับสนุนทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง ทันสมัยและจำเป็นในการจัดการเรียนรู้อยู่เสมอ สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการพัฒนาตนเอง ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีการประชุมกลุ่มชุมชนทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อร่วมกันค้นหาปัญหา แนวทางการแก้ไข และนำไปสู่การทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอยู่เสมอ

4. ควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เสนอแนะ แสดงความคิดเห็นเพื่อนำข้อมูลมา วิเคราะห์และออกแบบการจัดการเรียนรู้ในยุควิถีถัดไปที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของครูโรงเรียนพระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม

2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ยุควิถีถัดไปของนักเรียนโรงเรียน พระปฐมวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครปฐม

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.**

กรุงเทพฯ: ศรุสภาลาดพร้าว.

จตุรงค์ พยอมแย้ม. (2564). **การศึกษาไทยในยุค next normal.** สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 13, 2566, จาก <https://il.mahidol.ac.th/th/newsletter64-page-9/>.

จรัสพร บัวเรือง. (2563). **การจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อทักษะการคิดขั้นสูง.** *วารสารการพัฒนา การศึกษา*, 12(3): 45-56.

ฉัตรชัย สุกสิ, ชีรังกูร วรบำรุงกุล, พุติตา กิริมงคลชัย, เรียงวิษญ์ นิลโคตร, วัลย์ฉวี บุญลอย และอรุณเกียรติ จันทร์สงแสง. (2565). **ผู้บริหารมืออาชีพยุคชีวิตวิถีถัดไป Professional executives in the Next normal age.** *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 18(2): 6.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). **ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: วิพรินทร์.

- ณัฐพัชร บัญเฑศ. (2565). การบริหารการจัดการเรียนรู้ในยุคฐานวิถีชีวิตใหม่ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัยเขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- นภัค วุฒิกลาด. (2566). การประเมินตนเองและการประเมินโดยเพื่อนร่วมชั้นเพื่อเสริมสร้างทัศนคติที่ดีและพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียน. วารสารพัฒนาการศึกษา, 15(2): 123-135.
- พิชญา ตีมี และเอื้อมพร หลินเจริญ. (2560). การพัฒนาแนวทางการประเมินทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของผู้เรียน ตามแนวคิดการประเมินผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร, 24(2): 123-145.
- พิมพ์นัธ เดชะคุปต์ และเพยาวี ยินดีสุข. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2558). การพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ตามหลักปรัชญาการศึกษาทางพระพุทธศาสนา. บทความในรายงานการประชุมวิชาการครั้งที่ 54 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยีน ภู่วรรณ. (2564). รูปแบบการเรียนรู้วิถีใหม่ ชีวิตวิถีใหม่และความฉลาดทางดิจิทัล. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 27, 2566, จาก <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=3&l=3>.
- สุภัทรา เอื้อวงศ์. (2554). การวิจัยเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้(online). สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 12, 2566, จาก <http://www.moe.go.th/wijai/RE%20learn.doc>.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล. (2561). ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (The Twenty-First Century Skills) (online). สืบค้นเมื่อ ตุลาคม 12, 2566, จาก <https://www.trueplookpanya.com/education/content/66054/>.
- สุวิมล มธุรส. (2565). การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19. วารสารรัชต์ภาคย์, 15(40): 33-42.
- เสกสันต์ พันธุ์บุญมี. (2564). Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal (online). สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 1, 2566, จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal>.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2563). 75 ปี สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟิก จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2565). **Digital Transformation จาก New Normal สู่ Next Normal (online)**. สืบค้นเมื่อ กรกฎาคม 1, 2566, จาก <https://www.depa.or.th/th/article-view/digital-transformation-new-normal-next-normal>.

Black, P., and Wiliam, D. (1998). Assessment and classroom learning. **Assessment in Education: Principles, Policy & Practice**, 5(1): 7–74.

Krejcie, R.V., and D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607 – 610.

Stiggins, R. (2005). **Assessment for learning: An action guide for school leaders**. Assessment Training Institute.

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ (Peer Reviewer) ประจำปี

ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ สุขสำราญ	ผู้ประเมินอิสระ
ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สุรเชษฐ์ ชีระมณี	ผู้ประเมินอิสระ
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภณัฐ ทรัพย์นาวิณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรษยา ศิริวัฒน์	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ รักษาติเจริญ	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร.สุวารี นามวงค์	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ระวี โรจน์รุ่งสัจด์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรธิดา ผลงาม	มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
รองศาสตราจารย์ ดร.โอภามา จำแกะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.สรिता บัวเขียว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ	มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์
รองศาสตราจารย์ มยุรี วัตแก้ว	ผู้ประเมินอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เขมภัทท์ เย็นเปี่ยม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สกฤติ อีสริยานนท์	มหาวิทยาลัยบูรพา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิรัฐ ขวนชม	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา บุญสม	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ સાເຢັມ	ผู้ประเมินอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงศ์ระวิทย์ น้อมนำพันธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ กิจชาลารัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิตกาญจ ตั้งภากรณ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี นันทศิริพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดถนอม ตันเจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
อาจารย์ ดร.ชนิชา คิตประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ ดร.อรธมพร กีก้างพลู	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
อาจารย์ ดร.ศรีัญญา ศรีทอง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
อาจารย์ ดร.อัจฉราวรรณ เพ็ญวันศุกร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
อาจารย์ ดร.พาริตา ร่มพฤกษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

จริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน (Publication Ethics)

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียน (Duties of Authors)

1. ผู้เขียนต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ ไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
2. ผู้เขียนต้องรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัย ไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
3. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานตัวเอง ผู้เขียนต้องอ้างอิงผลงานเหล่านั้น รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความ
4. ผู้เขียนต้องเขียนบทความวิจัยให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียน”
5. ผู้เขียนที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคน ต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในผลงานวิชาการนั้นจริง
6. ผู้เขียนต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความตามหลักวิชาการเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร
2. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการต้องตัดสินใจคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความสำคัญ ความใหม่ ความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหากับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ
4. บรรณาธิการต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมผู้บริหาร
6. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น
7. หากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมิน และปฏิเสธการตีพิมพ์บทความนั้นๆ พร้อมชี้แจงเหตุผลต่อผู้เขียน

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
2. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสาร และผู้ทรงคุณวุฒิมีความตระหนักว่า ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ ผู้ทรงคุณวุฒิควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

3. ผู้ทรงคุณวุฒิควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาที่อยู่บนหลักวิชาการ ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ
4. หากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าบทความที่ประเมินมีส่วนหนึ่งส่วนใดที่มีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ทรงคุณวุฒิต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
5. ผู้ทรงคุณวุฒิต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากผลงานทางวิชาการที่ตนเองได้ทำการประเมิน

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. บทความที่จะได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ต้องเป็นบทความด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สาขาที่เกี่ยวข้องกับภาษา วรรณกรรม คติชนวิทยา โบราณคดี ศิลปะ วัฒนธรรม การท่องเที่ยว การโรงแรม สังคมศาสตร์ ประวัติศาสตร์ การพัฒนาชุมชน การปกครอง การศึกษาและสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเป็นบทความประเภทบทความวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์หรือบทความทวิภาคหนึ่งสื่อ
2. ต้นฉบับบทความให้เขียนด้วยภาษาไทย โดยระบุชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียนเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ตำแหน่งงานและสถานที่ทำงาน
3. ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ คำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
4. บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการกลั่นกรองและประเมินคุณภาพจากกองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 คน
5. บทความที่ส่งมาต้องไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น
6. เนื้อหาและความคิดเห็นในบทความเป็นของผู้เขียนบทความ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีและกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย จึงถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนเท่านั้น

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. พิมพ์บทความความยาวประมาณ 20-25 หน้า บนกระดาษขาวขนาด B5 (JIS) เว้นระยะขอบ 2 X 2 เซนติเมตร ใส่เลขกำกับมุมบนขวาทุกหน้า (ยกเว้นหน้าแรก) เนื้อหาใช้แบบอักษร TH SarabunPSK ขนาดตัวอักษร 14
2. ชื่อบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ให้อยู่กึ่งกลาง ใช้ตัวอักษรขนาด 18 ตัวหนา ส่วนชื่อผู้เขียนพิมพ์กึ่งกลาง ใช้ขนาดตัวอักษร 14 ตัวหนา เขียนชื่อผู้เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้เครื่องหมายขีดทับคั่น หากมีผู้เขียนหลายคนให้ใส่ตัวเลขยกท้ายชื่อ และใส่ข้อมูลวุฒิการศึกษา ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) สถานที่ทำงานที่เชิงอรรถโดยใช้ตัวอักษรขนาด 12 สำหรับหัวข้อใหญ่ในเนื้อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวหนา
3. บทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละบทคัดย่อมีความยาวไม่เกินหนึ่งหน้ากระดาษขนาด B5(JIS) กำหนดคำสำคัญ (Keyword) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ คำสำคัญภาษาไทยใช้วิธีการเว้นวรรคระหว่างคำ คำสำคัญภาษาอังกฤษใช้จุลภาค (comma) คั่นระหว่างคำ
4. เนื้อหาของบทความวิชาการ ประกอบด้วย 1) บทนำ (Introduction) 2) เนื้อหา (Content) 3) บทสรุป (Conclusion) และ 4) การอ้างอิง (Reference) ส่วนเนื้อหาของบทความวิจัย ประกอบด้วย 1) บทนำ (Introduction) ครอบคลุมความสำคัญ ที่มาของปัญหาการวิจัย วัตถุประสงค์ แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง 2) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ การเก็บรวบรวม

ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล 3) สรุปผลการวิจัย (Conclusion) และการอภิปรายผล (Discussion) 4) ข้อเสนอแนะ (Suggestion) 5) กิตติกรรมประกาศ (Acknowledge) (ถ้ามี) และ 6) เอกสารอ้างอิง (Reference)

5. เอกสารอ้างอิง ใช้การอ้างอิงตามแนวเอพีเอ (APA: American Psychological Association) มีแหล่งการตีพิมพ์ที่ชัดเจน อาจเป็นหนังสือ วารสาร หรือแหล่งข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตก็ได้

6. ถ้ามีแผนภูมิ ภาพประกอบหรือกราฟที่ใส่ประกอบไว้ในเนื้อหา ต้องมีชื่อ ที่มา และเลขกำกับชัดเจน ด้านล่าง สำหรับตารางให้ใส่ชื่อตารางชัดเจนด้านบนของตาราง

7. ผู้เขียนต้องส่ง ข้อมูลต้นฉบับ ผ่านระบบออนไลน์ในรูปแบบ Word และ PDF มายัง <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/hspbruacthjournal>

การอ้างอิงเอกสาร

1. รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา

ประอรนุช/โปรงมณีกุล/(2557: 9) กล่าวว่า.....หรือ.....

(ประอรนุช/โปรงมณีกุล,/2552: 9)

ฟิลเลย์/(Filley,/1975: 125) กล่าวว่า.....หรือ.....

(Filley,/1975: 125)

2. รูปแบบบรรณานุกรม/เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์).//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์.//(2545).//การคิดเชิงกลยุทธ์/(พิมพ์ครั้งที่ 3).//กรุงเทพฯ://///////ซีเอสเอ็มเดีย.

Austin, J.//(1962).//How to do things with words.//London:/Oxford ///////////University Press.

บทความ

ชื่อผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อวารสาร,/ปีที่พิมพ์(ฉบับที่),/เลขหน้า.

ธาริณี/เชาว์ศิลป์.//(2541).//ห้องสมุดกับคนพิการ.//วารสารสะบันงา,/11(2),/17- 18.

Van Dijk, T.A.//(1979).//Pragmatics connectives.//Journal of ///////////Pragmatics,/3(5), 447-456.

สิ่งพิมพ์จากฐานข้อมูลอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อเรื่อง//สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี,//จาก URL.

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ.//(ม.ป.ป.).//โรงแรมของประเทศจีน.//สืบค้นเมื่อ ///////////24 เมษายน

2552,/จาก www.thaifta.com/thaifta/Portals/0/.

Collection Development Training for Arizona Libraries. //(2007).// //Acquisition.
//Retrieved/August 3, 2007,/from //http://www.dlapr.lib.az. us/cdt.acquis.htm.

วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง //(ปีพิมพ์) //ชื่อวิทยานิพนธ์ //วิทยานิพนธ์ปริญญา/สาขาวิชา/คณะ/สถาบัน.
ประอรนุช โปรงมณีกุล //(2543) //การใช้อินเทอร์เน็ตกับงานพัฒนาทรัพยากร //สารนิเทศใน
ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย //วิทยานิพนธ์ //ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต/สาขา
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ //คณะศิลปศาสตร์/มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
Wattana, Piyarat. //(2004) //Precipitation and characterization of //petroleum
asphaltenes. //Thesis of Doctor of Philosophy. //University of Michigan.

การสัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ //(ปี, เดือน วันที่ให้สัมภาษณ์) //ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ //หน่วยงานของ //ผู้ให้
สัมภาษณ์ //สัมภาษณ์.
เสนาะ กลิ่นงาม //(2560, กรกฎาคม 14) //อธิการบดี //มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. //สัมภาษณ์.
Page, O. //(1991, March 5) //President //Austin Peay State University. //Interview.

หมายเหตุ 1. กรณีที่ผู้เขียนมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อ 3 คนแรก แล้วตามด้วย “และคณะ” หรือ “et al.”
2. / หมายถึง ระยะเวลาเว้นวรรค 1 ครั้ง
// หมายถึง ระยะเวลาเว้นวรรค 2 ครั้ง